

* پوشاک

۴۹ - ساماندهی نمایندگی برندهای تجاری، در گیر و دار اجرا
۵۲ - رشد قارچ گونه فروشگاه های زنجیره ای پوشاک خارجی
۵۴ - سهم ایران از بازار جهانی پوشاک چقدر است؟
۵۶ - صنعت پوشاک ایران به روز می شود
۵۹ - نگاهی به کسب و کار جورجیو آرمانی
۶۲ - صنعت مد چگونه به جامعه شکل می دهد؟
۶۵ - مدلینگ های زیرزمینی

* تولید و تجارت پنبه

۶۷ - گزارش ماهانه کمیته مشورتی جهانی پنبه (۳ ژانویه ۲۰۱۷)
۷۰ - وضعیت پنبه رو به بهبود است اگر...
۷۲ - پنبه وارداتی گران تر از پنبه داخلی

* نانو در نساجی

۷۳ - کاربرد منسوجات در حوزه انرژی با رویکرد فناوری نانو

* تحلیل اقتصادی

۸۱ - موانع اصلاح ساختار اقتصاد ایران
۸۲ - رشد مطمئن و پایدار با افزایش بهره‌وری رخ می‌دهد
۸۴ - ۳ متهم روان نشدن ارتباط بانکی ایران با دنیا
۸۶ - بهره‌وری پایین در اقتصاد، مانع رشد ۸ درصدی است
۸۷ - بحران اشتغال و گرانی شغل صنعتی
۸۸ - استراتژی ناقص ایران در صحنه تجارت جهانی
۹۰ - تقویت بخش خصوصی چاره رفع بیکاری

* مدیریت، بازاریابی

۹۱ - وقتی تحصیلات برای موفقیت در بازار کار کافی نیست
۹۲ - نوآوری و رشد همزمان در کسب و کار
۹۴ - ۵ دلیل اصلی که کسب و کارها به خاک سیاه می‌نشینند

* سرمقاله

۲ - رفع رکود فقط با نجات تولید

* خبرنامه

۴

* دیدگاه

۹ - گفتگو با مهندس مجید فخار مدیرعامل شرکت جامه پوش آرا
۱۲ - تولید بدون کارخانه؛ نسخه نجات صنایع / مهندس رضا حمیدی
۱۳ - منطقه خطر پوشاک؛ پلاسکوهای دیگر در راهند / مهندس سلطانی
۱۵ - جلوگیری از واردات بی‌رویه؛ درمان درد کارخانجات ورشکسته

* گزارش

۱۷ - جلسه وزیر صنعت، معدن و تجارت با انجمن صنایع نساجی ایران
۱۹ - رشد نسبی صادرات؛ جهش چشمگیر واردات
۲۱ - ۱۵ الزام برای خیزش صنعتی در دوران پساتحریم
۲۴ - کناره‌گیری ۱۳ هزار خانوار از تولید ابریشم
۲۶ - گزارشی از نمایشگاه دوموتکس هانوفر (۱۴ تا ۱۷ ژانویه ۲۰۱۷)
۲۸ - سرعت‌گیرهای تجارت فرامرزی ایران
۳۰ - فرصت‌ها و ریسک‌های اقتصاد ایران در ۲۰۱۷

* دنیای نساجی

۳۳ - آیا هند برای رهبری صنعت نساجی جهان آماده است؟
۳۶ - صنعت ۵ میلیارد دلاری ماشین‌آلات نساجی هند
۳۷ - سال بد برای بخش نساجی پاکستان
۳۸ - وابستگی به واردات، کاهنده رشد بخش پوشاک بنگلادش
۴۰ - سرعت رشد صادرات پوشاک ویتنام گرفته شد
۴۱ - کسری تجاری در بخش نساجی کره جنوبی
۴۲ - چشم‌انداز بازار جهانی جوراب تا سال ۲۰۲۳
۴۳ - بازار پوشاک لوکس سالانه ۱۳ درصد رشد می‌کند
۴۴ - عملکرد صادرات پوشاک اردن در ۲۰۱۶

* گزارش ویژه

۴۵ - تشدید نابرابری‌ها و بی‌ثباتی‌های اجتماعی

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: مهندس جمشید بصیری
مسئول اجرایی تحریریه: مهندس علیرضا هاشمی
ویراستار مقالات فنی: مهندس محمد نیک پنجه
طراح و صفحه آرا: حمیدرضا قائمی
مسئول روابط عمومی: سعیده شکوری
هماهنگی و اجرا: مهندس حسین کیانی
همکاران این شماره: مهندس نیما بصیری، مهندس احسان سلطانی، مهندس علی روشنی، حمیدرضا طهماسبی پور، سیرانوش موسوی، بابک جمالی، زهرا چوپانکاره، شادی آذری، سیدحسین علوی لنگرودی
امور چاپ: چاپخانه تهران بدر، خیابان دماوند، اول سی متری نیروی هوایی، خیابان شهید خوب، پلاک ۱۱، تلفن: ۷۷۶۹۱۸۵۳
آدرس دفتر مجله: تهران، خیابان سهروردی شمالی، خیابان توپچی، پلاک ۳، کدپستی: ۱۵۵۸۸۴۴۳۱۳، تلفن: ۸۸۵۱۶۷۹۹ (خط ۱۰) - فکس: ۸۸۵۲۵۸۷۲
مدیریت هنری و نظارت برچاپ: طرح سازگروه / www.tsgir.com

رفع رکود فقط با نجات تولید

جمشید بصیری

افزایش شبه پول و نقدینگی غیرمولد است. جواب این سؤال متداول که این نقدینگی هزار میلیارد تومانی کجاست، دقیقا همین است. تجلی نقدینگی در سودهایی است که بر سپرده‌ها در بانک‌ها انباشته می‌شود و در حال افزایش است.

ادامه و تعمیق رکود طبیعتا به افزایش فقر و تعداد خانوارهای نیازمند حمایت دامن می‌زند، تا جایی که طبق اعلام غیررسمی دولت، هم‌اکنون حداقل حدود ۱۴ میلیون نفر در صورت عدم دریافت سبد کالا دچار شرایط بسیار وخیمی از نظر تغذیه و معیشت خواهند بود. چنین شرایطی قطعا نمی‌تواند از تعمیق رکود در سال‌های اخیر تأثیر نپذیرفته باشد ضمن اینکه با نداشتن تقاضا از ناحیه فقرا، رشد تورم نیز به‌طور خودکار و بعضا غیرارادی پایین آمده است.

امیدواری نسبت به بهبود شرایط تنها تقاضا را به تأخیر نینداخته، بلکه تولیدکنندگان هم برای سرمایه‌گذاری‌های جاری با صبر و حوصله بیشتری اقدام کرده‌اند چراکه از یک‌سو تقاضای قابل‌ملاحظه‌ای در بازار ندیده‌اند تا برای پاسخ آن تولید کنند و

تقاضاها برای خرید به آینده موکول شد و همین تأخیر در ورود تقاضا به بازار، به سهم خود رکود را در اقتصاد کشور تعمیق کرد. به‌عبارت‌دیگر انتظارات سیاسی باعث شد تقاضای مؤثر در اقتصاد ایران کاهش پیدا کند، و همین کاهش تقاضا و یا حداقل عدم رشد آن به تسریع روند کاهشی نرخ تورم و تعمیق رکود کمک کرد.

نقدینگی هزار میلیارد تومانی کجاست؟

از سوی دیگر گرچه نرخ رشد نقدینگی طی این سال‌ها کم نبوده ولی این نقدینگی به علل گوناگون وارد مراحل تولید نشده است. بررسی ترکیب رشد نقدینگی نشان می‌دهد عمده این افزایش ناشی از رشد بخش شبه پول یا همان سپرده‌های بانکی بوده است. در واقع صاحبان پول طی سال‌های اخیر ترجیح داده‌اند بنا بر دلایلی که توضیح داده شد از هرگونه سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد پرهیز کنند و با سپرده‌گذاری در بانک‌ها و امکان دادن به فعالیت‌های غیرمولد توسط شبکه بانکی، تنها به دریافت سود اکتفا کنند. نتیجه این رجحان عمومی،

اقتصاد ایران در پایان دولت دهم دچار دو معضل بزرگ بود؛ تورم فزاینده و رکود عمیق. با وجود اینکه دولت یازدهم از آغاز فعالیت برای حل هر دو مشکل برنامه‌ریزی و تلاش کرد ولی در نهایت توفیق در مهار تورم پررنگ‌تر از حل مشکل رکود خود را نمایان می‌کند. دشواری خارج کردن اقتصاد کشور از رکود تا حدود زیادی به تصور دولت از روابط علی و معلولی در اقتصاد برمی‌گردد؛ در واقع دولت بر این باور بود که حل مشکل روابط خارجی، بخش مهمی از اقدامات لازم برای خارج کردن اقتصاد از رکود را شامل می‌شود چراکه از نظر تیم اقتصادی دولت در مجموعه عوامل مؤثر در ایجاد رونق، تنها عامل مفقوده روابط خارجی بود. بنابراین دولت تقریبا تمام اهتمام خود را بر برقراری مجدد روابط خارجی و رفع موانع گذاشت.

به ثمر نشستن تلاش دولت برای رفع موانع ارتباطات بین‌المللی همان‌گونه که از ذات این مشکلات برمی‌آید نیازمند زمان است، ولی از آنجایی که تمام این تکاپوها پیش چشم مردم پیش می‌رفت و جامعه نسبت به نتیجه‌بخش بودن آن‌ها امیدوار بود، طبیعتا

از سوی دیگر امیدوارند با بهبود شرایط، سرمایه‌گذاری‌ها هم آسان‌تر، مطمئن‌تر و ارزان‌تر انجام شود.

در تحلیل این مجموعه باید ساختار و فضای تولید در ایران را نیز مورد توجه قرار داد؛ تولیدکنندگان ایرانی عمدتاً بیش و پیش از آن‌که مولد باشند، تاجر هستند. چنین طبیعتی بر رفتار حاکمیت نیز اثر گذاشته است. کافی است مقایسه‌ای آماری میان مصوبات دولت در مورد واردات و صادرات با سایر موارد یعنی مصوبات در حوزه تسهیل تولید و سرمایه‌گذاری داشته باشید. به همین خاطر رفتار آمیخته به انتظار در جامعه تولیدکنندگان ما که عمدتاً تاجر هستند و منتظر فرصت‌های بهتر و امن‌تر برای تجارت، طی زمانی که دولت مشغول تلاش برای حل و فصل مشکلات پیش روی روابط خارجی بود، فراتر از آنچه باید، بروز و ظهور یافت که نتیجه منطقی آن تعمیق رکود است.

طی این سال‌ها ما شاهد هر دو نوع کاهش تقاضا در اقتصاد ایران بوده‌ایم؛ کاهش تقاضای مصرفی که تقاضای جاری را در اقتصاد برای کالاها و خدمات مصرفی کاهش می‌دهد و کاهش تقاضای مولد که به افت تقاضا برای نهاده‌های تولید منجر می‌شود. تردیدی نیست که این دو نوع کاهش تقاضا در یک هم‌افزایی قوی به افزایش رکود دامن زدند؛ مقوله‌ای که قطعاً به موفقیت تلاش‌های دولت برای کاهش تورم کمک کرده است.

باین حال نمی‌توان از دولت، آن‌هم دولتی که تمام سازوکار برون‌رفت از مشکلات اقتصادی را در اقتصاد آزاد جستجو می‌کند انتظار معجزه داشت؛ شرایطی که اقتصاد کشور در سال ۹۲ با آن مواجه بود انتخاب

روش‌های قابل‌استفاده را برای دولت بسیار محدود کرده بود. در حال حاضر، تنها راه‌حل دائمی و کم‌عارضه برای کمک به رونق اقتصادی آن هم رونق بدون تورم، توجه واقعی به تولید است. اگر تولید را در اقتصاد از مشکلات نجات دهیم قطعاً می‌توانیم رکود را کاهش دهیم ولی برای نجات تولید هم باید اصلی‌ترین معضل پیش روی آن را حل کنیم که نرخ‌های بالا برای تسهیلات بانکی است. چرا شاهد بودیم که در اوج رکود، بانک‌ها و بیمه‌ها در ایران رونق داشتند؟ در پاسخ باید گفت: تمایل جامعه به تجارت تنها در تولیدکنندگان یا فعالان اقتصادی پررنگ نیست، بلکه مردم ما عموماً گرایش ذاتی و رفتاری به تجارت دارند که شامل تجارت پول هم می‌شود. همین گرایش باعث رونق بانک‌ها در دوران رکود بوده و طبیعتاً نرخ‌های سود هم از همین رونق تأثیر گرفته‌اند.

متأسفانه جو غالب در کشور ما علاقه‌مندی به سرمایه‌گذاری و تولید نیست؛ نسلی که الآن در سن فعالیت‌های اقتصادی قرار دارد عمدتاً با تولید بیگانه هستند و به کسب درآمد و سود از واسطه‌گری و دلالتی خو گرفته‌اند. به همین خاطر، گاهی این فکر در ذهن خطور می‌کند که با رفع یا کاهش احتمالی تحریم‌ها هم نباید انتظار تحول خاصی در تولید داشته باشیم چراکه جذابیت و حتی توجیه تولید در نسل فعالان اقتصادی ایران مرده است.

اگر دولت، بانک مرکزی، قوه قضائیه، سازمان بازرسی و تمام دستگاه‌هایی که ناظر بر اجرای قوانین در کشور هستند نسبت به اجرای درست قانون بانکداری بدون ربا در ایران سخت‌گیرانه و دقیق عمل کنند، بسیاری از مشکلات اقتصاد حل خواهند شد. اگر هم‌زمان رسانه‌ها هم به مردم بگویند که

ریشه عمده مشکلات اقتصادی در نرخ‌های بالای بهره بانکی است قطعاً کفه اقتصاد به نفع تولید کمی تغییر می‌کند.

نجات تولیدکننده از چنگال بهره‌های بالا

طبق قانون بانکداری بدون ربا، سود باید در سرمایه‌گذاری اتفاق بیفتد و اگر سودی حاصل نشود مابه‌ازایی هم نباید از جانب بانک مطالبه شود. درحالی‌که بانک‌ها در حال حاضر به‌صرف پرداخت تسهیلات و بدون اینکه برایشان مهم باشد تولیدکننده‌ای که تسهیلات را دریافت کرده، سودی داشته است یا نه فقط به دنبال دریافت سود و در واقع همان بهره هستند. از سوی دیگر سپرده‌گذاران هم فقط به دریافت سود سپرده‌هایشان فکر می‌کنند به همین خاطر هم می‌بینیم که در مقاطع زمانی مختلف، بین بانک‌ها برای جذب سپرده‌های کلان رقابت سنگینی بوده است.

توجه به رفع مشکلات تولید از رهگذر پایان دادن به قانون‌شکنی در پرداخت تسهیلات و جذب سپرده‌ها، بر هر برنامه و بودجه‌ای در کشور اولویت دارد. باید به هر شیوه ممکن تولیدکنندگان واقعی را از چنگال بهره‌های بالا و فاقد مجوز قانونی نجات دهیم. اگر موفق شویم سایر مشکلات هم حل می‌شود و اگر ناکام بمانیم برنامه ششم و بودجه ۹۶ و... هم مانند سایر برنامه‌ها و... راه به جایی نمی‌برند. تا زمانی که سود سپرده‌گذاری در بانک‌ها بالاتر از سرمایه‌گذاری در تولید باشد، نمی‌توان انتظار داشت مشکل تولید در کشور حل شود. به همین خاطر تردیدی نیست که اگر نرخ‌ها به شکلی تغییر پیدا کند که برای صاحبان سپرده‌ها جذابیت نداشته باشد، شاهد افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در بخش‌های مولد اقتصاد خواهیم بود.

عوامل ورشکستگی کارگاه‌های کوچک

کردیم، متأسفانه در طی این جابجایی‌ها هیچ تسهیلاتی به این واحدها تعلق نگرفت و عملاً جلوی پای واحدها بند گذاشتیم.

رییس اتاق اصناف ایران افزود: به همین جهت خیلی از شهرک‌هایی که ساخته شده است، یا در حدود ۴۰ درصد تعطیل شدند و یا بخش بزرگی از آنها با ظرفیت کافی کار نمی‌کنند. این همان آسیبی است که نتوانستیم درست سازماندهی کنیم، تولید ما مزیت ندارد به همین جهت قاچاق هر روز توجیه‌پذیرتر می‌شود و راه برای کالاهای قاچاق حتی چینی و تایوانی و تایلندی باز شده است.

فاضلی با اشاره به اینکه در بخش کیف و کفش، لوازم خانگی، پوشاک و لوازم آرایشی-بهداشتی که پرمصرف‌ترین کالاهای جامعه هستند با قاچاق گسترده روبرو هستیم، گفت: البته تلاش کردیم که بخشی از اینها را سامان دهیم و قدردان تلاش‌هایی هستیم که در این مسیر انجام گرفت؛ اما خیلی از واحدها مشکلات زیادی دارند. وی، یکی از مشکلات را نبود جامعه آماری درستی از واحدهای صنفی اعلام کرد و گفت: یکی از گرفتاری‌های ما در این کشور این است که جامعه آماری درستی نداریم و در این بخش عقب افتاده‌ایم. ما نمی‌دانیم که از ۶۵۰ هزار بنگاه تولیدی چقدر از اینها ماشین‌آلات به‌روز دارند و چند درصد تولید ندارند.

رییس اتاق اصناف ایران با اعلام اینکه امکانات این کار را هم نداریم، افزود: البته جلسه‌ای را با مرکز آمار ایران داشتیم تا در این خصوص به ما کمک کنند، اما قول دادند که این کار را انجام دهند و این کمک هنوز انجام نشده است.

نبود؛ بنابراین هجمه را به واحدهای تولیدی کوچک آوردند.

رییس اتاق اصناف ایران، با اعلام اینکه این سیاست در حالی اجرایی شد که تسهیلاتی برای این واحدها در نظر گرفته نشده بود، اظهار داشت: بخشی از اینها به دلیل اجرای این سیاست، از تولید بیرون آمدند و سرمایه آنها به سمت دلالی غیرمفید و غیرمولد سوق داده شد. فاضلی با بیان اینکه مشکل بعدی این بود که در بحث کوچ دادن اینها به شهرک‌ها تسهیلات لازم و کارهای زیرساختی و زیربنایی انجام نگرفت، گفت: به محض اینکه اینها به شهرک‌ها رفتند، یا سوله‌ها را انباری کردند و یا فروختند. وی ادامه داد: باید بپذیریم که همه شرایط دست به دست هم داد تا تولید ضربه ببیند، استکبار هم هدف‌گذاری درستی داشته است و در این راه ما هم به آنها کمک

رییس اتاق اصناف ایران با اشاره به اینکه سیاست‌های نادرست در سال‌های گذشته، برخی کارگاه‌های کوچک را تعطیل کرده است، گفت: در سه دهه اخیر، سیاست‌های نامناسبی در این بخش اجرا شده است. علی فاضلی در خصوص مشکلات بنگاه‌های کوچک و تعطیلی تعداد زیادی از این واحدها، گفت: در سه دهه گذشته، برخورد خوبی با این بنگاه‌ها نشد و به دلیل برخی سیاست‌گذاری‌های اشتباه، تعداد زیادی از این بنگاه‌ها یا تعطیل شدند و یا با مشکل مواجه هستند. وی با اشاره به اینکه در اوایل دهه ۷۰ تحت عنوان ساماندهی، تعداد زیادی از این کارگاه‌ها را منتقل کردند، افزود: به جای اینکه کارخانه‌های آلوده‌کننده و مزاحم خارج شوند، کارگاه‌های کوچک را از شهر بردند؛ زیرا کارخانه‌های بزرگ قدمت زیادی داشتند و امکان جابجایی ماشین‌آلات آنها

تشکیل انجمن صنایع نساجی و پوشاک استان مازندران

اولین مجمع عمومی و انتخابات انجمن صنایع همگن نساجی و پوشاک استان مازندران روز چهارشنبه مورخ ۹۵/۱۰/۱۵ در محل سالن جلسات شهید حیدری سازمان صنعت، معدن و تجارت استان برگزار شد.

پس از طی مراحل قانونی لازم، برگزاری مجمع عمومی و تصویب اساسنامه، انتخابات هیئت مدیره و بازرس انجمن نساجی و پوشاک استان مازندران برگزار گردید که نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

اعضای اصلی

- ۱- پیمان ولی‌پور (نساجی مازندران و قائم شهر)
- ۲- محمود نیکپور (پوشاک خرقة آمل)
- ۳- اسلام جمشیدی (بهیافت بابلسر)
- ۴- غلامحسین سرکاری (نوید باف بشل)
- ۵- علیرضا طاهر (خزرریس لفور سوادکوه)
- ۶- عین‌اله عزتی (سحرباف ساری)
- ۷- غلام رضاپور (کیسه کشاورز جویبار)

اعضای علی‌البدل

- ۱- مهرزاد محمودی (مهیدباف بشل)

مدیره انجمن همگن نساجی و پوشاک استان مازندران تبریک گفته و ضمن آرزوی توفیقات روزافزون برای آنان، امیدوار است که تشکیل این انجمن گامی موثر در جهت رونق و ارتقای صنایع نساجی و پوشاک این استان و کشورمان عزیزمان باشد.

۲- جعفرزاده (اکریل تاب بهشهر)
بازرس اصلی: راعی پوشاک بهین دوخت تن آرا آمل

بازرس علی‌البدل: بخشی پوشاک ساری

ماهانامه «صنعت نساجی و پوشاک» این انتخاب را به تمامی اعضای هیئت

واردات ۸۰ میلیون دلاری پنبه

به گزارش گروه اقتصاد خبرگزاری میزان، براساس آمار گمرک در ۹ ماهه نخست سال جاری، بیش از ۴۴ هزار تن پنبه از کشورهای مختلف جهان وارد کشور شده است. با واردات این حجم پنبه، ۸۰ میلیون و ۸۲۲ هزار و ۹۲ دلار، ارزش از کشور خارج شده است. لازم به ذکر است که ارزش ریالی این میزان واردات، بیش از ۲۵۲ میلیارد تومان در آمار گمرک به ثبت رسیده است. گفتمنی است پنبه از ۱۵ کشور جهان از جمله جمهوری کره، یونان، امارات متحده عربی، ترکیه، چین، ایتالیا، بلغارستان، مالزی و آذربایجان وارد ایران شده است.

ترکیه دروازه ورود پوشاک چینی شده است

طوری که امروز شرکت‌های ترک سفارش کالای خود را به چین می‌دهند و سپس سفارش خود را با اسم تولید ترکیه و با استفاده از تعرفه ترجیحی وارد کشور می‌کنند. وی ادامه داد: این واردات در حالی صورت می‌گیرد که تریکو، بلوز، بافت حلقوی و کشیاف همه داخل کشور تولید می‌شود و کالاهای چینی که به اسم ترکیه وارد می‌شوند تبدیل به رقبای ما شده‌اند این درحالیست که کیفیت کارهای ایرانی به مراتب بالاتر از چینی است و در واقع این کالاها تحت نام برند ترکیه‌ای توانسته‌اند در ایران بازار پیدا کنند. همین عامل سبب شده که امروز نزدیک به ۵ میلیارد دلار ما در این صنف قاچاق داشته باشیم. رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان کالای کشیاف و جوراب ادامه داد: در این صنف ظرفیت اشتغال بالا است و اگر حمایت‌های لازم از سوی دولت و بانک‌ها صورت بگیرد می‌توان قشر عظیمی از افراد بیکار را جذب کرد. هرچند رکود در سالهای اخیر سبب شده که نزدیک به ۱۵ درصد از کارگاه‌های ما مجبور شوند کار خود را تعطیل کنند. بهبهانی در رابطه با وضعیت اتحادیه گفت: اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان کالای کشیاف و جوراب مانند سایر اتحادیه‌ها به دلیل کثرت اعضا دارای اختلاف سلیقه است اما همگی در نهایت در جهت پیشبرد منافع اعضا حرکت می‌کنند. این اتحادیه دارای ۳۵۰۰ عضو تولیدکننده و هزار عضو فروشنده است و یکی از بزرگ‌ترین اتحادیه‌های کشوری است.

رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان کالای کشیاف و جوراب تهران در گفتگو با خبرنگار اقتصادی ایلنا، در رابطه با مهم‌ترین مشکل اعضای این اتحادیه گفت: مانند بیشتر صنفا ما نیز با مشکل قاچاق کالا روبرو هستیم و با وجود تذکرات متعددی که هیئت رییسه اتاق اصناف در مورد این پدیده شوم و تهدید صنایع ملی داده‌اند اما همچنان این مسئله تبدیل به مهم‌ترین دغدغه ما شده است.

علی اصغر بهبهانی ادامه داد: تعرفه ترجیحی که بین ایران و ترکیه وجود دارد سبب شده این کشور تبدیل به دروازه واردات کالاهای چینی بشود به

اختصاص ۲۲۰ میلیارد ریال برای خرید ماشین‌آلات صنایع بلوچ ایرانشهر

به کارگران بازنشسته آغاز شده است. ساخت کارخانه بافت بلوچ در سال ۱۳۵۳ در زمینی به گستره ۱۵۰ هکتار آغاز شد و در سال ۱۳۶۲ به طور رسمی آغاز به کار کرد. این واحد نساجی در ۲ دهه نخست فعالیت مطلوبی داشته است به طوری که بیش از ۲ هزار نفر در آن مشغول کار بودند اما پس از مدتی به دلایل مختلف فعالیت آن کاهش چشمگیری یافت. با عنایت دولت تدبیر و امید این کارخانه دوباره احیا شد و هم اینک حدود ۱۳۰ نفر در این واحد نساجی مشغول کار هستند. ایرانشهر در ۳۴۰ کیلومتری جنوب زاهدان مرکز استان سیستان و بلوچستان واقع شده است.

سال آینده توان تولید روزانه بیش از ۵۰ هزار متر پارچه مرغوب را خواهد داشت. مدیرعامل شرکت گسترش صنایع بلوچ ایرانشهر با اشاره به اهمیت راه‌اندازی این واحد نساجی گفت: با ماشین‌آلات جدید، تولید پارچه در این مجموعه به بیش از ۲۸ میلیون متر در سال می‌رسد. وی افزود: با توجه به تأکیدات رهبر معظم انقلاب دولت هیچ‌گونه محدودیت مالی برای بازسازی و نوسازی شرکت گسترش صنایع بلوچ ایرانشهر ندارد. سجادی گفت: ۹۰ میلیارد ریال نیز در هفته گذشته برای پرداخت سنوات بازنشستگان به این واحد نساجی اختصاص یافته به طوری که پرداخت سنوات

مدیرعامل شرکت گسترش صنایع بلوچ ایرانشهر گفت: با توجه به تأکید رهبر معظم انقلاب که باید این واحد نساجی احیا و به اوج تولید برسد، دولت ۲۲۰ میلیارد ریال اعتبار برای خرید ماشین‌آلات مدرن با فناوری جدید برای آن اختصاص داده است. سید عبدالحسین سجادی در گفتگو با خبرنگار ایرنا اظهار داشت: قرارداد خرید ماشین‌آلات جدید با شرکت خارجی بسته شده به طوری که در ۶ ماه نخست سال آینده این مجموعه با ماشین‌آلات پیشرفته ریسندگی و بافندگی فعالیت خود را در سه شیفت کاری آغاز خواهد کرد. وی بیان کرد: شرکت گسترش صنایع بلوچ ایرانشهر از

ماشین آلات کار کرده اروپایی مشکل صنعت نساجی یزد را حل می کند

معاون صنایع سازمان صنعت، معدن و تجارت یزد با بیان اینکه ماشین آلات دست دوم با نو تنها در سطح اتوماسیون متفاوت است عنوان کرد: اگر در زمینه نساجی ماشین آلات نو بیاوریم امکان تامین مواد اولیه آن نیز وجود ندارد. وی با تاکید بر اینکه ماشین آلات نساجی با کارکرد کوتاه به مراتب بهتر از ماشین آلات نو توجیه اقتصادی دارد اظهار داشت: در دو سال گذشته ۴۰۰ دستگاه بافندگی وارد استان شده که بعید می دانم کمتر از ۶ مورد دارای تکنولوژی باشد. فلاح اضافه کرد: عمدتاً واحدهای نساجی استان با دستگاههای دست دوم مناسب کار کردند که موفق هم هستند و این رویه تاثیری در کیفیت کار و یا بازگشت اعتبارات بانکی ندارد.

همچنین رییس اتحادیه نساجان یزد با اشاره به درخواست فعالان نساجی در استان برای نوسازی ماشین آلات اظهار داشت: امکان تامین مواد اولیه ماشین آلات جدید نساجی وجود ندارد. احمد زاهدپناه در این نشست اظهار داشت: صنعت نساجی با تولید منسوجات و بافندگی در ایران با فراز و نشیب های زیادی همراه بوده است. وی با بیان اینکه نساجی از مهم ترین صنایع در استان بوده است ادامه داد: بسیاری از واحدهای نساجی استان در دهه اخیر مشکلات مضاعفی را پشت سر گذاشته اند که بخش اعظمی از مشکلات مربوط به تحریم ها بوده است.

رییس اتحادیه نساجان یزد با اشاره به ضرورت نوسازی ماشین آلات نساجی در استان اضافه کرد: واحدهای نساجی استان یزد درخواستی دارند تا با بهره مندی از ماشین آلات دست دوم که در حد نو هستند نسبت به نوسازی دستگاه های خود اقدام کنند. زاهدپناه اضافه کرد: ورود ماشین آلات نو هم برای صنعت نساجی استان توجیه اقتصادی ندارد و چندان برای ما مقرون به صرفه نیست. وی ادامه داد: در حال حاضر دستگاه های بالای ۳۰ سال در استان کار می کنند و اگر دستگاه های جدید بیاوریم نیز نمی توانیم مواد اولیه را تامین کنیم.

رییس خانه صنعت استان یزد گفت: واردات ماشین آلات دست دوم و کار کرده اروپایی تا حد زیادی می تواند مشکل صنعت نساجی استان یزد را حل کند. به گزارش خبرنگار مهر، سید علی اکبر کلانتر در جلسه کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید استان یزد با اشاره به مشکلات صنعت نساجی استان یزد اظهار داشت: صنعت نساجی در استان یزد از قدمت طولانی برخوردار است و یزد در حوزه این صنعت همواره جایگاه ویژه ای داشته است. وی عنوان کرد: فرسودگی و قدمت ماشین آلات صنعت نساجی، این صنعت را در استان یزد با مشکلاتی مواجه کرده که واردات ماشین آلات می تواند بخشی از این مشکلات را برطرف کند.

کلانتر با اشاره به اینکه ماشین آلات نساجی گران قیمت و خرید آن از توان بسیاری از صنعتگران خارج است، افزود: ترکیه ماشین آلات دست دوم نساجی را از کشورهای اروپایی خریداری کرده و با قیمت ارزان تری عرضه می کند. رییس خانه صنعت استان یزد یادآور شد: این ماشین آلات حدود پنج تا هشت سال کار کرده اند و تفاوت چندانی با ماشین آلات نو و جدید ندارند. وی با اشاره به مشکلات صنایع نساجی استان یزد تصریح کرد: فعالان این صنف با توان اینکه قدرت خرید ماشین آلات نو از کشورهای اروپایی را ندارند، خواستار خرید برندهای معتبر از ترکیه شده اند.

رییس خانه صنعت استان یزد تاکید کرد: اگر ماشین آلات با برندهای معتبر خریداری شود، مشکل صنعت نساجی استان یزد تا حد زیادی برطرف خواهد شد اما این اقدام باید با انجام کار کارشناسی انجام شود. وی با اشاره به اینکه حمایت بانک ها در این زمینه ضروری است، افزود: اگر بانک ها امکان پرداخت تسهیلات در این زمینه را داشته باشند، بسیاری از مشکلات صنایع نساجی استان رفع خواهد شد. کلانتر تصریح کرد: اگرچه با واردات ماشین آلات دست دوم مخالف هستیم اما هم به دلیل گرانی ماشین آلات نو و هم به دلیل نبود مواد اولیه ای که مناسب کار با دستگاه های نو باشد، به نظر می رسد خرید ماشین آلات کار کرده از ترکیه معقول تر است.

معاون صنایع سازمان صنعت، معدن و تجارت یزد نیز با اشاره به تلاش برای خرید ماشین آلات دست دوم در صنعت نساجی گفت: صنعت نساجی استان تمایلی به استفاده از ماشین آلات نو ندارد. جلیل فلاح در سی و سومین نشست کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید استان یزد اظهار داشت: بخش صنعت نساجی استان تمایلی به استفاده از ماشین آلات نو ندارند و معتقدند استفاده از ماشین آلات نو توجیه اقتصادی ندارد. وی با بیان اینکه از نگاه فعالان این عرصه استفاده از ماشین آلات دست دوم با برندهای معتبر اروپایی برای نساجی استان توجیه اقتصادی دارد ادامه داد: اگر ماشین آلات را با آخرین تکنولوژی روز بیاوریم امکان استفاده از آن را چه در سطح مواد اولیه مصرف چه در سطح اتوماسیون نداریم.

انتقال مالکیت «ریسباف» به وزارت راه و شهرسازی نهایی شد

اصفهان به ارزش ۲ هزار و ۷۳ میلیارد ریال به وزارت راه و شهرسازی شد. در بند ۵ مصوبه شورای عالی معماری و شهرسازی، به حفظ کارخانه ریسباف به عنوان یک اثر شاخص از معماری دوران صنعتی ایران تاکید شده است. این کارخانه، در سال ۱۳۱۲ ه.ش توسط «ماکس اتو شومن» آلمانی در اصفهان طراحی شده و از سال ۱۳۱۴ ه.ش شروع به کار کرده است.

دکتر محمدرضا حسینزاده مدیرعامل بانک ملی ایران در این نشست گفت: برای خرید کارخانه ریسباف، شرکت‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مختلفی داوطلب شده بودند و خیلی اصرار به خرید آن داشتند ولی از آنجایی که شهر اصفهان برای ما اهمیت زیادی به عنوان شهر فرهنگ و هنر ایران دارد و ایده‌های وزارت راه و شهرسازی را به تفکرمان در بانک ملی ایران که همان احترام گذاشتن به مردم منطقه است، نزدیک دیدیم و توافقاتی نیز طی دو سال گذشته حاصل شده بود، مالکیت کارخانه به وزارت راه و شهرسازی منتقل شد.

آخوندی وزیر راه و شهرسازی به امضای دکتر محمدسعید ایزدی معاون وزیر راه و شهرسازی و مدیرعامل شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران و حسینزاده مدیرعامل بانک ملی ایران رسید. با امضای این مبادعه‌نامه، بانک ملی ایران موظف به انتقال سند مالکیت کارخانه ریسباف

مراسم امضای قرارداد انتقال مالکیت کارخانه «ریسباف» اصفهان به مساحت ۶۹ هزار و ۳۴ مترمربع مابین وزارت راه و شهرسازی و بانک ملی ایران در محل دفتر وزیر راه و شهرسازی برگزار شد. به گزارش پایگاه اطلاع رسانی دولت، قرارداد انتقال مالکیت کارخانه «ریسباف» اصفهان، در حضور دکتر عباس

معرفی کتاب: عیوب در فرآیندهای ریسندگی نخ، ماسوره و بوبین

عیوب در فرآیندهای ریسندگی نخ، ماسوره و بوبین

تألیف: دکتر فرشاد لهراسی
مهندس مهیار نهائینی

تولید محصولات کیفی نیاز به بکارگیری نخ‌های با کیفیت وجود دارد. برای تولید نخ‌های کیفی ضرورت به شناخت عیوب نخ و بسته‌های نخ شامل بوبین و ماسوره می‌باشد.

در این کتاب ابتدا به بررسی انواع عیوب نخ پرداخته شده و ضمن بررسی هر کدام، عوامل ایجادکننده این عیوب مورد بررسی قرار گرفته است. سپس با بررسی منابع موجود و عکس‌برداری از عیوبی که در کارخانجات ریسندگی در ماسوره‌های ریسندگی و بوبین‌ها ایجاد می‌گردد، به طبقه‌بندی انواع این عیوب پرداخته شده و راهکارهای مختلفی برای رفع عیوب ارائه شده است.

کتاب «عیوب در فرآیندهای ریسندگی نخ، ماسوره و بوبین» در شمارگان ۱۰۰۰ نسخه توسط انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه صنعتی امیرکبیر چاپ شده است. در مقدمه این کتاب که به قلم دکتر فرشاد لهراسی و مهندس مهیار نهائینی به رشته تحریر درآمده، این طور می‌خوانیم:

تحریر این کتاب با توجه به نیازی که به بررسی عیوب در نخ، بوبین و ماسوره ریسندگی وجود داشت انجام گرفت. سهم عمده‌ای از منسوجات با استفاده از نخ‌های تهیه‌شده از الیاف غیریکسره تولید می‌شوند و اساساً برای

شرایط سختی بر صنعت پوشاک حکمفرماست

گفتگو با مهندس مجید فخار مدیر عامل شرکت جامه پوش آرا و عضو هیئت مدیره انجمن صنایع پوشاک ایران

کارشناسان تشکل صنعت پوشاک می‌گویند: صنعت پوشاک در سال‌های اخیر با تلاطمات زیادی روبه‌رو شده است. از یک طرف تحریم‌های نابرابر علیه ایران و دشواری‌های برآمده درباره ورود مواد اولیه و از طرف دیگر واردات بی‌رویه محصولات ارزان، بی‌کیفیت و بعضاً به شکل قاچاق پوشاک، شرایط سختی را برای این صنعت در سال‌های اخیر رقم زده است؛ تاجایی که این مشکلات سبب از دست دادن بازارهای داخلی، خارجی و بیکاری قشر عظیمی از فعالان این را به همراه داشته است. درباره حضور برندهای واقعی در دوران برجام، تاثیر نوسانات نرخ ارز برای پوشاک و همچنین تاثیر دستاوردهای تشکل‌ها و همکاری‌های جهانی برای صنعت پوشاک ایران سراغ مهندس مجید فخار، فعال صنعت پوشاک و عضو شورای مشترک ایران و هند رفته‌ایم که وی معتقد است: «در حال حاضر بیش از هزاران برند خارجی در ایران وجود دارد که تنها حدود ۱۴ مورد از این برندها واقعی هستند.» ماحصل گفتگوی تعادل را با این فعال صنعت پوشاک در زیر می‌خوانید:

به کشور هستیم. هرچند که از ۲۵ سال گذشته شاهد این رخدادها و موانع پیشرو در این بخش بوده‌ایم اما در یکی دو سال اخیر بحران در صنعت پوشاک شدت گرفته است. علاوه بر این، ورود برندهای خارجی و ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای نیز عاملی برای رکود بیشتر این صنعت شده است، چراکه این برندهای جهانی به شکل قانونمند وارد فضای تجاری کشورمان

آقای فخار! با توجه به اینکه موانع بسیاری بر سر راه صنعت پوشاک وجود دارد وضعیت آن را در ایران چگونه ارزیابی می‌کنید؟

صنعت پوشاک در سال‌های اخیر، به دلیل عدم حمایت دارای شرایط نامناسبی است. از یک طرف رکود اقتصادی در کشور وجود دارد و از طرف دیگر شاهد ورود بی‌رویه قاچاق پوشاک

فروش کالاهای مصرفی کاهش یافته و در بخش پوشاک نیز شاهد عمق رکود هستیم. به عبارت دیگر، زمانی که قدرت خرید کاهش پیدا می‌کند مردم مانند گذشته توان خرید کالاهای مصرفی را ندارند. از طرف دیگر به دلیل کاهش تورم این ذهنیت به وجود آمد که خرید کالا توسط مردم به تعویق افتد چراکه در آینده و با وجود اجرای برجام حجم واردات کالاهای برند رسمی افزایش می‌یابد و از طرف دیگر نیز تولیدکنندگان به این موضوع می‌اندیشیدند که در دوران برجام مواد اولیه با شرایط آسان‌تری در کشور وارد می‌شود و بطور کلی صنعتگران می‌توانند این محصول را ارزان‌تر خریداری کنند، بنابراین در صنعت پوشاک هم شاهد رکود و هم تورم منفی هستیم و با این اوصاف به نظر می‌رسد که شرایط سخت‌تری بر این صنعت حکم فرماست.

برای بهبود شرایط در این صنعت اشتغال‌زا و ارزآور چه باید کرد؟

باید در برابر ورود کالاهای غیررسمی صبر کرد و اقدامی را در راستای مبارزه با آن پیش گرفت. مهم‌تر از همه باید در حوزه صنعت و مصرف پوشاک فرهنگ‌سازی را برای عامه مردم ایجاد کنیم و علاوه بر آن نیز باید برنامه سرسختانه‌ای را در راستای ورود کالاهای قاچاق به کار بگیریم و مانع ورود قاچاق به کشور شد.

به‌طور کلی شما به آینده این صنعت خوشبین هستید؟

صنعت پوشاک دارای چند ویژگی است که آن را نسبت به دیگر صنایع متمایز کرده است. نخست اینکه سرمایه‌گذاری در این صنعت اندک است و به واقع، با سرمایه اندک می‌تواند در این حوزه شروع به کار کرد. دوم اینکه میزان اشتغال‌زایی این صنعت بالاست و با توجه به اینکه نرخ بیکاری قابل توجه است این صنعت می‌تواند تأثیر بسزایی در

برای ساماندهی ورود برندهای خارجی در ایران انجام گیرد که این اقدام زمان‌بر بوده و مهلت‌هایی نیز به شرکت‌ها در خصوص جمع‌آوری پوشاک‌های غیررسمی داده شده است.

در دوران برجام فضای صنعت پوشاک چگونه خواهد بود؟ بر این اساس آینده صنعت پوشاک را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

برجام یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای دولت یازدهم بود و برای فعالان اقتصادی این ارمان را داشت که با برداشته شدن تحریم‌ها گشایشی در کار آنها ایجاد شود. با این حال برای رونق در صنایع مختلف کشور و همچنین گشایش درهای جهانی به روی کشورمان نیاز به زمان داریم و در این باره برای صنعت پوشاک وضعیت به شکل دیگر است. دولت یازدهم از ابتدا قول کاهش تورم و ثبات در بخش‌های اقتصادی را داد، حال آنکه کاهش تورم سبب رکود شدیدی شد که ضربه زیادی به اقتصاد کشورمان زد. به واقع با عمیق شدن رکود

نشوند و بنابراین ورود غیررسمی این کالاها لطمات جبران‌ناپذیری را برای این صنعت به همراه آورده است که امیدواریم با وجود ابلاغ دستورالعمل‌های جدید وزارت صنعت، معدن و تجارت این رویه تغییر کرده و ساماندهی‌هایی در بخش واردات غیررسمی کالاها انجام گیرد.

به واردات بی‌رویه پوشاک‌های برند اشاره کردید. آیا برندهای که در ایران وجود دارند از طریق شرکت‌های اصلی تولیدکننده و صاحبان برند و کارنامه وارد ایران شده‌اند؟

خیر. در حال حاضر بیش از هزاران برند خارجی در ایران وجود دارد که تنها حدود ۱۴ مورد از این برندها واقعی هستند. حال آنکه این برندهای واقعی هم از طریق کشورهای همسایه و با کالاهای بعضاً تقلبی یا بی‌کیفیت وارد بازار ایران می‌شوند. بنابراین هیچ ضابطه مشخصی در زمینه ورود کالاهای برند در کشور وجود ندارد. بر این اساس، سال گذشته انجمن پوشاک به همراه وزارت صنعت به نتایجی رسیدند و مقرر شد که دستورالعمل جامعی

در شوراهای مشترک ایران و هند و دیگر کشورهای عضو هستیم. این همکاری‌های جهانی چه دستاوردی را برای صنعت پوشاک ایران به همراه داشته است؟

برای صاحبان صنایع یا تجار بسیار مهم است که اگر با کشوری خاصی مرادات داشته باشند بتوانند در نهادهای رسمی و تاثیرگذار ورود کنند. ما در بسیاری از کشورها دارای اتاق‌های بازرگانی مشترکی هستیم و با تعدادی از آنها شوراهای مشترکی داریم بنابراین با عضو شدن در این اتاق‌ها یا شوراهای می‌توانیم اطلاعات به‌روزی را از فضای کسب و کار دنیا یا کشور خاص دریافت کنیم تا براساس اطلاعات دقیق و به‌روزی که دریافت می‌کنیم بتوانیم برنامه‌ریزی برای صادرات و واردات داشته باشیم. در حوزه تشکلهای خصوصی قضیه متفاوت است و شرکت‌ها می‌توانند عضو بسیاری از تشکلهای خصوصی باشند.

هرچند باید متذکر شد که در بخش تولید پارچه، ریسنده‌ها، بافنده‌ها و رنگرزی‌های نسبتاً خوبی را در اختیار داریم که تولیدات آنها با نمونه خارجی آن برابری می‌کند.

طی ماه گذشته شاهد نوسانات نرخ ارز در کشور هستیم. این نوسانات ارزی چه تاثیری بر صنعت پوشاک برجای خواهد گذاشت؟

با افزایش نرخ ارز ریال ارزش خود را از دست داده و به‌طور کلی ارزش پول ملی ما کاهش یافته است. بنابراین این اتفاق بر صنعت پوشاک همانند همه صنایع داخلی تاثیرگذار خواهد بود، اما این تاثیرپذیری به نسبت واردات و صادرات شرکت‌ها متفاوت است. واردکنندها تاثیر بیشتری و مستقیم می‌پذیرند حال شرکتی که به بازار داخلی وابسته است نیز به دلیل کاهش ارزش ریال با تفاوت قیمت در مواد اولیه و محصول مواجه می‌شود.

اشتغال‌زایی به دنبال داشته باشد. سوم اینکه این صنعت ارزش افزوده بالایی دارد و براساس این ویژگی‌های منحصر به فرد است که نیاز به توجه مسئولان دارد. بنابراین به آینده و چشم‌انداز این صنعت خوش بین هستیم اما امیدواریم که زیرساخت‌ها نیز توسط دولتمردان برای افزایش سرمایه‌گذاری در این صنعت فراهم شود و دولتی‌ها نیز به این صنعت با نگاه ویژه‌تری رسیدگی کنند.

وضعیت صادرات پوشاک به کشورهای دیگر چگونه است؟ آیا طی سال‌های اخیر توانسته‌ایم صادراتی را به کشورهای مختلف همسایه داشته باشیم؟

تا سال ۱۳۸۲ به کشورهای آلمان، قزاقستان، کویت و عراق صادرات داشتیم و از سال ۸۲ به این طرف شرایط رقابتی در این صنعت سخت شد و شرکت‌های داخلی در رقابتی نفس‌گیر با کشورهای جنوب شرق آسیا به دلیل پایین بودن قیمت تمام‌شده محصولات آنها، بازارهای خود را از دست دادند.

در حال حاضر وضعیت واردات مواد اولیه صنعت پوشاک به ایران چگونه است؟

صنعت پوشاک دوبعدی است؛ بعد نخست به صنعت پوشاک و تولید وابسته است و بعد دیگر به هنر وابسته است. یعنی صنعت پوشاک هنری است و هنر و ذوق در جذب مشتری در این صنعت دست بالا را دارد و به لحاظ هنری باید به‌روز بود. متأسفانه در بخش مواد اولیه پوشاک با مشکلاتی روبه‌رو هستیم. بسیاری از مواد مورد نیاز مهم این صنعت از خارج وارد می‌شود و ما در هر دو حوزه تولید و هنر از سطح جهانی کمی عقب‌تر هستیم و باید بیشتر تلاش کنیم. با این حال سعی کردیم که بیش از ۹۰ درصد مواد اولیه را از داخل تهیه کنیم که بعضاً دارای کیفیت مناسبی نیستند،

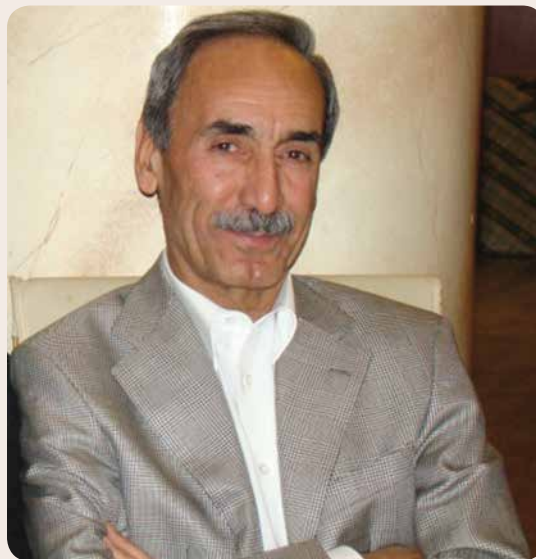
تولید بدون کارخانه؛ نسخه نجات صنایع

متن سخنرانی مهندس رضا حمیدی عضو هیئت مدیره انجمن صنایع نساجی ایران در همایش روز ملی صادرات در شهر مشهد (۱۳۹۵/۰۹/۲۵)

در کشور ما، در ایران عزیز ما، علیرغم تمام تحریم‌های خارجی و تمام کاستی‌ها و تحریم‌های داخلی چنانچه از آنچه داریم خوب و به‌موقع و در محل مناسب استفاده نمی‌کنیم، بدون دخالت‌ها و رانت‌ها و فسادها می‌توانیم وطنمان را، صنعتان را و صادراتمان را با صرف مقداری زمان بیشتر و تلاش بیشتر بسازیم و تدریجاً اقتصاد بدون نفت را محقق نماییم. مسلماً برای رهایی از اقتصاد بدون نفت باید به صنایع صادرات‌محور توجه نمود.

باید به گسترش برندینگ توجه نمود، برای توسعه صادرات غیرنفتی نباید فقط به نسخه‌های دکترهای پشت میز نشین وطن اتکا نمود. ببینیم در قاره آسیا سایرین چه کردند؛ کره جنوبی، مالزی، ترکیه چه کردند. در ترکیه برای گسترش صادرات سازمانی به نام کوالیتی با هدف‌گذاری ۵۰۰ میلیارد دلار صادرات تا سال ۲۰۲۳ صدمین سال جمهوریت تاسیس گردید که باید تا آن زمان ۱۰ برند جهانی و ۵۰ برند ملی ایجاد نماید و چهارنعل به سمت این هدف می‌تازند غیر از مسائل امنیتی که اخیراً ایجاد شده است.

اکثراً برنامه‌های گسترش صادرات ما جنبه شعاری غیرتخصصی دارد. نمونه آن عملکرد منفی اکثر نمایندگان‌های تخصصی جمهوری اسلامی ایران در دیگر کشورها می‌باشد که اخیراً در شهر رم ایتالیا نیز برگزار شد با دستاوری غم‌انگیز، هنوز ما صنایعی داریم که پس از ۱۴ سال مطالبات و جوایز صادراتی خود را از دولت

با تعرفه صفر به احتمال زیاد از کشور چین درخواست شده است به ارزش ۲ میلیارد دلار یا برای بزرگترین کارخانه تولید حوله کشور که در مشهد در دست ساخت است و جلوی ورود سالیانه بیش از ۱۵ میلیون دلار حوله ترک و غیره را می‌گیرد ده‌ها مانع‌تراشی بانکی و غیره می‌شود. برای حفظ صنایع، برای توسعه صنایع صادرات‌محور، برای حفظ و توسعه صنایع رقابت‌پذیر نیاز مبرم به تسهیلات بانکی با نرخ مناسب می‌باشد که امروز اکثر بانک‌های ما یا نمی‌خواهند یا نمی‌توانند حتی یک دلار کمک نمایند، در چنین زمانی ارزش تولید بدون کارخانه مشخص می‌شود، تولید بدون کارخانه یک پدیده نجات‌دهنده صنایع کشور برای واحدهای متوقف، نیمه‌متوقف، در حال کار و در حال احداث می‌باشد.

دو بخش تولیدکننده و صاحب سرمایه با تخصص در توزیع، با یابوری یکدیگر چرخ صنعت را به حرکت درخواهند آورد و صنعت را از دست این بانک‌ها نجات خواهند داد. تولید بدون کارخانه هم برای کاهش واردات و هم برای رشد صادرات بهترین درمان می‌باشد و در صورتی که جاده‌ها را برای حرکت قانونمند تولید بدون کارخانه هموار نماییم ثروتی به مراتب بیش از نفت و تمام‌شدنی به دست خواهد آمد. در پایان از واحدهایی که با تلاش بسیار موفق به اخذ جوایز صادراتی شده‌اند آن هم در چنین ایامی که صادرات ناجی میهن می‌باشد تشکر نموده به آنها تبریک عرض می‌کنم.

نگرفته‌اند. در اینجا لازم می‌دانم از یک گروه از صنایع که دارند با شعار روز صنایع صادرات‌محور به گوشه‌ای رانده می‌شوند یاد کنیم که نباید فراموش شوند یا مورد کم‌توجهی قرار گیرند، آنها صناعی هستند که با تولیدات با کیفیت مطلوب خود برای رقابت با کالای وارداتی و جلوگیری از خروج ارزهای کشور تلاش می‌نمایند تا ارزهای ما در مسیر بهتری به مصرف برسند.

دولتمردان به این دسته از صنایع نیز باید کمک شایسته نمایند، بعضاً شنیده می‌شود باندهایی که واردات عظیم برخی کالا و اقلام ضروری را در انحصار خود دارند به طرق مختلف مانع ایجاد یا گسترش صنایع رقابتی می‌گردند من همین امروز شنیدم در حالی که در میهن‌مان امکان تولید اینورتور خانگی تبدیل برق خورشیدی منازل می‌باشد مجوزهای ورود ۳۰۰۰۰۰ اینورتور

منطقه خطر پوشاک؛ پلاسکوهای دیگر در راهند

مهندس احسان سلطانی پژوهشگر اقتصادی

غیراستاندارد و غیرایمن استقرار پیدا کرده و در همین راستا، واحدهای جنبی و خدماتی خیابان‌های مجاور را محل فعالیت خود قرار داده‌اند. در کنار بازار تهران، بخش مهمی از تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان و خرده‌فروشان پوشاک در خیابان جمهوری اسلامی (حد فاصل سعدی تا فلسطین) استقرار پیدا کرده‌اند. بررسی‌ها و برآوردها نشان می‌دهد بیش از ۶۰ درصد از پارچه و نزدیک به ۵۰ درصد پوشاک مصرفی کشور از طریق بازار تهران و خیابان جمهوری اسلامی توزیع می‌شود که ارزش روز این حجم تجاری، حدود ۵۰ هزار میلیارد ریال تخمین زده می‌شود. علاوه‌براین، بیش از ۴۰ درصد پوشاک و کفش داخلی در این مناطق و پیرامون آنها تولید می‌شود و ساختمان‌های تجاری و مسکونی قدیمی و کهنه زیادی با شرایط نایمن برای انبار و تولید منسوجات و پوشاک اختصاص یافته است. ساختمان‌های تجاری اطراف ساختمان پلاسکو مانند فردوسی، کویتی‌ها و همچنین واقع در محدوده بازار، خیابان جمهوری و شمال غربی چهارراه جمهوری-ولیعصر وضعیت پرخطر و نایمن کاملاً مشابهی با ساختمان پلاسکو دارند. منسوجات و پوشاک اعم از طبیعی و مصنوعی، قابلیت آتش‌گیری بالایی دارند و نگهداری و انبار کردن ابتدایی آنها برای تولید، توزیع و فروش شب عید، شرایط را در ماه‌های پایانی سال به مراتب بدتر کرده و زمینه‌ساز و مساعد هرگونه فاجعه دیگری می‌شود. بنابراین بافت فرسوده و تراکم هزاران تن مواد با قابلیت آتش‌گیری بالا، ظرفیت بالایی برای بروز آتش‌سوزی دارد و باید منشأ اصلی حوادثی از قبیل ساختمان پلاسکو را در شرایط و سازوکاری دید که اجازه حفظ و استمرار وضعیت کنونی را داده است. به‌طور کلی، پایتخت‌هایی مانند تهران، در عین مرکزیت سیاسی، مرکز تجاری کشور نیز محسوب می‌شوند؛ بنابراین گرایش طبیعی به تمرکز بخش غالب توزیع کشور در تهران، امری اجتناب‌ناپذیر است. همچنین تولید پوشاک با توجه به ارتباط نزدیک آن با مد و نیاز به فعالیت در نزدیکی بازارهای اصلی، تمایل به حضور در مرکز کشور دارد؛ چنان‌چه در شهرهایی مانند استانبول، سئول و لس‌آنجلس بخش مهمی از تولید و توزیع پوشاک کشورهای ترکیه، کره جنوبی و آمریکا انجام می‌شود. این کلان‌شهرها هم بی‌تردید با معضلات و مشکلاتی مشابه با تهران مواجه بوده و هستند. در این شهرها راه‌حل‌ها و راهکارهایی از جمله نوسازی و بازسازی نقاط اقتصادی-تجاری مرکزی شهری، انتقال بخش مهمی از فعالیت‌های تولیدی-توزیعی به حاشیه شهرها، ایجاد پارک‌های صنعتی و خرده‌فروشی، تعیین محدوده مناطق شهری برای

در روز ۳۰ دی ۱۳۹۵ ساختمان پلاسکو تهران در میان بهت و حیرت مردم فرو ریخت. این ساختمان، نخستین ساختمان بلندمرتبه تمام‌فلزی ایران و همچنین آسمان‌خراش خاورمیانه بود که نیم قرن پیش از سوی حبیب‌الله القانین، مالک کارخانه پلاسکو ساخته شد. ساختمان پلاسکو واقع در ضلع شمال شرقی چهارراه استانبول در سال ۱۳۴۱ و در ۱۶ طبقه ساخته شد. این ساختمان در زمان خود بلندترین بنا در ایران به شمار می‌آمد و مساحت زیربنای آن ۲۹ هزار متر مربع بود. هر چند که با سازه فولادی، عمر مفید ساختمان پلاسکو بیش از صد سال تخمین زده می‌شد؛ اما بارها قرار بود به بهانه نوسازی و بازسازی، تخریب شود که با مخالفت مغازه‌داران و کسبه روبه‌رو شد. طبقات پایینی این ساختمان به تدریج به فروشگاه‌های پوشاک مردانه و طبقات میانی و بالایی به کارگاه‌های تولید البسه مردانه (بیشتر پیراهن) و همچنین انبار پوشاک اختصاص یافته بود که اصلاً با کاربری آن همخوانی نداشت. این مسئله در بسیاری از بافت‌های قدیمی از قبیل بازار تهران نیز دیده می‌شود که با وجود انبوه مواد آتش‌زای هیچ‌گونه ایمنی و دفاعی برابر خطرات آتش‌سوزی ندارند.

درحالی‌که مردم شاهد سوختن و نابودی ساختمان پلاسکو و مصدومیت و مرگ مأموران فداکار و از خودگذشته آتش‌نشانی و همچنین ساکنان زیر آوار آن بودند، عده‌ای پیدا کردن مقصران را آغاز کردند. مقصران در وهله اول کارکنان واحدی ذکر شدند که با بی‌احتیاطی و سهل‌انگاری، شروع آتش‌سوزی را رقم زدند و پس از آنها، مالکان و کسبه ساختمان که با وجود ایمن نبودن وضعیت، کماکان به فعالیت خود در شرایط پرخطر ادامه دادند. در ادامه ماجرا قطعاً دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط اتهام‌زنی به یکدیگر و جناح‌های رقیب را آغاز خواهند کرد و چنان‌چه همواره اتفاق افتاده، بدون انجام هرگونه اقدامات اساسی و ریشه‌ای، پس از مدتی همه چیز فراموش می‌شود. در این سانحه بیش از هر چیز، باید برای جان آتش‌نشانان باشهامتی تأسف خورد که زندگی خود را در راه انجام وظیفه از دست دادند. نابودی بیش از ۴۰۰ واحد تولیدی-توزیعی با ازدست‌رفتن شغل دو تا سه هزار نفر و از بین رفتن صدها میلیارد ریال سرمایه مردم از دیگر پیامدهای ناگوار این حادثه به شمار می‌رود.

حدود نیمی از بازار تاریخی تهران به فعالیت‌های توزیع منسوجات و پوشاک از قبیل پارچه، فرش و فعالیت‌های وابسته اختصاص یافته است. کارگاه‌های کوچک تولیدی پوشاک پیرامون و همچنین داخل بازار تهران در شرایطی کاملاً

نوسازی می‌شوند، اما در مقابل بخش توزیع کشور در مجموع همان ساختار سنتی نامتشنک و ناکارآمد خود را حفظ کرده است.

اینجاست که نقش و وظیفه دولت، دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی مشخص می‌شود. در بخش دولت وزارت صنعت، معدن و تجارت با توجه به اینکه هم متولی بخش تولید و هم توزیع است، نقش اصلی را دارد. حداقل نیمی از تولید و توزیع پوشاک کشور در محدوده شهری شهرداری تهران انجام می‌شود، بنابراین شهرداری تهران هم نظر به وظیفه تمشیت امور شهری، در این راستا وظیفه‌ای مهم و کلیدی بر عهده دارد. بخش خصوصی که در قالب تشکل‌های بخش خصوصی می‌تواند تأثیرگذار باشد، با بررسی و انعکاس حقایق و واقعیت‌ها به دولت و جامعه، پیگیری مطالبات صنفی و همکاری در جهت اجرای برنامه‌ها از نقش خاص و مهمی برخوردار است. وزارت صنعت، معدن و تجارت اصولاً هدف و اولویت خود را توسعه صنایع بزرگ دولتی و شبه‌خصوصی متکی به رانت (به‌خصوص رانت منابع) از قبیل پتروشیمی، فولاد و خودرو قرار داده است، چنانچه در ربع قرن اخیر سهم این صنایع از حدود ۳۵ درصد تولید ناخالص بخش صنعت به نزدیک ۷۰ درصد در حال حاضر رسیده است. متأسفانه بخش بنگاه‌های کوچک و متوسط (مانند تولید پوشاک و کفش) همواره در حدی ضعیف و خارج از موضوع از سوی دولت‌ها دیده شده که در دولت هشتم مدیریت بخش صنایع کوچک در شرکت شهرک‌های صنعتی که وظیفه عمرانی داشت، ادغام شد. هنگامی که دولت‌ها و دولتمردان بخواهند آلوده بنگاه‌داری شوند و خود ذی‌نفع باشند، بی‌تردید این مردم و فعالان بخش خصوصی هستند که به حاشیه رانده می‌شوند. شهرداری تهران با تمرکز ثروتمندان و سرمایه‌ها در شمال شهر و منافع عظیمی که در این میان وجود دارد، بخش‌های مرکزی شهر (Downtown) را کم و بیش به فراموشی سپرده است، در حالی که با توجه به اهمیت و تأثیرگذاری اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نقاط مرکزی شهری، بازسازی و بهسازی این نقاط یکی از اولویت‌های اصلی و همیشگی شهرهای بزرگ به شمار می‌رود. در پایان با توجه به تجربیات جهانی در توسعه اقتصادی و شهری، برای برون‌رفت از وضعیت نامطلوب کنونی و اجتناب از هزینه‌های اقتصادی، اجتماعی و انسانی، راهکارهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

- ۱- نوسازی و بازسازی منطقه مرکزی تهران (از جمله مراکز تولید و توزیع پوشاک)
- ۲- نظام‌مندی تولید پوشاک و کفش در تهران با تعیین منطقه شهری (توام با حمایت و کنترل)
- ۳- ایجاد پارک‌های پوشاک در مناطق مناسب نزدیک تهران (برای توزیع پوشاک)
- ۴- پشتیبانی از ایجاد واحدهای صنعتی پوشاک (در خارج از شهرها)
- ۵- حمایت از ایجاد و توسعه خرده‌فروشان تخصصی پوشاک و برندهای داخلی
- ۶- پشتیبانی از توسعه تجارت الکترونیک در خرده‌فروشی پوشاک.

فعالیت بنگاه‌ها (تحت حمایت و کنترل) و صنعتی‌سازی و نوین‌سازی زنجیره تأمین در راستای سامان‌دهی و سازمان‌دهی تولید و توزیع منسوجات و پوشاک و رضایت خریداران و مصرف‌کنندگان، به کار گرفته شده است.

موضوع بسیار کلیدی دیگر که در تشدید اوضاع کنونی تأثیر بسزایی بر جای گذاشته، تغییر نکردن شرایط و سازوکار تولید و توزیع منسوجات و پوشاک در کشور و حفظ ساختار سنتی متکی به بازار است. ضمن آنکه تولید پوشاک در ایران به میزان کمی به صورت صنعتی انجام می‌شود، نظام توزیع (عمده‌فروشی و خرده‌فروشی) منسوجات و پوشاک کشور کم‌وبیش بر سازوکار نیم‌قرن گذشته استوار است. در سطح جهان برندها و خرده‌فروشان تخصصی که محل فعالیت اصلی آنها در نقاط مرکزی شهر متمرکز نیست، تولید و توزیع پوشاک را اداره می‌کنند. در ایران دفاتر یا فروشگاه‌های متعددی (به اصطلاح بخش) با مدیریت غیرعلمی و سنتی بخش توزیع عمده‌فروشی و تعداد زیادی کارگاه‌های کوچک (به اصطلاح تولیدی) با محیط‌های کار به شدت نامناسب تولید پوشاک را بر عهده دارند (مانند ساختمان پلاسکو) و در بخش خرده‌فروشی چندصد هزار فروشگاه و بوتیک نامتشنک، عرضه پوشاک به مصرف‌کنندگان نهایی را انجام می‌دهند. معضل دیگری که ناکارآمدی وضعیت موجود را تشدید کرده، هزینه بسیار بالا و نامتعارف اجاره محل کار و فروشگاه است که موجب می‌شود بخش اعظم منافع حاصل از تولید و توزیع پوشاک نصیب صاحبان املاک تجاری در سطح کشور و به‌ویژه تهران شود.

چنانچه ذکر شد در سطح جهان برندها و خرده‌فروشان تخصصی پوشاک، مدیریت زنجیره تأمین پوشاک را بر عهده دارند. آنها تولید پوشاک را مدیریت کرده و وظیفه توزیع و فروش و تأمین مالی را انجام می‌دهند. برندها و خرده‌فروشان تخصصی پوشاک با طراحی و نوآوری محصولات و بررسی و برنامه‌ریزی بازار، برندینگ، بازاریابی و خدمات پس از فروش، مجموعه خدمات ارزش‌افزوده (دانش‌بنیان) متنوعی را ارائه می‌کنند. در ایران دفاتر و فروشگاه‌های پخش، تأمین، تولید و عرضه پوشاک (از قبیل ساختمان پلاسکو) را بر عهده دارند. در بیش از ۹۰ درصد موارد این دفاتر پخش یا اقدام به تولید پوشاک کم‌کیفیت با استفاده غیرقانونی از لیبیل برندهای معروف جهانی یا واردات و قاچاق پوشاک درجه سه و چهار با برندهای تقلبی می‌کنند. طراحی و نوآوری در حد تقلید ناقص از طرح‌های طراحان جهانی است.

در بخش توزیع پوشاک جهانی، رویکردهای متنوعی شامل نوسازی و بازسازی نقاط تجاری (فروشگاهی) مرکزی شهر، ایجاد مجتمع‌های فروشگاه‌های در حاشیه شهرها (برای کاهش هزینه زمین و انتقال بار ترافیکی) و توسعه فروش اینترنتی اتخاذ شده است.

مسئله بزرگ و نکته کلیدی در اقتصاد ایران این است که برخلاف اغلب کشورها که از توسعه متوازن و هماهنگ بخش‌های مختلف برخوردار هستند، در ایران توسعه بیشتر معطوف به نوسازی سخت‌افزاری و بدون توجه به نرم‌افزارها و بخش‌های خدماتی پشتیبان بوده است. حدود نیم‌قرن است که به‌ویژه با درآمدهای نفتی ماشین‌آلات و تجهیزات تولیدی وارد کشور و صنایع

جلوگیری از واردات بی‌رویه؛ درمان درد کارخانجات ورشکسته

مهندس صفدر گراییلی مدیر عامل کارخانه کرپ‌ناز

مدیر عامل کارخانه کرپ‌ناز شهرستان هرسین گفت: واردات بی‌رویه پارچه ضربه سنگینی به صنعت نساجی کشور زد. مهندس صفدر گراییلی در خصوص مشکلات به‌وجودآمده در این کارخانه و زمزمه‌هایی مبنی بر تعطیلی آن اظهار داشت:

کلنگ کارخانه کرپ‌ناز در سال ۱۳۶۴ به زمین زده شده ولی بنا به دلایلی ساخت و بهره‌برداری از آن تا سال ۷۵ به طول انجامید. این کارخانه در ابتدای کار با دو پیمانکار به نام‌های سازمان صنایع ملی و بانک ملت آغاز به کار کرد که در نهایت بانک ملت سهام شریک خود را خرید و این در حالی بود که آن زمان مصادف شده بود با بحران‌های کارگری در ایران که توسط استاندار وقت از ما درخواست شد جهت سروسامان دادن به وضعیت کارخانه بررسی انجام شود. علیرغم وجود بحران شدید در کارخانه احساس این بود که توانایی راه‌اندازی کارخانه وجود دارد و کار را از ۴ ماهه آخر سال ۸۹ آغاز کردیم و علیرغم زیان‌های مالی تا سال ۱۳۹۰ روند کاهش زیان‌ها را داشتیم و خسارت‌ها را از ۴ میلیارد تومان به ۹۰۰ میلیون تومان رساندیم.

برای اولین بار در تاریخ کرپ‌ناز از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۲ حدود ۶ میلیارد تومان سود داشتیم که خود سرمایه‌گذاری بانک ملت در آن زمان به دلیل رضایت از پیشرفت به‌وجودآمده ۱۰۰ میلیون تومان را جهت

رول وارد می‌کردند و در داخل فقط یک دوره دوزی نیاز داشت. در سال ۹۴ حدود ۹۰ میلیون متر پارچه چادر مشکی وارد بازار شد و این در حالی بود که کل نیاز کشور چیزی حدود ۴۰ میلیون متر بود و این میزان واردات صرفاً به این خاطر بود که تعرفه واردات چادر مشکی ۵ درصد بود در حالی که تعرفه واردات دیگر پارچه‌ها چهار برابر این میزان بود و این ضربه سنگینی به نساجی کشور زد.

کرپ‌ناز در آستانه ورشکستگی است و در حال حاضر هم اگر تعطیل نشده است به این خاطر است که بانک ملت به عنوان سهامدار کارخانه و برای جلوگیری از بیکار نشدن کارگران حقوق آنها را پرداخت می‌کند و از

تشویق از کارکنان اختصاص داد و سال ۹۲ در واقع اوج فعالیت کرپ‌ناز بود که در این سال توانستیم تمام معوقات، مالیات‌ها و همچنین هزینه سوخت استفاده‌شده را به طور کامل پرداخت کنیم. اما اواخر سال ۱۳۹۲ بود که با ورود پارچه‌های قاچاق از بندر درگاهان جنوب کشور و سرآزیر شدن آنها به بازار جعفری تهران حدود ۲۵۰ هزار روسری در روز وارد این بازار شد و چون ما روسری کار بودیم در سال ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به بازار نساجی کشور آسیب جدی وارد شد.

واردات پارچه کماکان ادامه داشت و جالب اینکه راه تازه‌ای برای ورود پارچه‌ها از طریق گمرک ایجاد کردند که در این روش پارچه‌های چاپ‌شده روسری را به صورت

باید مورد بررسی قرار گیرد، چطور است که در کرمانشاه نساجی‌ها یکی پس از دیگری (نساجی غرب، فرش غرب، کشمیر، وهر نخ، گوهرتاب) متوقف می‌شوند.

امیدواریم که استان کرمانشاه در این وادی وارد شود به خصوص نمایندگان استان در مجلس شورای اسلامی که تنها واحد نساجی استان حفظ شود، سال ۹۲ نزدیک به ۳۰۰ کارگر در چهار شیفت کاری داشتیم ولی در حال حاضر ۲۲۰ کارگر داریم که با وجود واردات فعلی و عدم توان رقابت شاید قادر به حفظ آنها نباشیم. حمایت از صنعت نساجی در ایران زیان ندارد، اگر جلوی واردات گرفته شود، درمان درد کارخانه‌های ورشکسته همین جلوگیری از واردات بی‌رویه است.

علیرغم علاقه‌مندی مسئولین استانی به انجام این کار هنوز اقدامی صورت نگرفته است. کربناز از اواخر سال ۹۳ مشمول ماده ۱۴۰ قانون تجارت (ورشکستگی) شد و در حال حاضر هم می‌تواند اعلام ورشکستگی کند ولی دلیل این عدم اعلام این است که در دو جلسه‌ای که با حضور اعضای مجمع فوق‌العاده برگزار شده است ۶ماه مهلت داده شده که اقدام به اعلام ورشکستگی از لحاظ قانونی زیر سوال نرود.

متأسفانه امروزه بیکاری آفت اجتماع است و استان کرمانشاه باید به خود بیاید که وقتی بالاترین رقم بیکاری را دارد و در ۱۶۰ کیلومتری آن همدان پایین‌ترین میزان بیکاری را دارد، این یک علتی دارد و

طرفی کارخانه هم به دلیل فرسوده بودن تجهیزات و واردات موجود توان رقابت در بازار را ندارد. بایستی تکنولوژی کارخانه به‌روز شود که اگر سود ندارد حداقل ضرر ندهد و در جلساتی که با مدیران استان برگزار شده بود مقرر شده بود که ۵۰ درصد از هزینه را استانداری و ۵۰ درصد مابقی را بانک ملت به صورت بلاعوض پرداخت کند که با این وجود می‌توانستیم ۷۰ نفر کارگر جدید هم جذب کنیم.

این طرح را بانک ملت قبول کرد و قرار شد از سوی استانداری هم پیگیری‌هایی صورت بگیرد که تا این لحظه اتفاقی نیفتاده است. هرچند که قرار بر این بود که تا تاریخ ۹۵/۷/۱۵ این کار انجام شود ولی

جلسه دو ساعته وزیر صنعت، معدن و تجارت با انجمن صنایع نساجی ایران قول های مساعد جامه عمل می پوشند؟

نکته مربوط به تهیه و تأمین مواد اولیه مورد نیاز واحدهای نساجی بود. بخش عمده‌ای از مواد اولیه نساجی را پنبه، ویسکوز و پشم و مقدار اندکی بامبو تشکیل می‌دهد (که البته در کشور ما بهره‌گیری از الیاف بامبو رواج چندانی ندارد). میزان تولید پنبه در کشور نسبت به تقاضای موجود در بازار بسیار کمتر است ضمن این‌که پنبه تولیدی کشور از نظر کیفی و فنی مناسب تولید نخ‌های ظریف نیست؛ در این

امور نساجی و پوشاک و همچنین اکثریت اعضای هیئت مدیره و دبیر انجمن صنایع نساجی ایران حضور داشتند. وزیر صنعت در جلسه ابراز امیدواری نمود که با همکاری انجمن بتوان صنعت نساجی را به جایگاه شایسته خود رساند.

محمد مهدی رییس‌زاده دبیرکل انجمن صنایع نساجی ایران به بیان موارد مطرح شده با وزیر صنعت پرداخت و گفت: نخستین

نشست مشترک وزیر صنعت، معدن و تجارت با هیئت مدیره انجمن صنایع نساجی ایران روز پنجشنبه دوم دی‌ماه ۱۳۹۵ برگزار شد. در این نشست علاوه بر مهندس محمدرضا نعمت‌زاده وزیر صنعت، دکتر رضا رحمانی قائم مقام وزیر در امور تولید، مهندس محسن صالحی‌نیا معاون وزیر، مهندس افسانه محرابی مدیرکل دفتر صنایع نساجی و پوشاک وزارت صنعت، گلنار نصرالهی مشاور معاون وزیر صنعت در

زمینه پیشنهاد کاهش تعرفه واردات مواد اولیه را با وزیر صنعت در میان گذاشتیم.

به گفته دبیرکل انجمن صنایع نساجی ایران، تعرفه واردات مواد اولیه در ترکیه صفر و در کشور ما چهار درصد است بنابراین قیمت تمام شده بالای محصولات ایرانی از همین نقطه شروع می‌شود؛ این درخواست باید به کمیسیون ماده یک ارجاع داده شود. رییس‌زاده به تنوع تهیه مواد اولیه از کشورهای مختلف نیز اشاره کرد و گفت: پنبه‌های ازبکستان، تاجیکستان و ترکمنستان مورد تأیید وزارت جهاد کشاورزی است و پنبه کشوری مانند هند که بزرگ‌ترین تولیدکننده پنبه در دنیا به شمار می‌آید را قبول ندارد و معتقد است پنبه سایر کشورها باید قرنطینه و گندزایی شوند. در این زمینه، وزیر صنعت در جهت تسهیل واردات پنبه آمادگی خود را مبنی بر برگزاری جلسه با وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفظ نباتات اعلام نمود.

استقرار سیستم قرنطینه در گمرکات، نکته دیگری بود که مورد اشاره رییس‌زاده قرار گرفت و گفت: انجمن صنایع نساجی با همکاری وزارت صنعت به دنبال استقرار سیستم قرنطینه در گمرکات کشور است تا واردکنندگان پنبه از هر نقطه دنیا، محموله‌های خود را در قرنطینه‌های مستقر، گندزایی نمایند.

دبیرکل انجمن صنایع نساجی ایران تصریح کرد: بخشی از مواد اولیه نساجی را الیاف مصنوعی تولید مجتمع‌های پتروشیمی تشکیل می‌دهد که طی دو ماه اخیر عرضه اندک خوراک به خصوص در بخش پلی‌پروپیلن گرید نساجی در بورس باعث افزایش هفتگی قیمت‌ها شده از سوی دیگر فعالیت آزادانه دل‌ها بیانگر وجود تولید در مجتمع‌های پتروشیمی است؛ این موضوع در جلسه با وزیر صنعت مطرح و مقرر شد میزان نیاز واحدهای مختلف نساجی به مواد اولیه پتروشیمی را اعلام کنیم و عرضه کم فعلی در بورس با

دستور ایشان به میزان عرضه مورد نیاز صنعت نساجی افزایش یابد.

ضرورت نوسازی صنایع نساجی از صندوق توسعه ملی

رییس‌زاده گفت: در جلسه مشترک با وزیر صنعت، بحث توسعه و گسترش ظرفیت واحدهای نساجی نیز مطرح شد که ایشان جهت فاینانس پروژه‌ها قول مساعد داد و پیشنهاد سرمایه‌گذاری مشترک صنعتگران ایرانی با شرکت‌های مطرح خارجی را مطرح نمود به این ترتیب که خرید ماشین‌آلات و تجهیزات از چند کمپانی صورت گیرد منوط به این که طرف خارجی به سرمایه‌گذاری در واحدهای نساجی ایران بپردازد و حجم تولید و کیفیت محصولات را ارتقا دهد. دبیرکل انجمن صنایع نساجی با یادآوری دستورالعمل وزیر صنعت در زمینه ثبت فعالیت برندهای خارجی پوشاک در کشور، اذعان داشت: ظاهراً این دستورالعمل هنوز اجرایی نشده است و هرچه زودتر باید شاهد تحقق دستورالعمل وزیر در این زمینه باشیم.

صنعت نساجی و مالیات

رییس‌زاده یکی دیگر از بخش‌های مهم جلسه مشترک با وزیر صنعت را مسائل مربوط به مالیات برشمرد و گفت: متأسفانه تفسیر نادرستی از تبصره ۳ ماده ۱۴۷ اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم توسط سازمان امور مالیاتی کشور صورت گرفته است به عبارت دیگر واحدهای تولیدی که فروش نسبی دارند، چک‌های نسبی را خرج تهیه مواد اولیه خود می‌کنند اما طبق این تفسیر نادرست چک‌های نسبی باید به حساب تولیدکننده واریز شود و اگر تولیدکننده بخواهد چک‌های مذکور را صرف تهیه مواد اولیه نماید به‌عنوان هزینه قابل قبول مورد پذیرش سازمان امور مالیاتی قرار نخواهد گرفت. در این زمینه نیز قرار شد بخشنامه‌های

مرتبط را به دفتر وزیر صنعت ارسال نماییم تا در جلسه مشترکی با آقای تقوی نژاد رییس کل سازمان امور مالیاتی، مطرح و مشکلات آن حل و فصل شود. همچنین در زمینه فاکتور امتناع نیز مقرر شد موضوع در جلسه مشترک مزبور مطرح و راهکاری برای آن اندیشیده شود.

توسعه ساخت ماشین‌آلات نساجی در کشور

دبیرکل انجمن صنایع نساجی ایران ابراز داشت: وزیر صنعت توصیه نمود تا مذاکراتی با سازندگان ماشین‌آلات نساجی انجام شود تا در ازای افزایش حجم خرید، در بخش تولید ماشین‌آلات با سازندگان ایرانی همکاری و تعامل داشته باشند به این ترتیب ماشین‌سازی در کشور تقویت خواهد شد. ایشان از اقدام مبنا در مورد تولید انواع توربین به‌عنوان نمونه موفق این همکاری مشترک با شرکت‌های خارجی یاد کرد.

حذف قانون ضد دامپینگ

الیاف پلی‌استر ایران در ترکیه

وی بیان داشت: همان‌طور که دولت ترکیه به سرعت قانون ضد دامپینگ را در مورد الیاف پلی‌استر وارداتی ایران اجرایی نمود باید این تدابیر به نفع تولیدکنندگان ایرانی نیز وضع شود که به گفته وزیر قرار بود طی سفر به ترکیه موضوع حذف سیف گارد (Safe guard) از یکسری موارد به خصوص پلی‌استر و اکریلیک به‌طور دائم با همتای ترک مطرح شود که به دلیل مسائل امنیتی فعلاً این سفر لغو و به زمان دیگری موکول شده است.

رییس‌زاده در پایان به حضور وزیر صنعت طی ماه آینده در دبیرخانه انجمن صنایع نساجی ایران و تداوم ارتباطات مستمر و موثر با وی در مورد رفع مسائل و مشکلات صنعتگران نساجی اشاره کرد.

آمار صادرات و واردات صنایع نساجی و پوشاک طی نه ماه نخست ۹۵

رشد نسبی صادرات؛ جهش چشمگیر واردات

مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۵۱ درصد رشد داشته است.

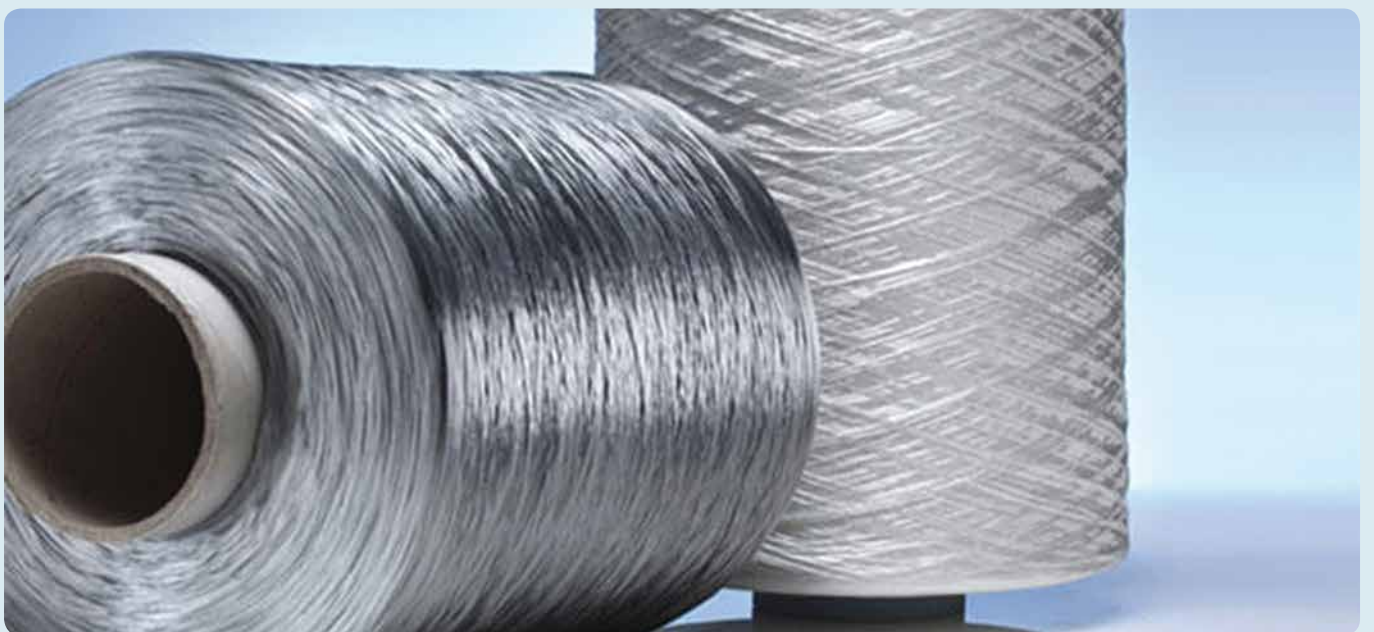
در نه ماه نخست سالجاری، واردات انواع پارچه بالغ بر ۳۶۸،۸ میلیون دلار بوده که در مقایسه با واردات سایر محصولات نساجی در رتبه نخست قرار گرفته است. پس از آن واردات الیاف به ارزش ۳۳۲،۷ میلیون دلار در رتبه بعدی قرار دارد. واردات پارچه و الیاف نسبت به مدت مشابه سال گذشته به ترتیب رشد ۷۹ درصدی و ۳۸ درصدی داشته است. واردات نخ به ارزش ۲۲۹،۳ میلیون دلار پس از پارچه و الیاف بیشترین واردات را در میان محصولات نساجی داشته است و مقدار آن نسبت به نه ماهه نخست سال ۹۴ رشد ۱۴ درصدی داشته است.

گذشته، صدرنشین صادرات محصولات نساجی بوده است. بر اساس این گزارش، عمده‌ترین اقلام صادراتی پس از کفپوش‌های نساجی طی این مدت از نظر ارزش به ترتیب عبارتند از: انواع نخ به ارزش ۵۱۶،۷ میلیون دلار، انواع الیاف به ارزش ۴۷،۶۵ میلیون دلار، انواع پوشاک به ارزش ۳۵،۵ میلیون دلار و انواع پارچه به ارزش ۳۱،۷ میلیون دلار.

بر اساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران طی نه ماه نخست سال ۱۳۹۵ کل واردات نساجی کشور با احتساب ماشین‌آلات و رنگ با رشد ۳۱ درصدی برابر با ۱۵۱۰،۶ میلیون دلار بوده است. واردات صنایع نساجی کشور بدون احتساب رنگ و ماشین‌آلات، در این مدت به رقم ۱۲۴۵،۶ میلیون دلار بوده که در

بر اساس اعلام دفتر مطالعات آماری و راهبردی انجمن صنایع نساجی مطابق با آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران طی نه ماه نخست سال ۱۳۹۵، کل صادرات صنایع نساجی کشور با احتساب رنگ، ماشین‌آلات و فرش دستباف بالغ بر ۷۴۲ میلیون و ۹۲۱ هزار دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته رشد ۱۳ درصدی داشته است. صادرات محصولات صنایع نساجی بدون احتساب رنگ، ماشین‌آلات و فرش دستباف طی ۹ ماه نخست سال جاری برابر با ۴۷۶ میلیون و ۹۸۲ دلار بوده که در مقایسه با مدت مشابه سال ۹۴ رشد ۹ درصدی داشته است.

انواع کفپوش با صادرات ۲۲۲،۳ میلیون دلاری با رشد یک درصدی نسبت به مدت مشابه سال

آمار صادرات کل کشور و صنعت نساجی طی نه ماه نخست سال ۱۳۹۵

واحد: میلیون دلار

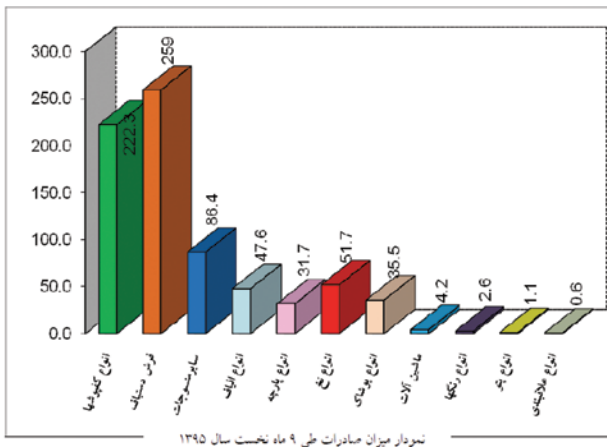
صادرات غیر نفتی	مبلغ	رشد نسبت به مدت مشابه سال ۹۴
۱- میماتان گازی	۵,۱۲۴	۶۴/۶۵٪
۲- محصولات پتروشیمی	۹,۷۳۳	۱/۲۶٪
۳- سایر کالاها	۱۴,۷۷۴	۴/۸۰٪
کل صادرات غیر نفتی	۳۱,۵۹۳	۷/۰۵٪
۴- صنایع نساجی	۲۷۶/۹۸۲	۹٪
۵- صنایع نساجی با احتساب فرش دستباف، رنگ و ماشین آلات	۷۴۲/۹۲۱	۱۳٪

آمار واردات کل کشور و صنعت نساجی طی نه ماه نخست سال ۱۳۹۵

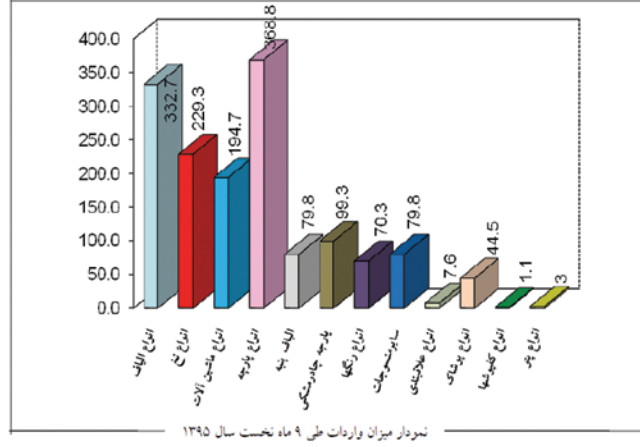
واحد: میلیون دلار

واردات	مبلغ	رشد نسبت به مدت مشابه سال ۹۴
۱- کل	۳۱,۵۳۸	۴/۳۸٪
۲- صنایع نساجی	۱,۲۴۵/۵۷۳	۵۱٪
۳- صنایع نساجی با احتساب فرش دستباف، رنگ و ماشین آلات	۱,۵۱۰/۵۷۶	۳۱٪

واحد: میلیون دلار

واحد: میلیون دلار

مقایسه ارزش صادرات نساجی کل کشور طی ۹ ماه نخست سال ۱۳۹۵ با مدت مشابه سال گذشته

ردیف	شرح	ارزش دلاری سال ۹۵	ارزش دلاری سال ۹۴	درصد تغییرات
۱	انواع الیاف	۴۷,۶۴۸,۸۳۴	۳۷,۵۹۵,۸۰۹	۲۷
۲	انواع نخ	۵۱,۶۷۶,۰۱۸	۳۰,۱۰۳,۸۵۶	۷۲
۳	انواع پارچه	۳۱,۷۰۹,۸۹۹	۲۸,۹۳۹,۴۹۲	۱۰
۴	انواع پوشاک	۳۵,۴۹۵,۷۹۷	۳۸,۱۶۸,۸۴۸	-۷
۵	انواع کفشها	۲۲۲,۲۸۶,۴۹۶	۲۲۰,۲۰۲,۲۵۷	۱
۶	انواع بنو	۱,۱۳۲,۰۷۸	۲,۸۵۷,۵۵۲	-۶۰
۷	انواع علائیدی	۶۳۸,۳۲۳	۳۳۷,۳۴۵	۸۹
۸	سایر منسوجات	۸۶,۳۹۵,۰۶۷	۷۸,۶۳۴,۷۵۰	۱۰
۹	جمع کل صادرات بجز رنگ و ماشین آلات و فرش دستباف	۴۷۶,۹۸۲,۵۱۲	۴۳۶,۸۳۹,۹۰۹	۹
۹	انواع رنگها و مواد تکمیلی منسوجات	۲,۶۰۹,۳۸۰	۲,۰۱۳,۰۶۷	۳۰
۱۰	فرش و سایر کفشهای دست باف	۲۵۹,۱۴۶,۸۸۰	۲۱۶,۲۵۲,۷۳۶	۲۰
۱۱	انواع ماشین آلات	۴,۱۸۲,۶۷۵	۱,۴۴۳,۲۲۹	۱۹۰
۱۳	جمع کل صادرات با رنگ و ماشین آلات و فرش دستباف	۷۴۲,۹۲۱,۴۴۷	۶۵۶,۵۴۸,۹۴۱	۱۳

مقایسه ارزش واردات نساجی کل کشور طی ۹ ماه نخست سال ۱۳۹۵ با مدت مشابه سال گذشته

ردیف	شرح	ارزش دلاری سال ۹۵	ارزش دلاری سال ۹۴	درصد تغییرات
۱	انواع الیاف	۳۳۲,۷۳۰,۲۰۶	۲۴۱,۷۴۰,۹۱۰	۳۸
۲	بنه	۷۹,۷۸۵,۵۱۷	۶۵,۱۵۵,۲۵۹	۲۲
۳	انواع نخ	۲۲۹,۲۷۲,۰۲۵	۲۰۹,۴۶۲,۸۱۸	۱۴
۴	انواع پارچه	۳۲۸,۸۰۳,۶۶۰	۲۰۶,۲۰۰,۸۸۵	۷۹
۵	پارچه چادر منگی	۹۹,۳۳۸,۲۸۳	۴۹,۵۴۹,۳۸۱	۱۱۳
۶	انواع پوشاک	۴۴,۴۶۱,۵۳۱	۷,۲۰۰,۳۵۷	۵۱۷
۷	انواع کفشها	۱,۰۹۴,۵۱۳	۷۴۹,۶۷۱	۴۶
۸	انواع بنو	۲,۷۰۲,۹۷۱	۴۹۲,۰۰۷	۴۴۹
۹	انواع علائیدی	۷,۵۶۳,۹۳۰	۱۱,۵۵۰,۱۴۴	-۳۵
۱۰	سایر منسوجات	۷۹,۸۲۱,۱۴۸	۴۳,۴۱۰,۱۳۴	۸۴
۵۱	جمع کل واردات بجز ماشین آلات و رنگ	۱,۲۴۵,۵۷۳,۷۸۴	۸۲۴,۵۱۱,۵۶۶	۵۱
۱۱	انواع رنگها و مواد تکمیلی منسوجات	۷۰,۳۳۸,۱۱۳	۷۰,۷۵۲,۹۶۴	-۱
۱۲	انواع ماشین آلات	۱۹۴,۶۶۴,۴۴۹	۲۶۱,۰۹۳,۴۴۷	-۲۵
۳۱	جمع کل واردات با ماشین آلات و رنگ	۱,۵۱۰,۵۷۶,۴۵۶	۱,۱۵۶,۳۵۸,۴۷۷	۳۱

کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی ایران پیشنهاد کرد:

۱۵ الزام برای خیزش صنعتی در دوران پساتحریم

برای ارتقای ماشین‌آلات که در زمره کالاهای سرمایه‌ای قرار دارند، به دلیل نداشتن ارتباطات و تعاملات مناسب با کشورهای صاحب اینگونه ماشین‌آلات در سایه وضع تحریم بر کشور، ایران دارای مشکلات جدی شد. بنابراین تا زمانی که سایه این فضا بر سر کشور سنگینی می‌کند، واردات ماشین‌آلات با تکنولوژی مناسب امکان‌پذیر نخواهد بود. مورد این چنینی برخی از مشکلات مرتبط با محیط خارجی صنعت کشور است، اما در عرصه داخلی صنایع با مشکلاتی به مراتب بیشتر از محیط خارجی مواجه هستند. در عرصه داخلی، اقتصاد و صنعت کشور از اواخر دهه ۸۰ به

در بخش صنعت را بررسی کرده است. بر اساس این گزارش، هر چند که در برخی از سال‌ها صنعت کشور دارای رشد دورقمی بود، ولی این رشد ریشه در بهره‌وری این بخش ندارد و ناشی از افزایش سرمایه‌گذاری و تزریق منابع است، بنابراین سهم بهره‌وری در نرخ رشد صنعت کشور از جایگاه مناسب و لازم برخوردار نیست. یکی از مشکلات صنعت کشور، پایین بودن بهره‌وری است و این می‌تواند صنعت را در عرصه رقابت با کشورهای دیگر دچار مشکل کند. به نظر می‌آید که پایین بودن بهره‌وری در این بخش واقعی از اقتصاد کشور در تکنولوژی و ماشین‌آلات قدیمی ریشه دارد.

بررسی‌های پژوهشی کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی ایران نشان می‌دهد مشکلات بخش مولد کشور فقط ریشه در تحریم‌ها ندارد و بسیاری از موانع برای خیزش صنعتی ایران، به محیط و عوامل داخلی کشور برمی‌گردد. اگرچه اجرای برجام و رفع تحریم‌ها برخی از مشکلات مبتلا به صنعت از جمله نقل و انتقال کالا، مبادلات بانکی و گشایش اعتبار اسنادی و واردات کالاهای مورد نیاز را حل کرده، اما یکی از مسائل اصلی صنعت کشور، پایین بودن بهره‌وری است و این می‌تواند صنعت را در عرصه رقابت با کشورهای دیگر دچار مشکل کند.

رفع تحریم و اجرای برجام باعث شده درباره برخی از مشکلات مبتلا به صنعت کشور گشایشی حاصل شود. در واقع برجام باعث شده که مشکلات صنعت و تولیدات صنعتی کشور در بخش صادرات کالا، نقل و انتقال کالا، مبادلات بانکی، واردات کالاهای مورد نیاز، گشایش اعتبارات اسنادی و... مرتفع شود، اما نکته بسیار مهم این است که مشکلات بخش مولد کشور و صنعت فقط ریشه در تحریم ندارد و همه مشکلات تولید کشور را نباید به تحریم نسبت داد. زیرا بسیاری از مسائل تولید و صنعت کشور به محیط و عوامل داخلی کشور برمی‌گردد و برای حل آنها باید اقدام اساسی صورت گیرد. کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی ایران در گزارشی تحلیلی دست‌اندا‌زهای فراتحریمی

دلیل اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و از همه مهم‌تر اجرای ناقص و بد آن، وارد فضای جدیدی شد که این با تشدید تحریم‌های چندجانبه و همه گیر همزمان شد. اینها باعث شد تا در طرف عرضه و تقاضای اقتصاد تحولات جدی به وجود آید. در بخش عرضه، اقتصاد با کاهش شدید نرخ رشد اقتصادی مواجه و در طرف تقاضا با کاهش هزینه مصرف نهایی بخش خصوصی روبه‌رو شد. مجموعه این عوامل باعث شد تا اقتصاد در رکود بی‌سابقه‌ای قرار گیرد که در نیم‌قرن گذشته تجربه نشده است. از طرفی به دلیل تزریق دلارهای نفتی در دوران ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲، دولت برای اینکه بتواند تورم را قدری کنترل کند، به واردات روی آورد تا شاید از این طریق بتواند تعادل را به اقتصاد برگرداند و این نیز خود باعث وارد شدن آسیب جدی‌تر به بخش مولد و چرخ تولید کشور شد.

این عدم تعادل‌ها در بازارهای دیگر نیز به وجود آمد که بی‌ثباتی در بازار ارز از جمله آنها است. در چنین فضایی بخشی

از بنگاه‌های کشور تعطیل شدند و در تعداد کارگاه‌های فعال صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در فاصله سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۰ فراز و نشیب‌هایی وجود داشته است؛ به گونه‌ای که تعداد این گونه کارگاه‌ها در سال ۱۳۸۳ که معادل ۱۶ هزار و ۲۸۳ کارگاه بود، در سال ۱۳۹۰ به ۱۴ هزار و ۹۶۲ کارگاه کاهش یافته است. ناتوانی بنگاه‌ها در استفاده از ظرفیت کامل تولید، خود باعث شد هزینه تمام شده کالاها تولیدی آنها افزایش یابد. این نیز مشکل دیگری است که بنگاه‌های صنعتی به دلیل حاکمیت رکود بر اقتصاد با آن مواجه هستند. این مشکل، در کنار انباشت و انبار شدن کالاها تولید شده در انبارها و به فروش نرفتن آنها به دلیل ناتوانی در صادرات، وجود مشکل در نقل و انتقال بانکی، حمل و نقل و ... باعث شد تعداد زیادی از نیروهای خود را از کار اخراج کنند و بنگاه‌ها با بحران پرداخت حقوق و دستمزد مواجه شوند.

وضعیت فوق در حالی تشدید شد که بخش مولد و صنعت کشور به دلیل وابستگی بسیار

شدید به منابع بانکی برای تامین سرمایه در گردش و نقش بسیار اندک بازار سرمایه در تامین اینگونه منابع، قادر نباشند برنامه‌های تولیدی خود را به اجرا درآورند. این وضعیت از آنجایی شدت بیشتری یافت که بانک‌ها در تامین منابع مورد نیاز برای بنگاه‌ها به دلیل انبوه مطالبات معوق و بدهی دولت به بانک‌ها، نتوانستند منابع در اختیار بنگاه‌ها قرار دهند. در فضای کسب و کار نیز وضعیت ایران در مورد شاخص‌های مرتبط با این موضوع چندان مناسب نیست. اگر اقتصاد و صنعت ایران بخواهد از فضای مربوط به دوران پساتحریم استفاده کند، به دلیل اهمیت اینگونه پایش‌ها برای شرکت‌های خارجی، باید تلاش کرد تا جایگاه و موقعیت ایران در شاخص‌های ۱۰ گانه کسب و کار که هر سال از سوی بانک جهانی اعلام می‌شود، بهبود یابد. در گزارش کمیسیون صنایع اتاق ایران بر این نکته تاکید شده که به رغم تلاش دولت یازدهم در اجرای برخی سیاست‌ها در عرصه داخلی و خارجی از جمله انضباط پولی و مالی، کنترل بی‌ثباتی‌های نرخ ارز، تورم و رشد بالای نقدینگی از یکسو و حمایت از بخش مولد کشور از سوی دیگر، همچنان بخش صنعت دارای مشکل است. این وضعیت ریشه در مشکلات متعددی دارد که حل آنها نیز به اهتمام تمام ارکان کشور، داشتن تابع هدف واحد، متمرکز شدن تمام نیروهای کشور بر حل آنها و چند سال زمان نیاز دارد. بنابراین در دوران پساتحریم علاوه بر موارد فوق، آنچه برای بخش صنعت قابل توجه است در چند محور زیر خلاصه می‌شود:

۱- داشتن یک الگوی مناسب برای حمایت از تولید و صنعت به جای اتخاذ حرکت‌ها و تصمیم‌های اقتضایی که در نهایت به

تصویب قوانین مختلف و متعدد برای حمایت از تولید منتهی شده است.

۲- پرهیز از اصلاح یک یا چند ماده از قوانین اصلی مرتبط با بخش تولید و صنعت به بهانه حمایت از تولید و بخش خصوصی.

۳- وجود استراتژی توسعه صنعتی در کشور: در خلأ نبود چنین سند بسیار مهم، ایران در میان ۱۷۰ تا ۱۸۰ رشته فعالیت صنعتی موجود در دنیا، در ۱۵۰ تا ۱۶۰ رشته فعالیت وارد شده است. این در حالی است که کره جنوبی در کمتر از ۱۰ رشته و آلمان در کمتر از ۳۰ رشته وارد شده‌اند. ورود ایران به چنین گستره‌ای از فعالیت‌های صنعتی باعث شده هم از عرصه رقابت جا بماند و هم اینکه ائتلاف منابع زیادی را داشته باشد.

۴- اجرای طرح آمایش در کشور و توسعه صنعت در قالب این طرح: در حال حاضر تلاش می‌شود که همه مناطق کشور صنعتی و از تاسیسات و امکانات زیربنای صنعتی نظیر پتروشیمی، فرودگاه، ذوب آهن، کارخانه‌های فولاد و... برخوردار شوند که این با روح توسعه صنعتی و رقابت در بازارهای جهانی فاصله بسیار دارد. اتخاذ چنین روشی در کشور باعث شد که منابع و سفره‌های آب زیرزمینی که توسعه صنعتی را نمی‌توان بدون در نظر گرفتن منابع آب پیگیری کرد، دچار مشکل شود.

۵- نبود سیستم تصمیم‌گیری مناسب در نظام اقتصادی کشور: به‌طور کلی تا زمانی که چنین ساختار اداری و تعدد نهادهای تصمیم‌گیری در کشور وجود دارد، نباید انتظار داشت که بودجه کل کشور به طرح‌های عمرانی اختصاص یابد یا اینکه تصمیمات واحد یا به عبارتی انسجام در

بهبود مستمر محیط کسب و کار، قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تامین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده ۱۰۴ قانون مالیات‌های مستقیم و قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور.

۱۱- تامین نقدینگی و سرمایه در گردش مورد نیاز بنگاه‌ها.

۱۲- اصلاح نظام بانکی و به‌کارگیری منابع بانک‌ها در بخش مولد.

۱۳- فراهم کردن سازوکارهای مربوط به تامین منابع مورد نیاز صنعت و بخش مولد از طریق بازار سرمایه.

۱۴- برطرف کردن محدودیت‌های مربوط به صادرات.

۱۵- تقویت تحقیق و توسعه در صنعت کشور.

سیاست‌ها برای پیگیری اهداف مربوط به تقویت بخش خصوصی و مولد در کشور اتخاذ شود.

۶- نداشتن شرح وظایف وزارت صنعت، معدن و تجارت پس از ۵ سال از زمان تاسیس آن: بدون این شرح وظایف حیات این وزارتخانه نامشخص است. در واقع نبود چنین شرح وظیفه‌ای، عملاً پیگیری اهدافی را که وزارتخانه برای آن ایجاد شده است، دچار مشکل می‌کند.

۷- مدیریت بازار غیررسمی و کاهش قاچاق به کشور.

۸- از بین بردن رانت و فساد در حوزه تجارت خارجی.

۹- اصلاح قوانین اصلی و کلیدی مرتبط با بخش تولید و صنعت کشور نظیر قانون کار، قانون مالیات‌ها، قانون بیمه و تامین اجتماعی.

۱۰- اجرای دقیق قوانینی نظیر قانون

واردات بی‌رویه بلای جان ابریشم

کناره‌گیری ۱۳ هزار خانوار از تولید ابریشم

دارد و ایران نیز با تولید یک درصد از ابریشم تولیدی جهان در جایگاه پنجم قرار گرفته است. وی با بیان این که در ایران ۹۹ درصد از ابریشم تولیدی صرف تولید فرش می‌شود، ادامه داد: ابریشم به دلیل اینکه می‌تواند طرح و بافت و رنگ را نگه دارد، صرف تولید فرش می‌شود اما برای استفاده‌های دیگر مانند تولید لباس باید ضخامت نخ را نازک‌تر کرد که در ایران استفاده زیادی از آن نمی‌شود.

سرپرست شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم در خصوص شهرهایی که در ایران به تولید ابریشم می‌پردازند، گفت: در اکثر نواحی مرکزی، شمالی، شمال غربی و شمال شرقی ایران نوغان‌داری رواج دارد. استان گیلان در رده اول تولید ابریشم و استان‌های خراسان، گلستان و مازندران در رده‌های بعدی قرار دارند. اما با توجه به تنوع آب و هوایی، زمان شروع فرآیند نوغان‌داری در استان‌های مختلف، چند ماه متفاوت است. برای مثال در استان‌های مرکزی مانند فارس و نطنز پرورش را از ۲۰ فروردین آغاز می‌کنند اما از اواسط خرداد به دلیل گرم شدن این نواحی دیگر پرورش نوغان جواب نمی‌دهد. در صورتی که در این زمان در استان‌های شمالی پرورش نوغان آغاز می‌شود.

کاهش تولیدکنندگان ابریشم

پورحسین با اشاره به مصرف ابریشم در ایران ادامه داد: مصرف داخلی بین ۷۰۰ تا ۷۵۰ تن است که ۷۵ تا ۱۰۰ تن آن در داخل تولید می‌شود و باقی آن وارداتی است. با وجود

بهترین ابریشم‌های تولیدی در دنیا است که در ایران بیشتر برای تولید فرش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

این شغل آباو اجدادی بنا به دلایل تکراری مانند واردات بی‌رویه و اجناس بی‌کیفیت چینی که باعث ضعف شدن بسیاری از مشاغل و صنایع کشور شده است، در حال از بین رفتن است و بسیاری از نوغان‌داران در حال ترک شغل اجدادی خود هستند. کسانی هم که مانده‌اند به گفته خودشان به دلیل علاقه شخصی به آفریده لذت‌بخشی به نام کرم ابریشم بوده است.

مهدی پورحسین، سرپرست شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم درباره جایگاه نوغان‌داری ایران در دنیا به ایسنا گفت: چین با تولید ۸۵ درصد، جایگاه نخست را در تولید ابریشم در دنیا

جایگاه پنجم کشورمان در پرورش کرم ابریشم دنیا و تولید ابریشم باکیفیت ایرانی به دلیل واردات بی‌رویه این محصول به مخاطره افتاده است؛ به گونه‌ای که در استان گیلان به عنوان قطب تولید، بسیاری از توستان‌ها متروکه و کارخانه‌های پيله خشک کنی تعطیل شده‌اند و طبق اعلام شرکت پرورش کرم ابریشم حدود ۱۳ هزار خانوار از این بخش از تولید کنار رفته‌اند.

پرورش کرم ابریشم که نوغان‌داری نامیده می‌شود ابتدا از چین آغاز شد و پس از آن علم تولید ابریشم به بقیه کشورها راه یافت. این حرفه در ایران قدمت زیادی دارد و شغل اجدادی بسیاری از شمالی‌نشینان کشور است، علاوه بر آن در شهرهای مرکزی نیز رواج زیادی یافته است و ابریشم تولید ایران جزو

مرکبات بپردازد، گفت: بازار مرکبات هم اشباع است. از طرفی استان همجواری ما، مازندران، امسال مشکلات زیادی برای محصول پرتقال از قبیل سرمازدگی داشت. نگیں راز با اشاره به این که در این حرفه مشکلات زیادی وجود دارد، ادامه داد: هر چه هم می‌گوییم در حد شعار است و امدادگری وجود ندارد. چند وقت پیش جلسه‌ای در استان داشتیم که کشاورزان، نوغان‌داران، رییس دانشگاه گیلان و رییس جهاد کشاورزی استان در آن حضور داشتند، اما هیچ کدام از نمایندگان مردم گیلان در آن حضور نیافتند تا صدای ما را به مجلس برسانند.

وی اظهار کرد قیمت پیله ابریشم سال ۱۳۹۳ که بخش خصوصی وارد بازار شد، ۳۰ تومان بوده است در صورتی که با وجود تورم اکنون پیله را به قیمت ۲۰ تومان از ما می‌خرند و قیمت تضمینی خرید دولت زیر ۱۶ تومان است. علاوه بر آن پیله و نخ وارداتی نیز از دیگر مشکلات نوغان‌داران است. گویا یک کارخانه ریسندگی و بافندگی در لاهیجان شروع به کار کرده است که نخ ابریشم را از چین وارد و در آن کارخانه به مدل نخ ایرانی تبدیل می‌کند اما کیفیت نخ وارداتی به هیچ وجه به خوبی نخ تولید داخل نیست.

دولت است. دولت باید پایش را از این بخش کنار بکشد زیرا این به ضرر نوغان‌دار است. دولت باید از نوغان‌دار حمایت کند اما نه به این صورت که به خرید و فروش بپردازد.

توتستان‌های متروکه و کارخانه‌های تعطیل

ابراهیم قنبرزاده یکی از نوغان‌داران گیلانی نیز درباره مشکلات نوغان‌داران گفت: این روزها مردم به دنبال بازدهی و حمایت هستند، اما کرم ابریشم واقعا موجودی دوست‌داشتنی است و آفریده‌ای است که نمی‌توان به راحتی از آن گذشت. من هم نمی‌توانم کاملا آن را کنار بگذارم و مقدار کمی تولید می‌کنم، اما می‌توانم بگویم این صنعت در حال از بین رفتن است. قنبرزاده ادامه داد: قبلا نخ صومعه‌سرا بهترین نخ بود و شرکت پرورش کرم ابریشم در این منطقه ۵۰۰-۶۰۰ هکتار توتستان داشت و چند کارخانه پیله‌خشک‌کنی نیز مشغول به فعالیت بودند، اما اکنون این کارخانه‌ها بسته شده‌اند و توتستان‌ها نیز تقریبا متروکه‌اند و مردم از ادامه این کار سرد شده‌اند.

کاظم نگیں‌راز نوغان‌دار لنگرودی نیز با بیان این که نزدیکانش به او پیشنهاد می‌دهند که تغییر بهره‌وری بدهد و به جای نوغان به کاشت

تفاوت فاحش بین مصرف و تولید در ایران، سرپرست شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم از کاهش تعداد تولیدکنندگان ابریشم در ایران خبر می‌دهد و دلیل اصلی آن را ورود بی‌رویه ابریشم و همچنین به ایران می‌داند. وی با بیان اینکه در سال‌های جاری تعداد خانوارهایی که به نوغان‌داری مشغول بوده‌اند کاهش یافته است، گفت: در گذشته ۲۰۰ هزار جعبه تخم نوغان توزیع می‌شد و ۵۰ هزار خانوار به تولید نوغان می‌پرداختند، اما امروزه ۳۰ هزار جعبه کمتر توزیع می‌شود و تقریبا ۱۲ تا ۱۳ هزار خانوار تولیدکننده نوغان کاهش یافته‌اند که دلیل اصلی این کاهش، واردات بی‌رویه نخ و پیله ابریشم به ایران است.

سرپرست شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم ادامه داد: طبق آمار رسمی گمرک از سال ۱۳۸۰ تا سال گذشته که آمار رسمی اعلام شده است سالانه ۴۰۰ تا ۵۰۰ تن نخ ابریشم وارد شده در صورتی که این میزان واردات بر حسب نیاز نبوده است. به گفته پور حسین، هزینه تولید هر کیلوگرم ابریشم در ایران بین ۴۵ تا ۵۰ دلار است در صورتی که قیمت هر کیلوگرم نخ وارداتی ۱۰ دلار است. چگونه ممکن است تا این اندازه تفاوت بین نخ‌های تولید شده داخلی و نخ‌های وارداتی مسافت بیشتر و پرداخت هزینه حمل و نقل و پس از آن گذشتن از گمرک، در بازار مصرف داخلی عرضه می‌شود؟ وی با تأکید بر این که قیمت نخ وارداتی واقعی نیست، گفت: اگر واردات از مسیر صحیح صورت گیرد نخ وارداتی نمی‌تواند از هیچ نظر با نخ تولید داخل رقابت کند. در این صورت به نوغان‌دار گفته می‌شود که شرایط را بررسی کند و در صورتی که برایش صرف کرد، به نوغان‌داری بپردازد اما در این شرایط هیچ کس نمی‌تواند رقابت کند.

سرپرست شرکت سهامی پرورش کرم ابریشم ادامه داد: از دیگر مشکلات بازار نوغان ورود

گزارشی از نمایشگاه دوموتکس هانوفر (۱۴ تا ۱۷ ژانویه ۲۰۱۷) حضور پررنگ تولیدکنندگان فرش ماشینی ایران

صورت، در قیاس با دوموتکس ۲۰۱۶ تعداد بازدیدکنندگان از ایالات متحد آمریکا و انگلستان نیز بیشتر شده بود. لازم به ذکر است همچون سنوات گذشته، یکی از بخش‌های نمایشگاه دوموتکس مربوط به بخش فرش‌های ماشینی و دستباف بوده که امسال با استقبال خوبی از سوی تولیدکنندگان ایرانی به خصوص در حوزه فرش ماشینی روبه‌رو شد و ده‌ها تولیدکننده مطرح فرش ماشینی کشور در این رویداد حضور چشمگیر داشتند. امید می‌رود این حضور بین‌المللی زمینه‌ساز رونق و افزایش صادرات کشورمان در حوزه فرش ماشینی و ارزآوری از این طریق باشد. مطمئناً با توجه به وجود ظرفیت تولید بالا در صنعت فرش ماشینی و توانمندی قابل توجه تولیدکنندگان ایرانی، این پتانسیل وجود دارد که در صورت اتخاذ رویکرد صادراتی مناسب از سوی تولیدکنندگان و همچنین پشتیبانی دولت از طریق اعطای تسهیلات و مشوق‌های لازم، صنعت فرش ماشینی علاوه بر تامین نیاز داخل، بتواند در بازارهای جهانی نیز حضور پررنگ‌تری داشته باشد.

به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک»، نمایشگاه دوموتکس ۲۰۱۷ در حالی بعد از چهار روز کاری فشرده به پایان رسید که علاوه بر رشد قابل توجه تعداد غرفه‌گذاران و فضای اختصاص یافته به آن، از لحاظ تعداد شرکت‌کنندگان و بازدیدکنندگان خارجی نیز نسبت به دوره گذشته استقبال به مراتب بالاتری را تجربه کرد. در مجموع ۱۴۰۹ غرفه‌گذار از بیش از ۶۰ کشور جهان از جمله ایران جدیدترین نوآوری‌های خود را در مرکز نمایشگاهی هانوفر آلمان به نمایش گذاشتند و بار دیگر، ماهیت نوآورانه و ظرفیت تاثیرگذاری بالای صنعت کفپوش‌ها را مورد تاکید قرار دادند.

حدود ۷۰ درصد از بازدیدکنندگان دوموتکس امسال از خارج از آلمان به محل نمایشگاه مراجعه کردند که در این بین سهم کشورهای اتحادیه اروپا ۴۳ درصد بوده است. همچنین افزایش قابل توجهی در تعداد بازدیدکنندگان از خاورمیانه و خاور دور (۹ درصد افزایش) و همچنین آسیای شرقی و مرکزی (۱۶ درصد افزایش) به ثبت رسید. به همین

عکس: سیدچواد میرشایز

زمان آماده‌سازی اسناد واردات در ایران ۲۸۴ ساعت و در کشورهای پیشرفته ۴ ساعت است

سرعت‌گیرهای تجارت فرامرزی ایران

رتبه ۸۷ را به‌دست آورد. از سویی دیگر، رتبه ایران در سال ۲۰۱۵، از بین ۱۸۹ کشور، ۱۴۸ بوده است. در عین حال بدترین رتبه ایران نیز مربوط به سال ۲۰۱۶ است که ایران در بین ۱۸۹ کشور رتبه ۱۷۱ را به دست آورده است. این در شرایطی است که ایران در سال ۲۰۱۶ در مقایسه با سال ۲۰۱۵ با ۱۹ پله تنزل مواجه شده و این نشان‌دهنده آن است که تجارت با ایران دشوارتر شده است. از سوی دیگر، براساس گزارش اخیر بانک جهانی در سال ۲۰۱۷، زمان معطلی کالاهای صادراتی در مرز ایران، ۱۰۱ ساعت با هزینه ۵۶۵ دلار گزارش شده که در مقایسه با سال

زمان ترخیص کالا و واردات است. بررسی مقایسه‌ای بین ایران و کشورهای منطقه MENA (خاورمیانه و شمال آفریقا) و کشورهای پردرآمد OECD (سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه)، نشان می‌دهد، زمانی که برای ایران برای واردات و صادرات کالاهای خود صرف می‌کند، بیش از این کشورها است.

براساس این گزارش، رتبه ایران در شاخص تجارت فرامرزی طی سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶ حاکی از این است که بهترین رتبه ایران در این شاخص در سال ۲۰۰۷ به دست آمده که ایران توانسته در بین ۱۷۵ کشور

«رتبه تجارت فرامرزی ایران» اگرچه با یک پله صعود از ۱۷۱ به ۱۷۰ در سال ۲۰۱۷ ارتقا یافته، اما همچنان رتبه ایران در این شاخص در مقایسه با سایر کشورها، بسیار پایین است. از دلایل عملکرد ضعیف ایران در شاخص تجارت فرامرزی، می‌توان به «هزینه بالای انطباق مرزی صادرات و واردات» و «مدت زمانی که برای انطباق اسناد در ایران صرف می‌شود»، اشاره کرد. به گزارش اقتصادنیوز، براساس گزارش ۲۰۱۷ بانک جهانی، شاخص رتبه تجارت فرامرزی ایران براساس چند معیار مورد ارزیابی قرار گرفته که یکی از آنها شامل

ساعت در سال ۲۰۱۶ به ۱۴۱ ساعت با هزینه ۶۶۰ دلار در سال ۲۰۱۷ رسیده است، اما همچنان وضعیت ایران در این شاخص نیز نسبت به سایر کشورها، چندان مناسب به نظر نمی‌رسد. به طوری که زمان معطلی کالاهای وارداتی در مرز در کشورهای منطقه منا در سال ۲۰۱۷، ۱۱۵ ساعت با هزینه ۵۲۷ دلار و در کشورهای OECD این زمان به ۹ ساعت و با هزینه ۱۱۵ دلار می‌رسد. به گفته کارشناسان، اگرچه اقدامات تاثیرگذاری چون «ایجاد پنجره واحد تجارت فرامرزی و ایجاد سامانه گمرکی» از سوی متولیان تجاری کشور برای تسهیل تجارت در دستور کار قرار گرفته، اما همچنان معطلی در روند تجارت کشور، نسبت به کشورهای منطقه منا و کشورهای پردرآمد OECD بالا است. به طوری که به گفته آنها، در تجارت کشور همچنان با تعدد قانون حاکم بر امور کشور، تعدد سازمان‌های همجوار، تعدد سازمان مجوزدهنده، تعدد رویه‌های گمرکی و بوروکراسی اداری و... روبه‌رو هستیم.

در این شاخص ندارد. به طوری که زمان لازم برای بررسی مدارک صادراتی (آماده‌سازی اسناد) در کشورهای منطقه منا در همین سال، ۷۴ ساعت و در کشورهای OECD، ۳ ساعت گزارش شده است. در بخش واردات، در سال ۲۰۱۶، زمان لازم برای بررسی مدارک وارداتی به ایران، ۲۸۴ ساعت و در سال ۲۰۱۷ به ۲۷۰ ساعت کاهش یافته است. اگرچه این امر نشان از بهبود وضعیت ایران در این شاخص دارد اما در مقایسه با سایر کشورها همچنان زمان و هزینه بالایی را صرف ترخیص کالاهای وارداتی می‌کند. به طوری که براساس آمار منتشر شده از سوی بانک جهانی در سال ۲۰۱۷، زمان لازم برای بررسی مدارک وارداتی در کشورهای منطقه منا ۹۶ ساعت با هزینه ۲۹۰ دلار و در کشورهای سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه ۴ ساعت با هزینه ۲۶ دلار گزارش شده است. از سوی دیگر، اگرچه براساس داده‌های بانک جهانی، زمان معطلی کالاهای وارداتی در مرز ۱۴۸

۲۰۱۶ شاهد بهبود وضعیت در این شاخص هستیم؛ زیرا زمان معطلی کالاهای صادراتی در مرز ایران در سال ۲۰۱۶، ۱۰۷ ساعت با هزینه ۵۶۵ دلار بوده است. این در شرایطی است که زمان معطلی کالاهای صادراتی برای کشورهای منطقه منا، ۶۱ ساعت با هزینه ۴۳۷ دلار و برای کشورهای OECD، ۱۲ ساعت با هزینه ۱۵۰ دلار در سال ۲۰۱۷ گزارش شده است. این امر نشان می‌دهد که زمان معطلی صادرات ایران در مرز نسبت به این کشورها همچنان بالا است. همچنین براساس آمار بانک جهانی ۲۰۱۷، زمان لازم برای بررسی مدارک صادراتی (آماده‌سازی اسناد) در ایران، ۱۵۲ ساعت گزارش شده که در مقایسه با سال ۲۰۱۶ که ۱۵۹ ساعت بوده است، شاهد بهبود وضعیت در این شاخص هستیم. البته براساس این گزارش، هزینه بررسی مدارک صادرات طی سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، معادل ۱۴۳ دلار ثبت شده است. این تحلیل حاکی از این است که ایران وضعیت چندان مطلوبی

مؤلفه	ایران ۲۰۱۶	ایران ۲۰۱۷	متوسط منطقه MENA	کشورهای پردرآمد OECD
زمان صادرات، هماهنگی مرزی (ساعت)	۱۰۷	۱۰۱	۶۱	۱۲
هزینه صادرات، هماهنگی مرزی (دلار آمریکا)	۵۶۵	۵۶۵	۴۳۷	۱۵۰
زمان صادرات، آماده سازی اسناد (ساعت)	۱۵۹	۱۵۲	۷۴	۳
هزینه صادرات، آماده سازی اسناد (دلار آمریکا)	۱۴۳	۱۴۳	۲۴۸	۳۶
زمان واردات، هماهنگی مرزی (ساعت)	۱۴۸	۱۴۱	۱۱۵	۹
هزینه واردات، هماهنگی مرزی (دلار آمریکا)	۶۶۰	۶۶۰	۵۲۷	۱۱۵
زمان واردات، آماده سازی اسناد (ساعت)	۲۸۴	۲۷۰	۹۶	۴
هزینه واردات، آماده سازی اسناد (دلار آمریکا)	۱۹۷	۱۹۷	۲۹۰	۲۶

منبع: دنیای اقتصاد

تازه‌ترین گزارش بانک جهانی از اقتصاد ایران منتشر شد

فرصت‌ها و ریسک‌های اقتصاد ایران در ۲۰۱۷

بانک جهانی جدیدترین گزارش خود از وضعیت اقتصاد ایران را همراه با ارائه چشم‌انداز منتشر کرد. همچنین به ریسک‌هایی که اقتصاد ایران با آن مواجه است اشاره شده است. آنچه اهمیت این گزارش را بیشتر می‌کند این است که گزارش مذکور می‌تواند برای سرمایه‌گذاران خارجی به مانند یک فانوس دریایی و چراغ راهنما عمل کند.

پس از آنکه چندی پیش صندوق بین‌المللی پول گزارش خود از اقتصاد ایران را منتشر کرد، اکنون یک نهاد اقتصادی معتبر دیگر نیز با ارائه گزارشی به نام «رصد اقتصاد ایران» به بررسی وضعیت و چشم‌انداز اقتصاد ایران پرداخته است. آهنگ اشتغال‌زایی، مخارج دولت، کاهش فشارهای تورمی، وضعیت حساب جاری و پیش‌بینی وضعیت مالی ایران در سال پیش رو از دیگر مباحثی است که در این گزارش به آنها پرداخته شده است.

مزایای مورد انتظار از اجرای برجام فقط در بخش نفت و افزایش تولید و صادرات در این بخش محقق شده است. این تاخیر عمدتاً به دلیل نگرانی بانک‌های جهانی در مورد ریسک‌های باقی‌مانده از لغو تحریم‌ها است. این ریسک‌ها اشکال مختلفی دارد: فقدان شفافیت در اجرای عملی برجام، نگرانی درباره احتمال بازگشت تحریم‌ها و پیچیدگی‌های ناشی از تحریم‌های غیرهسته‌ای. آمار اولیه از بهار ۲۰۱۶ نشان می‌دهد وضعیت اقتصاد ایران پس از رشد ضعیف سال گذشته بهبود

یافته است، گرچه این رشد با اتکا به جهش سریع بخش نفتی بوده است. پیش از این و در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ اقتصاد ایران به ترتیب ۸، ۶ و ۹ درصد منقبض شده بود اما در سال ۲۰۱۵ و پیش از اجرای برجام، رشد ملایم ۰٫۶ درصدی را تجربه کرد. معیارهای اقتصادی به نشانه‌های بهبود اقتصادی اشاره دارند به طوری که در دوره آوریل تا ژوئن ۲۰۱۶ (فصل اول ۱۳۹۵) اقتصاد ایران رشد ۴٫۵ درصدی را ثبت کرده است. این عملکرد قوی به دلیل افزایش تولید و صادرات نفت بوده است. در دوره ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ بخش نفت حدود ۱۹ درصد از تولید ناخالص داخلی ایران را تشکیل داده است.

تولید و صادرات نفت در سال ۲۰۱۵ و نیمه اول سال ۲۰۱۶ بهبود یافت و این مسئله عملکرد ضعیف سرمایه‌گذاری و مصرف دولت را خنثی کرد. برخلاف کاهش یک درصدی سرمایه‌گذاری و افت نزدیک به ۹ درصدی مصرف دولت به دلیل کاهش درآمدهای نفتی، رشد صادرات عامل اصلی رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۵ بوده است. در پی افزایش تولید روزانه نفت از ۳٫۱ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۴ به ۳٫۲ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۵، تولید به سطح پیش از تحریم‌ها نزدیک شد و در ماه اوت (مرداد-شهریور) ۲۰۱۶ به ۳٫۶۳ میلیون بشکه در روز رسید. صادرات نفت با نرخ سریع‌تر رشد کرد و

بخش دیگری از گزارش بانک جهانی به سیاست‌های پولی و بخش مالی اختصاص یافته است. بر مبنای گزارش این بانک، به دلیل مهار انتظارات تورمی، سیاست‌های پولی تطبیقی کمتر و لغو تحریم‌ها، فشارهای تورمی بر اقتصاد در حال کاهش است. پس از ۵ سال تورم دورقمی، سیاست‌گذاران با موفقیت رشد افزایش قیمت‌ها را در سال ۲۰۱۶ تک‌رقمی کردند و در ماه مارس (اسفند-فروردین) نرخ تورم به ۳٫۷ درصد یعنی نصف نرخ تورم در سال قبل از آن رسید. تورم در سپتامبر (شهریور-مهر) ۲۰۱۶ به ۵٫۹ درصد افزایش یافت. نیمی از کاهش نرخ تورم از کاهش تورم مواد غذایی ناشی شده است. تورم مواد غذایی از ۲۱ درصد در ژوئن (خرداد-تیر) ۲۰۱۵ به ۹ درصد در سپتامبر (شهریور-مهر) ۲۰۱۶ کاهش یافته است. در بخش ساختاری، دولت ایران در جهت بهبود عملکرد بخش مالی گام‌هایی را برداشته است. دولت به منظور حمایت از بسیج پس‌اندازهای ملی، بررسی سلامت نظام بانکی را انجام داده است. علاوه بر این، اقداماتی به منظور اصلاح این بخش و تقویت نقش نظارتی بانک مرکزی و همچنین اقداماتی برای رسیدگی به ارتباط بین بدهی‌های معوق دولت، وام‌های معوقه و بدهی‌های دولتی به بانک‌ها صورت گرفته است.

بر اساس برآورد بانک جهانی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۵ در مقایسه با سال قبل از آن نسبتاً بدون تغییر بوده است. اما پیش‌بینی می‌شود رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۱۶ آغاز شده است. بانک جهانی معتقد است این مسئله که رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تا چه میزان محقق خواهد شد، به سرعت از میان رفتن ریسک‌های باقی‌مانده، عملیاتی شدن کانال‌های مالی و شفافیت بیشتر در فضای قانون‌گذاری بستگی خواهد داشت. برآورد می‌شود در سال ۲۰۱۵ سرمایه‌گذاری مستقیم

جهانی برآورد می‌کند کسری بودجه در سال ۲۰۱۵ به ۱٫۶ درصد از تولید ناخالص داخلی رسیده که نسبت به رقم ۲٫۱ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۴ افزایش یافته است. بر اساس برآورد بانک جهانی درآمد دولت در سال ۲۰۱۵ به ۳٫۱۵ درصد از تولید ناخالص داخلی افزایش یافته است که نسبت به ۲٫۱۴ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۴، افزایش نشان می‌دهد. این افزایش درآمد از افزایش درآمدهای مالیاتی و فروش دارایی‌های غیرمالی ناشی شده است. درآمدهای نفتی در رقم ۷٫۵ درصد از تولید ناخالص داخلی بدون تغییر بوده است، زیرا افزایش حجم صادرات به دلیل کاهش قیمت نفت خنثی شده است. مالیات‌های مستقیم از ۳٫۳ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۴ به ۳٫۶ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۵ افزایش یافته است، اما مالیات‌های غیرمستقیم از ۲٫۳ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۴ به ۳٫۱ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۵ کاهش یافته است. این در شرایطی است که برآورد می‌شود مخارج دولت از ۸٫۱۵ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۴ به ۹٫۱۶ درصد از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۵ افزایش یافته است. عمده این افزایش ناشی از رشد هزینه‌های جاری بوده است.

بر اساس برآورد بانک جهانی، کسری بودجه در نیمه نخست سال ۲۰۱۶ افزایش داشته است. در ۶ ماه نخست ۲۰۱۶ درآمدها به ۶٫۵۸۹ تریلیون ریال افزایش داشته است. درآمدها طی همین دوره در سال ۲۰۱۵ برابر با ۴۶۴ تریلیون ریال بود. در ۶ ماه نخست ۲۰۱۶ مخارج افزایش یافته و به حدود ۲۰۰ تریلیون ریال رسیده است. در نتیجه طی ۶ ماه نخست ۲۰۱۶ تراز عملیاتی دولت نسبت به همین دوره در سال ۲۰۱۵ تا ۱۷ درصد افزایش یافته است.

از ۱٫۳۴ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۴ به ۱٫۴۳ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۵ و ۱٫۸ میلیون بشکه در روز در اوت (مرداد-شهریور) ۲۰۱۶ رسید. اما صادرات نفت هنوز به سطح پیش از تحریم‌ها نرسیده است. در نتیجه بر اساس آمار اولیه سال ۲۰۱۶، تولید و صادرات نفت در نیمه نخست سال ۲۰۱۶ با رشد خوبی روبه‌رو شده و بر اساس آمار مرکز آمار ایران، رشد ۱٫۳ درصدی را ثبت کرده است.

البته در اقتصاد ایران بخش غیرنفتی نیز می‌تواند پتانسیل رشد این کشور را آزاد کند و اشتغال به‌وجود آورد. بخش خودروی ایران در وضعیت خوبی قرار دارد و می‌تواند پیش‌تاز بخش غیرنفتی باشد. توافق‌نامه‌هایی بین ایران و شرکای بین‌المللی این کشور به امضا رسیده است که این مسئله نشان‌دهنده چشم‌انداز مثبت و افزایش فعالیت‌های اقتصادی آتی به ویژه از طریق سرمایه‌گذاری‌های جدید مستقیم خارجی است.

در بخش دیگری از این گزارش وضعیت مشاغل و بازار کار ایران مورد بررسی قرار گرفته است. بانک جهانی در این باره می‌نویسد: نرخ بیکاری در ایران طی سال ۲۰۱۵ رشد کرده و آهنگ اشتغال‌زایی برای جذب نیروهای جدیدی که وارد بازار کار می‌شوند، کافی نبوده است. نرخ بیکاری از ۶٫۱۰ درصد در سال ۲۰۱۴ به ۷٫۰۱ درصد در سال ۲۰۱۵ رسیده است. رشد نرخ بیکاری تا حدی به دلیل افزایش نرخ مشارکت نیروی کار بوده که در سال ۲۰۱۵ به ۲٫۳۸ درصد رسیده است. نرخ مشارکت نیروی کار در سال ۲۰۱۴ معادل ۲٫۳۷ درصد بوده است.

بانک جهانی در بخش دیگری از گزارش خود وضعیت امور مالی دولت را بررسی کرده است. بر اساس این گزارش، کسری بودجه دولت در سال ۲۰۱۵ وخیم‌تر شده، زیرا افزایش درآمد با رشد پیوسته مخارج خنثی شده است. بانک

خارجی بالغ بر ۷, ۱ میلیارد دلار بوده است که نسبت به مبلغ ۵, ۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ کاهش چشمگیری نشان می‌دهد.

بانک جهانی پس از بررسی وضعیت اقتصادی ایران، به بررسی چشم‌انداز و ریسک‌های پیش‌روی اقتصاد کشورمان پرداخته است. بانک جهانی در این بخش می‌نویسد: بر اساس گزارش «چشم‌انداز اقتصاد جهان ۲۰۱۶»، اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۶ با رشد ۲, ۴ درصدی، در سال ۲۰۱۷ با رشد ۲, ۸ درصدی و در سال ۲۰۱۸ با رشد ۳ درصدی روبه‌رو خواهد شد. میانگین قیمت نفت نیز در سال ۲۰۱۶ برابر با ۴۳ دلار، در سال ۲۰۱۷ برابر با ۵۳, ۲ دلار و در سال ۲۰۱۸ برابر با ۵۹, ۹ دلار خواهد بود.

بانک جهانی پیش‌بینی می‌کند اقتصاد ایران در دوره ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸ با میانگین نرخ سالانه ۴, ۵ درصد رشد خواهد کرد. بانک جهانی در گزارش قبلی خود از اقتصاد ایران که در بهار ۲۰۱۶ منتشر شده بود، پیش‌بینی کرده بود رشد اقتصادی کشورمان در سال ۲۰۱۶ با رشد ۲,

۴ درصدی رو به رو خواهد شد. این بانک در گزارش جدید خود (پاییز ۲۰۱۶) برآورد می‌کند به دلیل افزایش تولید نفت و گاز، تولید ناخالص داخلی با رشد ۳, ۴ درصدی مواجه می‌شود. در گزارش جدید، پیش‌بینی شده است بخش نفت و گاز در سال ۲۰۱۶ با رشد ۵, ۱۴ درصدی رو به رو می‌شود. در گزارش قبلی، برای این بخش رشد ۹, ۱۲ درصدی پیش‌بینی شده بود. در میان‌مدت (۲۰۱۷-۲۰۱۸)، سرمایه‌گذاری نقش عمده‌ای در ایجاد رشد ایفا خواهد کرد، زیرا قراردادهای جدید سرمایه‌گذاری که در مورد آنها مذاکره شده است

در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ محقق خواهند شد و ارتباط مالی با دیگر نقاط جهان بازسازی خواهد شد. به‌طور خاص میانگین رشد ۷, ۴ درصدی که برای سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ پیش‌بینی شده است از میانگین رشد ۹, ۷ درصدی کل سرمایه‌گذاری‌ها ناشی خواهد شد. با بهبود اعتماد نسبت به شرایط اقتصادی و کاهش فضای تورمی، پیش‌بینی می‌شود مصرف در دوره ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸ با نرخ

متوسط ۵, ۳ درصد رشد خواهد کرد. همچنین انتظار می‌رود نرخ تورم در سال ۲۰۱۶ برای نخستین بار از سال ۱۹۹۰ تک‌رقمی می‌شود. بانک جهانی پیش‌بینی می‌کند تورم قیمت مصرف‌کننده در سال ۲۰۱۶ به ۶, ۸ درصد خواهد رسید که نسبت به ۷, ۳۴ درصد در سال ۲۰۱۳ کاهش چشمگیری خواهد داشت. علت این کاهش تورم، مهار انتظارات تورمی، انضباط مالی، کاهش قیمت کالاها و تنزل هزینه واردات به دلیل لغو تحریم‌ها عنوان شده است.

بر اساس پیش‌بینی بانک جهانی، موقعیت مالی ایران برای نخستین بار از سال ۲۰۱۲ بهبود خواهد یافت. پس از کسری ۶, ۱ درصدی بودجه در سال ۲۰۱۵، تراز مالی در سال ۲۰۱۶ تا ۲, ۱ درصد از تولید ناخالص داخلی بهبود خواهد یافت. علت این مسئله افزایش حجم صادرات نفت خواهد بود، همچنین به دلیل بهبود فعالیت‌های اقتصادی، تداوم گسترش پوشش مالیات بر ارزش افزوده و آزاد شدن ۳ میلیارد دلار از دارایی‌های مسدود شده، درآمدهای غیرنفتی نیز با افزایش رو به رو خواهد شد. بانک جهانی همچنین پیش‌بینی می‌کند تراز حساب جاری طی سال‌های آینده روند افزایشی را طی خواهد کرد. به‌طوری که در سال ۲۰۱۶ مازاد حساب جاری به ۶, ۲ درصد، در سال ۲۰۱۷ به ۴, ۳ درصد و در سال ۲۰۱۸ به ۱, ۴ درصد از تولید ناخالص داخلی خواهد رسید. این بهبود، منعکس‌کننده افزایش صادرات انرژی است. علاوه بر این، ورود گردشگر نیز موجب تقویت مازاد حساب جاری خواهد شد. با این وجود، بانک جهانی ریسک‌هایی را نیز پیش‌روی اقتصاد ایران می‌بیند. براساس گزارش این بانک، اگر جریان سرمایه‌گذاری محقق نشود و قیمت نفت در میان‌مدت افزایش نیابد، چشم‌انداز رشد اقتصادی ایران در معرض خطر قرار خواهد گرفت.

آیا هند برای رهبری صنعت نساجی جهان آماده است؟

گروه مترجمین مجله

ژاپن بود که برای اولین بار صنایع تولیدی در غرب را از طریق هزینه‌های کارگری اندک خود به چالش کشید و بعدتر نقش خود را به دیگر کشورهای آسیا و متعاقبا چین واگذار کرد. با این حال، باید این نکته را در ذهن داشته باشیم که هزینه‌های پایین

افزایش هزینه‌های کارگری در چین یک عامل کلیدی است که می‌تواند در نهایت منجر به این دگرذیسی شود. از گذشته، افزایش هزینه‌های کارگری عامل اصلی تعیین‌کننده در موقعیت مکانی صنایع صادراتی بوده است. در ابتدا این

با توجه به اینکه چین به شکل فزاینده‌ای به دنبال تامین نیاز بازار داخلی خود است و همچنین با هزینه‌های بالای نیروی کار دست و پنجه نرم می‌کند، این مزیت برای کشور هند به وجود آمده که خود را به عنوان رهبر جهانی در عرصه صادرات نساجی و پوشاک مطرح نماید. هند با مزیت بالای جمعیتی و نرخ پایین‌تر دستمزد در قیاس با صادرکنندگان منطقه جنوب‌شرقی آسیا و چین، جنبه‌های مثبت زیادی در خود دارد. برنامه دولت این کشور با عنوان «تولید در هند» نیز کمک می‌کند که مسیر رو به رشد هند به عنوان صادرکننده پیشرو در جهان، به پیش برود.

گزارش اخیر بانک جهانی با عنوان «دگرگونی منطقه جنوب آسیا: سیاست‌های تقویت رقابت‌پذیری و ایجاد قدرت صادراتی جدید»، ظرفیت منطقه جنوب آسیا برای تبدیل شدن به کارخانه بعدی جهان (بعد از افول چین) را مورد تاکید قرار داده است. این گزارش اشاره می‌کند که

کارگری به تنهایی نمی‌تواند ضامن موفقیت در صادرات باشد. کما اینکه در حال حاضر چین با وجود دستمزدهای بالاتر، سهم به مراتب بالاتری را در صنعت پوشاک جهانی در قیاس با کشورهای جنوب آسیا دارد.

این گزارش در میان سایر عوامل و نظریه‌ها، همچنین بر اهمیت ادغام در زنجیره‌های ارزش جهانی (GVCs) برای گسترش بخش تولید در منطقه جنوب آسیا تاکید دارد. اگرچه تاکید بر زنجیره‌های ارزش جهانی موضوع جدیدی نیست، اما در پشت پرده توافق‌نامه تسهیل تجارت (TFA) نوعی اعتماد مجدد کشورها به یکدیگر وجود دارد؛ توافق‌نامه‌ای که برای اولین بار در کنفرانس اجرایی سازمان تجارت جهانی در بالی در سال ۲۰۱۳ مطرح شد. توافق‌نامه تسهیل تجارت به دنبال آن است که نوعی هماهنگی در مقررات تجاری نظیر شیوه‌های ترخیص گمرکی ایجاد کند که این مهم، از طریق ایجاد بهبود موثر در

زیرساخت‌های تجاری در کشورهای جهان سوم دنبال می‌شود. این گزارش، دسترسی به موقع به مواد اولیه و نهاده‌های مهم وارداتی برای تولید را به عنوان یک عامل مهم برای بخش‌هایی نظیر پوشاک و الکترونیک ذکر می‌کند که این دسترسی می‌تواند تا حد زیادی از طریق TFA بهبود پیدا کند.

تقویت رقابت پذیری

نقشی که زنجیره‌های ارزش جهانی در تقویت رقابت‌پذیری کشورها در عرصه صادرات می‌تواند ایفا کند، از موضوعات پرمنافشه و بحث برانگیز در محافل اقتصادی است. سازمان‌هایی نظیر سازمان تجارت جهانی (WTO)، سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) و بانک جهانی اینطور استدلال می‌کنند که زنجیره‌های ارزش جهانی می‌تواند به کشورها جهت تقویت تولید صادراتی

کمک کرده و اصلاحات مناسب و صحیح ساختاری را هم برایشان به همراه داشته باشد. این دستورات عمل‌های سیاستی بیش از هر چیز بر اصلاحات بازار کار و تقویت سهولت کسب و کار متمرکز است و بر لزوم افزایش تلاش‌ها برای مجبور کردن بازیگران درگیر در زنجیره ارزش جهانی، جهت رعایت الزامات محتوایی داخلی در عرصه تجارت تاکید می‌کند. از سوی دیگر، بسیاری از کشورهای در حال توسعه به انجام فعالیت‌هایی با ارزش افزوده اندک و بدون درآمدزایی بالا عادت کرده‌اند و همین موضوع، توجه به واقعیت زنجیره‌های ارزش جهانی را برایشان دشوار می‌کند.

تاثیر ادغام در

زنجیره ارزش جهانی

بعد از باز شدن فضای اقتصادی در سال ۱۹۹۱، بخش تولید هند یکپارچگی

اگرچه هند شرایط به مراتب بهتری را در قیاس با همتایان خود در جنوب آسیا تجربه می‌کند، اما همچنان به مراتب عقب‌تر از کشورهای نظیر چین قرار دارد. شرایط سست اقتصاد و محیط تجارت جهانی، و افزایش سیاست‌های حمایت از تولیدات داخلی در کشورهای پیشرفته و سرمایه‌دار، احتمالاً رشد صادرات را در آینده برای بسیاری از کشورها دشوارتر از قبل خواهد کرد.

بر همین اساس بعید است که هند بتواند رویای خود را برای تبدیل شدن به کارخانه بعدی جهان به واقعیت تبدیل کند، مگر آنکه این کشور اصلاحات کلی و جامعی را به اجرا بگذارد تا به کمک آن، بخش تولید خود را برای استفاده از مزایای ادغام در اقتصاد جهانی مجهز نماید.

آنکه به سایر نقاط جهان صادرات انجام دهد، ناگزیر از واردات از کشورهای دیگر شده است. هند تنها اقتصادی نیست که با چنین مشکلی مواجه شده است. در سال ۲۰۱۴، اندونزی واردات مواد اولیه و خام را ممنوع کرد تا تامین مواد اولیه بخش تولید را از منابع داخلی خود افزایش دهد. چنین سیاست‌هایی می‌تواند ریسک مضاعفی مبنی بر دور شدن سرمایه‌گذاران از کشور و همچنین افزایش ناکارآمدی در کل اقتصاد به بهانه تامین منابع از داخل را به دنبال داشته باشد.

فعالیت در راستای اهداف

این نیاز وجود دارد که محیط سرمایه‌گذاری در کشورهای جنوب آسیا در برابر سایر مراکز تولید در جهان، بهبود پیدا کند.

بیشتری با سایر نقاط جهان پیدا کرده است. این یکپارچگی، با افزایش سهم تولید صادرات‌محور از کل سبد صادراتی هند نیز همراه شده است. با این حال، این واقعیت هم وجود دارد که سهم بخش تولید از کل تولید ناخالص داخلی هند کم و بیش در اقتصاد این کشور ثابت باقی مانده است. هند در دوره بعد از اصلاحات اقتصادی، با کاهش تولیدات دارای ارزش افزوده خود مواجه بوده است و همین موضوع، به افزایش شدید واردات محصولات صنعتی فرآوری‌شده این کشور منجر شده و این مسئله نیز افزایش تامین منابع و ملزومات تولید از منابع خارجی را به دنبال داشته است.

اگرچه افزایش ادغام در اقتصاد جهانی بخش تولیدی هند را منتفع کرده اما با این حال، این کشور در نهایت بیش از

در جریان برگزاری ITME ۲۰۱۶ مطرح شد:

صنعت ۵ میلیارد دلاری ماشین آلات نساجی هند

بیش از ۱۰۵۰ غرفه‌گذار از ۳۸ کشور جهان مشارکت کردند و نزدیک به ۱,۵ میلیون نفر در طول شش روز برگزاری نمایشگاه، از آن بازدید به عمل آوردند. لازم به ذکر است که وزارت نساجی هند برنامه‌های متعددی را برای حمایت از صنعت نساجی و پوشاک این کشور در نظر گرفته که از جمله آنها می‌توان به بسته ویژه حدود ۸۸۰ میلیون دلاری (۶۰ میلیارد روپیه‌ای) برای بخش پوشاک اشاره کرد. در قالب این بسته قرار است که ۱۰ میلیون شغل جدید ظرف سه سال آینده ایجاد شود. همچنین بر اساس یکی دیگر از سیاست‌های در نظر گرفته شده، رقم ۳۰۰ میلیارد دلار برای کل صادرات نساجی و پوشاک و اشتغال‌زایی ۳,۵ میلیون نفری تا سال ۲۵-۲۰۲۴ هدف‌گذاری شده است.

یکی از بخش‌های مهم در صنعت نساجی هند به حساب می‌آید. به گفته وی، با توجه به طرح‌های حمایتی دولت برای بخش تولید، انتظار می‌رود اندازه صنعت ماشین‌آلات نساجی کشور تا سال ۲۰۲۱ از ۵ میلیارد دلار عبور کند. کل صادرات نساجی و پوشاک هند در سال مالی ۲۰۱۶ رقم ۴۰ میلیارد دلار بوده که این رقم احتمالاً تا پنج سال آینده یعنی ۲۰۲۱ به ۲۲۳ میلیارد دلار خواهد رسید. به گفته وی، از آنجایی که صنعت نساجی بعد از کشاورزی، دومین صنعت بزرگ هند از لحاظ اشتغال‌زایی محسوب می‌شود، بسیار ضروری است که صنعت تولید ماشین‌آلات نساجی نیز پایه و اساس فعالیت خود را بر افزایش راندمان و ارتقای کیفیت محصول قرار دهد. گفتنی است در نمایشگاه ITME ۲۰۱۶

به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک»، پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که اندازه صنعت ماشین‌آلات نساجی در هند از رقم ۳,۲ میلیارد دلار در مقطع فعلی، به رقم ۴,۷ تا ۵,۱ میلیارد دلار ظرف پنج سال آینده افزایش پیدا خواهد کرد. این دستاورد به کمک برنامه «تولید در هند» و سایر طرح‌های دولت و مشوق‌های در نظر گرفته شده برای بخش تولید نساجی این کشور تحقق پیدا خواهد کرد. در حال حاضر، بخش نساجی حدود ۱۱ درصد از کل صادرات هند را به خود اختصاص می‌دهد. رییس مجمع نمایشگاه بین‌المللی ماشین‌آلات نساجی هند (India ITME) در جریان برگزاری این نمایشگاه در روزهای سوم تا هشتم دسامبر ۲۰۱۶ در بمبئی به خبرنگاران گفت: بخش تولید ماشین‌آلات

گزارش انجمن کارخانجات نساجی پاکستان نشان داد: سال بد برای بخش نساجی پاکستان

در نهایت، رییس APTMA تاکید کرده که رویکرد بی تفاوت دولت پاکستان در قبال این وضعیت و افزایش تعرفه‌های واردات مواد اولیه در کنار دیگر عوارض نظیر مالیات فروش و مالیات تکلیفی توسط دولت، باعث تاسف است و باعث می‌شود که صنعت نساجی این کشور از دسترسی به مواد اولیه با قیمت رقابتی و مناسب، محروم باشد. در کنار این موارد، نظام مالیاتی منحصر به فرد و خلق الساعه کشور نیز بار مضاعفی را بر روی دوش بخش رسمی و سازمان یافته در صنعت نساجی پاکستان تحمیل می‌کند.

داده، صنعت نساجی مستقر در این استان، با نابرابری شدیدی در زمینه هزینه‌های انرژی مواجه است. در نتیجه، بخش عمده‌ای از ظرفیت تولید بدون استفاده باقی مانده و بیش از ۷۰ کارخانه نساجی ظرف شش ماهه گذشته تعطیل شده‌اند. همچنین دو ماده اولیه اصلی صنعت نساجی یعنی پنبه و الیاف مصنوعی که صنعت نساجی باید با آنها ارزش افزوده و کالای صادراتی ایجاد کند، باید وارد شوند چراکه دسترسی به این مواد در داخل پاکستان به دلیل کمبودهای صنعتی موجود، بسیار کاهش یافته است.

به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک» و طبق اعلام رییس انجمن کارخانجات نساجی پاکستان (APTMA)، کل صادرات نساجی این کشور در سال ۲۰۱۶ همچون سال قبل از آن با روند منفی همراه بوده است. صنعت نساجی پاکستان طی سال گذشته به واسطه هزینه‌های بالای انجام کسب و کار با بی‌ثباتی مواجه بوده و همین معضل باعث شده که صادرات نساجی این کشور ۶۰۰ میلیون دلار کاهش داشته باشد. همچنین کل صادرات پاکستان به تبعیت از روندهای حاکم بر فضای کسب و کار این کشور، افت ۱،۲ میلیارد دلاری را تجربه کرده است.

وصول ارزهای خارجی در حساب‌های تجاری برای برون‌رفت از وضعیت موجود پاکستان بسیار حایز اهمیت است و انگیزه‌های جدیدی را برای جبران کسری تجاری این کشور ایجاد خواهد کرد. طبق اعلام رییس APTMA کسری تجاری پاکستان به رقم هشداردهنده و خارج از کنترل ۲۸،۳ میلیارد دلار افزایش پیدا کرده است. به گفته وی، با توجه به هزینه‌های بالا و غیرواقعی انرژی، صنعت نساجی کشور در قیاس با رقبای بین‌المللی خود ۱۰ درصد گران‌تر تولید می‌کند. از سال ۲۰۱۳ هزینه انرژی برای کارخانجات نساجی پاکستان کیلووات ساعتی ۴ سنت، بالاتر از کشورهای رقیب بوده است.

به گفته رییس انجمن کارخانجات نساجی پاکستان، به دلیل هزینه‌های بالا و غیرواقعی انرژی در استان پنجاب که ۷۰ درصد از کل صنعت نساجی کشور را در خود جای

وابستگی به واردات، کاهنده رشد بخش پوشاک بنگلادش

گروه مترجمین مجله

خود را به سطح مطلوبی ارتقا دهد که این موضوع، از وابستگی شدید این بخش به پارچه‌های وارداتی نشئت می‌گیرد. در حال حاضر، تولیدکنندگان پوشاک تاری پودی قادرند که ۳۵ تا ۴۰ درصد ارزش افزوده در محصولات خود ایجاد کنند چراکه آنها هنوز باید حدود ۶۰ درصد از پارچه‌های مورد نیازشان را از خارج از کشور تامین کنند. این در حالی است که در مورد صنعت پوشاک کشباف بنگلادش، کارخانجات نساجی داخلی نزدیک به ۹۰ تا ۹۵ درصد از نخ و پارچه مورد نیاز این صنعت را تامین می‌کنند.

در این رابطه نایب رییس ارشد انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان پوشاک بنگلادش این طور توضیح می‌دهد: کارآفرینان بنگلادشی عمدتاً به سمت تامین بخش‌هایی نظیر متعلقات لباس، پارچه‌های جین و حتی بخش شستشو سوق پیدا کرده‌اند و هنوز بخش عمده‌ای از نیاز تولیدکنندگان به پارچه از طریق واردات برآورده می‌شود چراکه صنعت تولید پارچه تاری پودی به شدت سرمایه‌محور است و در عین حال، کمبود انرژی نیز یک مانع مهم

مدت یادشده ۱۳,۳۵ میلیارد دلار بوده است. همچنین درآمد بخش پوشاک آماده بنگلادش نیز در این مدت معادل ۲۸,۰۹ میلیارد دلار اعلام شده که این میزان، ۸۰ درصد از کل درآمدهای صادراتی این کشور را به خود اختصاص داده است.

با این حال، بخش پوشاک تاری پودی بنگلادش بر خلاف پوشاک کشباف، نتوانسته در سال‌های اخیر ارزش افزوده

اگرچه ارزش افزوده مربوط به بخش پوشاک تاری پودی به مراتب کمتر از پوشاک بافتنی (کشباف) است، اما این بخش بیشترین ارزش آوری خارجی را برای بنگلادش به همراه دارد. در سال مالی گذشته (۲۰۱۵-۱۶) بنگلادش رقم ۱۴,۷۳ میلیارد دلار را از محل صادرات پوشاک تاری پودی به دست آورده است در حالی که ارزش صادرات پوشاک کشباف در

همچنین ۴۱۳ کارخانه تولید نخ در این کشور وجود دارند که سالانه ۲۲۵۰ میلیون کیلومتر نخ را می‌ریسند. علاوه بر این، تعداد ۷۹۲ واحد تولید پارچه از جمله ۳۰ واحد جین و ۲۲ واحد منسوجات خانگی با ظرفیت ۲۸۱۰ میلیون متر و ۲۴۰ واحد رنگرزی با ظرفیت فرآوری ۲۷۲۰ میلیون متر پارچه در بنگلادش فعال هستند. ضمن اینکه در سال ۲۰۱۵ این کشور حدود ۵,۵ میلیون عدل پنبه خام را وارد کرده است. شرکت‌های داخلی بنگلادش قادرند که تقریباً ۹۰ درصد از تقاضا برای انواع متعلقات لباس نظیر زیپ، دکمه، برچسب، قلاب، رگال، کارتن، و ... را تامین کنند که همین موضوع منجر به کاهش وابستگی به واردات می‌شود. در حال حاضر، بنگلادش عمده متعلقات وارداتی مورد نیاز خود را از چین، هنگ کنگ، سنگاپور، ژاپن و هند تامین می‌کند.

اقلام تارپودی نیز از این مزایا برخوردار است. دولت این کشور همچنین مشوق‌های مالی برای استفاده از مواد اولیه داخلی فراهم می‌کند که این مشوق‌ها می‌تواند به ترقی صنایع وابسته و پشتیبان بخش پوشاک کشف کمک شایانی بنماید.

سناریو جدید

در سال‌های اخیر به دلیل رشد یکپارچه واحدهای ریسندگی در کنار افزایش ظرفیت بافندگی و همچنین افزایش تقاضا برای نخ و پارچه در بنگلادش، شرایط جدیدی به وجود آمده است. بخش‌های جدیدی هم در زمینه پوشاک کشف نظیر لباس زیر زنانه و پوشاک ورزشی ایجاد شده است. خلق ارزش افزوده عمدتاً در بخش جین اتفاق افتاده که در این بخش، حدود ۳۰ شرکت تولید پارچه جین پایگاه و تجهیزات تولید خود را در بنگلادش مستقر کرده‌اند.

برای جذب سرمایه‌گذاری در این بخش به حساب می‌آید. سرمایه‌گذاری قابل توجهی برای راه‌اندازی یک واحد بافندگی تارپودی مورد نیاز است در حالی که یک واحد بافندگی حلقوی با سرمایه به مراتب کمتری قابل تاسیس و راه‌اندازی است.

عدم سرمایه‌گذاری جدید به دلیل کمبود انرژی و وضعیت صنعت پوشاک تارپودی بنگلادش را تحت الشعاع قرار داده است. همچنین وجود وقفه در برقراری گاز واحدهای صنعتی جدید نیز یک چالش محسوب می‌شود به ویژه که در واحدهای تولید پارچه، تامین مستمر گاز یک الزام و نیاز حیاتی برای تداوم فعالیت این واحدها می‌باشد.

با وجود این چالش‌ها، بنگلادش از مزایای تعرفه‌ای در بسیاری از بازارهای اصلی خود از جمله اتحادیه اروپا برخوردار است و واردات پارچه‌های مورد نیاز برای تولید

رشد ۴ درصدی صادرات پوشاک ویتنام

سرعت رشد صادرات پوشاک ویتنام گرفته شد

حدود ۱۱,۱ درصدی محدود شده است و تعرفه اعمال شده بر روی برخی محصولات نساجی و پوشاک به حدود ۳۰ درصد نیز می‌رسد. با این حال، توافق‌نامه تجارت آزاد بین اتحادیه اروپا و ویتنام که از سال ۲۰۱۸ به مرحله اجرا در می‌آید، شرایط و عملکرد بهتری را برای واردکنندگان، مشتریان و سرمایه‌گذاران به ارمغان خواهد آورد. علاوه بر این، توافق‌نامه‌های تجارت آزاد دیگری همچون توافق با اتحادیه اقتصادی اوراسیا وجود دارند که صادرکنندگان پوشاک و کفش ویتنامی می‌توانند از آنها برای تقویت صادرات خود استفاده کنند.

این نرخ در سال ۲۰۱۵ معادل ۱۶,۳ درصد و در سال ۲۰۱۴ معادل ۲۲,۹ درصد بوده است. ویتنام پنجمین صادرکننده بزرگ پوشاک در جهان محسوب می‌شود. از سال ۲۰۰۱ به بعد، صادرات پوشاک این کشور نرخ رشد دورقمی خود را حفظ کرده و این نرخ بین ۱۰ تا ۳۶ درصد در نوسان بوده است. صادرکنندگان پوشاک این کشور همچنین با رقابت فزاینده و شدیدی از جانب قطب‌های خارجی پوشاک نظیر کامبوج و بنگلادش مواجه هستند که این کشورها از تعرفه‌های ترجیحی در بازار ایالات متحده آمریکا برخوردار می‌باشند. دسترسی بخش پوشاک ویتنام به بازار آمریکا به واسطه تعرفه میانگین

به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک»، نوسان قیمت‌های مواد اولیه و کاهش نسبی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، صادرات پوشاک ویتنام را تحت‌الشعاع خود قرار داده است. مجموع صادرات پوشاک و منسوجات این کشور از ابتدای ۲۰۱۶ تا ۱۵ دسامبر این سال، رشد سالانه ۴,۸ درصدی را نشان می‌دهد که این رقم، پایین‌ترین رشد طی یک دهه گذشته است. خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا، به کاهش سفارشات از جانب واردکنندگان منجر شده است. به طوری که صادرات کفش ویتنام در مدت یادشده نرخ رشد ۸,۱ درصدی را تجربه کرده در حالی که

در پی ورود محصولات ارزان قیمت چینی به بازار کسری تجاری در بخش نساجی کره جنوبی

چنانچه همین روند در ماه پایانی سال ۲۰۱۶ نیز ادامه پیدا کرده باشد، میزان واردات نساجی و پوشاک کره جنوبی از رکورد ۱۴,۶۵ میلیارد دلار مربوط به سال ۲۰۱۴ نیز عبور خواهد کرد. گفتنی است صنعت نساجی کره جنوبی در حال حاضر کسری تجاری ۱,۰۹ میلیارد دلاری را به ثبت رسانده که این رقم، نسبت به کسری ۱۵۷ میلیون دلاری مربوط به سال ۲۰۱۵ به مراتب بیشتر شده است. هزینه‌های بالای نیروی کار و رقابت ناشی از کشورهای خارجی نظیر چین، سودآوری صنعت نساجی کره جنوبی را در سنوات گذشته تحت تاثیر قرار داده است.

بر اساس داده‌های صنعتی که توسط انجمن تجارت بین‌المللی کره جنوبی (KITA) تهیه شده، بخش نساجی این کشور در پایان سال ۲۰۱۶ احتمالاً برای دومین سال متوالی با کسری تجاری مواجه خواهد شد که این موضوع از سیل ورود محصولات ارزان چینی به بازارهای این کشور نشئت می‌گیرد. بر اساس این داده‌ها، صادرات صنعت نساجی کره جنوبی در ۱۱ ماهه اول سال ۲۰۱۶ با کاهش ۴,۸ درصدی به ۱۲,۴ میلیارد دلار رسیده در حالی که میزان واردات منسوجات و پوشاک به این کشور در همین مدت به ۱۳,۵۲ میلیارد دلار بالغ شده است.

یک موسسه مطالعاتی بررسی کرد:

چشم‌انداز بازار جهانی جوراب تا سال ۲۰۲۳

به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک»، موسسه مطالعاتی و تحقیقاتی Transparency Market Research در یکی از جدیدترین گزارش‌های خود، بازار جهانی جوراب را به تفصیل مورد بررسی قرار داده است. در این گزارش با عنوان «بازار جهانی جوراب- تحلیل صنعت، اندازه، سهم، رشد، روندها و پیش‌بینی‌ها، ۲۰۲۳-۲۰۱۵»، برآورد شده که ارزش بازار جهانی جوراب از ۵,۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ به ۱۱,۶ میلیارد

دلار تا سال ۲۰۲۳ خواهد رسید. انتظار می‌رود بازار جهانی جوراب نرخ رشد سالانه ۸,۵ درصد را در حد فاصل سال‌های ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۱ به نمایش بگذارد. بر اساس این گزارش، رشد قابل توجه بخش خرده‌فروشی، رشد پایدار صنعت پوشاک مردانه و بهبود روندهای و گرایش‌ات عرصه مد، اصلی‌ترین عوامل رشد بازار جهانی جوراب به حساب می‌آیند. جوراب به عنوان یکی از کالاهای مصرفی

متداول، با مواد اولیه و تنوع زیادی در بازارهای جهانی در دسترس قرار دارد. در سال‌های اخیر، به واسطه معرفی جوراب‌های لوکس، این محصولات بیشتر به عنوان یک کالای مادی در نظر گرفته می‌شوند تا یک کالای مصرفی متداول. حتی با وجودی که امروزه جوراب سهم کوچک‌تری را در بازار جهانی پوشاک به خود اختصاص می‌دهد اما پیش‌بینی می‌شود تقاضا برای این محصول به طور قابل توجهی در سال‌های پیش رو افزایش پیدا کند. رونق فزاینده در بازار جهانی جوراب به شرکت‌های جدید و نوپا این امکان را داده که محصولات خود را معرفی نمایند. همچنین افزایش درآمد سرانه در کشورهای مختلف باعث شده که بازار جهانی جوراب به بازاری با سریع‌ترین نرخ رشد در عرصه پوشاک جهانی تبدیل شود.

در گزارش موسسه Transparency Market Research، بازار جهانی جوراب بر حسب منطقه جغرافیایی، جنسیت، نوع محصول و مواد اولیه مورد استفاده، تقسیم‌بندی شده است. بر حسب نوع محصول، بازار جهانی جوراب به بخش‌های نظیر جوراب‌های ویژه، جوراب‌های ورزشی، جوراب شلواری، جوراب کژوال، جوراب زنانه و ... طبقه‌بندی شده است. پیش‌بینی می‌شود تقاضا برای جوراب‌های ورزشی بالاترین سهم را در بازار جهانی داشته باشد که این موضوع از افزایش تقاضا برای کفش‌های ورزشی نشئت می‌گیرد. در آینده نیز انتظار می‌رود افزایش مشارکت مصرف‌کنندگان در ورزش‌های مختلف، باعث تقویت بخش جوراب‌های ورزشی در جهان گردد.

تا سال ۲۰۲۴

بازار پوشاک لوکس سالانه ۱۳ درصد رشد می کند

مدهای رده بالاست، ارجحیت پیدا کرده است. گرانی طبیعی چرم نیز این ماده را برای استفاده توسط برندهای لوکس ایده آل کرده و این برندها با این احساس که محصولاتی با کیفیت استثنایی عرضه می کنند، قیمت گذاری بالاتری نیز انجام می دهند.

ابریشم نیز به دلیل بافت صاف و یکدست، نرمی و ظرافتی که به طرح کلی لباس می بخشد، اقبال بیشتری را پیدا کرده است. تولید ابریشم در هند و چین باعث شده که تولید و استفاده از پوشاک لوکس ابریشمی در منطقه آسیا پاسیفیک با رونق بیشتری در قیاس با سایر نقاط دنیا مواجه شود.

جنس پنبه بازار جهانی البسه لوکس را تحت سیطره خود دارد و سهم آن در سال ۲۰۱۵ معادل ۳۵,۹ درصد اعلام شده است. پنبه به واسطه خاصیت جذب بالا، راحتی و قابلیت تنفس پذیری طبیعی مناسب، تقریباً در کل صنعت لباس و مد عمومیت پیدا کرده است. با توجه به تولید زیاد پنبه در کشورهای هند و چین، منطقه آسیا پاسیفیک به یک منطقه پیشرو در بازار جهانی پوشاک لوکس پنبه‌ای تبدیل شده است.

پوشاک چرمی یکی دیگر از بخش‌های نوظهور در بازار جهانی پوشاک لوکس است. این ماده به واسطه دوام بالا و قابلیت تطبیق با هزاران طراحی مختلف که از مشخصه‌های

پیش‌بینی می‌شود بازار جهانی پوشاک لوکس با نرخ رشد سالانه ۱۳,۲ درصدی در فاصله سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴ همراه باشد. به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک» برندهای نظیر لویی ویتون، پرادا و ورساچه حضور خود را در اقتصادهای در حال توسعه، گسترش داده‌اند که این موضوع، نه تنها گستره جغرافیایی فعالیتشان را بهبود بخشیده بلکه طیف جدیدی از مشتریان و مصرف‌کنندگان را نیز برایشان به ارمغان آورده است.

بازار جهانی پوشاک لوکس به بخش‌های همچون چرمی، پنبه‌ای، جین، ابریشمی و دیگر موارد تقسیم بندی شده است. پوشاک لوکس از

اداره آمار اردن منتشر کرد:

عملکرد صادرات پوشاک اردن در ۲۰۱۶

یادشده رقم ۴۴,۵۷ میلیون دینار (۶۲,۸ میلیون دلار) گزارش شده که مبین افزایش ۹,۶ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۵ می‌باشد. در ماه اکتبر سال گذشته میلادی، صادرات پوشاک کشباف و متعلقات آن توسط اردن با افزایش ۱۰,۵ درصدی به ۶۸,۳۲ میلیون دینار رسید در حالی که این رقم در ماه اکتبر سال ۲۰۱۵ رقم ۶۱,۸ میلیون دینار گزارش شده است.

لازم به ذکر است بخش نساجی و پوشاک در اردن حدود ۲۴ هزار نفر را مشغول به کار کرده است. از جمله بازیگران کلیدی و اصلی این بخش نیز می‌توان به شرکت‌های زیر اشاره کرد:

American Jordanian Company for Apparel (Jordache), Casual Wear Apparel LLC, Central Clothing Company, EAM Maliban Textiles, El Zay Ready Wear Manufacturing, Golden Fingers, and Prime Five Garment Manufacturing.

صادرات پوشاک و متعلقات لباس کشور اردن در ۱۰ ماهه اول سال گذشته میلادی با افزایش همراه بوده است. به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک»، از ژانویه تا اکتبر ۲۰۱۶ ارزش صادرات پوشاک و متعلقات لباس این کشور معادل ۸۳۶,۷ میلیون دینار (یک میلیارد و ۱۸۰ میلیون دلار) بوده که نسبت به رقم ۸۲۲,۸ میلیون دینار مدت مشابه سال ۲۰۱۵ به میزان ۱,۷ درصد افزایش نشان می‌دهد.

بر اساس آمار منتشره توسط اداره آمار و اطلاعات اردن، کل صادرات این کشور در ۱۰ ماهه نخست سال ۲۰۱۶ حدوداً ۳,۶۶ میلیارد دینار (۵,۱ میلیارد دلار) بوده که از این میزان، صادرات پوشاک ۲۲,۹ درصد را به خود اختصاص داده است. بر حسب ارقام مختلف، صادرات متعلقات پوشاک کشباف و قلاب‌باف، معادل ۷۹۲,۱ میلیون دینار (۱,۱۲ میلیارد دلار) بوده که نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۵ افزایش ۱,۳ درصدی را به ثبت رسانده است.

همچنین صادرات پوشاک غیربافتنی (تاری پودی) اردن در مدت

تشدید نابرابری‌ها و بی‌ثباتی‌های اجتماعی

دکتر حسین راغفر، مهندس احسان سلطانی

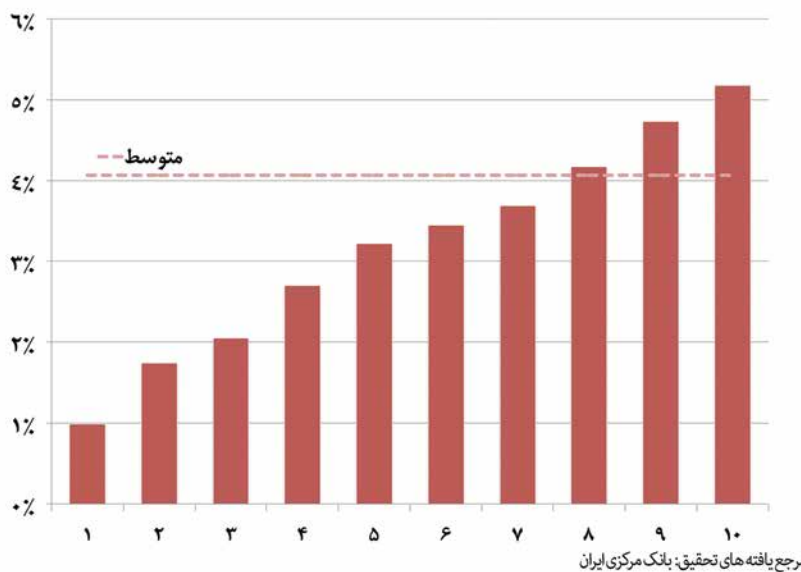
نابرابر توزیع می‌کنند و بدیهی است که نتایج آن رشد نابرابری‌ها و نسلی شدن آنها خواهد بود. تشدید فقر و افزایش نابرابری‌ها سفره اغلب خانوارها را به تدریج چنان کوچک می‌کند که اولویت و اهمیت تامین غذا و سرپناه، منجر به حذف هزینه‌های کمتر ضروری از قبیل اوقات

که فعالیت‌های نامولد پاداش می‌گیرند تولید و به ویژه تولید صنعتی کاربر فعالیتی پرهزینه و پرریسک خواهد بود. در چنین اقتصادی تلاش و سخت‌کوشی، نوآوری و خلاقیت پاداش نمی‌گیرد بلکه تلاش برای ایجاد شبکه‌های اتصال و زدوبند پاداش می‌گیرد. سیاست‌گذاری‌های بخش عمومی فرصت‌های

نابرابری‌های فاحش منشا همه ناملایمات اقتصادی - اجتماعی و مسئول عدم تعادل‌های گوناگون در زندگی فردی و اجتماعی هستند. هیچ زخمی عمیق‌تر از نادیده گرفته شدن و تحقیر نظام‌مند نیست، و هیچ دردی دردناک‌تر از آن روح تحقیر شده نیست، و هیچ تهدیدی جدی‌تر از جوان بیکار تحقیر شده ثابت و امنیت جامعه را به خطر نمی‌اندازد.

اما نابرابری یک پدیده ناگزیر نیست. نابرابری‌ها توسط قاعده‌گذاری‌ها و سیاست‌های بخش عمومی به وجود می‌آیند، حفظ و بازتولید می‌شوند، و از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شوند. این سیاست‌های بخش عمومی است که تعیین می‌کنند منابع بادآورده نفتی چگونه توزیع شوند، چه کسانی چه سهمی را دریافت کنند، اعتبارات بانکی به چه کسانی تخصیص داده شود، از چه فعالیت‌هایی و چه کسانی و به چه میزانی مالیات اخذ شود و از چه فعالیت‌ها و چه کسانی اخذ نشود. وقتی که اخذ مالیات از فعالیت‌های رباخواری و سفته‌بازی و سوداگری صورت نمی‌گیرد بلکه فعالیت‌های تولیدی مردم را هدف قرار می‌دهد معنای آن این است که فعالیت‌های نامولد پاداش می‌گیرند و فعالیت‌های مولد تنبیه می‌شوند. در نظامی

سهم هزینه‌های «تفریح و فرهنگی» و «هتل و رستوران» از کل مخارج دهک‌های خانوارهای شهری (۱۳۹۴)

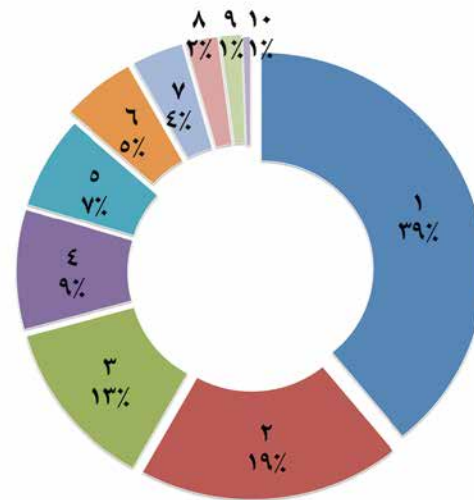
فرهنگی» و «هتل و رستوران» هفت دهک جمعیتی یا ۷۰ درصد مردم در زیر حد متوسط می باشد. در این سال مخارج بالاترین دهک ۵۶،۰۰۰ هزار ریال و پایین ترین دهک ۷۷۵ هزار ریال بود، یعنی این که بالاترین دهک ۷۳ برابر پایین ترین دهک جهت ارقام فوق الذکر هزینه کرده است.

از هزینه ای که کل خانوارهای شهری صرف مخارج «تفریحی و فرهنگی» و «هتل و رستوران» می کنند، ۳۹ درصد متعلق به ده درصد جمعیت ثروتمند است. سهم ده درصد بالای جمعیتی نزدیک به سهم هشت دهک پایین یا هشتاد درصد جمعیت (با مجموع سهم ۴۲ درصد) و سه برابر پنج دهک پایینی یا پنجاه درصد جمعیت (با مجموع سهم ۱۳ درصد) می باشد. در مورد هزینه های «هتل و رستوران» میزان نابرابری ها شدیدتر است، به صورتی که نسبت هزینه بالاترین دهک ثروتمند ۸۳ برابر ده درصد جمعیت پایین درآمدی می باشد.

در زمینه ارقام هزینه ای تفریحی و فرهنگی و هتل و رستوران، شکاف طبقاتی و نابرابری ها در طی ده سال گذشته بیش از دو برابر شده است. در سال ۱۳۸۴ نسبت هزینه های دهک بالای درآمدی به پایینی این ارقام به ترتیب ۲۸ و ۴۲ برابر بود که در سال ۱۳۹۴ این نسبت ها به ترتیب به ۶۳ و ۸۳ برابر افزایش یافت. در طی سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ سهم دهک بالای درآمدی از کل هزینه «هتل و رستوران» خانوارهای شهری کشور از ۳۲ به ۳۸ درصد افزایش و در همین حال سهم دهک پایین درآمدی از ۱،۱۲ به ۰،۶ درصد کاهش پیدا کرد.

با در نظر داشتن متوسط هزینه های «تفریحی و فرهنگی» و «هتل و رستوران» نیمی از جمعیت شهرنشین کشور به میزان ۳،۸

سهم دهک های درآمدی از کل هزینه های «تفریح و فرهنگی» و «هتل و رستوران» خانوارهای شهری (۱۳۹۴)

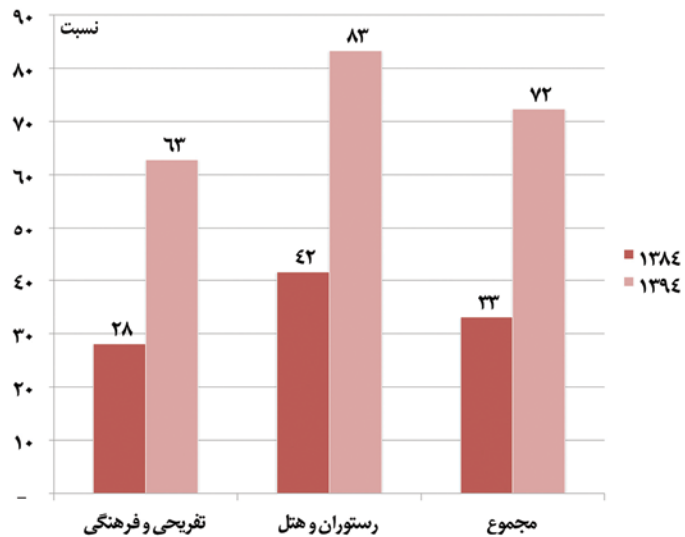

مرجع یافته های تحقیق: بانک مرکزی ایران

«هتل و رستوران» صرف شده است که میزان متوسط آن برای هر خانوار (با بعد ۳،۴ نفر) ۱۴،۳ میلیون ریال می باشد. هزینه «تفریح و

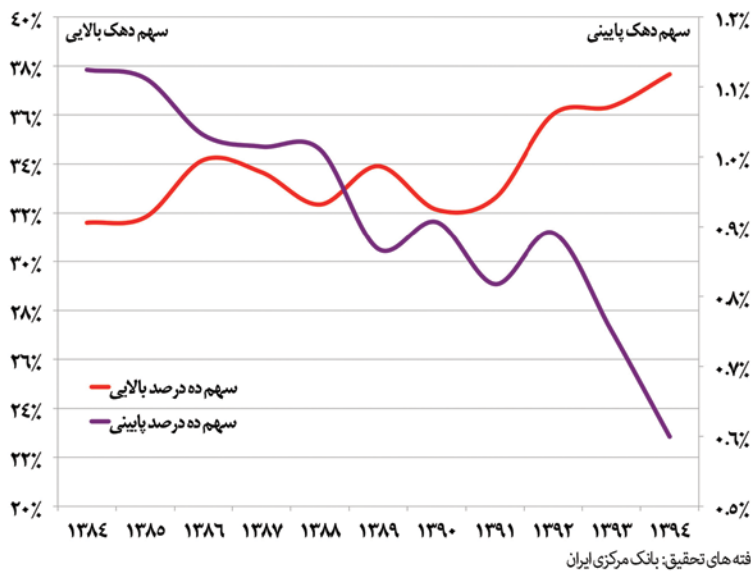
فراغت و تفریح، فرهنگی و سفر می شود. در سال ۱۳۹۴، ۴،۱ درصد از کل هزینه خانوارهای شهری جهت ارقام «تفریح و فرهنگی» و

نسبت مخارج «تفریح و فرهنگی» و «هتل و رستوران» دهک بالایی به دهک پایینی در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۹۴

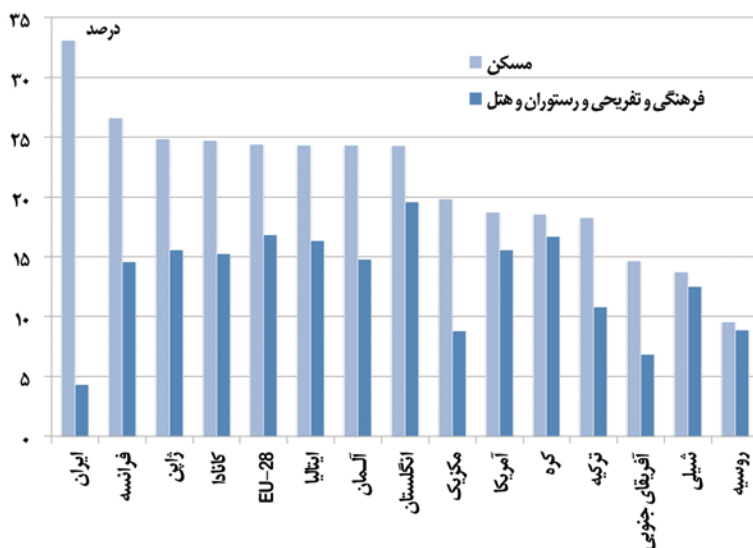
مرجع یافته های تحقیق: بانک مرکزی ایران

سهم دهک های پردرآمد بالایی و کم درآمد پایینی از کل هزینه های «تفریح و فرهنگی» و «هتل و رستوران» خانوارهای شهری

غربی و آمریکا ۴ برابر بیشتر از ایران است. در کشورهای همسایه روسیه و ترکیه سهم این هزینه ها در حدود ۱۰ درصد می باشد. ضمن افزایش سطوح نابرابری های اجتماعی و شکل گیری گسل های طبقاتی و کاهش درآمدها و فقیرتر شدن بخش اعظم مردم، یکی

سهم مخارج «تفریح و فرهنگی»، «هتل و رستوران» و «مسکن» از کل مخارج خانوار (۱۳۹۳)

میلیون ریال در سال (شامل ۲ میلیون ریال تفریح و فرهنگی و ۱,۸ میلیون ریال هتل و رستوران) و بعد خانوار ۳,۸ نفر، سرانه هزینه ها در این گروه از مخارج حدود یک میلیون ریال می شود که حتی به سختی کفاف مخارج رفت و برگشت یک سفر را می دهد. بنابراین واضح است که در شرایط کنونی امکان گردشگری از بیش از نیمی از جمعیت کشور سلب شده است. شایان ذکر است که با توجه به روش و نحوه آمارگیری که در آن از یک سو گروه های بالای درآمدی در نمونه گیری آماری شرکت نمی کنند و از سوی دیگر گروه های به شدت فقیر شامل افراد کارتن خواب و بی خانمان و حاشیه نشین ها و مهاجرینی که نشانی ثابتی ندارند در این نمونه ها حضور ندارند و ضمن اینکه این محاسبه جمعیت روستایی را نیز شامل نمی شود، میزان نابرابری و اختلاف طبقاتی بطور قطع به مراتب بیش از ارقام محاسبه شده فوق است. همچنین بخش اصلی و اعظم هزینه های اوقات فراغت و تفریح دهک بالایی (و به مراتب بیش از آن ۵ درصد ثروتمند و ۱ درصد بسیار ثروتمند جمعیت) در محاسبات منظور نمی شود. در این زمینه می توان به هزینه های متنوعی از قبیل خانه خارج از کشور، ویلا در مناطق خوش و آب و هوا، خودروهای لوکس، وسایل و اثاثیه تفریحی و تجملی گران قیمت و تفریحاتی که بسیاری از آنها در آمارها منعکس نشده یا قابل انعکاس نیستند، اشاره کرد. هزینه هایی که صرف اوقات فراغت، سفر و تفریح و موارد مشابه می شود، بی تردید در ۵ درصد و به خصوص ۱ درصد جمعیت ثروتمند، بیش از ۲۰ درصد هزینه های خانوار آنها را در بر می گیرد.

در شرایطی که مخارج «تفریح و فرهنگی» و «هتل و رستوران» سهم ۴,۱ درصدی از هزینه های خانوار شهری در ایران دارد، سهم این هزینه ها در کشورهای اروپایی

از مهم ترین دلایل سهم پایین هزینه های اوقات فراغت و فرهنگی و تفریحی در ایران، به سهم بسیار بالای هزینه مسکن خانوارها مربوط می گردد. سهم ۳۵ درصدی مسکن از هزینه خانوار شهری که در دهک های پایینی درآمدی به شدت افزایش یافته و تا بیش از ۵۰ درصد هزینه خانوار در ایران می رسد، به صورت متوسط ۷۰۰ درصد بیش از هزینه های «تفریح و فرهنگی» و «هتل و رستوران» می باشد، در حالی که در کشورهای توسعه یافته و حتی کشورهای همسایه روسیه و ترکیه این سهم بین ۱۰ تا ۸۰ درصد بیشتر است.

رتبه اول جهانی ایران در هزینه های مسکن که در مقایسه با هر دو اقتصادهای توسعه یافته و در حال توسعه، به مراتب بالاتر است، به رغم سرمایه گذاری و میزان بالای تولید مسکن طی سال های ۹۲-۱۳۸۰ حاصل شد. بروز بیماری اقتصادی هلندی که با رشد نقدینگی و شدت فعالیت های سفته بازانه و دلالی در حوزه

مستغلات توأم گردید، منجر به رشد شدید بهای مسکن و به تبع آن هزینه مسکن در کشور شد.

اثرات نامطلوب افزایش هزینه مسکن در کشور بر طبقات فرودست که بیشتر اجاره نشینان را شامل می شوند به مراتب شدیدتر است، چنان چه با وجود سهم متوسط ۳۵ درصدی هزینه مسکن از کل هزینه خانوارهای شهری، این سهم برای پایین ترین دهک درآمدی ۵۳ درصد می باشد. در کنار افزایش شدید سهم هزینه مسکن، هزینه های خدمات سلامت نیز از رشد بالایی در دهک های پایینی درآمدی برخوردار می باشد. در این میان فشار بار هزینه-ای اقلامی ضروری از قبیل مسکن و بهداشت به اقلامی که امکان صرفه جویی در آنها ممکن است از قبیل غذا، پوشاک، تفریح و فرهنگ و سفر، منتقل شده است.

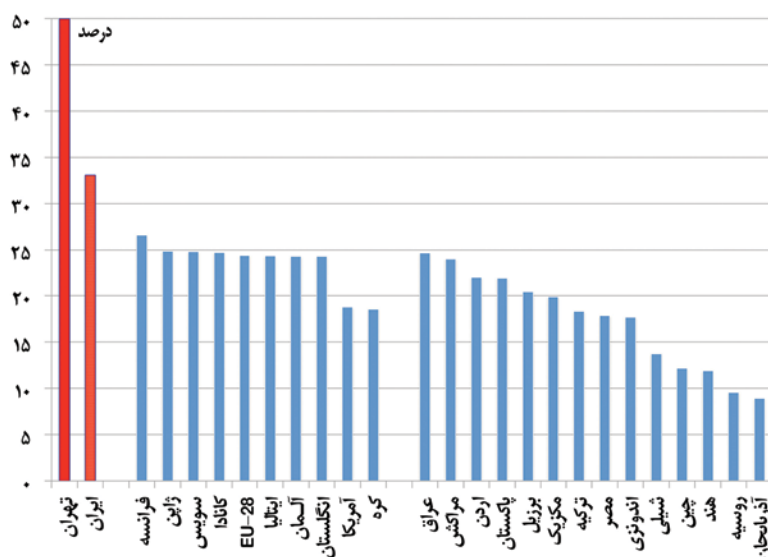
هر چند که نابرابری های اجتماعی و اقتصادی در دولت های پیشین تشدید شده، اما در دولت کنونی نیز وضعیت بهبود نیافته

است. در اینجا این پرسش مطرح می شود که نقش دولت در این میان چیست؟ دولت به عنوان تنظیم کننده مقررات و قواعد می تواند با تنظیم سیاست های مناسب تعدیل کننده فاصله های طبقاتی باشد نقش بسیار مهمی در کاهش پیامدهای مخرب نابرابری ها ایفا کند. دولت به جای این که فشار مالیاتی کشور را متوجه بنگاه های اقتصادی کوچک و متوسط اشتغال زا کند که در عمل منجر به کاهش توان تولیدی اقتصادی ملی و تنزل درآمد طبقات فرودست شود، باید از طبقات مرفه و گروه هایی که درآمدهای کلان از محل رانت ها، سفته بازی، دلالی و رباخواری کسب می کنند، مالیات اخذ کند و از بخش های مولد حمایت و به اقشار فقیر کمک کند.

هم اکنون سرانه سپرده گذاری های بانکی به ازای هر نفر جمعیت کشور بالغ بر ۱۰۰ میلیون ریال است و در این میان بیش از نیمی از جمعیت کشور فاقد سپرده ای در بانک ها هستند، بنابراین بخش اعظم منافع حاصل از سودهای بالا و نامتعرف رسمی و غیررسمی بانکی نصیب سهم کوچکی از صاحبان سپرده ها می شود. سلطه سرمایه بر نیروی کار و غیرمردمی شدن اقتصاد در نتیجه عواملی از قبیل ایجاد رانت و بالا بودن هزینه پول و مستغلات (شامل مسکن) در کشور، روند سال های اخیر در ایجاد نابرابری ها و بالا بردن هزینه فرصت های رشد را تشدید و تقویت کرده است.

در صورتی که عزم کافی در دولت، مجلس و قوه قضاییه برای برون رفت از وضعیت بی عدالتی های موجود وجود داشته باشد، راهکارهای زیادی در این رابطه وجود دارد که در صدر آنها خشکاندن ریشه های رانت و فساد (سفته بازی، دلالی و پولی)، اخذ مالیات از درآمدهای کلان، توزیع عادلانه رانت انرژی و مردمی کردن اقتصاد در قالب حمایت از بخش های مولد و اشتغال زا قرار می گیرند.

سهم هزینه «مسکن» از کل مخارج خانوار در ایران و کشورهای منتخب (۱۳۹۳)

مرجع یافته های تحقیق: بانک مرکزی ایران و سازمان ملل متحد

ساماندهی نمایندگی برندهای تجاری، در گیر و دار اجرا

سیرانوش موسوی

(نشان‌های تجاری) برند خاص می‌کردند، از گوشه و کنار زمره‌هایی مبنی بر ناموفق بودن این طرح در اجرا شنیده می‌شود. در این رابطه، موضوع را از کارشناسان و مسئولان اتحادیه جویا شدیم. آنها معتقدند از زمان اجرای این طرح، هر چند تا حدودی توانستیم ورود کالای قاچاق را بهبود بخشیم اما هنوز تا رسیدن به شرایط ایده‌آل فاصله داریم.

رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک درباره وضعیت پوشاک ایران و بحث قاچاق در این حوزه می‌گوید: بدون تردید روند قاچاق پوشاک در سال جاری کاهش یافته و اتحادیه پوشاک نیز در یک سال و نیم گذشته در بخش توزیع اقدامات مناسبی انجام داده و بعضی مشکلات آموزشی که در این زمینه وجود داشته حل شده است.

ابوالقاسم شیرازی با اشاره به علاقه حضور سرمایه‌گذاران خارجی در صنعت پوشاک ایران اظهار می‌کند: اقداماتی در این راستا انجام شده تا تولیدکنندگان داخلی بتوانند در بازارهای جهانی حضور داشته باشند، ضمن اینکه کشورهای مثل ایتالیا و فرانسه علاقه‌مند هستند که در بازار پوشاک ایران مشارکت و سرمایه‌گذاری کنند و پوشاک ایرانی را

از همه در این زمینه فعالیت می‌کرد، اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک بود. چرا که به اعتقاد کارشناسان این اتحادیه اعضای آن با ورود کالای قاچاق بسیار متضرر شده‌اند و مشکلات عدیده‌ای از این بابت برایشان به وجود آمده است. به این ترتیب بعد از گذشت چند ماه از اجرایی شدن طرح مبارزه با کالای قاچاق و ساماندهی واحدهایی که بدون مجوزهای قانونی اقدام به عرضه پوشاک با

بحث مبارزه با قاچاق کالا از موضوعات مهمی است که همواره بر آن تاکید شده و راهکارهای مختلفی نیز طی این سال‌ها برای آن ارائه شده است. اما از شهریور ۹۵ بود که این بحث وارد فاز جدی‌تری شد و از تمام تریبون‌های اصناف سخن از مبارزه با کالای قاچاق شنیده می‌شد، به گونه‌ای که هر روز هر اتحادیه آمار و ارقام مشخصی از جمع‌آوری کالای قاچاق در سطح عرضه ارائه می‌کرد. یکی از صنوفی که بیش

آیین‌نامه جدید

برای ثبت نشان تجاری

همچنین، عضو هیئت‌مدیره اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک درباره عرضه پوشاک خارجی در واحدهای صنفی می‌گوید: برای تحلیل این ماجرا باید تمام جوانب را در نظر بگیریم. یک شرکت یا برند خارجی ممکن است در ایران چندین فروشگاه داشته باشد. از این رو اگر ۲۳ نشان تجاری (برند) در سایت مرکز اصناف به صورت رسمی ثبت شده باشند، این موضوع به این معنا نیست که فقط این تعداد در ایران فعالیت دارند.

محمدجواد صدق‌آمیز در گفتگو با گسترش تجارت اظهار می‌کند: اتحادیه پوشاک تهران در این راستا با بررسی که انجام داده، بیش از ۴۰۰ فروشگاه را شناسایی کرده که به این فروشگاه‌ها اخطارهای لازم از سوی اتحادیه داده شده تا برای ادامه فعالیت قانونی، اقدامات لازم را برای ثبت انجام دهند. وی در ادامه اظهار می‌کند: به جرات می‌توان گفت که بیش از نیمی از این مجموعه‌ها کوچک و غیررسمی بودند و پشتوانه رسمی نداشتند و با اخطار نخست، تابلوی خود را برداشتند و اینچنین از موضوع برخورد رسمی خارج شدند. اما سایر فروشگاه‌هایی که همچنان به فعالیت خود ادامه داده‌اند به اتقاق اصناف ارجاع داده شده‌اند و این افراد مدعی بودند که نمایندگی دارند و فعالیت خود را به صورت قانونی انجام می‌دهند.

صدق‌آمیز تصریح می‌کند: با مراجعه این واحدها به مرکز اصناف بسیاری توانستند شکل قانونی و رسمی به فعالیت خود بدهند، اما بعد از آن، مرکز اصناف از ۱۷ شهرویر آیین‌نامه جدیدی را در دستور کار خود قرار داد، به همین دلیل برای مدتی درگاه اینترنتی ثبت اطلاعات بسته شد. مطابق با این آیین‌نامه دامنه و شرایطی که برای داشتن نمایندگی لازم بود تغییر داده شد و محدودیت‌های بیشتری پیش روی

پوشاک می‌گوید: وضعیت رکود به قدری در بازار پوشاک عمیق است که نوسان قیمت ارز نمی‌تواند باعث افزایش قیمت‌ها شود، مگر آنکه قدرت خرید مردم بالاتر برود و افزایش تقاضا رکود را کاهش دهد.

رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک ضمن اظهار امیدواری نسبت به وضعیت بازار پوشاک در ماه‌های آینده می‌افزاید: این امیدواری وجود دارد که با اندک نگاه مثبتی که دولت نسبت به تولید پوشاک داخلی دارد، بازار پوشاک داخلی رونق پیدا کند. ورود پوشاک غیرمجاز با اقدامات و تمهیداتی که دولت انجام داده، تنزل پیدا کرده و بعید به نظر می‌رسد در آینده نزدیک کسی به دنبال قاچاق پوشاک باشد چون برایش به صرفه نیست. شیرازی می‌گوید: امیدی به تخصیص تسهیلات به بازار پوشاک نیست. به‌طور کلی تسهیلات نمی‌تواند به بازار پوشاک رونق دهد بلکه حمایت‌های واقعی دولت و ثبات این حمایت‌هاست که باعث رونق خواهد شد و در این صورت حتی اگر تولیدکنندگان سرمایه اندکی داشته باشند باز هم تمایل به تولید و سرمایه‌گذاری دارند.

در بازارهای جهانی عرضه کنند. شیرازی می‌افزاید: فروشگاه‌ها و عرضه‌کنندگان پوشاک در این زمینه آموزش‌های لازم را دیده‌اند. پوشاک خارجی که در مغازه‌ها وجود دارد حتما باید فاکتور داشته باشد و ویژگی‌های آن مشخص باشد.

بی‌هویت‌ها مشخص شدند

وی اضافه می‌کند: در بررسی و نظارتی که اتحادیه پوشاک در هفته گذشته در سطح عرضه داشت، وضعیت کالاهای قاچاق بررسی شد و بیشتر پوشاک خارجی دارای فاکتور بودند و آنهایی هم که هویت‌شان مشخص نبود جمع‌آوری و به سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی داده شده و متخلفان هم به سازمان تعزیرات حکومتی معرفی شدند. رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک درباره تاثیر افزایش نرخ ارز بر بازار پوشاک می‌گوید: اگر قیمت ارز بالاتر هم برود با توجه به رکودی که در بازار پوشاک حاکم است، بعید است که بر قیمت‌ها تاثیری داشته باشد. وی درباره شرایط حاکم بر بازار

نمایندگان قرار گرفت.

عضو هیئت‌مدیره اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک می‌گوید: براساس دستورالعمل جدید تنها یک برند توانست تعهدات جدید را اجرایی کند و مدارک را ارائه دهد، البته چند برند دیگر نیز تلاش دارند تا بتوانند خود را با این آیین‌نامه جدید وقف بدهند. وی در تشریح این آیین‌نامه می‌گوید: باید این شرکت‌ها توان صادرات بیش از نیمی از تولیدات خود را داشته باشند که در حال حاضر این امکان برای بسیاری از این برندها وجود ندارد. اما با این وجود در حال حاضر مطابق با آیین‌نامه جدید رفتار می‌کنیم، هم‌اکنون مجموعه‌های خارجی در حال تطابق خود با این آیین‌نامه هستند و مطابق قانون اگر نتوانند شرایط آن را ایجاد کنند باید با آنها برخورد شود.

در مسیر ساماندهی

صدق‌آمیز ادامه می‌دهد: ۲۳ نشان تجاری یا برند که تعداد فروشگاه‌های آنها در سطح شهر بیش از ۱۰۰ فروشگاه است در حقیقت طبق آیین‌نامه جدید مجوز و گواهی رسمی اخذ کرده‌اند. در سطح عرضه بیش از ۵۰ مورد اختار گرفتند و تابلوهای خود را برداشتند و دیگر با عنوان برندهای خارجی فعالیت نمی‌کنند. وی در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان گفت ساماندهی محقق شده است می‌گوید: ساماندهی زمانی اتفاق می‌افتد که به صورت کامل انجام شود. در حال حاضر فروشگاه‌هایی داریم که با عنوان نماینده یک نشان تجاری یا برندی خاص فعالیت دارند اما تردید نداشته باشید که این نشان تجاری به طور رسمی به ایران نیامده است و برنامه‌ای هم برای عرضه محصولات خود در ایران ندارد. بنابراین من بر این باورم که ساماندهی به صورت کامل در ایران اتفاق نیفتاده، اما می‌توان گفت در مسیر خود قرار گرفته است. عضو هیئت‌مدیره اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک

می‌گوید: باید بین مجموعه اتحادیه و مجموعه دولت اتفاق خوبی شکل بگیرد. البته تعاملات خوبی انجام شده است. خوشبختانه میزان ثبت سفارش قانونی بیشتر شده و میزان واردات غیر قانونی نیز نسبت به گذشته کاهش یافته، اما این سخن به این معنا نیست که توانسته باشیم به صورت مطلق با ورود کالای قاچاق مبارزه کنیم.

وی ادامه می‌دهد: از نظر ما موضوع قاچاق حل نشده اما در این رابطه طی چند روز گذشته اقدامات خوبی انجام شده که می‌توان به مبارزه با کالای قاچاق در انبارها و در بعضی از مبادی ورودی نیز اشاره کرد. مسئله به لحاظ روانی موثر و شوک خوبی بود و توانست در ورنق تولید داخلی موثر باشد. به نظر می‌رسد که کنترل مبادی ورودی و انبارها همواره بسیار موثرتر است.

وی در ادامه درباره وضعیت بازار پوشاک در ایران می‌گوید: بازار پوشاک به شدت درگیر رکود است و واحدهای تولیدکننده در شرایط مناسبی قرار ندارند. بنابراین می‌توان گفت که بدترین شرایطی که پوشاک ایران به خود دیده، این روزهایی است که سپری می‌کنیم.

واحدهای بسیاری در بخش تولید در حال تعطیلی هستند و شرایط رقابتی در این بازار وجود ندارد و واحدهایی که فعالیت دارند با حداکثر ۴۰ درصد توان خود کار می‌کنند. صدق‌آمیز در پایان می‌گوید: تولیدکنندگان پوشاک در ایران با تولیدکنندگان پوشاک خارجی شانس رقابت ندارند و این شرایط در رابطه با پوشاک ترکیه بیشتر نمود دارد.

سخن آخر

بنا به اعتقاد تمامی کارشناسان و صاحب‌نظران اقتصادی، ورود کالای قاچاق، اقتصاد ایران را به مرز نابودی کشانده است، چرا که نخستین کسانی که با ورود کالای قاچاق متضرر می‌شود تولیدکنندگان داخلی هستند. از این رو باید به صورت جدی با این معضل مبارزه کرد. بنا به اعتقاد کارشناسان اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک گام‌هایی در راستای مبارزه با ورود و عرضه پوشاک قاچاق برداشته شده است اما هنوز فاصله زیادی تا رسیدن به شرایط ایده‌آل داریم و باید به صورت جدی برای پویایی و اعتلای اقتصاد کشور در مسیر مبارزه با کالای قاچاق حرکت کنیم.

رشد قارچ گونه فروشگاه‌های زنجیره‌ای پوشاک خارجی

بهشتی برای برندهای فیک

برخورد کند، افزود: مطابق با دستورالعملی که چندی پیش وزیر صنعت، معدن و تجارت داده بود، فعلا به این واحدهای صنفی مهلت ۳ ماهه داده شده که شرایط خود را مطابق با دستورالعمل تغییر دهند.

رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک با اشاره به اینکه این واحدها باید ۲۰ درصد از کالاهایی که در ایران عرضه می‌کنند را در داخل کشور تولید کنند، اظهار داشت: برخی از این واحدهای صنفی تفاهم‌نامه‌ای را با تولیدکنندگان ایران بسته‌اند؛ اما هنوز هیچ یک از این اقدامات به نتیجه نرسیده است؛ بنابراین منتظر هستیم تا دستورالعمل وزیر برای اجرا به ما ابلاغ شود تا با این واحدها برخورد کنیم. شيرازي با اعلام اینکه ما دخالتی در مجوز کار برندهای خارجی در ایران نداریم و مطابق با دستورالعمل‌هایی که از سوی مرکز امور اصناف وزارت صنعت، معدن و تجارت به ما اعلام می‌شود، اقدام می‌کنیم، گفت: تاکنون هم بیشترین حمایت را از اتحادیه، نیروی انتظامی و امور اماکن داشته است؛ اما نامه‌نگاری‌هایی که با وزارت صمت داشتیم؛ بسیار طولانی رسیدگی می‌شود.

برخی برندهای داخلی

واردکننده هستند

شيرازي در پاسخ به این پرسش که بسیاری از

محصولات، تخفیف‌های فصلی و فروش‌های فوق‌العاده این فروشگاهها مشخص نیست و آنها هم با وجود ابلاغیه وزارت صمت، همچنان به کار خود ادامه می‌دهند. هرچند که برخی از آنها به صورت صوری، تفاهم‌نامه‌ای را با تولیدکنندگان داخلی بسته‌اند؛ اما هنوز این قراردادها به صورت رسمی اجرایی نمی‌شود. در این میان، بازار پوشاک ایران پر شده از واردات کالاهای مختلف از اقصی نقاط دنیا که البته برخی از آنها هم مشخص نیست که واقعا از کشورهای صاحب برند به ایران آمده باشد. قاچاق پوشاک در کنار عدم نظارت واقعی بر عملکرد این فروشگاهها موجب شده که بازار تهران به بهشتی برای اینگونه فروشگاهها تبدیل شود.

مهلت به برندهای خارجی

برای تولید در ایران

ابوالقاسم شیرازی، در گفتگو با مهر در خصوص فعالیت برندهای خارجی در ایران، گفت: فعالیت این برندها در ایران تحت نظر مرکز امور اصناف انجام می‌شود؛ اما برای فعالیت کسب و کار به اتحادیه مراجعه می‌کنند؛ بنابراین اگر مرکز امور اصناف به ما اعلام کند که اینها مجوز ندارند، از طریق نیروی انتظامی و اماکن با آنها برخورد می‌شود. وی با بیان اینکه البته در وظایف ذاتی اتحادیه است که با متخلفان

این روزها اگر سری به هر یک از پاساژها در شهرهای بزرگ بزنید، فروشگاه‌هایی را خواهید دید که عرضه‌کننده برندهای خارجی با قیمت‌های متفاوتی هستند. عمده این فروشگاهها به فروش پوشاک خارجی می‌پردازند و مشتری‌های زیادی هم به نسبت سایر فروشگاهها دارند. در این میان، پاساژهای بزرگ پایتخت، پیشران خودنمایی برندهای بزرگ هستند و می‌توان برندهایی را از اقصی نقاط جهان در هر یک از این فروشگاهها مشاهده کرد. در سال‌های اخیر هم برخی از این برندها که از کشورهای همسایه به ایران آمده‌اند، اقدام به راه‌اندازی فروشگاه‌های زنجیره‌ای کرده‌اند و در اغلب مراکز خرید بزرگ، می‌توان شعبه‌ای از آنها را دید.

هر چند که در اوایل امسال، وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام کرده بود، برندهای خارجی برای ادامه فعالیت در ایران باید بخشی از تولیدات خود را در داخل کشور انجام دهند، اما هنوز اقدام موثری برای اجرای این دستورالعمل انجام نشده است. همچنین اتحادیه تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان پوشاک هم اعلام می‌کند که به ما گفته‌اند در کار فروشگاه‌های زنجیره‌ای دخالتی نداشته باشیم و اینها تحت نظارت اتحادیه فروشگاه‌های زنجیره‌ای هستند.

این در حالی است که وضعیت نظارت بر عرضه

موجودی اینها مرتب شارژ می‌شود.

پوشاک در رکود است

وی با اشاره به اینکه صنعت پوشاک در رکود است، گفت: الان فرقی بین برند خارجی و داخلی نیست و رکود صنعت پوشاک، در کل بازار وجود دارد. شیرازی با بیان اینکه تقاضا به نسبت عرضه بیشتر است، افزود: عرضه ما بیش از ۲ برابر تقاضا است که شاید یکی از دلایل رکود در بازار همین باشد. رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک با بیان اینکه تولیدکنندگان داخلی انتظار دارند که دولت دسترسی به مواد اولیه را برای آنها راحت‌تر کند، اظهار داشت: صنعت نساجی هم نیاز به نگاه حمایتی دارد و اگر این صنعت رونق پیدا کند، شاید دیگر نیازی به واردات مواد اولیه از خارج نباشد. شیرازی با اشاره به اینکه شاید در گذشته به دلیل نبود تقاضا صنعت نساجی به حالت نیمه تعطیل درآمد، گفت: اما الان تقاضا برای مواد اولیه در داخل وجود دارد و دولت با حمایت از این صنعت می‌تواند کل صنعت را حمایت کند. وی ادامه داد: تولیدکنندگان انتظار دارند که قوانین ثبات داشته باشد و اینها با تضمین به کار خود ادامه دهند؛ زیرا اگر تولید داخلی قوی باشد، جایی برای عرضه اجناس خارجی نمی‌ماند.

پوشاک با اعلام اینکه در حال حاضر ۱۷ هزار نفر پروانه کسب از اتحادیه گرفته‌اند، گفت: به تازگی فروشگاه‌های زنجیره‌ای در حال افزایش هستند که البته اینها تافته جدا بافته‌اند و تحت نظارت ما نیستند. شیرازی با بیان اینکه اتحادیه فروشگاه‌های زنجیره‌ای بر این فروشگاه‌ها نظارت دارند، اظهار داشت: به ما اعلام کرده‌اند که شما کاری به این فروشگاه‌ها نداشته باشید؛ البته اگر دستورالعملی در این خصوص به ما ارسال شود، این اقدام را انجام خواهیم داد.

وی در پاسخ به این پرسش که چه نهادی بر تخفیف‌های فصلی این فروشگاه‌ها نظارت می‌کند، گفت: در گذشته نظارت بر تخفیف‌ها و فروش‌های فوق‌العاده این فروشگاه‌ها هم بر عهده اتحادیه بود؛ زیرا این حراج‌ها از دو بعد انجام می‌گیرد؛ اول اینکه یک برند موجودی انبار را به حراج می‌گذارد که در این صورت تخفیف‌ها تا سقف ۷۰ تا ۸۰ درصد اعمال می‌شود. رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک ادامه داد: برخی از فروشگاه‌های داخلی باید یک تولیدکننده قرارداد می‌بندند و فروش فوق‌العاده می‌گذارند و در نهایت با ۲۵ درصد تخفیف اجناس خود را می‌فروشند، بنابراین

این برندها در پاساژهای مرتبط با شهرداری، فروشگاه‌های زنجیره‌ای دایر کرده‌اند، افزود: متأسفانه شهرداری در نمایشگاه‌هایی هم که برگزار می‌کند، فقط شعار حمایت از تولید داخلی می‌دهد؛ در حالیکه برندهای خارجی و کالاهای وارداتی در آنها مشاهده می‌شود. وی با بیان اینکه در بسیاری از برندهای داخلی هم که مدعی تولید داخلی هستند، ۴۰ تا ۵۰ درصد از کالاهای آنها وارداتی است، اظهار داشت: ما تولیدکنندگان کوچک و متوسط زیادی داریم که اتحادیه سعی می‌کند صدای آنها را به گوش مسئولان برساند.

رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان پوشاک با اشاره به اینکه برخی برندهای داخلی ادای وظیفه نمی‌کنند، افزود: در این میان واردات غیررسمی پوشاک به کشور هم انجام می‌شود، البته در سال جاری میزان واردات غیررسمی بسیار کاهش یافته است؛ اما در گذشته به صورت انبوه وارد می‌شد. شیرازی با تأکید بر اینکه ورود غیرقانونی پوشاک به کشور حدود ۷۰ درصد کاهش یافته است، اظهار داشت: برآورد ما این است که در حال حاضر ۳۰ درصد کالاهای غیرمجاز در عمده‌فروشی‌ها عرضه می‌شود که متأسفانه برخی خرده‌فروشی‌ها که این اجناس را تهیه می‌کنند در نهایت زیان می‌بینند؛ زیرا بازرسان نظارت بر مراکز عرضه دارند. وی با تأکید بر اینکه باید موضوع تعرفه واردات پوشاک هم حل شود، گفت: متأسفانه تعرفه بالای واردات موجب شده که قاچاق پوشاک برای برخی سود داشته باشد؛ در حالیکه اگر تعرفه‌ها کاهش پیدا کند، تعداد محدودی واردکننده خواهیم داشت که قابل شناسایی است.

فروشگاه‌های زنجیره‌ای؛ تافته جدا بافته

رییس اتحادیه تولیدکنندگان و فروشندگان

رشد ۱۶۷ درصدی صنعت پوشاک طی یک دهه اخیر سهم ایران از بازار جهانی پوشاک چقدر است؟

ترجمه و گردآوری: بابک جمالی

درصد از مصرف داخلی به رقیبان خارجی و عدم استفاده از سهم بالقوه صادرات پوشاک. در ادامه به برخی از واقعیت‌های مهم در صنعت پوشاک جهان و ایران اشاره می‌شود:

ارزش افزوده بالای صنعت پوشاک:
پوشاک حلقه انتهایی صنایع نساجی است و بیشترین ارزش افزوده را خلق می‌کند. یک تی‌شرت با برند معتبر حدود ۸۰ دلار ارزش دارد، این در حال است که قیمت الیاف پنبه مصرفی در آن کمتر از ۲ دلار تخمین زده می‌شود.

گردش مالی صنعت پوشاک: بر اساس داده‌های آماری سال‌های اخیر، گردش مالی صادرات صنعت پوشاک در جهان سالانه به صورت میانگین بیش از ۴۰۰ میلیارد دلار است. صنعت نساجی ۳,۶ درصد و صنعت پوشاک ۲,۳ درصد از کل تجارت جهانی را به خود اختصاص می‌دهند. در ۱۰ سال اخیر (از سال ۲۰۰۴ تا سال ۲۰۱۴) تجارت پوشاک در سطح بین‌المللی بیش از ۱۶۷ درصد رشد داشته و از ۲۴۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۴ به بیش از ۴۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۴ رسیده است.

سود و هزینه: برای احداث یک واحد

کشورهای دنیا، از تب و تاب نیفتاد. چین حدود ۳۴ درصد این بازار را در دست دارد و رتبه اول جهان را داراست.

آمریکا با سهم حدود ۲۰ درصدی (۸۲ میلیارد دلار) از کل واردات پوشاک جهان (آمار سال ۲۰۱۵)، بزرگ‌ترین مصرف‌کننده و واردکننده پوشاک جهان به شمار می‌رود. وضعیت پوشاک ایرانی با وجود پتانسیل‌های بسیار قوی به دلایل مختلف مساعد ارزیابی نمی‌شود. صنعت پوشاک ایران دو فرصت مهم را از دست داده یعنی واگذاری بیش از ۶۰

پوشاک از محصولات نهایی صنعت نساجی است و نه تنها به یکی از مهم‌ترین نیاز طبیعی انسان‌ها به پوشش پاسخ می‌دهد، بلکه نمادی از فرهنگ هر جامعه به شمار می‌رود. گردش مالی صادرات صنعت پوشاک در جهان سالانه به صورت میانگین حدود ۴۰۰ میلیارد دلار است. صنعت نساجی ۳,۶ درصد و صنعت پوشاک ۲,۳ درصد از کل تجارت جهانی را به خود اختصاص داده‌اند. روند روبه رشد صنایع پوشاک دنیا بین سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ با وجود رکود و کاهش رشد اقتصادی در عمده

تولیدی ماتو با ۲۰ تا ۳۰ کارگر در حدود ۳۰۰ میلیون تومان سرمایه‌گذاری نیاز است. درآمد تولیدکننده تا حدود زیادی به اوضاع بازار و فضای رقابتی بازار بستگی دارد اما معمولاً کمتر از ۳ میلیون تومان در ماه نیست. سود تولیدکننده ۱۵ درصد، سود بنکدار ۷ درصد و سود مغازه‌دار ۱۸ درصد است که در مجموع به ۴۰ درصد می‌رسد. این در حالی است که لباس‌ها در برخی از مغازه‌ها با سودهای بیشتر (۵۰ درصد) فروخته می‌شود.

اشتغال‌زایی صنعت پوشاک در ایران:

۲۰ هزار واحد صنفی دوزندگی در داخل کشور فعالیت دارند و در این واحدها برای ۳۰۰ هزار نفر شغل ایجاد شده است. هنوز و پس از فارغ‌التحصیلی بیش از ۱۰ هزار طراح پارچه و لباس، وضعیت مناسبی در این صنعت نداریم. مقایسه سهم پوشاک در نساجی: سهم پوشاک از صادرات نساجی ایران، تنها ۹ درصد است. این در حالی است که ۶۲ درصد از کل صادرات نساجی و پوشاک چین مربوط به صادرات پوشاک است. این میزان در اتحادیه اروپا ۶۰ و در هند ۴۹ درصد تخمین زده می‌شود.

۴ میلیارد دلار؛ حجم قاچاق پوشاک به

ایران: عمده پوشاک کشور به صورت غیررسمی وارد می‌شود. بر اساس گزارش ستاد مبارزه با قاچاق، قاچاق پوشاک در ایران حدود ۴ میلیارد دلار است در حالی که بر اساس آمار گمرک تنها ۴ میلیون دلار آمار واردات رسمی وجود دارد.

کاهش ۶۰ درصدی صادرات طی یک

دهه گذشته: مقایسه میزان صادرات پوشاک ایران در بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۴ نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۴ نسبت به ۸۵ میزان صادرات پوشاک ایران بیش از ۶۰ درصد کاهش نشان می‌دهد. گفتنی است بر اساس قیمت نیروی کار، منابع اولیه، انرژی و زیرساخت‌ها،

سالانه ظرفیت حدوداً ۱۲ میلیارد دلار صادرات در بخش پوشاک وجود دارد.

۱۵ میلیارد دلار مصرف پوشاک ایران:

مصرف پوشاک ایرانی‌ها در سال ۱۵ میلیارد دلار است. از این رقم ۳۵ درصد توسط تولیدکنندگان داخلی و قسمت باقی مانده نیاز بازار (۲٫۶ میلیارد دلار) توسط البسه تولیدی در سایر کشورهای خارجی (چین و ترکیه به صورت عمده) تامین می‌شود.

ریسک سرمایه‌گذاری: دلالی، کم و

کاست قانون کار و مشکلات تولیدکننده‌ها با کارگران، تولیدی‌های بدون مجوز، رواج کالاهای وارداتی (عمدتاً بی‌کیفیت و قاچاق که به دلیل ارزانی بازار را آشفته می‌کنند) در بازار و حمایت نشدن از طرف دولت، عمده‌ترین مشکلات تولیدکننده‌های پوشاک است.

استرالیایی‌ها؛ مهم‌ترین خریداران

پوشاک جهان: آمار سال‌های اخیر نشان می‌دهد که استرالیا (۱۰۵۰ دلار)، ژاپن (۸۳۱

دلار)، کانادا (۸۱۴ دلار)، آمریکا (۶۸۶ دلار) و اتحادیه اروپا (۶۶۳ دلار) به ترتیب بیشترین و بالاترین هزینه‌ها (نرخ میانگین سرانه برای هر نفر در سال) را برای خرید پوشاک صرف کرده‌اند.

۲۰۰ میلیارد دلار؛ سهم آمریکا، ژاپن،

انگلیس و فرانسه: کشورهای مختلف جهان در سال ۲۰۱۵ بیش از ۴۱۰ میلیارد دلار پوشاک وارد کردند. مهم‌ترین کشورهای واردکننده پوشاک جهان آمریکا، آلمان، ژاپن، انگلستان و فرانسه بودند که در مجموع بیش از ۲۰۰ میلیارد دلار صرف خرید و واردات پوشاک کردند.

چین، بنگلادش، ویتنام و ترکیه؛

بازیگران بزرگ صنعت پوشاک: کشورهای عمده تولیدکننده و صادرکننده پوشاک جهان در سال ۲۰۱۵ شامل چین با سهم ۳۴٫۵ درصد، بنگلادش با سهم ۶٫۶ درصد، ویتنام با سهم ۵٫۴ درصد و ترکیه با سهم ۲٫۶ درصد از بازار جهانی این کسب و کار بودند.

گفتگو با مدیر برند مطرح پوشاک ایتالیا

صنعت پوشاک ایران به روز می شود

حمیدرضا طهماسبی پور

امضای برجام به عنوان یکی از شرکای تجاری اصلی ایران در این دوران تازه اقتصادی مطرح شد و اولین سفر رییس جمهور روحانی به این کشور رقم خورد.

حالا دستاوردهای این سفر، اندک اندک با حضور سرمایه گذاران مطرحی روشن شده که شاید تا چندی پیش تصورش هم دشوار بود. یکی از همین سفرهای خاص که بی سروصدا به ایران انجام شد، سفر مدیرعامل برند مطرح و بزرگ ایتالیایی در صنعت پوشاک بود. او که به قصد تولید مشترک به ایران سفر کرده بود، «آدریانو آتره» نام دارد که در کسوت سرمایه گذار یک سفر به ایران داشت تا زمینه های همکاری با ایران را بررسی کند و به زودی کارخانه تولیدی با توان ایرانی و فناوری ایتالیایی را راه اندازی کند. او علاقمند به ایران است و صریح می گوید که نمی خواهد در ایران وقت تلف کند و تنها به رشد می اندیشد.

ایران مرکز صادرات پوشاک منطقه می شود/ برای فروش به ایران نمی آیم، برای تولید مشترک می آیم/ صنعت پوشاک ایران به روز می شود. مؤسس و مدیر شرکت ایمپریتال ایتالیا، قصد تولید مشترک با ایران را دارد تا اولین کارخانه تولیدی این شرکت در خارج از ایتالیا، ایرانی باشد. این سرمایه گذار معتقد است که تغییر و تحول سیاسی در عرصه

پوشاک است.

صنعت پوشاک ایران دهه هاست که درجا می زند. صنعتی با فناوری قدیمی و سودآوری پایین که به واسطه نبود برندهای ایرانی و قاچاق گسترده پوشاک مدت هاست زمین گیر است و به تولید کم شمار دل خوش مانده است. روش های قدیمی برش، تولید و عرضه در بازار داخلی دلیلی شده است تا همه ساله فرصت های گسترده ای از دست برود و نیاز به سرمایه گذاری بیش از قبل احساس شود. در همین حوزه، ایتالیا به عنوان یکی از کشورهای پیشرو و مطرح در صنعت پوشاک جهان، پس از

در کمتر از یک سالی که از امضای برجام و لغو تحریم ها می گذرد، شرکت ها و سرمایه گذاران خارجی بسیاری به همراه هیئت های اقتصادی رسمی وارد ایران شده اند و بخشی از تفاهات اکنون به قرارداد تبدیل شده است. اما اکنون سرمایه گذاران خارجی منتظر اعزام هیئت های اقتصادی کشور متبوعشان نمی مانند و سفرهای بازرگانی انفرادی به ایران آغاز شده است. سرمایه گذارانی که با مطالعه بازار و صنعت ایران عزم خود را برای حضور در ایران جزم کرده اند. یکی از صنایعی که با استقبال سرمایه گذاران خارجی همراه بوده، صنعت

بین‌المللی نمی‌تواند مانع حضور شرکت‌های خارجی در ایران باشد.

آدریانو آتره، متولد شهر ونیز در شمال ایتالیا و کسی است که در صنعت پوشاک ایتالیا شهره است. مردی ۷۱ ساله که ۴۰ سال فعالیتش با یک شرکت خانوادگی توانسته ۳ برند مطرح دنیا و شرکت اول در مجموعه شرکت‌های یازده‌گانه فست فشن در ایتالیا را بسازد. در ادامه گفتگوی عصر ایران با این کارآفرین ایتالیایی و معمار ایمپریال را درباره توسعه صنعت پوشاک ایران که در تهران انجام شده است را می‌خوانید:

در ابتدا توضیح بدهید که چرا ایران را برای سرمایه‌گذاری انتخاب کردید. هدف اصلی شما از ورود به بازار ایران چیست؟

من همیشه عاشق ایران بوده‌ام. برای من این علاقه موضوعی شخصی است اما موضوع دیگر این است که من یک بازرگان هستم و معتقدم فرهنگ دو کشور بسیار به هم نزدیک است و می‌شود اینجا کارهای بزرگی کرد. ارتباط فرهنگ ایران و ایتالیا از نظر تاریخی تا ۳ هزار سال قبل از میلاد مسیح قابل رصد است و همیشه میان این دو کشور ارتباط‌های گسترده‌ای وجود داشته است. به نظر من ایرانی‌ها فرهنگ و قومیتی خاص و ارزشمند دارند.

با توجه به بحث‌های سیاسی که در حاشیه برجام مطرح است و همچنین مواضع رییس‌جمهور آتی آمریکا در این بخش، از نظر سیاسی ایران را موقعیت خوبی برای سرمایه‌گذاری می‌دانید؟

اینکه رییس‌جمهور ایران برای اولین سفر خارجی خود، ایتالیا را انتخاب کرد برای من بازرگان پیام خوب و روشنی داشت و توانست

سرمایه‌گذاران ایتالیایی را جذب کند. ما می‌دانیم که اطلاعات زیادی از بازار ایران نداریم، اما این را می‌دانیم که می‌خواهیم در بازار ایران حضور داشته باشیم؛ یعنی ما می‌دانیم در بازار ایران چه محدودیت‌ها و فرصت‌هایی وجود دارد و با چه چیزی روبرو هستیم. در واقع می‌دانیم دوران پسابرجام فرصتی برای ایران و سرمایه‌گذاران خارجی فراهم شده که به راحتی نمی‌توان از آن چشم‌پوشی کرد.

درباره بازار پوشاک ایران چقدر اطلاعات دارید و در این بازار چه هدفی را دنبال می‌کنید؟

ایران نقطه مهمی در منطقه است و می‌توان در ایران موضوع تولید انبوه را دنبال کرد. از همین رو، ما در ایران دنبال فروش تنها نیستیم و برای انتقال فناوری و تولید مشارکتی آمده‌ایم. که این موضوع هم نیازمند انتقال فناوری است. از همین رو در بازار ایران دنبال حضور مرحله‌ای هستیم و می‌خواهیم گام‌به‌گام سرمایه‌گذاری کنیم. چراکه هر تجارتی سرمایه‌گذاری می‌خواهد و نیازمند انتقال فناوری است.

ما می‌دانیم ایران در دوره تحریم‌ها یک دوره سخت سرمایه‌گذاری داشته است و الان وضعیت خوبی قرار است رخ دهد. هم‌اکنون در این میان دو دوره هستیم. من در بازدیدهایم از ایران متوجه شدم هنوز کالاهای انباری در فروشگاه‌های ایران فروخته می‌شود ولی در دو سال آینده این روند جایگاهی ندارد؛ چراکه باید برندهای ایرانی ساخته شوند که این مهم هم با مشارکت خارجی موفق خواهد شد، زیرا برندها در ایران اهمیت دارند و باید این آینده روشن ایران را دید و شناخت.

با توجه به تأکیدهای رهبری ایران و رییس‌جمهور، بحث سرمایه‌گذاری در ایران اهمیت ویژه‌ای دارد و خرید کالا مدنظر نیست و ایران، انتقال فناوری و تولید مشترک

را خواهان است. در این حوزه قرار است سرمایه‌گذاری شما با چه روشی و چگونه انجام شود که فناوری وارد شود و تنها فروش کالا نباشد. من صحبت‌های آقای روحانی درباره ضرورت ورود فناوری را نشنیده بودم اما می‌گویم که ما هم این قصد را نداریم که فروشنده کالا باشیم. ما به دنبال بازار مصرفی نیستیم. ما اگر دنبال فروش عظیم بودیم به بازاری مانند چین می‌رفتیم ولی می‌خواهیم در بازار ایران باشیم. زیرا بازار ایران برای ما بازار استراتژیک و آینده‌داری است و از جهات مختلفی برای ما ارزشمند است.

ما برای انتقال فناوری به ایران می‌آییم چون معتقدیم که از بازار ایران می‌توانیم به‌عنوان یک پایگاه صادراتی مطمئن بهره ببریم که هم نفع ایتالیا و شرکت ما را در پی دارد و هم نفع ایران را. اما این را می‌گویم که ایران هم باید این موضوع را بخواهد. ما در ایران اولین مرکز تولیدی ایمپریال را درجایی به غیر از ایتالیا تأسیس خواهیم کرد و این تفاوت حضور ما در ایران با سایر کشورها است که ۳ برند please, Dixie, imperial را پوشش خواهد داد. در گذشته برخی شرکت‌های خارجی برای مشارکت در بازار ایران از فناوری‌های قدیمی خود برای حضور در ایران استفاده می‌کردند که همین باعث بدبینی بازار ایران شده است.

درباره نوع و سطح فناوری که قرار است در حوزه پوشاک وارد ایران شود هم توضیح بدهید؟

ایمپریال در یک کار مشترک با دانشگاه بولونیا توانسته یک لابراتوار نوآوری برای این دانشگاه ایجاد کند تا تحقیق و توسعه (R&D) علمی و به‌روز را دنبال کند. ما در این حوزه سرمایه‌گذاری‌های خوبی انجام داده‌ایم و فناوری‌های انحصاری خود را داریم. ایمپریال قصد دارد تا این فناوری را به‌صورت کامل وارد

ایران کند و ایران را به‌عنوان یکی از مراکز تولید و توزیع محصولات باکیفیت در منطقه و جهان معرفی کند.

درباره حجم سرمایه‌گذاری و روش ورود به بازار ایران چه مذاکراتی انجام شده است؟

ما تازه مذاکراتی داشته‌ایم و با یکی از ۱۰ تولیدکننده و تاجر پوشاک ایران مذاکراتی شده است تا این سرمایه‌گذاری بی‌نظیر در ایران شروع شود. ما مشکلی برای پول نداریم و معتقدیم در همه جای دنیا پول وجود دارد اما آن چیزی که ما مدعی آن هستیم و می‌خواهیم وارد ایران کنیم فناوری و برنامه‌ریزی تولید است که وارد ایران خواهیم کرد.

درباره قیمت تمام‌شده کالاهای تولیدی در ایران چه پیش‌بینی دارید. باید این تولید مشترک قیمت تمام‌شده خوبی داشته باشد تا خریدارانی از کشورهای متوسط و ضعیف جامعه هم

قدرت خرید داشته باشند؟

به‌عنوان یک سرمایه‌گذار خارجی در ایران، همه گزینه‌های روی میز را بررسی می‌کنیم و می‌خواهیم همه در ایران بدانند که ایرانی‌ها شایسته بهترین پوشش هستند و ما این را می‌دانیم که ایرانی‌ها به پوشش خوب و باکیفیت اهمیت می‌دهند و ما هم با همین هدف وارد شده‌ایم. ما با انتقال فناوری کاری خواهیم کرد که ایرانی‌ها خود صاحب صنعت شوند و قشر متوسط ایرانی بتوانند بهترین کیفیت را با قیمتی خوب خریداری کنند. نکته مهم در این بخش این است که ما صاحب فناوری تولید هستیم و می‌توانیم تمام اطلاعات و فناوری تولیدی را به ایران بیاوریم تا کارخانه‌های ایرانی بتوانند تولید ارزان و باکیفیت داشته باشند. بحث مهم دیگر این است که ما به ایرانی‌ها اعتماد داریم و برای بستن قرارداد با ایران مشکلی نداریم.

در مشارکت با ایرانی‌ها شما قصد استفاده از حلقه‌های تولیدی موجود در

ایران در بخش پارچه و برش و توزیع را دارید؟

بله ایران برای ما نقطه‌ای استراتژیک است که ما بتوانیم به بازار کشورهای دیگر دسترسی داشته باشیم. برای ما بازار ایران محلی است که به بازار ۳۰۰ میلیون نفری دسترسی دارد و ما را به کشورهایمانند قزاقستان، ارمنستان، آذربایجان، کشورهای منطقه خلیج فارس و ... می‌رساند. چراکه ما در ایران با همکاری حلقه‌های تولید داخل ایران و نیروی کار ارزان می‌توانیم صادرات ایرانی ایتالیایی را به کشورهای منطقه خاورمیانه برسانیم.

درباره استفاده از نیروی ایرانی و آموزش‌ها در انتقال فناوری روش کار چگونه است؟

ما برای انتقال فناوری به‌صورت دوره‌ای نیروهای ایرانی را در ایتالیا آموزش می‌دهیم و بعد از همین نیروها برای آموزش نیروهای بیشتر در ایران استفاده خواهیم کرد تا ایران هم در این حوزه صاحب فناوری شود.

نگاهی به کسب و کار جورجیو آرمانی

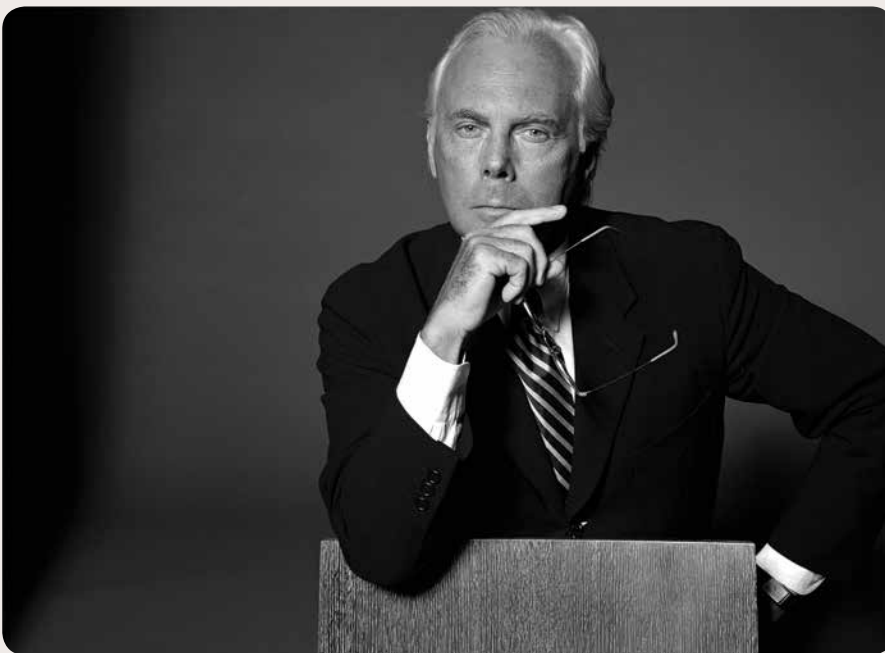
زهرا چوپانکاره

سال ۱۹۷۵ پایان این مرحله از کار او بود و آغاز به کار برند آرمانی. گالتوتی وظیفه مدیریت تجاری کار را بر عهده گرفت و آرمانی بخش طراحی و تولید را رهبری کرد. تا قبل از ورود به دهه ۸۰ این شرکت موفق شد شعبه آمریکای خود را هم افتتاح کند. اما شهرت و معروفیت آنها زمانی ناگهان گسترش پیدا کرد که نامشان سر از هالیوود درآورد. ریچارد گر، بازیگر سرشناس و محبوب آمریکایی، در فیلم «ژیکولوی آمریکایی» کت و شلوار طراحی شده توسط شرکت آرمانی را بر تن داشت و همین برای جلب توجه و ماندگار شدن بیشتر این برند کافی بود. این فیلم در

چم و خم طراحی لباس و بازاریابی و تجارت لباس آشنا شود. سال ۱۹۶۴ به عنوان طراح کارش را در خانه مد Nino Cerruti آغاز کرد و در اواسط دهه ۶۰ با کسی آشنا شد و پایه دوستی گذاشت که قرار بود بعدتر شریکش در تاسیس شرکت و برند ماندگار جورجیو آرمانی شود. سرژیو گالتوتی معمار بود، معماری که بعدا جذب دنیای پوشاک شد. زمانی که این دو نفر تصمیم گرفتند با هم وارد شراکت شوند و به صورت مشترک در دنیای مد و طراحی لباس فعالیت کنند، مدت‌ها بود که جورجیو به صورت آزاد کار طراحی لباس انجام می‌داد.

چهره برنزه و موهای نقره‌ای یکی از شاخص‌ترین صفات ظاهری جورجیو آرمانی است که حالا در ۸۲ سالگی و با ۷٫۲ میلیارد دلار ثروت، در رده صد و هفتاد و ششم فهرست میلیاردهای بلومبرگ قرار دارد. یکی از مشخصات دیگرش هم اینکه در میان میلیاردهای جهان در دسته‌ای قرار دارد که لقب خودساخته به آنها داده می‌شود، کسانی که ثروت را به ارث نبرده‌اند، ثروت را آفریده‌اند. آرمانی موسس و تنها صاحب شرکت بزرگ جورجیو آرمانی است، حتی کسانی که از دنیای مد هم سررشته ندارند این نام را می‌شناسند. جورجیو آرمانی سال ۱۹۳۴ در شهر پیانزا در شمال ایتالیا به دنیا آمد، در خانواده‌ای از طبقه متوسط، می‌گویند به دلیل عشقی که به بدن انسان داشت، دو سال به تحصیل در رشته پزشکی در دانشگاه شهرش مشغول شد اما شاید خیلی زود فهمید که آن عشقی که به بدن انسان دارد شامل امعا و احشا نمی‌شود، شاید فرم بدن بود که او را بیشتر شیفته می‌کرد و همین شد که پس از ترک دانشگاه و پس از خدمت سربازی به سراغ دنیای مد و لباس رفت.

ورودش به این عرصه، به عنوان مسئول تزئین و بهترین مغازه پوشاکی در شهر میلان بود، کارش را آن‌قدر ادامه داد تا بعد از مدتی به سمت فروشندگی بخش لباس‌های مردانه در همان فروشگاه رسید. هفت سالی که در آنجا صرف کرد باعث شد که خیلی خوب با

سال ۱۹۸۰ ساخته شد و حالا یکی از نقاط عطف این شرکت شناخته می‌شود. دهه ۸۰ تبدیل شد به دهه آغاز درخشش برند آرمانی. اما یکی از دو پایه تاسیس این شرکت آن قدر عمر نکرد که همراه دوست و شریک خود ادامه موفقیت شرکتشان را به تماشا بنشیند. گالتوتی که با سرطان خون دست به گریبان بود در سال ۱۹۸۵ از دنیا رفت. با وجود برخی پیش‌بینی‌ها که انتظار داشتند با مرگ یکی از شرکا، برند آرمانی رو به افول بگذارد، این شرکت به کارش ادامه داد و روزه‌روز به شهرت و اعتبار خود افزود. سال ۱۹۸۸ کار آرمانی در ژاپن هم پا گرفت.

جورجیو آرمانی پس از مرگ شریکش دیگر کسی را به شراکت قبول نکرد، در همان اواخر دهه ۸۰ پیشنهاد خرید ۲۰ درصد از سهام شرکت از جانب یک میلیاردر فرانسوی را رد کرد و حالا هم تنها سهام‌دار این شرکت به حساب می‌آید. برند آرمانی در حال حاضر ۲ هزار و ۲۰۳ مرکز فروش در ۴۶ کشور دنیا دارد. در گذر زمان شرکتی که کارش را با طراحی لباس‌های بهاره و تابستانه برای زنان و مردان شروع کرد، حالا نام خود را بر محصولات متنوعی از جمله لوازم آرایش، عطر، عینک آفتابی، مبلمان و... دارد و البته پا را فراتر از همیشه گذاشته و وارد بازار هتل‌داری هم شده است.

یک هتل در میلان و یکی دیگر در کشور امارات. هتل آرمانی دویی که حالا به عنوان یکی از هتل‌های جذاب، از سوی تورهایی مسافرتی ایرانی هم به مسافران پیشنهاد می‌شود در سال ۲۰۱۰ افتتاح شد. ساخت و افتتاح این هتل نتیجه توافقی بود که میان این شرکت و شرکت هلدینگ املاک و مستغلات اعمار صورت گرفت. توافقی بر سر ساخت دست‌کم هفت هتل مجلل و سه مرکز تفریحی و گذران تعطیلات که همگی از نام آرمانی استفاده خواهند کرد.

تمامی طراحی داخلی این هتل‌ها بر عهده آرمانی خواهد بود. حالا هتل آرمانی در برج خلیفه دویی با ۱۶۰ اتاق و سوئیت مجلل را می‌توان یکی از معروف‌ترین مراکز مستقر در این بلندترین آسمان‌خراش دنیا دانست. با وجود همه اینها همچنان منبع اصلی ثروت آرمانی همان عرصه مد و پوشاک است. بلومبرگ گزارش داده است که سود این شرکت در سال ۲۰۱۵ به ۲٫۷ میلیارد دلار رسید.

بزرگ کردن هالیوود

نام جورجیو آرمانی با هالیوود پیوند محکمی خورده است. از نمایش لباس‌های اختصاصی هنرپیشه‌ها بر روی فرش قرمز مراسمی همچون اسکار و گلدن گلاب گرفته تا طراحی لباس برای شخصیت‌های برخی از آثار ماندگار سینمای آمریکا. نام او در طراحی لباس برای بیش از ۲۰۰ فیلم سینمایی دیده می‌شود، فیلم‌هایی که هنرپیشه‌هایشان با لباس‌هایی که آرمانی بر تششان پوشانده، جلوی دوربین قرار گرفته‌اند. از سه‌گانه بتمن ساخته کریستوفر نولان و بازی کریستین بیل گرفته تا «گرگ وال استریت» به کارگردانی اسکورسیزی و بازی لئوناردو دی‌کاپریو.

آرمانی در سال ۲۰۱۴ در یادداشتی که برای نشریه استاندارد انگلستان نوشت به بخشی از دیدگاه‌هایش در خصوص طراحی لباس برای فیلم‌ها اشاره کرد: «فارغ از اینکه آدم‌ها به این موضوع اعتراف بکنند یا نه، باید گفت که مخاطبان مجذوب شخصیت‌های منفی می‌شوند: کاراکترهایی بدون ترس از محدودیت‌های قانونی و اخلاقی. زمانی که باید برای چنین شخصیت‌هایی لباس در نظر بگیریم مانند شخصیت‌های فیلم «تسخیرناپذیران» [به کارگردانی برایان دی‌پالما] یا «رفقای خوب» [به کارگردانی مارتین اسکورسیزی]، موضوع این نیست که این کاراکترها گانگستر هستند، موضع این است که ضدقهرمان‌اند. من

دوست دارم کمی وقار، خوش‌پوشی و جذابیت به آنها بیفزایم و با تضادی که این ظاهر با باطن تبهکار آنها دارد بازی کنم. نیمه تاریک همیشه نیمه جذاب‌تر است.»

در خارج از قاب دوربین‌های سینمایی، نقش پررنگ آرمانی در مراسم پرزرق و برقی مثل اسکار را هم نمی‌توان نادیده گرفت. نشریه نیویورک پست به نقل از یک تاریخ‌دان حوزه مد نوشت: «قبل از آرمانی، فرش قرمز مثل غرب وحشی بود. دمی مور با شلوارک دوچرخه‌سواری در مراسم اسکار ظاهر شده بود و شر [خواننده معروف] با سربند سرخ‌پوستی. آرمانی اولین طراح لباسی بود که گفت بگذارید من لباستان را انتخاب کنم.»

در اوایل دهه ۶۰ وقتی بازیگرانی مثل ادری هیپیورن به طراحان لباس خود در صحنه فیلم‌ها وفادار ماندند و لباس‌های دوخت آنها را در مراسم اسکار پوشیدند، استودیوهای فیلم‌سازی متوجه شدند که از فرصت فرش قرمز می‌توانند برای معرفی بهتر بازیگران خود استفاده کنند. اما در اواخر این دهه، وقتی که به دلیل مشکلات مالی، اغلب استودیوهای فیلم‌سازی به مشکل برخوردند و دیگر طراح لباسی وجود نداشت که به بازیگران بگوید در مراسم چه بپوشند و چه نپوشند، بازیگران سرگردان شدند، این فرصت بی‌نظیری بود که آرمانی آن را دید و از آن استفاده کرد.

او اولین فروشگاهش در بورلی هیلز در کالیفرنیا (محل سکونت بسیاری از چهره‌های سینمایی) را افتتاح کرد و به بازیگران پیشنهاد داد که اگر بخواهند می‌توانند برای رخدادهای مهم سینمایی لباس اجاره کنند. این پیشنهاد را او ابتدا به شاخص‌ترین چهره‌های زن سینما در آن زمان یعنی جودی فاستر و میشل فایفر داد. جودی فاستر ابتدا از این پیشنهاد خشمگین شد: «مگر من بلد نیستم لباس بپوشم؟ اصلا این جورجیو آرمانی کی هست؟»

اما فایفر خیلی زود این پیشنهاد را قبول کرد

سرشناس و محبوب امریکایی، در فیلم «ژینگولوی امریکایی» کت و شلوار طراحی شده توسط شرکت آرمانی را بر تن کرد.

۱۹۸۵: گالتوتی که با سرطان خون دست به گریبان بود از دنیا رفت. جورجیو آرمانی پس از مرگ شریکش دیگر کسی را به شراکت قبول نکرد.

۱۹۹۰: مراسم اسکار آن سال تبدیل شد به مراسم معرفی لباس‌های او. ۵ بازیگر زن محبوب و سرشناس با لباس‌های برند آرمانی در مراسم شرکت کردند: جودی فاستر، میشل فایفر، جولیا رابرتز، جسیکا لنگ و جسیکا تندی.

۲۰۱۰: آرمانی که حوزه فعالیت‌هایش را به تجارت‌های فراتر از پوشاک گسترش داد، وارد صنعت هتل‌داری شد و در این سال هتل آرمانی دوبی را افتتاح کرد.

۲۰۱۵: شرکت و برند آرمانی، چهلمین سالگرد تاسیس خود را جشن گرفت.

شمال ایتالیا در خانواده‌ای از طبقه متوسط به دنیا آمد. وقتی که به سن دانشگاه رسید آغاز به تحصیل در رشته پزشکی کرد اما دو سال بیشتر در دانشگاه دوام نیاورد و ترجیح داد حرفه دیگری را دنبال کند.

۱۹۵۹: ورودش به عرصه مد، به عنوان مسئول تزئین و بترین مغازه پوشاکی در شهر میلان بود و کارش را آن قدر ادامه داد تا بعد از مدتی به سمت فروشنده‌گی بخش لباس‌های مردانه در همان فروشگاه رسید.

۱۹۶۴: به عنوان طراح لباس مردانه کارش را با یک مرکز مد با نام نینو کروتی آغاز کرد. در همین سال‌ها بود که با دوست و بعد همکارش، سرژیو گالتوتی آشنا شد.

۱۹۷۵: به همراه سرژیو گالتوتی شرکت آرمانی را پایه‌گذاری کرد.

۱۹۸۰: شهرت و معروفیت آرمانی زمانی گسترش پیدا کرد که ریچارد گر، بازیگر

و شروع به پوشیدن لباس‌های آرمانی در رخداد‌های سینمایی کرد. ارتباط آرمانی با هنرپیشه‌ها همچنان ادامه یافت تا اینکه مراسم اسکار سال ۱۹۹۰ تبدیل شد به مراسم معرفی لباس‌های او. ۵ بازیگر زن محبوب و سرشناس با لباس‌های برند آرمانی در مراسم شرکت کردند: جودی فاستر، میشل فایفر، جولیا رابرتز، جسیکا لنگ و جسیکا تندی. لباس‌های مدرن او در برابر لباس‌های پف‌دار باقی بازیگران خیلی زود خود را متمایز کردند، روز بعد نامش در نشریات زنان پیچید. از آن زمان به بعد دیگر نام و تصویر او از رسانه‌های کوچک و بزرگ جدا نشدند. جورجیو آرمانی بخش ثابتی از هالیوود شده است و در کنار هفته مد میلان و نیویورک نامش در عرصه سینما هم ثبت شده است.

تایم لاین

۱۹۳۴: جورجیو آرمانی در شهر پیاچنزا در

از لابلای نشریات

گفتگو با علی اصغر سعیدی پیرامون جامعه شناسی فشن صنعت مد چگونه به جامعه شکل می‌دهد؟

فشن به عنوان یک صنعت، به هدایت‌گری برای بازار پوشاک تبدیل شده است. در سال ۱۹۹۰ تعداد ۱۴,۵ میلیون نفر در صنعت مد و طراحی اشتغال داشتند که این رقم در سال ۲۰۱۴، به ۵۷,۸ میلیون نفر رسید. اندازه بازار جهانی فشن در حال حاضر سه هزار میلیارد دلار است و دو درصد از کل تولید ناخالص جهانی را تشکیل می‌دهد. ارزش صنعت مد زنانه ۶۲۱ میلیارد دلار است و مد مردانه نیز، ۴۰۲ میلیارد دلار ارزش دارد. بازار کالاهای لوکس مد ۳۳۹,۴ میلیارد دلار و بازار لباس‌های بچگانه نیز ۱۸۶ میلیارد دلار در صنعت مد ارزش دارد. این آمار و ارقام باعث شده طراحی لباس و فشن، جایگاه ویژه‌ای در صنعت بسیاری از کشورها پیدا کند. نایک بزرگ‌ترین کمپانی مد و فشن در سراسر جهان است. در سال ۲۰۱۵ رقم ۳۰,۶ میلیارد دلار گردش مالی داشته و بزرگی بازار آن به حدود ۱۰۵ میلیارد دلار می‌رسد. در بازار منسوجات و پوشاک نیز در سال ۲۰۰۰ تعداد ۲۶,۵ میلیون نفر کار می‌کردند که تعداد آنها ۱۴ سال بعد به ۵۷,۸ میلیون نفر رسید. این بازار بزرگ با آمار و ارقام میلیارد دلاری، شیوه‌های کنش اجتماعی را نیز شکل می‌دهد و قدرت آن تا جایی پیش می‌رود که حتی می‌تواند فرهنگ

علی اصغر سعیدی نشسته است؛ جامعه شناسی اقتصادی که مدیریت گروه برنامه‌ریزی و رفاه اجتماعی دانشگاه تهران را بر عهده دارد و در بحث از مد و لباس، مسائل صنعتی، سازمانی و اجتماعی را با هم پیوند می‌زند.

چطور می‌توان جریان مد را در جامعه هدایت کرد؟ نحوه پوشش، بر اساس خواست افراد شکل می‌گیرد یا اینکه سازمان خاصی آن را تعیین می‌کند؟
سازمان مد بحثی است که در غرب هم مطرح است و اخیراً هم تحقیقات زیادی در مورد آن

بسازد یا فرهنگ را تغییر دهد. در ایران نیز به هر بهانه‌ای، بحث از مد و نحوه پوشش هر چند وقت یک بار به یکی از اصلی‌ترین مناقشات روز تبدیل می‌شود و اگر هنرمندان محور آن باشند، سر و صدایش نیز بیشتر خواهد شد. هما‌نطور که چالش‌های لباس در جشن حافظ، حتی تا چند ماه بعد از آن به محل دعوای هنرمندان و روزنامه‌ها تبدیل شده بود. حالا نیز با نزدیک شدن به جشنواره فیلم فجر و پهن شدن فرش‌های قرمز، چیزی نمانده یک بار دیگر تب آن بالا بگیرد. به همین بهانه نشریه آینده‌نگر پای گفتگو با

نیست که همه چیز را هم آنها تعیین کنند. این مسئله به هوش کارآفرین و سازمان‌ها بر می‌گردد که سلیقه مصرف‌کننده را نیز در نظر دارند. درست است که در آیفون ۵ همه چیز تکمیل است، ولی امکاناتی روی آیفون ۶ می‌گذارند که نسبت به گوشی قبلی تفاوت داشته باشد. نیازهای جدید مصرف‌کننده را در نظر می‌گیرند. نکته اصلی همین است که سازمان هدایت‌کننده سر جایش است و تعیین‌کننده است. ولی سلیقه مصرف‌کننده را هم در نظر می‌گیرند.

مد را چه مصرف‌کننده شکل بدهد و چه تولیدکننده، در ایران همیشه مناقشه‌های بسیاری سر مسئله لباس وجود داشته است. گشت ارشاد، بستن واحدهای صنفی مانتوفروشی و... همه نشان از برخورد قهری دارند. به نظر شما این برخوردهای قهری می‌تواند راه به جایی ببرد؟

اگر تصویری را که تا اینجا شرح دادم، از سازمان مد در نظر داشته باشیم، به اینجا می‌رسیم که بستن این مانتوفروشی‌ها چیزی را حل نمی‌کند. باید با هماهنگی و گفتگو با عرضه‌کنندگان و تولیدکنندگان، سلیقه‌ها را به سمت کالاهایی که بیشتر با ارزش جامعه ایران هماهنگی دارد، هدایت کرد. در غرب هم کنترل بر روی مد وجود دارد.

این کنترل‌های اخلاقی در غرب چطور اعمال می‌شوند؟

در بعضی موارد، وقتی سازمان تبلیغاتی قصد داشت مدی ناهماهنگ با مولفه‌های اخلاقی جامعه را تبلیغ کند، سازمان‌هایی که این مولفه‌ها را کنترل می‌کنند، جلوی آن را گرفته‌اند. هر جامعه‌ای ارزش‌هایی دارد. من خودم در متروی لندن شاهد این بودم که

روی آن انجام شود اما حدس من این است که تشکیلات محدودی آنها را انتخاب می‌کند. با کنترل این تشکیلات، مد هم شکل می‌گیرد. نمی‌خواهم بگویم سلیقه افراد تأثیری در مد ندارد، اما این را هم نمی‌خواهم بگویم که تنها عامل تعیین‌کننده است. در ایران ممکن است چند شرکت مهم فعال باشند. همه چیز به صورت یک سیستم است اما من بعید می‌دانم این شرکت‌ها در ایران با این پیچیدگی وجود داشته باشند و نظام صنعت فرهنگی داشته باشیم. ما بیشتر از نظام‌های جهانی تبعیت می‌کنیم و به خاطر همین خیلی‌ها با جهانی شدن مشکل دارند. البته این تحلیل، با صنعت فرهنگی که مکتب فرانکفورت می‌گوید و معتقد است تمام مدها و کالاها زاینده نظام سرمایه‌داری هستند و سلیقه را جهت می‌دهند، خیلی متفاوت است.

چه تفاوتی دارد؟ اصلاً نقش مصرف‌کننده در ایران در کجای نظام مد است؟

دوره این تحلیل‌های افراطی گذشته و به آسانی نیز نمی‌توانیم بگوییم همه چیزهایی که در بازار سرمایه‌داری شکل می‌گیرد، انتخاب نظام است. هنوز هم سلیقه‌های مصرف‌کننده در این بازار نقش دارد. ولی در ایران نیز که توسط حضور ماهواره‌ها در نظام جهانی ادغام شده، ساز و کارهایی سلیقه پوششی افراد را تعیین می‌کنند. بهترین مثال برای فهم این نظام، زمانی است که افراد پشت فروشگاه‌های اپل برای خرید جدیدترین نسخه گوشی این شرکت صف می‌کشند. از آنها می‌پرسند مگر همین حالا گوشی آیفون ندارید؟ می‌گویند دنبال نمونه جدید هستیم. چرا؟ چون از گوشی قبلی خسته شده‌اند. تنوع کالاهایی که به بازار عرضه می‌شود به دلیل این تنوع‌خواهی و کثرت‌طلبی مصرف‌کننده است. ولی چنین

انجام شده است. سؤال اصلی این است که مد بر اساس خواسته‌های افراد شکل می‌گیرد یا طراحان مختلف مد را در بازار ارائه می‌کنند و بعد مردم آنها را انتخاب می‌کنند؟ اندیشمندی به نام هیرش، تحقیقی در این خصوص انجام داده که در جامعه‌شناسی اقتصادی و صنعتی مطرح است. آیا فرآیند شکل‌گیری مد بر اساس انتخاب‌های افراد است؟ خیلی از جامعه‌شناس‌ها می‌گویند این فرآیندی است که هرچه ذوق و سلیقه مصرف‌کننده بیشتر می‌شود، تنوع هم بیشتر می‌شود و عرضه‌کننده‌ها بر اساس آن پیش می‌روند.

اما تحقیق هیرش نشان داده سازماندهی در مد و طراحی غرب وجود دارد که در نهایت چند نوع از لباس‌های طراحی‌شده به بازار می‌آید و سازمان و تشکیلات است که پوشش مردم را شکل می‌دهد. وقتی از مردم پرسیده می‌شود که چرا به این نوع پوشش علاقه‌مند شدید؟ همه می‌گویند که این مدل خیلی جالب است. در اصل این سازماندهی توسط چند نفر خاص انجام می‌شود. هر قدر هم طراحان مختلفی حضور داشته باشند اما در نهایت این سازمان است که به مد شکل می‌دهد. این مسئله را در تهران در حراج‌ها و عرضه تابلوهای هنری می‌توانید ببینید ولی عرضه مد در غرب به خاطر پیچیدگی‌های نظام سرمایه‌داری، بسیار باسابقه است.

در غرب فشن جایگاهی ثابت یافته دارد، اما در نگاه اول به نظر می‌رسد جریان مد در ایران بیشتر تقلیدی است و چنین سازمانی ندارد. به نظر شما می‌توانیم بگوییم در ایران هم سازمان‌ها به مد شکل می‌دهند؟

در مورد ایران نمی‌توانیم به آسانی بگوییم پشت جریان‌های پوشش در جامعه، انتخاب افراد قرار گرفته است. باید تحقیقات جدی

گروهی از بچه‌ها با معلمشان سوار ترن بودند و به سفر علمی می‌رفتند. یکی از بچه‌ها کنار مسافری نشست و به روزنامه‌ای که او در دست داشت، نگاه کرد. معلم اجازه نداد و سریع جای بچه را عوض کرد. این نشان می‌دهد که بچه‌ها در خواندن بعضی روزنامه‌ها محدودیت دارند. تصویری که از جامعه غرب می‌آید که در آنجا همه چیز شدنی است، صحیح نیست. به مسائل اینچنینی کدهای رفتاری می‌گویند. هر جامعه‌ای کدهای خودش را دارد و در همه ارکان آن را رعایت می‌کند. در جامعه انگلیس تا حدی مذهب حاکم است، جامعه آمریکا نسبت به انگلیس مذهبی‌تر است و حالا در فرانسه ممکن است تفاوت‌هایی وجود داشته باشد اما در آنجا هم اخلاقیات خاص خودش حاکم است. این کدهای رفتاری به‌ویژه در مورد لباس‌ها در جوامع رعایت می‌شود. البته برخورد قهری و دستوری با آنها جواب نمی‌دهد، بلکه به شیوه‌هایی با مدیریت بیشتر برای تعریف این ارزش‌ها در جامعه و طراحی لباس در چارچوب آنها نیاز وجود دارد. البته باید تکلیف توزیع‌کننده را از سازمان جدا کرد. توزیع‌کننده خود بخشی از این سازمان است، نه همه آن. در بعضی موارد نیز ممکن است آنها هم سازمانی داشته باشند، با طراح در ارتباط باشند و خودشان تولیدکننده باشند. بعضی از فروشنده‌های داخلی این طرح‌ها را از کشورهای مانند ترکیه می‌گیرند و در داخل، تولید و شبیه‌سازی می‌کنند. این خیلی رایج است.

در ایران چطور می‌شود در چارچوب‌های ارزشی جامعه، سازمان مد را هدایت کرد؟

حجاب، تنوع زیادی دارد. و اگر در چارچوب این تنوع، طراحی‌ها صورت بگیرد، بسیاری از مسائل پوششی حل می‌شود. من روی این

نکته تاکید دارم، آنچه ما از حجاب تعریف می‌کنیم، حتی در سنتی‌ترین شکل آن، تنوع زیادی دارد. الان مثلاً در بازار سنتی شیراز، فروشگاه‌ها و پارچه‌فروشی‌های زیادی را با تنوع رنگ بسیار می‌بینید. اما برخی آن را بسیار محدود می‌کنند. خیلی از فقها نیز با تنوع رنگ مشکلی ندارند. باید نخبگان و طراحان صحه‌ای بر این تنوع که اتفاقاً سنتی هم هست، بگذارند و در چارچوب وسیع‌تری به طراحان اجازه کار دهند. غیرقابل تردید است که به تنوع و کثرت‌خواهی مصرف‌کننده نمی‌توان پشت کرد. در حال حاضر هم شاهد بازگشت بعضی مد‌ها به دهه ۶۰ هستیم که بسیار هم سنتی‌تر هستند. به طور کلی، ما به سمتی نمی‌رویم که جامعه کاملاً رهاشده از سنت باشد، ممکن است در برخی از برهه‌ها سنت‌زدایی دیده شود. ولی کاملاً به این شکل نیست. گاهی طراح‌ها به سنت بازگشت می‌کنند. همین سنت، از جمله چیزهایی است که مردم خواهان آن‌اند. در جامعه ما علاقه به گذشته بسیار زیاد شده است. این بازگشت به سنت در غرب هم اتفاق افتاده و نباید این تصور را داشته باشیم که جامعه در حال دور شدن از ارزش‌های اصیل است.

اگر از این شیوه یکسان‌نگری یا یکسان‌سازی که غربی‌ها به آن یونیفیکیشن می‌گویند، عبور کنیم و اگر فضای اجتماعی و حوزه عمومی را باز کنیم، به عملکردهای بهتری می‌توانیم برسیم. باید نخبگان، فقها و طراحان کنار هم در بحث‌ها شرکت کنند و به اجماع برسند. عکس‌العمل‌های قهری را که نسبت به این نوع طرح‌ها در جامعه وجود دارد، خیلی وقت‌ها خود سیاست‌گذاران هم قبول ندارند ولی چون زمینه‌های قبلی برای آن فراهم نکرده‌اند، مجبورند واکنش‌های سریع و قهری انجام دهند. همین چند وقت پیش که دهه هشتادی‌ها قراردایی در مراکز خرید

گذاشتند، نیروی انتظامی مجبور شد برای حفظ امنیت وارد شود و برخورد کند. زمینه‌ای از پیش وجود نداشته و به آن فکر نشده بود و نیروی انتظامی مجبور بود به سرعت برابر با اظهارنظر مافوق، تصمیم بگیرد. زمینه‌ها را باید فراهم کرد.

این صحبت‌ها در زمینه سیاست‌گذاری کلان است. در حوزه اجرایی و عملکردی چطور می‌توان طراحان لباس و بازیگران اصلی صنعت مد را با این سیاست‌ها همراه کرد؟

در حوزه طراحی لباس هم اگر چارچوب کدهای اخلاقی و رفتاری بر اثر حوزه عمومی شکل گرفته باشد، امکان کار زیادی برای طراحان وجود دارد. چون اصل بر پوشیدگی است، اصل بر یک‌رنگی نیست. وقتی این پوشیدگی صورت می‌گیرد، خیلی از تنوع رنگ‌ها و طرح‌ها را نیز می‌توان دید. این مسائل فقط باید به بحث عمومی گذاشته شود. بحث عمومی هم نه به این شکل که یکی، دو سمینار پیشگیری برگزار شود. بازار مد بسیار پویاست و افراد باید برای طرح‌هایی که به بازار می‌دهند، مطابق با ارزش‌ها فکر و عمل کنند. اگر فضای این گفتگوها فراهم شود، رفتار سازمان‌های تولیدکننده و توزیع‌کننده نیز منطقی‌تر خواهد بود.

اگر می‌خواهیم نظام خودمان را داشته باشیم، باید ارزش‌های خودمان را در این نظام بازتعریف کنیم و چارچوب قرار دهیم. همین طراح‌هایی که الان این کار را انجام می‌دهند، در این صورت دیگر مجبور نیستند که از نظام غربی تبعیت کنند. اگر این چارچوب‌ها و ارزش‌ها تعریف‌شده و منعطف باشد، هم ماهیت فقه اسلامی نشان می‌دهد و هم سنت ایرانی اجازه آن را می‌دهد که طراحی‌های لباس متنوعی داشته باشیم.

گزارشی از وضعیت فعالیت موسسات مدلینگ در کشور

مدلینگ‌های زیرزمینی

«قد برای خانم‌ها حداقل ۱۷۰ سانتی‌متر و برای آقایان ۱۸۰ سانتی‌متر است. وزن هم باید مطابق استاندارد جهانی و برابر با وزن مانکن تایید شده باشد. چهره نباید دارای نواقص واضح باشد که جلب توجه کند. بعد از پایان دوره آموزشی آشنایی کامل با قواعد حرکت و ژست‌ها، یک آزمون نهایی با حضور داوران گرفته می‌شود که در صورت تایید فرد توسط داوران به عنوان مدلینگ، موسسه می‌تواند تبلیغ کننده برندهای جدید باشد.» این‌ها تمام شرایط برای مدل شدن است. مدت زیادی از آمدن صنعت مدلینگ به ایران نگذشته بود که برخوردهای مختلف با این صنعت، آن را تبدیل به یک فعالیت زیرزمینی کرد. در شرایطی فعالیت موسسه‌های مدلینگ غیرقانونی اعلام شده بود و این موسسه‌ها ناگزیر به صورت زیرزمینی اقدام به انتخاب جوانان علاقه‌مند به مدل شدن می‌کردند که آگهی‌های این موسسه‌ها به وفور در سایت‌ها و فضاهای مجازی در دسترس بود؛ آگهی‌هایی که هم تبلیغ آموزش مدلینگ می‌کردند و هم از فرصت نیاز اقتصادی افراد برای داشتن شغل سوءاستفاده کرده و به آنها وعده کار می‌دادند اما ماجرا به همین جا ختم نمی‌شود.

موسسه‌های مدلینگ همچنان فعال‌اند

این روزها به وفور در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، آگهی‌های جذب مدل خانم و آقا به چشم می‌خورد که بدون هیچ نظارتی به جذب و جلب نیروی کار مدلینگ مشغول هستند. آگهی‌هایی که تاریخ انقضای کوتاهی نیز

دارند و با وعده‌های مختلف به استخدام مانکن می‌پردازند. در اکثر آگهی‌های جذب مدل، کمتر اثری از شماره تلفن هست و تنها راه ارتباطی، استفاده از آی‌دی تلگرامی است که در آن درج شده است. حتی آگهی‌هایی که شماره دارند فقط به واسطه تلگرام فرصت برقراری ارتباط داده شده است.

با یکی از همین آگهی‌ها تماس برقرار می‌کنم. ویژگی‌هایی که در آگهی درج شده عبارتند از: «خانمی جهت مدل لباس با سایز ۳۸ و قد ۱۶۵، مجرد و خوش‌چهره» با وجود این که مدت زیادی از زمان درج آگهی نگذشته بود اما به سرعت گزینه مورد نیازشان را جذب کرده بودند. برای عجیب بود که چطور با این همه هشدار و مانور تبلیغاتی که بر روی اعترافات این مدل‌ها شده است، هنوز جوانان مشتاقی هستند که می‌خواهند مدل شوند!

برای او از دوره‌هایی که برای مدل شدن گذرانده‌ام می‌گویم. از دردهایی که این حرفه به عنوان یک صنعت در جامعه کشیده است تا بالاخره برایم از نحوه جذب مدل‌هایشان می‌گوید. آگهی‌دهنده تعریف می‌کند که مغازه‌ای در خیابان جمهوری دارد. هر کدام از فروشگاه‌های لباسی که با مجموعه‌ای که کارش آموزش و جذب مدلینگ است، در ارتباط هستند. فقط یک یا دو نفر را به عنوان مدل می‌توانند معرفی کنند. مرد جوان می‌گوید فقط یک واسطه است و از پرداختی‌های مجموعه به مدل‌ها اطلاعی ندارد؛ تنها چیزی که هست خود او با معرفی هر مدلی که مورد قبول مجموعه قرار گیرد، پولی دریافت می‌کند.

مرد جوان می‌گوید: «مدلینگ‌ها به صورت گروهی کار می‌کنند اما انتخاب مدل‌هایشان به صورت فرد به فرد است. معمولاً از فروشگاه‌های لباس می‌خواهند از میان مشتری‌هایشان یا آگهی‌هایی که می‌دهند اگر شخصی را می‌شناسند که با معیارهای مدل شدن تناسب دارد، معرفی کنند.» او ادامه می‌دهد: «ما بعد از دادن آگهی و انتخاب یک یا دو نفر از میان متقاضیان، آنها را به مجموعه مورد درخواست معرفی می‌کنیم. بعد از آن خودشان با آموزش‌هایی که می‌دهند، چند نفری را انتخاب و در شوهای لباس‌های مارک از آنها استفاده می‌کنند.»

«استخدام مدل خانم حتی مبتدی! استخدام مدل جهت مزون عروس، استخدام مدل خانم برای بازیگری، خانم جهت مدلینگ لباس، هنرجو مدل لباس و...» این‌ها بخشی از ده‌ها آگهی استخدام مانکن در فضای مجازی است که مشتریان پر و پا قرصی هم دارد. جوانان دختر و پسر در پی این آگهی‌ها، هم به دنبال چهره شدن و مشهور شدن و هم راهی برای کسب درآمد چند میلیونی هستند. آگهی‌دهندگان هم وعده‌های رنگارنگی به آنها می‌دهند: «عکستون در اولین هفته بعد از کار روی بیلورد اتوبان می‌خورد، خوب هم کار کنید درآمد پنج میلیون تومانی برایتان راحت به دست می‌آید.»

این وعده‌ای بود که یکی از آگهی‌دهندگان جذب مدلینگ داد اما نکته قابل تامل در این میان، بی‌توجهی بسیاری از دنبال‌کنندگان این حرفه به شرایط کار در مدلینگ و مخاطرات احتمالی آن است. اگر چه ممکن است مدل شدن

درآمد خوبی را برای گروهی از افراد داشته باشد اما هیچکدام از آگهی‌دهندگان جذب مدل از هزینه‌ها و دردهای مدلینگ حرفی به میان نمی‌آورند. این که افراد برای مدل شدن و مدل ماندن باید هزینه بسیار کرده و خرج حسابی نیز کنند. مثلاً این که فرد مرتب باید ورزش کند، تغذیه و رژیم مناسب داشته باشد.

در واقع برای استایل و ظاهرش باید هزینه کند تا همان طوری که هست، حفظ شود. در این سال‌ها با گسترش شبکه‌های مجازی، تبلیغات برای کالاهای متنوع پیشرفت کرده و مردم نیز به خرید آنلاین بیشتر روی آورده‌اند. از این رو برای تبلیغات در فضای مجازی به وجود مدلینگ احساس نیاز و سعی شده از افراد خوش‌چهره و خوش‌هیكل به عنوان مدل استفاده شود. جوان‌ترها هم شناخت بیشتری به این حرفه پیدا کردند و علاقه‌مند شدند. موسسه‌های مدلینگ بعد از آن که شرایط ثبت‌نام و آموزش خود را به صورت پنهانی اعلام می‌کنند، از بین متقاضیان عده‌ای را که شرایط لازم را دارند انتخاب می‌کنند و بعد از پایان دوره‌های آموزشی از آنها به عنوان مدل برای تبلیغ لباس، کیف، کفش و آرایش و به طور کلی تمام برندهای مصرفی استفاده می‌کنند.

رد معاش و رویای دیده شدن

آگهی‌های زیرزمینی برای جذب مدل این روزها خود یکی دیگر از آسیب‌های جدی صنعت مدلینگ در کشور شده است. با وجود تمام اقدامات امنیتی و هشدارهایی که داده شده است اما هنوز هم هستند جوانان خوش قد و بالایی که مشتاقانه با پرداخت هزینه‌های بالا مایل هستند در یک مجموعه زیرزمینی فعالیت کنند به امید این که روزی شغل پردرآمدی داشته و بتوانند برای خود اسم و رسمی داشته باشند. نقش تاثیرگذار بدن در موقعیت‌های گوناگون، چه در مردها و چه در زن‌ها منجر به ایجاد پدیده‌های اجتماعی در فضای جامعه می‌شود.

گاهی بدن یک موضوع سیاسی می‌شود که آموزش داده شده و نظم‌پذیر می‌شود، شکنجه می‌شود، ناقص یا حتی زندانی می‌شود. گاهی همین بدن در مفهوم زیبایی‌شناختی در اجتماع، لباس بر آن پوشانده شده، عریان می‌شود، نقاشی می‌شود، اصلاح می‌شود یا خالکوبی می‌شود و گاهی بدن در موضوع اقتصادی پرورش داده شده، از آن بهره‌برداری یا بازتولید می‌شود. موقعیتی که برای بدن در این گزارش انتخاب شده است، تلاقی مفهوم اقتصادی با زیبایی‌شناختی آن در فضای امروز جامعه است.

در فضای سنتی جامعه، نقش بدن در اقتصاد نان‌آوری بود و در اصطلاح «نان بازو خوردن» نشانه توانمندی اقتصادی و منزلت اجتماعی فرد در جامعه بود اما در نگاه مدرن، بدن خود نان‌آور می‌شود. اگر روزگاری بدن به مثابه ماشینی عمل می‌کرد که حاصل دسترنج آن چرخ‌های اقتصاد را می‌چرخاند، در این روزگار بدن با ویژگی زیبایی‌شناختی و اغواکنندگی‌اش منجر به ایجاد یک اقتصاد می‌شود؛ اقتصادی با عنوان صنعت مدلینگ.

در شرایط اقتصادی کشور و در حالی که یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جوانان داشتن شغل است، فرصت مدلینگ که در مدت زمانی کوتاه و صرفاً با استفاده از ابزار بدن می‌توان به درآمدهای آنچنانی دست یافت، هر جوانی را شیفته خود می‌کند. فعالیت در زمینه مدلینگ نه تنها راهی برای تامین معاش و داشتن درآمد میلیونی است، که به نیازی فراتر از آن هم پاسخ می‌دهد و آن حس زیباشناختی انسان و نیاز او به توجه و دیده شدن است. رویای «سوپرستار» و «پولدار شدن» و راه صدساله را یک شبه رفتن همه دست به دست هم داده تا جوانی که فرصت حضور در مجموعه مدلینگ را دارد، چشم خود را به روی تمام مخاطرات این حرفه و حواشی آن ببندد و جور هر چیزی را بکشد.

از رژیم‌های لاغری سخت گرفته تا پوشیدن هر لباسی و نمایش گذاشتن آن در مقابل چشمان حیرت زده حاضرین، شوهای زیرزمینی و... آن چه در این میان از آن غفلت می‌شود، رشد زیرزمینی مدلینگ‌ها در ایران در سایه محدودیت‌های رسمی شدن این فعالیت از سوی دستگاه‌های مختلف است که خود می‌تواند آسیب‌های زیادی را در آینده جامعه رقم زند. شاید اگر دستگاه‌های مسئول با رسمیت شناختن صنعت مدلینگ، زمینه فعالیت قانونی و با نظارت آن را فراهم کنند، نه از سوءاستفاده‌های احتمالی از هنرجویان خبری خواهد بود و نه از آگهی‌های استخدامی در سالن‌های مدلینگ زیرزمینی!

منبع: روزنامه قانون

گزارش ماهانه کمیته مشورتی جهانی پنبه (۳ ژانویه ۲۰۱۷) احتمال افت قیمت‌ها در پی افزایش عرضه

بالاتر از فصل زراعی گذشته باشد. پیش‌بینی می‌شود تولید پنبه هند با افزایش ۴ درصدی به اندکی کمتر از ۶ میلیون تن برسد و این کشور همچنان بزرگ‌ترین تولیدکننده این محصول در جهانی باقی بماند. در چین و با وجود کاهش ۴ درصدی تولید و رسیدن آن به ۴٫۶ میلیون تن، این کشور همچنان دومین تولیدکننده

پایان دوره جهانی احتمالاً با ۷ درصد کاهش به ۱۸ میلیون تن در فصل زراعی ۱۷-۲۰۱۶ بالغ خواهد شد هرچند در خارج از چین، این موجودی با ۶ درصد افزایش معادل ۸٫۷ میلیون تن پیش‌بینی می‌شود. بدون در نظر گرفتن چین، انتظار می‌رود تولید پنبه در ۵ کشور اصلی تولیدکننده این محصول

به گزارش ماهنامه «صنعت نساجی و پوشاک»، دبیرخانه کمیته مشورتی جهانی پنبه پیش‌بینی می‌کند که میانگین شاخص Cotlook A در فصل زراعی ۱۷-۲۰۱۶ بین ۶۶ و ۸۳ سنت در هر پوند در نوسان باشد که نقطه میانی آن معادل ۷۴ سنت در پوند یعنی ۴ سنت در پوند بالاتر از فصل زراعی گذشته است. فصل زراعی جاری با کاهش چشمگیر موجودی به خصوص از جانب کشورهای نیمکره جنوبی آغاز شده به طوری که موجودی پایان دوره در این ناحیه در فصل زراعی ۱۶-۲۰۱۵ با ۲۱ درصد کاهش به ۱٫۶ میلیون تن رسیده که این رقم پایین‌ترین موجودی از فصل زراعی ۱۰-۲۰۰۹ محسوب می‌شود.

این کمبود عرضه تا ماه‌های ابتدایی فصل زراعی ۱۷-۲۰۱۶ نیز ادامه پیدا کرده و از آنجایی که بخش عمده‌ای از محصولات همچنان در حال برداشت هستند، قیمت‌های پنبه نیز در سطوح بالا باقی مانده‌اند. با این حال، پیش‌بینی می‌شود تولید جهانی پنبه در فصل زراعی مذکور با افزایش ۸ درصدی به ۲۲٫۸ میلیون تن برسد که همین موضوع، می‌تواند منجر به کاهش قیمت‌ها در نیمه دوم این فصل زراعی گردد. همچنین موجودی

جهان باشد. با این حال، مصرف پنبه کارخانجات در هند احتمالاً با کاهش یک درصدی به ۵,۲ میلیون تن خواهد رسید و در پاکستان میزان مصرف در رقم ۲,۳ میلیون تن ثابت باقی خواهد ماند. در ترکیه، ناپایداری‌ها و بی‌ثباتی‌های اخیر و همچنین رقابت ناشی از نرخ پنبه وارداتی ارزان قیمت، احتمالاً منجر به کاهش ۳ درصدی مصرف پنبه کارخانجات و رسیدن آن به ۱,۴۵ میلیون تن خواهد شد. در مقابل، پیش‌بینی می‌شود میزان مصرف پنبه در بنگلادش با ۵ درصد رشد به ۱,۳ میلیون تن و در ویتنام با ۱۳ درصد افزایش به ۱,۱ میلیون تن بالغ گردد.

با در نظر گرفتن اینکه اکثر مصرف‌کنندگان بزرگ پنبه در جهان دست‌کم برای بخشی از نیاز خود به پنبه وارداتی وابسته هستند، روندهای ذکر شده در مصرف پنبه، در کشورهای اصلی واردکننده نیز انعکاس پیدا کرده است. پیش‌بینی می‌شود واردات پنبه بنگلادش با یک درصد افزایش به ۱,۴ میلیون تن رسیده و این کشور به عنوان بزرگ‌ترین واردکننده در فصل زراعی ۲۰۱۶-۱۷ مطرح شود. در ویتنام نیز میزان واردات احتمالاً با جهش ۱۹ درصدی به اندکی کمتر از ۱,۲ میلیون تن خواهد رسید. با این حال، انتظار می‌رود واردات پنبه ترکیه با یک درصد افت مواجه شده و به ۹۱۱ هزار تن بالغ گردد که این موضوع از افت مصرف کارخانجات و افزایش تولید این کشور در فصل زراعی ۲۰۱۶-۱۷ نشئت می‌گیرد.

از طرف دیگر، افزایش قابل‌توجه صادرات پنبه احتمالاً در کشورهایی که مازاد صادراتی چشمگیر داشته و با تقاضای زیادی در بازارهای بین‌المللی مواجه‌اند، اتفاق خواهد افتاد. از جمله این کشورها می‌توان به ایالات متحد آمریکا و استرالیا اشاره کرد که پیش‌بینی می‌شود این دو کشور به ترتیب اولین و سومین صادرکنندگان بزرگ پنبه در فصل زراعی ۲۰۱۶-۱۷ باشند.

بزرگ پنبه در فصل زراعی ۲۰۱۶-۱۷ خواهد بود. میزان تولید ایالات متحد آمریکا نیز احتمالاً با افزایش ۲۸ درصدی به ۳,۶ میلیون تن بالغ خواهد شد. همچنین در پاکستان، میزان تولید پنبه با ۲۰ درصد بهبود مواجه شده و به ۱,۸ میلیون تن خواهد رسید چراکه تلاش‌های این کشور برای مقابله با آفت کرم سرخ موثر واقع شده است.

علاوه بر این، پیش‌بینی می‌شود تولید پنبه در نیمکره جنوبی به خصوص در برزیل و استرالیا با ۲۱ درصد رشد به ۲,۸ میلیون تن بالغ گردد که این موضوع می‌تواند فضای مضاعفی برای کاهش قیمت‌ها از پایان فصل زراعی ۲۰۱۶-۱۷ تا اوایل فصل زراعی بعدی وارد نماید؛ به ویژه که هر دو کشور جزو صادرکنندگان بزرگ پنبه نیز محسوب می‌شوند. انتظار می‌رود میزان تولید در برزیل به عنوان پنجمین تولیدکننده بزرگ پنبه در جهان و بزرگ‌ترین تولیدکننده در نیمکره جنوبی، با ۱۰ درصد افزایش به ۱,۴ میلیون تن برسد. در استرالیا نیز میزان تولید احتمالاً با ۶۴ درصد رشد به یک میلیون تن خواهد رسید چراکه سطح زیر کشت پنبه به دلیل انگیزه بالاتر کشاورزان برای کاشت و بهبود دسترسی به آب، افزایش پیدا خواهد کرد.

از سوی دیگر، پیش‌بینی‌های کمیته مشورتی حاکی از آن است که میزان مصرف جهانی پنبه در فصل زراعی ۲۰۱۶-۱۷ در رقم ۲۴,۱ میلیون تن ثابت باقی خواهد ماند. در شرایطی که قیمت‌های پلی‌استر به عنوان مهم‌ترین الیاف رقیب پنبه در ماه گذشته افزایش داشته، اما همچنان به مراتب پایین‌تر از قیمت‌های بین‌المللی پنبه است. بر همین اساس، بعید است که مصرف پنبه کارخانجات در فصل زراعی جاری افزایش پیدا کند مگر آنکه قیمت‌های پلی‌استر همچنان به روند افزایش خود ادامه دهند. پیش‌بینی می‌شود مصرف پنبه چین در سطح ۷,۴ میلیون تن ثابت باقی بماند و این کشور همچنان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده طلای سفید در

پیش‌بینی میزان عرضه و تقاضای جهانی پنبه (همه ارقام به میلیون تن)

۲۰۱۶-۱۷		۲۰۱۵-۱۶		۲۰۱۴-۱۵		دوره
تغییرات ماهانه	میزان	تغییرات ماهانه	میزان	تغییرات ماهانه	میزان	شرح
۰,۲۹	۲۲,۷۷	۰,۰۵	۲۱,۰۷	۰,۰۰	۲۶,۲۰	تولید
-۰,۰۶	۲۴,۱۳	-۰,۰۲	۲۴,۱۵	-۰,۰۲	۲۴,۴۵	مصرف
۰,۰۹	۷,۷۳	۰,۰۹	۷,۵۵	۰,۰۰	۸,۶۷	واردات
۰,۰۹	۷,۷۳	-۰,۰۴	۷,۴۸	۰,۰۰	۷,۸۱	صادرات
۰,۵۶	۱۷,۹۵	۰,۲۱	۱۹,۳۱	۰,۰۲	۲۲,۳۳	موجودی آخر دوره
	۷۴		۷۱		۷۱	شاخص Cotlook A (سنت/پوند)

ICAC

SUPPLY AND DISTRIBUTION OF COTTON

January 3, 2017

Seasons begin on August 1

	2011/12	2012/13	2013/14 Est.	2014/15 Est.	2015/16 Est.	2016/17 Proj.
	Million Metric Tons					
BEGINNING STOCKS						
WORLD TOTAL	10.317	15.363	18.509	20.605	22.33	19.31
CHINA	2.087	6.181	9.607	12.109	12.92	11.16
USA	0.566	0.729	0.903	0.651	0.98	1.05
PRODUCTION						
WORLD TOTAL	27.848	26.785	26.175	26.201	21.07	22.77
INDIA	6.239	6.290	6.766	6.562	5.75	5.96
CHINA	7.400	7.300	6.950	6.500	4.75	4.55
USA	3.391	3.770	2.811	3.553	2.81	3.60
PAKISTAN	2.311	2.002	2.076	2.305	1.51	1.82
BRAZIL	1.877	1.310	1.734	1.563	1.29	1.41
UZBEKISTAN	0.880	1.000	0.910	0.885	0.83	0.81
OTHERS	5.750	5.113	4.929	4.834	4.13	4.61
CONSUMPTION						
WORLD TOTAL	22.820	23.780	24.004	24.445	24.15	24.13
CHINA	8.635	8.290	7.517	7.479	7.44	7.44
INDIA	4.231	4.731	5.057	5.261	5.24	5.19
PAKISTAN	2.121	2.216	2.470	2.492	2.26	2.27
EUROPE & TURKEY	1.498	1.560	1.611	1.692	1.69	1.63
VIETNAM	0.410	0.492	0.673	0.875	1.01	1.14
BANGLADESH	0.731	1.023	1.146	1.204	1.32	1.39
USA	0.718	0.762	0.773	0.778	0.75	0.72
BRAZIL	0.897	0.910	0.862	0.797	0.73	0.70
OTHERS	3.579	3.795	3.895	3.866	3.71	3.66
EXPORTS						
WORLD TOTAL	9.846	10.061	9.010	7.808	7.48	7.73
USA	2.526	2.836	2.293	2.449	1.99	2.61
INDIA	2.159	1.685	2.014	0.914	1.25	0.89
CFA ZONE	0.597	0.828	0.973	0.893	0.97	1.05
BRAZIL	1.043	0.938	0.485	0.851	0.94	0.68
UZBEKISTAN	0.550	0.690	0.615	0.550	0.51	0.48
AUSTRALIA	1.010	1.343	1.057	0.520	0.62	0.85
IMPORTS						
WORLD TOTAL	9.845	10.201	8.935	7.781	7.55	7.73
CHINA	5.342	4.426	3.075	1.804	0.96	0.98
VIETNAM	0.379	0.517	0.687	0.934	1.00	1.19
BANGLADESH	0.738	1.044	1.190	1.177	1.35	1.36
INDONESIA	0.540	0.686	0.651	0.728	0.64	0.69
TURKEY	0.519	0.803	0.924	0.800	0.92	0.91
TRADE IMBALANCE 1/	0.000	0.140	-0.075	-0.027	0.06	0.00
STOCKS ADJUSTMENT 2/	0.018	0.001	0.000	-0.002	-0.01	0.00
ENDING STOCKS						
WORLD TOTAL	15.363	18.509	20.605	22.333	19.31	17.95
CHINA	6.181	9.607	12.109	12.917	11.16	9.23
USA	0.729	0.903	0.651	0.980	1.05	1.32
ENDING STOCKS/MILL USE (%)						
WORLD-LESS-CHINA 3/	65	57	52	55	49	49
CHINA 4/	72	116	161	173	150	124
COTLOOK A INDEX 5/	100	88	91	71	70	

1/ The inclusion of linters and waste, changes in weight during transit, differences in reporting periods and measurement error account for differences between world imports and exports.

2/ Difference between calculated stocks and actual; amounts for forward seasons are anticipated.

3/ World-less-China's ending stocks divided by World-less-China's mill use, multiplied by 100.

4/ China's ending stocks divided by China's mill use, multiplied by 100.

5/ U.S. cents per pound.

دستاندر کاران بخش پنبه توضیح می دهند:

وضعیت پنبه رو به بهبود است اگر...

است. در سال‌های اخیر دولت حمایت‌های بسیار خوبی از این محصول به ویژه در نرخ خرید تضمینی داشت است. طبق آمار متوسط نرخ خرید تضمینی این محصول از باقی محصولات بیشتر است. وی با اشاره به رغبت کشاورزان در تولید این محصول گفت: کشاورزان نیز با حمایت‌های دولت رغبت بیشتری برای تولید این محصول پیدا کرده‌اند. رییس موسسه تحقیقات پنبه کشور افزود: یکی از مشکلات کشاورزان در تولید محصول پنبه عدم وجود کارگر و ماشین‌آلات مدرن بود که پس از طرح‌های مطرح‌شده توسط این سازمان به همت یکی از دانشجویان ماشین کوچکی برای روش مکانیزاسیون ساخته شده که اگر دولت تسهیلات خوبی برای تکثیر این نوع ماشین بدهد وضعیت پنبه روز به روز بهتر خواهد شد.

روشنی ادامه داد: در حال حاضر سرعت سقوط سطح زیر کشت پنبه متوقف شده و این باعث خوشحالی است و امیدواریم سطح زیر کشت این محصول از این پس افزایش پیدا کند که نتایج به زودی مشخص خواهد شد. امیدواریم سودجویان دست از واردات برداشته و صادرات این محصول را رونق ببخشند. چرا که تا کنون این محصول که یکی از محصولات مرغوب بین کشورهای دیگر است صادرات نداشته است. وی ادامه داد: در خصوص کشت

و هیچ بخش خصوصی خود را ملزم به دخالت در کشت پنبه نمی‌داند. البته منافع اقتصادی هم برایشان وجود نداشت که علاقه‌مند به ورود در توسعه کشت و صادرات پنبه باشند. اما در حال حاضر اوضاع تغییر کرده است. آستان قدس رضوی دو رقم از بزرگترین ارقام تجاری ما را خریداری کرده و از زمانی که این دو رقم را خریدند، پنبه از ۱۰۰۰ هکتار در عرضه خود این شهر بیشتر شده است؛ این موضوع باعث منفعت خود آن‌هاست. همچنین اتحایه تعاونی پنبه‌کاران نیز دو رقم از ارقام پنبه ما را از ما خریداری کرده است.

رییس موسسه تحقیقات پنبه کشور تصریح کرد: در سال‌های اخیر مراحل کشت تا برداشت محصول پنبه ۷ ماه طول می‌کشد و کشاورز ۷ ماه درگیر مراقبت از این محصول بود. اما در حال حاضر موسسه ارقام جدیدی تولید کرده که این دوره ۷ ماهه به ۱۲۰ روز کاهش پیدا کرده است. یعنی کشاورزان دو ماه و نیم صرفه جویی در زمان، مبارزه با آفات، استفاده از آب و مراقبت دارند و این محصول می‌تواند در الگوی کشت به عنوان کشت دوم قرار بگیرد. چون در گذشته این مدت زمان کشت این محصول طولانی بود و در الگوی کشت قرار نمی‌گرفت اما حالا این اتفاق افتاده و پنبه تا حدودی جایگاه خود را پیدا کرده است. روشنی اظهار داشت: دلیل دیگر نقش دولت

با توجه به اخباری که در خصوص محصول پنبه در این روزها شنیده می‌شود نگرانی از بین رفتن این محصول در دل مردم و فعالان در این بخش ریشه دوانده و بیشتر شده است. اما خوشبختانه تولید پنبه نسبت به چند سال اخیر بهبود پیدا کرده و با حمایت‌هایی که دولت در این سال‌ها از تولید پنبه داشته موجب امیدواری بیشتر کشاورزان برای تولید این محصول شده است. همچنین موسسه تحقیقات کشت نسبت به تولید این محصول ابراز امیدواری کرده و تاکید کرد که جای نگرانی نیست.

دکتر قربانعلی روشنی، رییس موسسه تحقیقات پنبه کشور در این باره گفت: موسسه تحقیقات پنبه یک نهاد ملی برای یافتن مشکلات کشاورزان در تولید این محصول است. ما ۷ سال قبل دو رقم زراعی از این محصول را در کشور داشتیم که به‌روز نگه داشتن و خالص‌سازی این دو رقم نیز کار پیچیده‌ای نبود؛ اما در حال حاضر ایران در کشت پنبه ۱۳ رقم تجاری دارد. روشنی ادامه داد: فعالیت‌های موسسه نیز با این افزایش رقم چند برابر شده است. من بر خلاف نظر دیگران و خبرگزاری‌ها معتقدم وضعیت پنبه رو به بهبود است. برای این حرف هم دلایلی دارم؛ یکی از این دلایل حضور بخش‌های خصوصی است که به زودی در این زمینه فعالیت می‌کنند. وی افزود: در گذشته بارها بر دوش دولت بود

ما با برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده تلاش می‌کنیم اعتقاد کشاورزان به مرحله اجرا برسد. هزارجریبی افزود: در این راستا قصد داریم از طریق نشست‌ها و مذاکره با صنعت نساجی، مسایل بازرگانی پنبه را برطرف کنیم و ارتباط صنعت و تولید را بهبود بخشیم. مجری طرح پنبه وزارت جهاد کشاورزی اضافه کرد: درصدد هستیم زنجیره تولید نساجی از کشت پنبه تا تهیه پوشاک در داخل کشور به منظور اشتغال‌زایی ایجاد شود. وی افزود: پنبه مانند کلزا از گیاهانی است که در تناوب با محصولات استراتژیک مانند گندم است و در تولید این محصولات تاثیر می‌گذارد.

پنبه از مهم‌ترین و پرکاربردترین الیاف طبیعی در صنعت نساجی است. براساس آمارها، ۲۵ میلیون تن پنبه در سال تولید می‌شود که این میزان برابر با سطح زیر کشت ۲،۵ درصد از زمین‌های کشاورزی جهان است. همچنین هند بزرگترین تولیدکننده پنبه در جهان به شمار می‌رود و ایالات متحده آمریکا برای سال‌های متعددی بزرگترین صادرکننده پنبه در جهان بوده است.

اطلاع‌رسانی انجام داده‌ایم. هزارجریبی با اشاره به این که در استان‌های گلستان، خراسان رضوی، فارس، اردبیل، قم و خراسان جنوبی کشت نشایی به صورت الگویی انجام می‌شود، ادامه داد: در این استان‌ها نزدیک به ۲۵ تا ۳۰ درصد افزایش عملکرد تولید در مقایسه با کشت مستقیم بذر داشته ایم. وی کاهش هزینه‌های تولید پنبه را یکی از برنامه‌های معاونت امور زراعت عنوان کرد و افزود: ایجاد بانک نشا به صورت متمرکز توسط بخش خصوصی، تهیه ماشین‌های نشاکار و استفاده از خاک‌های معمولی هزینه تولید پنبه را کاهش می‌دهد.

این مقام مسئول در بخش زراعت، توسعه کشت حفاظتی را از دیگر برنامه‌ها برای افزایش تولید این محصول عنوان کرد و گفت: سال گذشته ۲ هزار و ۵۰۰ هکتار کشت حفاظتی پنبه داشتیم و امسال کشت حفاظتی در چهار هزار هکتار از اراضی اجرا شده، ضمن آن که نزدیک به ۸ هزار هکتار در کشت کم‌خاک‌ورزی صورت گرفته است. وی با بیان این که کشاورزان به توسعه کشت این محصول اعتقاد دارند، گفت:

فراسرزمینی این محصول نیز احتمال ایجاد تفاهم‌نامه با سودان وجود دارد. مجری طرح پنبه وزارت جهاد کشاورزی نیز گفت: در نظر داریم طبق برنامه تا افق ۱۴۰۴، ۱۰۰ درصد نیاز پنبه کشور از تولیدات داخلی تامین شود. به گزارش ایرنا، ابراهیم هزارجریبی پیش‌بینی کرد تا پایان برنامه پنج‌ساله ششم توسعه پنبه مورد نیاز کشور به میزان ۲۹۲ هزارتن با عملکرد تولید ۲ هزار و ۸۹۴ کیلوگرم در هر هکتار، معادل ۷۰ درصد در داخل تولید شود. وی اظهار داشت: سطح زیر کشت پنبه در برنامه ششم توسعه به ۱۰۰ هزار هکتار خواهد رسید.

هزارجریبی توسعه کشت نشایی را یکی از راهکارهای افزایش تولید پنبه در کشور عنوان و تصریح کرد: در برنامه ششم توسعه از ۱۰۰ هزار هکتار پیش‌بینی سطح زیر کشت پنبه، ۴۰ هزار هکتار کشت نشایی و ۶۰ هزار هکتار کشت مستقیم انجام خواهد شد. مجری طرح پنبه وزارت جهاد کشاورزی افزود: اکنون در شش استان کشور نزدیک به ۶ هکتار کشت نشایی به صورت الگویی داریم که از این سطح حداکثر بهره‌وری را برای ترویج، آموزش و

مدیر عامل صندوق پنبه خبر داد:

پنبه وارداتی گران‌تر از پنبه داخلی

مصادف با زمستان است که این امر باعث سختی کار برای کارگران و افزایش دستمزد می‌شود که در نهایت قیمت تمام‌شده را افزایش می‌دهد. مدیرعامل صندوق پنبه با بیان اینکه برداشت سستی و با دست پنبه باعث ریزش این محصول و کاهش تولید می‌شود، یادآور شد: به دلیل گرانی ماشین‌آلات برداشت پنبه، امکان دسترسی همه کشاورزان به این ماشین‌آلات وجود ندارد.

کاویانی خواستار توزیع بذر با کیفیت و تأمین ادوات برداشت پنبه با قیمت مناسب برای کشاورزان شد و تأکید کرد: تأمین بذر با کیفیت و اصلاح‌شده که رشد یکدست داشته باشند و پرداخت یارانه‌های برای خرید ماشین‌آلات برداشت می‌تواند عملکرد پنبه کشور را در واحد سطح تا بیش از دو برابر افزایش دهد. وی بر استفاده از پنبه در تناوب کشت تأکید کرد و اظهار داشت: در توسعه و خودکفایی کشت گندم علاوه بر استفاده از کلزا باید به کشت پنبه نیز توجه شود؛ زیرا دانه پنبه هم مانند کلزا در صنایع روغن‌کشی استفاده شده و تناوب آن با گندم باعث کاهش آفات و بیماری‌ها در گندم می‌شود، ضمن اینکه ریشه‌های پنبه در عمق بیشتری از ریشه‌های گندم قرار می‌گیرد که زمینه‌های احیای خاک را فراهم می‌سازد.

کاویانی در پایان اضافه کرد: امسال حدود ۶۶ هزار هکتار از مزارع کشور زیر کشت پنبه رفت و به نظر می‌رسد میزان تولید پنبه و ش در سال جاری به ۱۵۰ هزار تن و پنبه مخلوج استحصال شده از آن به حدود ۴۰ هزار تن برسد.

جهان صادر می‌شود، اما امروز با کاهش سطح زیر کشت این محصول، صنایع نساجی برای تأمین نیاز خود مجبور به واردات پنبه هستند. وی بذر نامرغوب و هزینه بالای برداشت را از دلایل اصلی بی‌رغبتی کشاورزان به کشت پنبه دانست و بیان کرد: این عوامل باعث شده است که پنبه در مقایسه با سایر محصولات از صرفه اقتصادی پایین‌تری برخوردار باشد.

کاویانی ادامه داد: کشت رقم‌های پنبه‌ای که در حال حاضر در اختیار کشاورزان است حداقل هشت ماه از سال زمین را اشغال می‌کند و فقط برداشت آنها دو تا سه ماه زمان می‌برد، زیرا محصول یکدست نبوده و به تدریج آماده برداشت می‌شود. وی عنوان کرد: زمان برداشت پنبه

در حال حاضر صنایع نساجی هر کیلوگرم پنبه داخلی را هفت‌هزار تا هفت‌هزار و ۲۰۰ تومان خریداری می‌کنند، این در حالی است که قیمت پنبه وارداتی حداقل هفت‌هزار و ۶۰۰ تومان است. مدیرعامل صندوق پنبه در گفتگو با خبرنگاری کشاورزی ایران (ایانا) با بیان اینکه نیاز صنایع نساجی کشور ۱۰۰ هزار تن است، گفت: ۴۰ هزار تن از این نیاز در داخل کشور تولید و ۶۰ هزار تن آن از طریق واردات از کشورهای ازبکستان، تاجیکستان و ترکمنستان تأمین می‌شود.

محمدحسین کاویانی با تأکید بر کیفیت بالای پنبه تولیدی کشور، افزود: در سال‌های نه‌چندان دور، پنبه ایران به بیش از ۲۰ کشور

کاربرد منسوجات در حوزه انرژی با رویکرد فناوری نانو

چکیده

دانش نساجی از کهن ترین علوم مورد استفاده بشر بوده است. در گذشته استفاده از این علم به رفع احتیاجات بشر به پوشش محدود بوده است. در دنیای امروز از فناوری نساجی در زمینه های مختلف از جمله پزشکی، عمران، علوم نظامی و غیره استفاده می شود. در سال های اخیر فناوری نانو به عنوان یک ابزار کاربردی در علوم مختلف مورد استفاده قرار گرفته که مهندسی نساجی از این اصل مستثنا نبوده است. استفاده از فناوری نانو در تولید منسوجات نانوساختار مورد استفاده در تبدیل، ذخیره و توزیع انرژی از جمله مواردی است که توجه محققان و صنعتگران را به خود معطوف داشته است.

مقدمه

استفاده از فناوری نانو توان لازم را برای افزایش بازده انرژی در شاخه های مختلف صنعتی فراهم آورده و تولید انرژی تجدیدپذیر و بهینه سازی فناوری تولید انرژی را از طریق به کارگیری روش های نوین امکان پذیر ساخته است. در دراز مدت، فناوری نانو نقش چشم گیری در تامین انرژی پایدار و حفاظت از محیط زیست ایفا خواهد نمود.

۱- کاربرد فناوری نانو در برداشت و ذخیره انرژی

انرژی در دنیای متمدن امروز از اهمیت فراوانی برخوردار است. تامین میزان مصرف فزاینده انرژی، تنها با استفاده از سوخت های فسیلی برگشت ناپذیر امکان پذیر نخواهد بود. کاهش میزان مصرف انرژی با استفاده از فناوری های با کارایی بالا و تبدیل سایر انواع انرژی به انرژی الکتریکی پیشنهادی موثری برای فائق آمدن بر بحران جهانی انرژی به نظر می رسد. در این راستا، استفاده از فناوری نانو برای حل برخی مشکلات یاد شده موثر می باشد. برای مثال ساختارهای نانولیفی در مقایسه با ساختارهایی با ابعاد بزرگ تر از توان تبدیل انرژی بالاتر و بازدهی بیشتری در ذخیره انرژی برخوردار هستند. در بخش های بعد نمونه هایی از کاربرد فناوری نانو در زمینه منسوجات مورد استفاده در حوزه انرژی بیان خواهد شد.

۱-۱ نانوالیاف رسانا

۱-۴-۱ الیاف نانولوله کربن: نانولوله های کربنی به دلیل خصوصیات ارزشمندی نظیر رسانش الکتریکی (10^5 S/cm)، مدول یانگ ($TPa0.9$)، استحکام کششی ($GPa150$)، رسانش حرارتی ($W/mK3500$) و خواص

نوری به صورت گسترده در تولید الکترون، محرک، فیلتر، ترانزیستور و محصولات با ساختار لیفی مورد استفاده در حوزه انرژی مورد استفاده قرار می گیرند.

۱-۴-۲ الیاف گرافن

گرافن به دلیل سطح مخصوص بالا در حدود $2630/m^2$ ، جنبش ذاتی بالا (Vs/cm^2)، مدول یانگ بالا (حدود $TPa1$)، رسانش حرارتی بالا ($W/mK5000$) و شفافیت نوری بالا (حدود 97.7% درصد) از قابلیت کاربرد فراوان در زمینه های مختلف برخوردار است. در پی موفقیت در تولید الیاف نانولوله کربنی، محققین در پی تولید الیاف یک بعدی حاوی صفحات گرافنی هستند. در میان روش ها تولید، روش ترریسی که در آن کریستال مایع اکسید گرافن از طریق اکسترودر به حمام انعقاد وارد می شود، بیش از سایر روش ها مورد تأیید قرار گرفته است [۲].

۱-۲ سلول های خورشیدی (Solar cells)

هرچند تلاش برای افزایش بازده سلول های فوتوولتائیک معدنی در حال انجام است، لیکن نفوذ این تجهیزات در بازار مصرف کماکان به دلیل قیمت زیاد در مقایسه با منابع انرژی تجدیدناپذیر به کندی صورت می گیرد.

به طور کلی دو نوع ساختار نانویی تک بعدی با استفاده از روش الکترورسی تولید می شود:

• **نانوالیاف غیر آرایش مند:** الکترورسی با روش معمول سبب ایجاد یک بستر منسوج بی بافت متشکل از نانوالیاف می شود که این نوع منسوجات در مصارفی نظیر فیلتراسیون، داربست های پزشکی و فیلم های پوشش دهنده ایمپلنت (مواد قابل کاشت در بدن) مورد استفاده قرار می گیرند.

• **نانوالیاف آرایش مند:** الکترورسی با طراحی و تجهیزات پیشرفته تر نظیر صفحات جمع آوری الیاف دوار و یا سیلندری که سبب ایجاد نانوالیاف آرایش مند یا دسته الیاف تک محوره می شود، که از این الیاف در تجهیزات مبدل انرژی بهره برداری می شود.

ساختار تک بعدی الیاف اکسید فلزی به منظور هدایت بهتر بار الکتریکی و پلیمرهایی نظیر پلی استایر (PS)، پلی متیل متاکریلات (PMMA)، پلی وینیل پیرولیدن (PVP) و پلی وینیل استات (PVAc) برای تولید این نانوالیاف در نظر گرفته می شوند. در مقایسه با سایر پلیمرها، PVP در حلال های بی زیانی نظیر آب انحلال پذیر است و به این ترتیب محلول ریسندگی مناسبی برای الکترورسی فراهم می شود و این پلیمر برای تولید الیاف سرمایی در مقیاس انبوه پیشنهاد می شود. با جایگزین شدن الکترولیت های مایع با انواع جامد و شبه جامد، امکان تولید سلول های خورشیدی انعطاف پذیر فراهم می شود. ساختارهای نانولیفی اکسید فلزی که به روش الکترورسی تولید می شوند در مقایسه با نانوذرات اکسید فلزی از تخلخل بیشتری برخوردار هستند، که این امر قابلیت نفوذ پلیمرهای با گرانروی زیاد (الکترولیت ژل) را فراهم می سازد. در حال حاضر، مهم ترین مشکل استفاده از نانوالیاف معدنی در سلول های خورشیدی،

روش های ارزان نظیر فرایندهای تولید از طریق محلول نظیر اسپری، نقاشی و چاپ غلتک به غلتک در مقایسه با سامانه های سیلیکونی کمتر است. به نحوی که قیمت این سامانه ها در یک سال به سرعت کاهش یافته است (از ۳۵ یورو به ۸ یورو به ازای هر وات انرژی). هرچند طول عمر سلول های خورشیدی پلیمری در مقایسه با انواع سیلیکونی به مراتب کمتر است، لیکن قیمت کمتر، سبک تر بودن مواد پلیمری نسبت به مواد سیلیکونی، انعطاف بیشتر و قابلیت تولید مستقیم بر سطوح مختلف نظیر پلاستیک از جمله مزایای قابل توجه این سامانه ها به شمار می روند [۵].

در میان روش های موجود، تولید نانوالیاف به روش الکترورسی بسیار مورد توجه قرار گرفته است. در این روش برای کشیدن محلول پلیمری و تبدیل آن به الیاف، انرژی مکانیکی با انرژی الکتریکی جایگزین شده است. از آنجایی که از این روش می توان برای تولید الیاف میکرو و نانومتری بهره برد، امکان توسعه فوتولتائیک های آلی به این طریق امکان پذیر می باشد. ابعاد کوچک این تجهیزات منجر به افزایش بازده جمع آوری الیافو کاهش اتلاف انرژی در آن ها می شود [۶].

تحقیقات نشان می دهند که معمولا در زمان محاسبه بهای تمام شده انرژی خورشیدی، از مزیت طول عمر زیاد سامانه های فوتولتائیک صرف نظر می شود. زیرا بهای تمام شده برای تولید هر کیلووات ساعت انرژی الکتریکی در سلول های خورشیدی سیلیکونی تقریبا ۰.۶۵-۰.۱۵ دلار می باشد. این قیمت تقریبا ۳ برابر قیمت الکتروسیته تهیه شده از سوخت های فسیلی است. علاوه بر قیمت زیاد سلول های خورشیدی معدنی، افزایش بالقوه تقاضا برای مصرف کریستال های سیلیکونی در صنایع الکترونیک، می تواند منجر به بالا رفتن بهای این مواد شود. به صورت تخمینی میزان سیلیکون مورد نیاز برای تولید برق مورد نیاز یک خانوار با مصرف متوسط ۲۰ کیلووات ساعت در روز) با استفاده از سلول خورشیدی با بازده ۱۵ درصد، تقریبا ۱۰۰۰۰ برابر بیش از میزان سیلیکون مورد نیاز در یک رایانه می باشد. بنابراین لزوم جایگزینی سامانه های نوین با سلول های خورشیدی معدنی احساس می شود [۳، ۴].

در حال حاضر تحقیقات بر سلول های خورشیدی پلیمری به عنوان جایگزین سلول های سیلیکونی در حال انجام است. قیمت سامانه های پلیمری به دلیل امکان تولید انبوه با

نشان داد که ایجاد گره در این ساختار، ظرفیت باتری را تغییر نمی دهد. امروزه، باتری های لیتیومی لیفی متشکل از نانولوله های کربن آرایش مند و الکترودهای فلزی با ظرفیت تخلیه انرژی زیاد تولید شده اند [۷].

باتری های یون لیتیوم لیفی که با الکترودهای لیفی متشکل از نانولوله های کربن آرایش مند عمل می کنند، نسل جدیدی از این باتری های به شمار می آیند. در این میان به برخی از انواع باتری های لیتیوم لیفی به اختصار اشاره می شود.

• **باتری های لیفی دارای کاتدی اکسیدمنگنز/نانولوله کربن:** در این باتری ها الیاف نانولوله کربنی (CNT) آرایش مند حاوی نانوذرات دی اکسید منگنز (MnO_2) به عنوان کاتد مورد استفاده قرار می گیرند. الیاف CNT از آرایه CNT با قابلیت ریسندگی با قطر کنترل شده ۳۰-۲۰ میکرون تهیه می شود. نانوذرات MnO_2 طی رسوب دهی الکتروشیمیایی در محلول آبی در الیاف CNT قرار داده می شوند. میزان نانوذرات از طریق دفعات رسوب دهی (۰.۵ تا ۸.۶ درصد وزنی) قابل تغییر است. در این باتری سیم لیتیومی به عنوان آند در نظر گرفته می شود. در این نوع باتری از استفاده از هرگونه جمع کننده جریان سیمی اضافی پرهیز شده است.

• **باتری های لیفی دارای آند نانولوله کربن/سیلیکون:** برخلاف نوع قبل، در این نوع از باتری های لیتیومی، سیلیکون در الیاف نانولوله کربنی وارد نمی شود. در این نوع باتری از فناوری تبخیر با استفاده از پرتو الکترونی به منظور تبخیر سیلیکون و رسوب دهی آن بر ورقه نانولوله کربنی استفاده می شود. این فیلم دوبعدی آرایش مند از کشیدن آرایه CNT و قرار دادن آن روی ماده زمینه تهیه می گردد. میزان سیلیکون با تغییر زمان کندوپاش الکترونی قابل تنظیم است. در انتها فیلم کامپوزیتی با سرعت

کاتالیزور باید پایدار بوده و از توزیع یکنواخت برخوردار باشند. به این سبب استفاده از نانومواد متخلخل با نسبت سطح جانبی بیشتر به عنوان الکتروده پیشنهاد شده است. نانوالیاف پلی آنیلین (PANI) به عنوان موثرترین بستر ماتریسی برای توزیع نانوذرات پلاتینیوم معرفی شده است. ساختار منفذدار نانوالیاف PANI، منجر به دسترسی آسان تر پیش ماده سوختی به کاتالیزور می شود و همچنین این الیافاز هدایت الکتریکی بسیار خوبی بهره مند می باشند. از سوی دیگر با استفاده از روش الکتروریسی امکان تولید نانوالیاف حاوی نانوذرات کاتالیزور وجود دارد که به صورت یکنواخت و بدون استفاده از یک عامل سطح فعال و یا الگوی خاص در بستر الیاف توزیع شده اند.

سایز منافذ میان نانوالیاف با کنترل پارامترهای فرایند نظیر پتانسیل الکتریکی اعمال شده یا نرخ کشش در طی الکتروریسی قابل تنظیم می باشد. برای مثال در سلول های سوختی متشکل از نانوالیاف کربن تابیده شده به عنوان آند، نتایج بهتری نسبت به نانوالیاف کربن صاف فراهم آمده است که این امر ناشی از بهبود قابلیت توزیع یکنواخت پلاتینیوم در ساختار اول می باشد. از نانوالیاف حاوی نانولوله های کربن تک دیواره (SWCNTs) و چند دیواره (MWCNTs) نیز برای تولید آند سلول های سوختی استفاده می شود.

۱-۴ باتری های یون لیتیوم (Lithium ion batteries)

تولید باتری های یون لیتیوم لیفی به منزله منبع انرژی تجهیزات الکترونیکی با قابلیت پوشیدن از اهمیت زیادی برخوردار است. در سال ۲۰۰۵، گردن والاس و همکارانش موفق به تولید نخستین نوع از این باتری ها شدند. در این باتری پلی پیرول-هگزا فلوروفسفات به عنوان کاتد و پلی پیرول-پلی استایرن سولفونات به عنوان آند در نظر گرفته می شود. مشاهدات انجام شده به منظور آزمون میزان انعطاف پذیری این باتری

میزان چسبندگی اندک این الیاف به ماده زمینه پس از تکلیس است. به دلیل استفاده از دمای زیاد در این فرایند که به منظور زدودن پلیمرهای اتصال دهنده استفاده می شود، تنش زیاد ایجاد شده که سبب جمع شدگی بستر نانولیفی و جدا شدن الیاف از ماده زمینه می شود [۷].

۱-۳ سلول های سوختی (Fuel cells)

سلول های سوختی تجهیزاتی برای تبدیل انرژی حاصل از اکسیدشدن الکتروشیمیایی سوخت های هیدروژنی (در حضور یک کاتالیزور فلزی) به جریان الکتریکی است. این تجهیزات نیازمند شارژ مجدد یا تعویض نیستند، از این رو در سال های اخیر تحقیقات به افزایش بازده و ظرفیت تولید آنها معطوف شده است. سلول سوختی متشکل از یک الکترولیت است که میان آند (قطب منفی) و کاتد (قطب مثبت) قرار می گیرد. نوع الکترولیت تعیین کننده نوع سلول سوختی است. غشاء های الکترولیتی پلیمری (PEM) و سلول های سوختی متانولی برای حرکت خودرو و تجهیزات الکترونیکی قابل حمل نظیر دستیارهای دیجیتال شخصی (PDAS)، تلفن همراه و رایانه های دستی مورد استفاده قرار می گیرند. سلول های سوختی متانولی به دلیل قابلیت کار در دمای محیط از مقبولیت زیادی برخوردار هستند. در این سلول های سوختی متانول به عنوان سوخت مایع در حضور کاتالیزورهای فلزی (پلاتینیوم یا پلاتینیوم/روبییدیوم) الکترواکسید شده و به این ترتیب جریان الکتریسیته تولید می شود.

معمولا سلول های سوختی دارای مقادیر قابل توجهی پلاتینیوم (۶۰-۲۰ درصد وزنی) به عنوان کاتالیزور آند و لایه نازک کاهنده مقاومت الکتریکی می باشند. به دلیل قیمت بالای کاتالیزورهای فلزی، تحقیقات در این حوزه با هدف کاهش میزان کاتالیزور مورد نیاز (در حدود ۰.۱ میلی گرم در هر سانتی متر مربع) صورت گرفته است. به منظور بهبود عملکرد کاتالیزورهای آند، مواد نگه دارنده

۱۸۰ دور بر دقیقه تاب داده می شود و به لیف کامپوزیتی CNT/Si تبدیل می شود.

• باتری لیفی سیلیکون/لیتیوم منگنز اکساید (LiMn₂O₄): موفقیت در تولید

الیاف هیبرید نانولوله کربن / سیلیکون به عنوان الکتروود سبب فائق آمدن بر مشکل آسیب پذیری باتری های لیتیوم فلزی شد. بنابراین تولید باتری های متشکل از کاتد لیفی و آند لیتیومی به منظور تولید یک باتری کاملاً لیفی در دستور کار محققان قرار گرفت. لیتیوم منگنز اکساید (LMO) به دلیل ولتاژ عملکرد بالا (حدود ۴ ولت) و ثبات ساختاری (تغییر ابعادی کمتر از ۱۰ درصد) در باتری های لیتیومی به عنوان کاتد مورد استفاده قرار می گیرند. در تولید این نوع کاتد، ذرات (LMO) از یک محلول مستقیماً بر ورقه نانولوله کربنی قرار داده شده و در انتها با تاب دادن به الیاف هیبریدی تبدیل می شوند. باتری لیفی یون لیتیوم از طریق پیچش دو لیف هیبریدی نانولوله کربن به دور یک لیف پنبه ای تهیه شده و در انتها با ژل الکترولیت پوشش داده می شوند.

• باتری لیفی LiMn₂O₄-Li₄Ti₅O₁₂: جایگزین کردن لیتیوم با

آندهای آلایژی از جمله پیشرفت های اخیر در عرصه باتری های لیتیومی به شمار می رود. به منظور تولید این نوع باتری، ابتدا نانوذرات لیتیوم منگنز اکساید از طریق فرایند گرمایی و نانوذرات Li₄Ti₅O₁₂ به روش حالت جامد با استفاده از آسیای گلوله ای تهیه می شوند. نانوذرات ذکر شده از طریق فرایند ریسندگی همزمان درون ساختار الیاف نانولوله کربنی قرار داده می شوند. در این فرایند دو ورقه نانولوله کربنی کشیده و روی یکدیگر فشرده شده و از درون محلول حاوی نانوذرات تازه تهیه شده عبور داده می-شوند. الیاف هیبریدی تهیه شده با لایه نازکی از اکسید گرافن برای ایجاد پایداری بیشتر پوشش داده می شوند.

۱-۵ ابر خازن های لیفی (Fiber-Shaped Super capacitors)

ابر خازن ها که خازن های الکتروشیمیایی نیز نامیده می شوند در موارد متعددی نظیر تجهیزات الکترونیکی، خودروهای هیبریدی، تجهیزات تولید انرژی تجدیدپذیر، منابع انرژی پشتیبان و تجهیزات قابل حمل مورد استفاده قرار می گیرند. براساس سازوکار انباشتن انرژی، ابر خازن ها به دو گروه اصلی تقسیم می شوند: (۱) خازن دولایه و (۲) شبه خازن.

چگالی انرژی در ابر خازن ها با افزایش مساحت جانبی، بهبود رسانش الکتریکی و افزایش ولتاژ بهبود می یابد.

نخستین انباره انرژی لیفی توسط باگمن و همکارانش در سال ۲۰۰۲ با بهره گیری از الیاف متشکل از نانولوله های کربنی تک دیواره به عنوان الکتروود تولید شد. ابر خازن تهیه شده از توان الکتریکی ۵ F/g و چگالی ذخیره انرژی ۰.۶ Wh/g و طول عمر بیش از ۱۲۰۰ چرخه برخوردار بود. ابر خازن های لیفی سپس به عنوان نمونه به صورت یک منسوج تار-پودی بافته شد. ابر خازن های لیفی از مزایایی نظیر انعطاف پذیری، استحکام و رسانش الکتریکی مناسب، چگالی توان الکتریکی زیاد (۱۰ kW/kg)، شارژ و تخلیه سریع و طول عمر طولانی (بیش از ۱۰۵ چرخه) برخوردار هستند [۱۱].

از پلیمرهای فعال از نظر الکتروشیمیایی می توان به پلی آنیلین، پلی پیرول، پلی (۳،۴-اتیلن دی اکسی تایوفن) (PEDOT)، پلی تایوفن (PTh) و مشتقات آن ها اشاره کرد [۱۲].

از الکترودهای لیفی تهیه شده در تجهیزات الکترونیکی ساخته شده از الیاف استفاده می شود. ابر خازن نهایی دارای یک ساختار تک بعدی است که می توان از آنها در ساختار پارچه های گردباف یا تار-پودی استفاده نمود. الکترولیتی که در فواصل میان الکترودها وارد می شود، مانع ایجاد اتصال کوتاه می شود.

برای مثال از نانوسیم های اکسید روی با سطح

مخصوص بالا و قابلیت ذخیره بار الکتریکی زیاد، که در دمای کمتر از ۹۰ درجه سانتیگراد سنتز می شود، همراه با دی اکسید منگنز برای تولید الیاف کامپوزیتی با قابلیت تبدیل به ابر خازن استفاده می شود. از ابر خازن های لیفی همراه با ژنراتورهای لیفی در منابع انرژی قابل پوشیدن استفاده می شود. از معایب این گروه از ابر خازن ها، چگالی اندک انرژی و توان کمتر در مقایسه با ابر خازن های کربنی است.

از آنجایی که الکترودهای لیفی تابیده شده می باید به صورت مجزا تهیه و سپس تابیده شوند، تولید ابر خازن های هیبریدی (ابر خازن های نامتقارن) پیشنهاد مناسبی برای تسهیل روند تولید بوده است. برای مثال از الیاف نانولوله کربنی آرایش مند به صورت تابیده شده پیرامون سیم تیتانیوم استفاده می شود.

ابر خازن های رنگی، پل ارتباطی میان مفهوم رنگی شدن و ابزارهای انرژی است. در میان پلیمرهای شناخته شده، پلی آنیلین (PANI) از هر دو قابلیت ذکر شده برخوردار است. این ماده در حالت های گوناگون اکسید شدن به دلیل بارهای الکتریکی مختلف، رنگ های متفاوتی نشان می دهد. پلی آنیلین از قابلیت ایجاد رنگ زرد (در حالت اکسید شدن leucoemeraldine)، آبی (در حالت کاملاً احیا شده و pernigraniline)، سبز (در حالت کاملاً اکسید شده و emeraldine) برخوردار می باشد. از آنجایی که تغییر رنگ در این مواد به راحتی با چشم غیر مسلح قابل رویت می باشد، ابر خازن های رنگی گزینه مناسبی برای استفاده در حس گرها و ابر خازن های هوشمند منعطف به شمار می روند.

تلفیق قابلیت انعطاف پذیری با خصوصیات ذاتی خازن های سیمی امکان استفاده از محصول نهایی را در صنعت پوشاک، پزشکی و تجهیزات الکترونیک فردی فراهم می سازد. در حال حاضر اغلب پوشاک از یک لایه پارچه با ضخامت، انعطاف پذیری و تراکم ویژه تهیه می شوند؛ که این امر امکان استفاده از

منسوجات بافته شده از تجهیزات انرژی لیفی [۲۱-۱۸]

باتری و خازن‌ها (متشکل از لایه‌های نازک جمع‌کننده جریان الکتریسیته، الکترودها و مواد جداکننده) را درون ساختار لباس محدود می‌نماید و استفاده از این تجهیزات فقط در لباس‌های رو که دارای تعدد لایه‌های پارچه و ضخامت لازم باشند، امکان‌پذیر است. بنابراین تحقیقات فراوانی برای فائق آمدن بر این چالش در حال انجام است.

تولید ابرخازن‌های لیفی دومیحوره (نانولوله کربن/پلی‌آنیلین)، با قابلیت انعطاف لازم برای پذیرش گره، از جمله پیشرفت‌های انجام شده در این حوزه می‌باشد.

۱-۶ انباره‌های هیدروژن (Hydrogen storage)

استفاده از هیدروژن در سیستم‌های انرژی‌زای چند دهه قبل مورد توجه بوده و یکی از سوخت‌های ایده‌آل برای تجهیزاتی چون پیل‌های سوختی است. مزیت مهم هیدروژن، امکان ذخیره‌سازی مقدار زیاد و به مدت طولانی انرژی در این ماده است. اما نحوه ذخیره‌سازی هیدروژن از مهم‌ترین چالش‌های موجود در این زمینه می‌باشد. روش جذب گاز بر بستر جامد به عنوان یکی از روش‌های ایمن و با قابلیت ذخیره بالای انرژی شناخته شده است. از سوی دیگر خاصیت ذخیره‌سازی هیدروژن در کربن فعال با سطح جانبی زیاد در تحقیقات زیادی مورد بررسی قرار گرفته شده است. در نتایج به دست آمده ثابت شده است که کربن فعال برای ذخیره هیدروژن مناسب نیست؛ زیرا درصد کمی از منافذ به حد لازم کوچک هستند که از قابلیت برهم‌کنش قوی با مولکول‌های هیدروژن در دمای محیط و فشار متوسط برخوردار باشند. در سال‌های اخیر ساختارهای نوینی از کربن نظیر نانوالیاف گرافیت، نانولوله‌های کربن تک دیواره و چند دیواره برای این منظور پیشنهاد شده است. نانوالیاف گرافیت از جمله مواد مورد استفاده برای ذخیره هیدروژن می‌باشد که در اثر تجزیه مخلوط اتیلن، هیدروژن و مونواکسید کربن در

حضور کاتالیزور فلزی خالص یا آلیاژی مناسب تولید می‌شوند [۱۶].

۱-۷ نانوزنراتورهای لیفی پیزوالکتریک

پس از گذشت چندین دهه از تولید تجهیزات الکترونیکی مینیاتوری قابل حمل و بی‌سیم، وجود منابع انرژی نوین پیشرفته‌تر از باتری‌های قابل شارژ و منابع انرژی نیازمند تعویض، برای این سیستم‌ها ضروری به نظر می‌رسد. در این خصوص استفاده از نانومواد با قابلیت تبدیل انرژی‌های محیطی (نور خورشید، گرما، انرژی مکانیکی و...) پیشنهاد شده است؛ که در این میان استفاده از نانومواد پیزوالکتریک به عنوان راهکار ساده و موثری در مهار انرژی مکانیکی و تبدیل آن به انرژی الکتریکی توجه زیادی را به خود معطوف داشته است. نانوسیم‌های اکسید روی از جمله قدیمی‌ترین نانوزنراتورهای پیزوالکتریک به شمار می‌روند.

تلفیق خواص نیمه رسانایی و پیزوالکتریک در این ترکیب منجر به تبدیل انرژی مکانیکی به انرژی الکتریکی می‌شود. استفاده از نانومواد با ماهیت ظاهری متفاوت نظیر فیلم، سیم و الیاف در تحقیقات دانشمندان به چشم می‌خورد.

- نانوزنراتورهای متشکل از فیلم‌های پیزوالکتریک اغلب به روش‌های چرخشی یا رسوب دهی لایه نازک تهیه می‌شوند. تنش‌های مکانیکی ناشی از خمش، لرزش یا فشردگی ساختار فیلم، نیروی محرک این زنراتورها به شمار می‌روند.
- نانو زنراتورهای سیمی معمولاً از مواد نیمه رسانایی نظیر اکسید روی (ZnO)، سولفید روی (ZnS)، نیتريد گالیم (GaN) یا سولفید کادمیم (CdS) تولید می‌شوند.
- نانوزنراتورهای لیفی معمولاً به روش الکتروریسی و از مواد پیزوالکتریک نظیر تیتانات

زیرکونات سرب (PZT) یا پلی وینیلیدین دی فلوراید (PVDF) تهیه می شوند. PZT مواد سرامیکی با خواص پیزوالکتریک قابل توجه بوده که اخیراً در برداشت کننده های لیفی مورد استفاده قرار می-گیرند. از جمله چالش های موجود در استفاده از نانوژنراتورهای PZT می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

0 دمای بازپخت بیش از ۶۰۰ درجه سانتی گراد برای افزایش خاصیت پیزوالکتریک PZT مورد نیاز می باشد.

0 فرایند الکترورسی نیازمند اختلاط PZT با یک ماده حلال است که این امر سبب کاهش چگالی PZT و کاهش بازده تبدیل انرژی در این ماده می شود.

در مقابل نانوالیاف PVDF از خواص قابل توجهی نظیر انعطاف پذیری، سبک وزن بودن، زیست سازگاری و قابلیت تولید در طول های بسیار بلند، ضخامت و شکل های متفاوت برخوردار است که خواص مذکور امکان استفاده از PVDF را در برداشت کننده های انرژی قابل پوشش و یا تجهیزات کاشتنی در بدن فراهم می سازد [۱۷].

۸-۱- منسوجات و انرژی

در بخش های گذشته به استفاده از الیاف در تجهیزات مربوط به انرژی اشاره شد. نمونه های اولیه از این منسوجات از ساختارهای نانولیفی ذکر شده در بخش های قبلی و عمدتاً به صورت تاری-پودی (بر مبنای دو الکترو) بافته شده اند. در کاربردهای عملی، سلول های خورشیدی پلیمری به دلیل پرهیز از استفاده الکترولیت های مایع و دشواری کپسوله کردن مواد مایع در بستر جامد، از جذابیت بیشتری برخوردار می باشند. پارچه های مورد استفاده به عنوان سلول های خورشیدی پلیمری و سلول های خورشیدی حساس به رنگ متشکل از سیم های تیتانیوم اصلاح شده و الیاف

نانولوله کربنی تابیده شده به یکدیگر هستند. از آنجایی که سیم Ti از انعطاف کمتری نسبت به الیاف CNT برخوردار است، لذا خم کردن الکترودها برای ممانعت از تغییر شکل ضروری به نظر می رسد. استفاده از ژل های الکترولیتی برای ابرخازن های لیفی و باتری های لیتیوم به منظور سازگاری بیشتر با محیط پیرامون پیشنهاد شده است. بافت پارچه نیازمند الیاف طولی است، اما در اکثر موارد افزایش طول واحدهای انرژی لیفی سبب کاهش کارایی این تجهیزات می شود. به منظور رفع این مشکل از استراتژی تولید منسوجات مربوط به انرژی با الکترودهای منسوج بهره گرفته شده است. در ادامه به توضیح مختصر این موارد می پردازیم.

۱-۱۰-۱- منسوجات فوتولتائیک

به منظور ساخت سلول خورشیدی حساس به رنگ (DSC) پارچه ای از دو الکترو پارچه ای استفاده می شود. پارچه تهی شده از الیاف CNT بر روی پارچه اصلاح شده با سیم تیتانیوم قرارداد می شود و در ادامه الکترولیت به این سامانه تزریق می شود. این منسوج را می توان به سهولت بر روی بسترهای منعطف متفاوت به کار برد. این سلول خورشیدی بر روی لباس از توان لازم برای روشن کردن یک LED قرمز برخوردار می باشد.

۲-۱۰-۱- ابرخازن های منسوج

در کنار استفاده از الکترودهای لیفی، استفاده از الکترودهای پارچه ای روشی موثر برای تولید ابرخازن های پوشیدنی می باشد. برای مثال پوشش دهی پارچه پنبه ای با استفاده از نانولوله های کربن یا ورقه های گرافن روشی مناسب برای تولید پارچه رسانا است. استفاده از روش چاپ شابلونی کربن فعال بر سطح پارچه پنبه ای یا پلی استر نیز برای تولید الکترودهای پارچه ای مناسب برای مصرف در ابرخازن ها پیشنهاد شده است. منسوجات ابرخازن از طریق فشردن الکترودهای پارچه ای تهیه شده از نانولوله های کربن تهیه

می شوند. به منظور افزایش ظرفیت خازن، از رسوب دهی الکتروشیمیایی پلی آنیلین (PANI) بر پارچه مذکور استفاده می شود. ابرخازن با فشردن سازی دو پارچه CNT/PANI جدا شده از یکدیگر به واسطه ژل الکترولیت تولید می شود.

۲- چشم انداز

در این گزارش برخی از موارد کاربرد منسوجات اعم از سازه های نانولیفی و منسوجات پوشش داده شده با نانو ساختارها در حوزه انرژی به اختصار بیان شد. گروهی از این منسوجات که از قابلیت حمل، پوشش و انعطاف پذیری برخوردارند، توجه ویژه تولیدکنندگان و محققان این حوزه را به خود معطوف داشته است.

۱-۲ مزایا

در سال ۲۰۰۱، استفاده از تجهیزات لیفی در حوزه انرژی به دلیل قابلیت استفاده در تجهیزات مدرن الکترونیکی مورد توجه قرار گرفت. برخی از مزایای استفاده از ساختارهای لیفی در این تجهیزات در ذیل اشاره شده است:

- انعطاف پذیری: به دلیل استفاده از الکترودهای لیفی، تجهیزات تولید شده از قابلیت انعطاف پذیری قابل توجهی بدون از دست دادن کارایی خود برخوردار هستند که این قابلیت امکان تولید تجهیزات قابل حمل و قابل پوشش را فراهم می آورد.

- کوچک سازی: بدون شک کوچک سازی از جمله اهداف اصلی تولیدکنندگان تجهیزات الکترونیکی مدرن می باشد. کوچک و سبک شدن تجهیزات الکترونیکی از مزایای اصلی استفاده از برداشت کننده ها و ذخیره سازهای انرژی نانولیفی است. قطر الکترودهای لیفی در حدود ۰.۱-۱mm است و با کنترل فرایند تولید، قطر کلی تجهیزات نهایی کمتر از ۰.۱mm خواهد بود. طول تجهیزات را نیز می توان بدون آسیب

وارد کردن به قابلیت آنها در حد چند میلی متر کنترل کرد.

• قابلیت بافت: تبدیل شدن به پارچه با استفاده از روش های رایج بافندگی از جمله مزایای با اهمیت ساختارهای نانولیفی به شمار می آیند. با کنترل نواحی اتصال تجهیزات لیفی در ساختار پارچه در حالت سری یا موازی، می توان ولتاژ و توان خروجی را به نحو چشم گیری افزایش داد.

• قابلیت پوشش: در مقایسه با تجهیزات مشابه صفحه ای، تجهیزات لیفی برای به کارگیری در وسایل الکترونیکی قابل پوشش بسیار مناسب تر هستند. زیرا انعطاف پذیری و توان پذیرش تنش های مکانیکی متوالی ناشی از حرکات بدن فرد، سبک وزن بودن و عدم ایجاد بار اضافی برای فرد و سهولت بافت در قالب پوشاک مورد استفاده از مزایای قابل توجه این تجهیزات به شمار می آیند.

• سایر مزایا: علاوه بر موارد ذکر شده، تجهیزات لیفی از سازوکار عملکرد ویژه و پیکربندی تک بعدی برخوردار هستند. برای مثال راستای نور تابیده شده بر عملکرد سلول های خورشیدی لیفی بی تاثیر است؛ در حالی که سلول های خورشیدی صفحه ای فقط قادر به دریافت نور ورودی از سمت فتوآند است.

۲-۲ کاربرد

برای تجهیزات لیفی در حوزه انرژی کاربردهای بالقوه فراوانی در نظر گرفته شده است که در ذیل اشاره می شود.

• تجهیزات قابل حمل: سلول های خورشیدی لیفی سبک وزن و انعطاف پذیر را می توان به صورت مستقیم به عنوان منبع تولید انرژی تجهیزات الکترونیکی قابل نظیر دوربین، تلفن همراه و رایانه های قابل حمل به کار برد. از خازن های الکتروشیمیایی لیفی و باتری های یون لیتیوم می توان به عنوان انرژی پیش شارژ منبع انرژی یا تجهیزات قابل حمل شارژ کننده

استفاده کرد. خصوصا با تجربه های موفق تولید تجهیزات قابل حمل نظیر Galaxy Round ساخت شرکت سامسونگ و Google Glass ساخت شرکت گوگل، تجهیزات با قابلیت انعطاف زیاد به عنوان برداشت-کننده ها و ذخیره سازهای انرژی بیشتر مورد تقاضا قرار گرفته اند که همین امر فرصت ارزشمندی برای توسعه تجهیزات لیفی به شمار می رود.

• تجهیزات مینیا-توری: میکروموتورها (قطر ۴mm-۲) با ولتاژ محرک ۳ ولت و جریان ۱۰ میلی آمپر و وزن حدود ۰.۲ گرم از جمله موارد کاربرد تجهیزات لیفی است. از تجهیزات لیفی می توان به عنوان منبع انرژی برای به حرکت درآوردن تجهیزات الکترونیکی میکرومتری استفاده کرد.

• کاربردهای نظامی: از آنجایی که در شرایط سخت، سرباز نیازمند تجهیزات یکپارچه و مجتمع چند منظوره است؛ تجهیزات لیفی سبک، انعطاف پذیر، قابل تلفیق با سایر لوازم رزم، بادوام و پربازده گزینه مناسبی برای این موارد به شمار می آیند. از این تجهیزات به عنوان برداشت کننده و ذخیره ساز انرژی خورشیدی و در زمان نیاز از انرژی ذخیره شده برای شارژ تجهیزات ضروری استفاده می شود. چادرهای صحرائی نظامی محل مناسبی برای تعبیه تجهیزات مبدل انرژی لیفی است که در طول روز انرژی نور خورشید را ذخیره کرده و در طول شب از انرژی ذخیره شده برای مصارفی نظیر روشنایی، رایانه یا وسایل ارتباطی استفاده می شود. سربازی که از تجهیزات لیفی همراه بهره می برد، قادر به برداشت و ذخیره درجای انرژی برای تجهیزات قابل حمل خود می باشد. در آینده نزدیک، کارایی بیشتری از تجهیزات لیفی مبدل انرژی نظیر حس گر برای پایش شرایط محیطی یا حافظه برای ثبت داده ها و ... مورد انتظار است.

• تجهیزات قابل پوشش: استفاده از این تجهیزات به عنوان پوشاک، از جمله جذاب ترین موارد کاربرد این تجهیزات به شمار می آید. علاوه بر این امکان استفاده از آنها در مصارفی

نظیر عینک، ساعت و ... وجود دارد.

۳-۲ معایب و چالش های موجود

با وجود مزایای ذکر شده، امکان استفاده از این تجهیزات در مقیاس انبوه هنوز در حاله ای از ابهام است که برخی از موارد در ادامه ذکر می شود.

• الکترودهای لیفی: از آنجایی که در تمام تجهیزات مربوطه از الکترودهای لیفی به منظور انتقال الکترون ها استفاده می شود، لزوم رسانش مناسب در ساختارهای لیفی به منظور کاهش مقاومت داخلی تجهیزات ضروری است. از سوی دیگر تجهیزات مختلف نیازمند الکترودهای لیفی با قابلیت های خاصی نظیر فعالیت کاتالیستی در سلول های خورشیدی حساس شده با رنگ، سطح مخصوص بزرگ در خازن های الکتروشیمیایی و رسانش در باتری های یون لیتیوم می باشند. از آنجایی که الکترودهای لیفی موجود تمام قابلیت های مذکور را دارا نیستند؛ بنابراین استفاده از آنها با محدودیت مواجه است. برای مثال الکترودهای فلزی از رسانش نسبتا زیاد (۱۰۵ S/cm) و سطح مخصوص نسبتا اندک و بارگیری ضعیف برخوردارند. در حالی که الکترودهای لیفی کربن از سطح مخصوص و قابلیت بارگیری مناسب برخوردارند؛ لیکن رسانش در این مواد ضعیف (۱۰۳-۱۰۲ S/cm) است.

• ظرفیت برداشت کننده ها و ذخیره سازهای انرژی: هرچند ظرفیت تجهیزات لیفی افزایش قابل توجهی یافته است؛ لیکن هنوز میان ظرفیت این تجهیزات با تجهیزات صفحه ای تفاوت چشم گیری وجود دارد. برای مثال بیشترین بازده تبدیل انرژی در سلول های خورشیدی لیفی ۳.۸۱ درصد و بسیار کمتر از ۱۱.۵ درصد در رقبا صفحه ای آنان است. در ابرخازن های الکتروشیمیایی لیفی، بیشترین ظرفیت جرم مخصوص حدود ۳۰۰ F/g و در تجهیزات مشابه صفحه ای حدود ۳۰۰۰ F/g است.

• پایداری: با توجه به موارد مصرف تجهیزات لیفی، پایداری از جمله مهم ترین عوامل تاثیرگذار بر طول عمر تجهیزات می باشد. پایداری با روش تولید ارتباط مستقیم دارد. برای مثال

فوتوآندهای تهیه شده از نانوذرات دی اکسید تیتانیوم از ساختار TiO_2 تاثیر می پذیرد و به طرز چشم گیری سبب کاهش پایداری تجهیزات لیفی می شود. همچنین یکنواخت بودن لایه ژل الکترولیت در خازن های الکتروشیمیایی لیفی بسیار موثر است. چنانچه لایه یکنواخت نبوده یا بیش از حد ضخیم باشد، الکترودها در طول مصرف با یکدیگر تماس می یابند و سبب اختلال در عملکرد تجهیزات لیفی می شود.

• ایمنی: برخی از الکترولیت های مورد استفاده در تجهیزات لیفی به شدت خورنده و برخی سمی هستند. همچنین ولتاژ مصرفی در تجهیزات لیفی سری ممکن است بیش از ولتاژ ایمن برای بدن انسان باشد. اتصال ایمن و فرایند استخراج الکترودها بسیار با اهمیت و چالش برانگیز است.

۳- منسوجات تجاری عرضه شده در حوزه انرژی

از آنجایی که استفاده از نانو منسوجات در حوزه انرژی در زمره زمینه های جدید تحقیقاتی می باشد و هنوز به مرحله تولید انبوه نرسیده است، لذا در ادامه به تعداد محدودی از محصولات عرضه شده در این حوزه اشاره می شود.

شرکت Cella Energy US Inc در آمریکا یکی از شرکت های فعال در زمینه استفاده از نانوالیاف به عنوان ذخیره ساز هیدروژن به شمار می آید. تیم تحقیقاتی این شرکت به سرپرستی پروفسور استفان بنینگتون با استفاده از روش الکتروریسی هم محور موفق به حبس گاز هیدروژن در نانوالیاف شدند [۲۶].

شرکت eZelleron GmbH یک شرکت نوپا و نوآور در زمینه توسعه منابع مولد انرژی برای استفاده در تجهیزات الکترونیکی قابل حمل می باشد. این شرکت فعالیت خود را از سال ۲۰۰۸ در کشور آلمان آغاز نموده است. سلول سوختی تولید شده توسط این شرکت از قابلیت استفاده برای محدوده وسیعی از ادوات کوچک تا متوسط الکترونیکی برخوردار می باشد. در سلول های سوختی انرژی شیمیایی به طور مستقیم

به انرژی الکتریکی تبدیل می شود. فرآیند اکسایش و کاهش شیمیایی که عامل اصلی تبدیل انرژی است، توسط یک الکترولیت از یکدیگر جدا می شوند. در این سلول ها از نانوالیاف به عنوان عامل هدایت هیدروژن دارای بار مثبت به سمت کاتد استفاده می شود [۲۷].

در برخی از کشورهای پیشرفته صنعتی از برداشت کننده های پیژوالکتریک منسوج به عنوان پرچم ها، پوسته های تبلیغاتی و سنگ فرش های پیژوالکتریک به منظور تامین انرژی الکتریکی مورد نیاز برای روشنایی معابر استفاده می شود [۲۹].

شرکت محصولات ورزشی Nike و Brinco در تولید برخی کفش های ورزشی و به منظور تامین انرژی تجهیزات الکتریکی قابل حمل از نانوالیاف پیژوالکتریک استفاده می نماید [۳۰].

جوراب متشکل از نانوالیاف PVDF پیژوالکتریک جهت برداشت انرژی از راه رفتن، به صورت آزمایشگاهی توسط شرکت Teijin ژاپن ارائه شده است [۳۰].

تیمی متشکل از محققین بین المللی در دانشگاه Nanyung Technical سنگاپور موفق به تولید ابرخازن های لیفی متشکل از الیاف نانولوله کربن و گرافن شدند که به دلیل قابلیت انعطاف امکان استفاده از آنها در منسوجات بافته شده وجود دارد. این ابرخازن ها از قابلیت شارژ و تخلیه بیش از ۱۰۰۰۰ چرخه برخوردار می باشند. در تولید این محصول از روش گرمایش و اتصال ورقه های میکرومتری گرافن و نانولوله های کربن برای تولید فیلامنت استفاده می شود [۳۱].

۴- پژوهش در ایران

از جمله تحقیقات صورت گرفته در کشور، ساخت و بهینه سازی سلول های خورشیدی حساس شده با رنگینه در دانشکده علوم پایه دانشگاه تربیت مدرس می باشد. در این پژوهش فوتوآندهای کامپوزیتی متشکل از نانوسیم ها و نانوالیافاز جنس ZnO و نانوذرات TiO_2 مورد استفاده قرار گرفت.

در مطالعه دیگری در دانشگاه امیرکبیر،

نانوالیاف دی اکسید تیتانیوم با هدف استفاده در سلول های خورشیدی منعطف و پربازده تولید شد. هرچند پژوهش های صورت گرفته در تولید صفحات خورشیدی پربازده بر نانو الیاف معطوف بوده است، لیکن در ادامه سازه های دیگری چون نانو نخ ها مورد تحقیق قرار خواهد گرفت. در یکی دیگر از تحقیقات صورت گرفته در دانشگاه امیرکبیر کامپوزیت نانو لیفی بر پایه نانولوله های کربن برای ذخیره سازی هیدروژن در شرایط عملی مورد استفاده در پیل های سوختی پلیمری تولید شد. در این طرح که برای نخستین بار در جهان انجام شد، امکان ذخیره سازی هیدروژن در جاذب های فیزیکی چون نانولوله های کربن به اثبات رسید.

در زمینه سلول های سوختی پروژه ای تحت عنوان «بررسی های فنی اقتصادی تهیه هیدروژن خورشیدی و تکنولوژی های وابسته» از سال ۱۳۷۲ با همکاری دفتر انرژی های نو معاونت امور انرژی وزارت نیرو و به منظور بومی سازی دانش ذخیره سازی هیدروژن و تولید سلول های سوختی آغاز شده است. امروزه اقدامات صورت گرفته تحت حمایت کمیته راهبردی پیل سوختی و حمایت پایان نامه ها و مقالات مربوطه، منجر به رشد بیش از ۴،۷ برابری تعداد مراکز علمی، صنعتی فعال و رشد بیش از ۹،۲ برابری تعداد نیروی انسانی متخصص دانشگاهی در این حوزه شده است. از سوی دیگر تعداد دانشگاه های فعال به ۲۶ دانشگاه و مراکز فعال و شرکت های دانش بنیان به ۱۲ مرکز رسیده است.

نتیجه گیری

با وجود قابلیت های فراوان سازه های نانولیفی در بهبود عملکرد تجهیزات در حوزه انرژی و پژوهش های فراوان انجام شده در این حوزه، به نظر می رسد که در آینده نزدیک استفاده از سازه های منعطف نانولیفی با رشد چشم گیری در جهان روبرو شود و استفاده از این زمینه جهت تامین و تبدیل انرژی برای نسل های بعد و رهایی از بحران انرژی الزامی به نظر می رسد.

منابع در دفتر نشریه موجود است.

موانع اصلاح ساختار اقتصاد ایران

محسن جلال پور

سیاست‌گذاری ناصحیح و مصرف نابجا تشکیل می‌دهد. برای آنکه ارزش افزوده تولیدشده از سوی بدنه دولت را به چالش بکشیم نگاهی به رابطه GDP و سهم برداشت انرژی فسیلی از آن می‌اندازیم. طبق آمار بانک جهانی تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۵ (۹۵-۹۴) ۴۰۰ میلیارد دلار گزارش شده است. در شرایط فعلی که قیمت انرژی در پایین‌ترین حد خود در ۱۰ سال اخیر است میزان برداشت انرژی فسیلی (۱۷۰ میلیارد دلار) در واقع ۴۳ درصد GDP کشور را تشکیل می‌دهد که این عدد برای کشورهایی نظیر ونزوئلا و نیجریه به ترتیب ۲۵ و ۳۵ درصد است (طبق اطلاعات سایت اوپک).

برای آنکه اثر مخرب بزرگی دولت بر اقتصاد ایران نمایان شود وضع حاضر را با دوره شکوفایی اقتصادی و صنعتی ایران در دهه ۴۰ مقایسه می‌کنیم. در آن دوره برداشت منابع فسیلی ۱۷ درصد GDP و در دهه ۵۰ که با افزایش قیمت نفت اقتصاد ایران به سوی تورم دورقمی و در پی آن فساد سوق داده شد، برداشت انرژی فسیلی به ۳۷ درصد افزایش یافت.

حال آنکه در حال حاضر سهم ۴۳ درصدی فعلی با احتساب مالیات‌ها و سایر منابعی که جهت توزیع در اختیار دیوان‌سالار آن و بدنه عائله دولت قرار دارد، بیش از ۵۰ درصد GDP است. درآمد مالیاتی دولت در سال ۹۵ حدود ۹۰ هزار میلیارد تومان است که تقریباً معادل رقم جبران خدمات کارکنان دولت در بودجه ۹۶ است. به عبارت دیگر هیچ جزئی از مالیات وصولی صرف توسعه اقتصادی کشور یا مخارج عمرانی و آبادانی نمی‌شود. جدا از هر مسئله دیگری این درآمدها به جز بوروکراسی دولتی چیزی به دولت نمی‌افزاید.

آنچه اصلاح ساختاری اقتصاد ایران را با مشکل روبه‌رو ساخته است، تعداد عائله دولت نیست. زیرا گرچه تعداد عائله در دولت ایران هیچ نسبتی با جمعیت و تولید سرانه ندارد، اما مانع اصلاح ساختار را باید در جای دیگر جست‌وجو کرد. به نظر می‌رسد آنچه این اصلاح را با مشکل مواجه ساخته قدرت مالی عظیمی است که به این بوروکراسی نقش تعیین‌کننده‌ای در اجتماع داده است.

برای آنکه اهمیت مسئله با اعداد و ارقام دیده شود کافی است به رقم استخراج انرژی فسیلی و مقایسه آن با تولید ناخالص داخلی کشور و ارقام بودجه‌ای توجه شود. حجم برداشت وزارت نفت از انرژی فسیلی در حال حاضر معادل ۸,۶ میلیون بشکه در روز نفت خام است. این عدد شامل ۷۵۰ میلیون مترمکعب در روز گاز طبیعی (معادل ۴,۶ میلیون بشکه در روز) و تولید اندکی بیش از ۴ میلیون بشکه نفت خام است. به قیمت‌های بودجه‌ای سال ۱۳۹۶ که هر بشکه نفت ۵۵ دلار و هر دلار ۳۳۰۰ تومان پیش‌بینی شده است، ارزش این برداشت بیش از ۱۷۰ میلیارد دلار یا متجاوز از ۵۶۰ هزار میلیارد تومان است. این حجم برداشت از ذخایر فسیلی فرانسلی در یک سال معادل ۱,۷۵ برابر بودجه کل کشور (که برای سال ۹۵ مبلغ ۳۲۰ هزار میلیارد تومان می‌شود) است.

قدرت تقسیم این مبلغ در سطح جامعه، چه آن‌که بودجه را تشکیل می‌دهد و چه بخش مازاد آن (یعنی ۲۴۰ هزار میلیارد تومان) که به صورت یارانه‌های مخفی در بین اقشار مرفه جامعه و صنایع انرژی‌بر از سوی بدنه چند میلیونی دولت تخصیص می‌یابد، کشور را در کلافی سردرگم گرفتار کرده که پایه آن را سه ضلع بدنه فربه و ناکارآمد دولت،

رشد مطمئن و پایدار با افزایش بهره‌وری رخ می‌دهد

حسن فروزان فرد عضو هیئت نمایندگان اتاق تهران

ایران در بلندمدت مشکل جدی در میزان جذب سرمایه‌گذاری خارجی داشته، این در حالی است که سرمایه‌گذاری داخلی هم محدود بوده است. به‌هرحال در طول سال‌ها تحریم‌ها و فضای بین‌المللی باعث توقف در سرمایه‌گذاری خارجی در ایران شده است. مشکلات نفت و مسائل سیاسی و جنگ در این میان وجود داشت و در زمینه بهره‌وری هم هدف‌گذاری‌ها جدی نبوده و کار مهمی صورت نگرفته است. به‌این ترتیب این دو بال هر دو فلج بوده و حتی کار به‌جایی رسید که اواخر دولت پیشین رشد اقتصادی منفی شد. بهره‌وری از خط خارج شد و در این زمینه ناتوان شدیم.

با این حال آینده پیش روی کشور تا اندازه زیادی روشن است که حاصل از وضعیت منابع ارزی ناشی از فروش نفت است. فروش نفت طی این سال‌ها توانست رشد اقتصادی در کشور ایجاد کند. به‌هرحال چندین سال ایران از بازارها دور بود و نمی‌توانست در این زمینه منابعی داشته باشد. حالا هم اما درآمدهای ناشی از این فروش‌ها در حال سرریز شدن به اقتصاد کشور است. به همین دلیل هم آقای طیب‌نیا در جلسه

بهره‌وری در رشد اقتصادی - در کشورهای در حال توسعه بیش از یک‌سوم است. یعنی در متوسط کشورهای در حال توسعه بیش از یک‌سوم رشد سالیانه از مسیر بهبود بهره‌وری حاصل می‌شود. در کشورهای توسعه‌یافته صنعتی وضعیت سهم بهره‌وری در رشد سالیانه اقتصادی حدود نیم و حتی بیش از نیم را به خود اختصاص داده است. به‌این ترتیب بیشتر رشد اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته از طریق بهبود بهره‌وری حاصل می‌شود.

در حال حاضر دو مشکل باهم فضای اقتصادی کشور را محدود کرده است.

از برنامه توسعه چهارم و بعد از برنامه پنجم و حالا هم برنامه ششم توسعه همواره در کشور تصمیم بر این بوده که حداقل یک‌سوم از رشد اقتصادی از محل بهبود بهره‌وری حاصل شود؛ به‌این ترتیب دوسوم مابقی آن هم قرار بود از طریق سرمایه‌گذاری صورت گیرد. نتایج برنامه توسعه چهارم و پنجم نشان داد که عملاً از طریق رشد و اصلاح بهره‌وری اتفاق مهمی نیفتاد و از این طریق رشدی حاصل نشد. بنابراین عمده رشد برعهده سرمایه‌گذاری قرار گرفت.

اما این مطلب زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که می‌بینیم این وضعیت - سهم

سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه بیش از یک‌سوم است. یعنی در متوسط کشورهای در حال توسعه بیش از یک‌سوم رشد سالیانه از مسیر بهبود بهره‌وری حاصل می‌شود. در کشورهای توسعه‌یافته صنعتی وضعیت سهم بهره‌وری در رشد سالیانه اقتصادی حدود نیم و حتی بیش از نیم را به خود اختصاص داده است. به‌این ترتیب بیشتر رشد اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته از طریق بهبود بهره‌وری حاصل می‌شود.

بهره‌وری هم به معنای استفاده بهتر از منابع موجود است. البته برای استفاده بهتر از منابع موجود به سرمایه‌گذاری خارجی نیاز است. چراکه قسمت زیادی از افزایش بهره‌وری نیازمند بهبود استفاده از نیروی انسانی، انرژی و تکنولوژی است. برای آنکه بهره‌وری نیروی انسانی بهبود پیدا کند باید صنایع به فناوری جدید مجهز شود. این فناوری‌های جدید هم باید از طریق سرمایه‌گذاری خارجی با منابع و ارزش‌افزوده‌های آن به خدمت گرفته شود. بنابراین سرمایه‌گذاری خارجی اینجا اهمیت پیدا می‌کند.

اگر سرمایه خارجی از جنس درستی انجام شود غیر از اینکه منابع جذب می‌شود ظرفیت بهبود بهره‌وری هم افزایش پیدا می‌کند. حتی اگر این اقدام درست انجام شود، می‌توان از بازارهای مصرف برندهایی که وارد ایران می‌شوند هم استفاده کرد. باید از کمپانی‌های بزرگ دنیا دعوت کنیم تا قسمتی از تولیدات خود را در داخل کشور انجام دهند تا ظرفیت مصرف آن‌ها بهره ببریم. البته که انجام چنین اقداماتی فرایندی زمان‌بر است اما امکان‌پذیر خواهد بود، به شرطی که تکلیف ما در نوع تعاملات بین‌المللی مشخص باشد. از طرف دیگر هم باید سامانه‌ای حرفه‌ای برای استفاده از همین میزان منابع به‌گونه‌ای فراهم شود که ریخت‌وپاش و خطای تصمیم‌گیری کاهش پیدا کند. برای این اقدام لازم است ساین دولت کوچک تا هزینه جاری کم شود. نظام مالیاتی باید بهبود بخشیده شود و سرمایه‌گذاری شایسته صورت بگیرد. اگر نتوانیم این موارد را محقق کنیم، بعید می‌دانم به رشدی که هدف‌گذاری شده است برسیم.

از طریق سرمایه‌گذاری خارجی با منابع و ارزش‌افزوده‌های آن به خدمت گرفته شود. بنابراین سرمایه‌گذاری خارجی اینجا اهمیت پیدا می‌کند. چراکه به‌جز اینکه خودش منبع توسعه است و خدمتی را تولید می‌کند معمولاً استفاده از فناوری‌های روز دنیا و سطح بهره‌وری را ارتقا می‌دهد. به‌طور مثال در گردشگری یک هتل نامدار و توانمند وارد ایران می‌شود و با خود شیوه‌های مدیریت جدید را می‌آورد. بنابراین علاوه بر سرمایه‌گذاری یک ظرفیت جدید در زمینه به‌کارگیری از نیروی انسانی و فناوری به همراه دارد. اهمیت سرمایه‌گذاری خارجی در آینده رو به روی ایران از این جهت است که منابع داخلی کشور از نظر منابع نفتی دیگر تکافوی جبران نیازهای سرمایه‌گذاری در کشور را نمی‌کند تا رشد اقتصادی ۸ درصد هدف‌گذاری شده رخ دهد. برای رشد ۸ درصدی به ۱۰۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز است. این مقدار هم توسط صادرات نفت و محصولات غیرنفتی حاصل نمی‌شود. بنابراین حتماً به سرمایه‌گذاری خارجی احتیاج است.

هیئت نمایندگان اتاق ایران گفت هرچه به آخر سال نزدیک می‌شویم وضعیت بودجه و تأمین بودجه بهتر می‌شود چراکه منابع ارزی این نفتی که فروخته و صادر شده است به کشور می‌رسد. بنابراین در این مدت رشدی را تجربه کرده‌ایم که ناشی از بازیابی منابعی بوده که قبلاً داشته و برای یک مدت از دست داده بودیم. البته اگر همین مقدار فروش را در نیمه دوم دهه ۸۰، یعنی زمانی که قیمت نفت به اوج خود رسیده بود داشتیم، رشد اقتصادی کشور هم چند برابر رقم فعلی می‌شد. به‌هرحال این روزها قیمت نفت، روزهای بد خود را سپری می‌کند.

البته باید توجه کرد که برای سال‌های آینده رشد جدی در زمینه درآمدهای ناشی از فروش نفت وجود ندارد. چراکه توان فروش و تولید و صادرات مشخص است. یعنی حجم تولید و صادرات نفت ایران بیش از این نمی‌شود، از طرفی هم نفت در وضعیتی قرار ندارد که دچار یک جهش قیمتی فوق‌العاده شود. بنابراین امسال که افزایش تولید نفت را در پیش داشته‌ایم سال آینده رخ نخواهد داد.

بنابراین باز هم کشور برای رشد اقتصادی به سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه بهره‌وری نیاز دارد. بهره‌وری هم به معنای استفاده بهتر از منابع موجود است. البته برای استفاده بهتر از منابع موجود به سرمایه‌گذاری خارجی نیاز است. چراکه قسمت زیادی از افزایش بهره‌وری نیازمند بهبود استفاده از نیروی انسانی، انرژی و تکنولوژی است. برای آنکه بهره‌وری نیروی انسانی بهبود پیدا کند باید صنایع به فناوری جدید مجهز شود. این فناوری‌های جدید هم باید

۳ متهم روان نشدن ارتباط بانکی ایران با دنیا

طهماسب مظاهری رییس کل اسبق بانک مرکزی

همکاری‌های اقتصادی را شروع کنند. برای همکاری در عرصه اقتصاد باید موانع ارتباطات اقتصادی و بانکی از میان برود. این کار به قول آقای سیف روی کاغذ انجام شد اما همان‌طور که از فحوای سوال شما پیداست سیستم بانکی ایران نتوانست از این موقعیت بهره‌برداری کند.

تا چه حد این اتفاق به عوامل خارج از ایران و تا چه حد به عوامل داخلی در ایران بازمی‌گردد؟

این مسئله از دو زاویه قابل بررسی است. بخشی از این مسئله ناشی از بدعهدی آمریکا است که باید رسیدگی شود. البته نگرانی‌های جدی ایران در خصوص این مسئله نیز در کمیسیون مشترک در وین مطرح شده و امیدوارم از این نشست اخیر نتایج مثبت حاصل شود. موضوع دوم محدودیت در حوزه توان مالی، اقتصادی و مدیریتی بانک‌های مان است که در این رخداد موثر است. بانک‌های ما ۱۰ تا ۱۲ سال است که در ارتباطات بین‌المللی نقشی ندارند و ارتباطات‌شان با موسسات مالی دنیا بسیار محدود بوده است. در این مقطع زمانی دو اتفاق رخ داده است. اول اینکه بانک‌های ما همراه و همگام با نظامات بانکی، مدیریتی و کنترلی موسسات مالی دنیا نسبت به تغییر و به‌روزرسانی سیستم‌های مدیریتی و نرم‌افزاری‌شان اقدام نکرده‌اند. در نتیجه با عقب‌ماندگی قابل توجه در این عرصه روبه‌رو هستند.

قبل از اینکه مورد دوم را توضیح بدهید بفرمایید دلیل این غفلت در یک دهه چه بود؟ به هر حال ۱۰ سال پیش یا ۱۲ سال پیش ایران درگیر تحریم‌های تشدید یافته نبود و اقتصاد ایران به ارتباطات بین‌المللی نیاز داشت. شما به

طهماسب مظاهری معتقد است اقتصاد ایران به دلایل مختلفی نتوانسته است در حوزه روابط بانکی، شاهد شکوفایی لازم در دوره پسابرجام باشد. از سه علتی که این کارشناس ارشد اقتصاد که سال‌ها بر بالاترین مسند اقتصادی ایران در جایگاه وزیر و رییس کل بانک مرکزی تکیه زده است، نام می‌برد، دو مورد به داخل کشور باز می‌گردد و یکی به خارج از ایران، آنچه وی بدعهدی آمریکا می‌داند. صرفه‌جویی بی‌مورد سیستم بانکی برای هماهنگ نشدن با استانداردهای روز دنیا سبب شده است هزینه‌های بلندمدتی به ایران تحمیل شود و حالا وقتی برجام اجرایی می‌شود، روابط بانکی ایران با جهان، سامان نمی‌یابد چرا که اتفاقات دیروز ما را از دستیابی به نتایج مثبت امروز باز می‌دارد. مظاهری در توضیح تصمیماتی که طی یک دهه گذشته در حوزه بانکی اتخاذ شده است، مثالی از مرحوم «عالی‌نسب» را به کار می‌برد، می‌گوید به قول آقای «عالی‌نسب» مثل این می‌ماند که برای صرفه‌جویی شیشه کوچکی برای پنجره‌مان بخریم، در این صورت هم پول داده‌ایم، هم شیشه‌ای کوچک‌تر از ابعاد پنجره داریم و هم خانه‌مان سرد است. حاصل تصمیمات یک دهه گذشته در شبکه بانکی هم با این مثال تطابق دارد. گفتگو با طهماسب مظاهری درباره دلایل بهره‌بردن سیستم بانکی از پساتحریم را در پی بخوانید.

فکر می‌کنید چرا سیستم بانکی ایران نتوانسته است از موقعیت پسابرجام بهره‌برداری کند؟

طبق قراری که در برجام میان ایران و کشورهای ۵+۱ گذاشته شد، همه هفت کشور قبول کردند که پس از امضای توافق‌نامه

بانک‌های ما ۱۰ تا ۱۲ سال است که در ارتباطات بین‌المللی نقشی ندارند و ارتباطات‌شان با موسسات مالی دنیا بسیار محدود بوده است. در این مقطع زمانی دو اتفاق رخ داده است. اول اینکه بانک‌های ما همراه و همگام با نظامات بانکی، مدیریتی و کنترلی موسسات مالی دنیا نسبت به تغییر و به‌روزرسانی سیستم‌های مدیریتی و نرم‌افزاری‌شان اقدام نکرده‌اند. در نتیجه به عقب‌ماندگی قابل توجه در این عرصه روبه‌رو هستند.

اتفاق دوم به عملکرد دولت پیشین باز می‌گردد. در دوران فعالیت دولت آقای احمدی‌نژاد، نظام بانکی به لحاظ منابع و مصارف با تسهیلات تکلیفی و همچنین تسهیلات اجباری دولتی و تخریب نظامات مدیریتی از یک‌سو و استفاده نابجا از منابع بانکی در جهت تامین نیازهای دولت از سوی دیگر روبه‌رو شد که این اتفاقات سیستم بانکی را با مشکل روبه‌رو کرد.

که تصمیم‌گیری در مورد منابع بانکی در اختیار دولت است و به شکل نامطلوبی منابع و مصارف را با مشکل مواجه کرد. نتیجه این سیاست‌ها هم در داخل کشور و هم در ارتباطات بانکی ایران با نظام بین‌الملل قابل مشاهده است. این شیوه مدیریت بانک‌ها سبب شد امروز سیستم بانکی با تنگنای مالی و دارایی‌های منجمد روبه‌رو باشد. می‌بینیم ترازنامه تعدادی از بانک‌ها قابل دفاع و ارایه نیست. طبیعتاً نمی‌شود از آن دفاع کرد. مهم‌تر اینکه دولت اقدام شایانی برای پرداخت بدهی‌های دولت به بانک‌ها انجام نداد و نتیجه این سیاست؛ مضیقه بانک‌ها در ارتباط با مشتریان و حجم سنگین اعتبارات معوق و ناتوانی در تامین اعتبار برای واحدهای تولیدی است. تامین اعتبار از طریق موسسات مالی خارجی نیز در شرایط فعلی به‌شدت محدود است. باید توجه داشته باشید که وقتی دو شرکت یا موسسه مالی یا بانکی قصد دارند با هم کار کنند، طبیعی است که در نخستین مرحله ترازنامه یکدیگر را مطالعه می‌کنند و قضاوت می‌کنند که طرف معامله‌شان در چه موقعیتی قرار دارد.

عنوان فردی که در این دوره‌ها خود عهده‌دار مسئولیت بودید، ریشه این غفلت را چه می‌دانید؟

لازمه این کار سرمایه‌گذاری و انجام هزینه برای به‌روزرسانی بود. بسیاری از بانک‌ها چنین اقدامی را هزینه بی‌دلیل می‌دانستند. در ایران جز تعدادی بانک خصوصی که با هوشیاری مدیران‌شان ضرورت اصلاحات و به‌روز شدن را دریافته بودند، سایر بانک‌ها آن را هزینه غیرضروری تلقی می‌کردند. در نتیجه لزومی نمی‌دیدند، نظام‌های داخلی را شامل نظام مالی، ثبت حسابداری، استانداردهای تسهیلات و همچنین استانداردهای مربوط به گردش امور یا امور داخلی آنچه به عنوان واحد تطبیق (Department Compliance) و مدیریت ریسک فعالیت‌های بانک‌ها با اصول مدیریتی که رتبه را تعیین می‌کند، به‌روز کنند.

به نظر می‌رسد از این جهت سرمایه‌گذاری نکردند که صرفه‌جویی کنند اما این صرفه‌جویی کوتاه‌مدت عوارض بسیار بلندمدتی را برای‌شان به همراه دارد. شاید بهتر باشد به گفته‌ای از آقای عالی‌نسب اشاره کنم. ایشان می‌گفت «ما بعضی وقت‌ها برای صرفه‌جویی کفشی کوچک‌تر از سایز پای‌مان می‌خریم یا اینکه شیشه‌ای کوچک‌تر از ابعاد واقعی پنجره نصب کنیم. نتیجه این می‌شود که هم پول دادیم و هم خانه‌مان سرد است یا اینکه هم پول دادیم، هم کفش نداریم.» امروز ما دچار همین وضعیت شده‌ایم. در دوران تحریم، هزینه‌های لازم را برای به‌روزرسانی نظامات نکردیم و نتیجه این شده است که سیستم‌های مالی‌مان قابل تطبیق با نظامات موسسات مالی نیست و آن وقت می‌گوییم چرا روابط بانکی ما برقرار نشده است. البته این موضوع را در شرایط کنونی هم بانک مرکزی می‌داند و هم مدیران بانک‌ها بدان آگاه شده‌اند و از این رو اقدامات مقتضی در دستور کار قرار گرفته است و امیدوارم به زودی نتایج این تغییرات را ببینیم.

اتفاق دومی که سبب شد سیستم بانکی ایران دچار مشکل باشد، چه بود؟

اتفاق دوم به عملکرد دولت پیشین باز می‌گردد. در دوران فعالیت دولت آقای احمدی‌نژاد، نظام بانکی به لحاظ منابع و مصارف با تسهیلات تکلیفی و همچنین تسهیلات اجباری دولتی و تخریب نظامات مدیریتی از یک‌سو و استفاده نابجا از منابع بانکی در جهت تامین نیازهای دولت از سوی دیگر روبه‌رو شد که این اتفاقات سیستم بانکی را با مشکل روبه‌رو کرد. در حقیقت دولت این فرض را داشت

بهره‌وری پایین در اقتصاد، مانع رشد ۸ درصدی است

محمدقلی یوسفی اقتصاددان

فضای کسب‌وکار، به رسمیت شناختن حقوق مالکیت و فراهم کردن شرایط آن و ایجاد فضای باثبات اقتصادی می‌تواند در افزایش بهره‌وری بنگاه‌ها کمک کند. از طرفی، خود بنگاه‌ها هم باید بتوانند از عواملی که در اختیاردارند به‌درستی بهره‌گیرند. الگوی بنگاه‌های موفق دنیا را بشناسند و به علم و دانش روز دسترسی داشته باشند تا بتوانند این موارد را در الگوی بهره‌وری بنگاه خود به‌کارگیرند. اما وضعیت اقتصادی در این زمینه به سامان نیست؛ چون وزن عوامل تأثیرگذار در زمینه کارایی بنگاه‌ها بیشتر از عواملی است که مدیریت آن در اختیار بنگاه‌هاست. کارایی و تخصیص منابع، با بهره‌وری مرتبط است ولی این عوامل در اختیار بنگاه‌ها نیست.

قیمت تولید، قوانین کار، نیروی کار و نیروی انسانی ماهر، نظام تأمین اجتماعی، حضور بنگاه‌های عمومی غیردولتی در اقتصاد، دخالت دولت در اقتصاد، بیمه و دستمزد روی کارایی واحدهای اقتصادی اثر می‌گذارد؛ اما آیا دولت و برنامه ششم توسعه برای بهبود و اصلاح آن برنامه مشخصی دارد؟ به نظر می‌رسد چنین برنامه‌ای در کوتاه‌مدت وجود ندارد. با توجه به این وضعیت، شاید رسیدن به رشد ۸ درصدی که در برنامه ششم توسعه پیش‌بینی شده، ممکن نباشد یا راه دشواری باشد که دولت آن را ترسیم کرده است. چراکه بهره‌وری در اقتصاد ایران پایین است.

درصد رشد اقتصادی ۸ درصدی مورد نظر در لایحه برنامه ششم توسعه باید از طریق ارتقای بهره‌وری حاصل شود و بر این اساس باید سالانه ۲٫۸ درصد نرخ بهره‌وری ارتقا یابد.

بخشی از عوامل بهره‌وری و بالا بردن نرخ آن در اختیار بنگاه‌های اقتصادی است و بخشی در اختیار واحدهای اقتصادی نیست. در سطح واحد باید نحوه سازمان‌دهی و مدیریت بنگاه، عوامل تولید و به‌کارگیری آن و نحوه کاهش هزینه‌ها توجه شود. یک بنگاه باید بتواند از سخت‌افزار در اختیار مثل ماشین‌آلات، برای بالا بردن حجم تولید به‌درستی استفاده کند.

اما برخی از متغیرها خارج از حوزه تصمیم‌گیری بنگاه است و در کنترل آن‌ها نیست؛ برخی از عواملی که روی بهره‌وری بنگاه‌ها تأثیرگذار هستند به اقتصاد بنگاه‌ها تحمیل می‌شود. این‌ها عواملی چون سیاست‌های کلان دولت، قوانین و مقررات زاید، فساد، تحریم‌های بین‌المللی، تلاطم ارزی و مالی و وضعیت بانک‌ها و غیره است که واحدهای اقتصادی در چگونگی آن تأثیری ندارد اما به‌طور مستقیم و غیره مستقیم این موارد به بنگاه‌ها هزینه تحمیل می‌کند.

چه عواملی می‌تواند

کارایی را ارتقا دهد؟

اولین عامل تأثیرگذار دولت است؛ دولت با کاهش هزینه‌های تحمیل‌شده به بنگاه، بهبود

اگر بخواهیم اقتصاد ایران را در یک مشخصه بارز خلاصه کنیم، آن مشخصه بی‌شک «بهره‌وری پایین» است. فقدان بهره‌وری در اقتصاد ایران، بیماری مزمن کل اقتصاد شده است. اقتصاد ایران دارای نیروی کار با بهره‌وری پایین است و با میزان ساعات کار مشابه، کار کمتری به نسبت بسیاری از کشورها انجام می‌دهد. اکثر واحدهای تولیدی و صنعتی به نسبت میزان سوخت مصرفی، تولید کمتر و درعین‌حال آلودگی بیشتری دارند. خودروهایی تولیدی بیش از استانداردهای رایج دنیا سوخت مصرف می‌کنند و... این موارد، مثال‌هایی از مشکل بهره‌وری به شکل ملموس است که همگان می‌توانند آن را لمس کرد. اما شاید برخی جنبه‌های عدم بهره‌وری در اقتصاد ایران به‌راحتی در مقابل دید نباشد؛ مثل عدم توانایی دولت برای استقراض از نقدینگی سرگردان جامعه و روی آوردن به چاپ پول و افزودن بیش‌ازپیش پایه پولی و نقدینگی.

بهره‌وری استفاده بهینه از زمان، امکانات، سرمایه و سایر نهاده‌های موجود در راستای تحقق اهداف سازمان است که با نسبت خروجی به ورودی نشان داده می‌شود. امروزه رقابت از عرصه فراوانی منابع به سمت بهره‌وری، به‌کارگیری درست منابع و کارایی منابع سوق پیدا کرده است. این معیارها در سطح کلان و در سطح بخشی سنجیده می‌شود. طبق اعلام رییس سازمان ملی بهره‌وری ایران، ۳۵

بحران اشتغال و گرانی شغل صنعتی

حسین حقگو تحلیلگر اقتصادی

ماه گذشته رییس‌جمهور صحبت‌های خود در گفتگوی تلویزیونی را با این عبارت آغاز کرد که «اشتغال، مهم‌ترین مسئله کشور است و بیکاری می‌تواند معضل بسیار بزرگی برای جامعه و کشور باشد.»

ایشان سپس ضمن بیان اقدامات دولت خود طی ۳ سال اخیر از نگرانی بزرگ ورود سالانه ۸۰۰ الی ۹۰۰ هزار فارغ‌التحصیل دانشگاهی به بازار کار کشور سخن گفت و از ضرورت «سرمایه‌گذاری» برای حل این بحران. نگرانی رییس‌جمهور در تغییر ماهیت بیکاری و بیکاران در کشور نگرانی بس مهمی است که قبلاً نیز از سوی کارشناسان اقتصادی به‌خصوص مشاور ارشد اقتصادی خود ایشان، دکتر نیلی نیز مورد تأکید قرار گرفته بود. تغییر ماهیت بیکاران از بیسوادان و افراد فاقد تحصیلات عالی و تخصص، به سمت فارغ‌التحصیلان دانشگاهی اعم از مهندسان و... تحول بزرگی در بازار کار کشور است که راهکارهای خاص خود را طلب می‌کند. به‌نظر می‌رسد در این میان «صنعت» بیش از هر بخش دیگری می‌تواند گره‌گشا باشد و برای بخش بزرگی از تحصیلکردگان، کار مناسب ایجاد کند. اما «صنعت» چه میزان سرمایه برای تامین این خواست نیاز دارد؟

سه‌م «صنعت» در اشتغال کشور براساس آمار سال ۱۳۹۱ حدود ۱۶٫۵ درصد است که در این میان بیشترین اشتغال مربوط به صنایع

«مواد غذایی و آشامیدنی»، «محصولات کانی غیرفلزی»، «تولید وسایل نقلیه موتوری» و «تولید فلزات اساسی» است که در مجموع ۵۰ درصد اشتغال صنعتی کشور را به خود اختصاص می‌دهند، اما ایجاد هر شغل در این رشته‌ها براساس پروانه‌های بهره‌برداری صنعتی صادره در گزارش ۸ ماهه وزارت صنعت، معدن و تجارت بیش از ۳۰۰ میلیون تومان هزینه در بر دارد. البته رقم متوسط سرمایه مورد نیاز برای ایجاد هر شغل در رشته‌های صنعتی زیرمجموعه این وزارتخانه (۲۹ رشته) بیش از این رقم و حدود ۳۱۰ میلیون تومان است.

رقم سرمایه مورد نیاز ایجاد هر شغل در رشته‌های صنعتی، براساس «جوازهای تاسیس صنعتی» از این هم بیشتر و حدود ۳۷۰ میلیون تومان است. با توجه به ارقام بسیار بالای فوق که برای فعالان صنعتی و صاحبان بنگاه‌های اقتصادی نیز باورنکردنی می‌آید، ایجاد اشتغال صنعتی باتوجه به کمبود منابع کشور، هر روز

دشوار و دشوارتر می‌شود.

چنانکه اگر صنعت کشور بخواهد سه‌م ۱۶ درصدی خود از اشتغال حدود ۸۰۰ هزار نفری در سال را ادا کند (حدود ۱۲۰ هزار شغل با رقم متوسط سرمایه ایجاد هر شغل ۳۱۰ میلیون تومان)، به حدود ۳۷ هزار میلیارد تومان نیاز است که این رقم، رقمی بسیار بزرگ است. اما تامین این میزان سرمایه با توجه به توانمندی‌های بی‌نظیر میهن‌مان و نیز جابه‌جایی وسیع سرمایه‌های عظیم در گستره جهانی، هدفی دست‌نیافتنی نیست؛ مشروط بر آنکه عزم و اراده برای محوریت یافتن «صنعت» در روند توسعه کشور در مجموعه حاکمیت وجود داشته باشد و دیگر آنکه برنامه و راهبردهای لازم برای این مهم با مشارکت تمامی ذینفعان تدوین و اجرایی شود. عزم، اراده و برنامه راهبردی که اگر همین امروز نیز در راه ایجاد آنها گام برداشته شود، بازهم شاید دیر باشد.

ایجاد اشتغال صنعتی باتوجه به کمبود منابع کشور، هر روز دشوار و دشوارتر می‌شود. اگر صنعت کشور بخواهد سه‌م ۱۶ درصدی خود از اشتغال حدود ۸۰۰ هزار نفری در سال را ادا کند (حدود ۱۲۰ هزار شغل با رقم متوسط سرمایه ایجاد هر شغل ۳۱۰ میلیون تومان)، به حدود ۳۷ هزار میلیارد تومان نیاز است که این رقم، رقمی بسیار بزرگ است.

استراتژی ناقص ایران در صحنه تجارت جهانی

یلدا راهدار رییس کمیسیون رقابت، خصوصی سازی و سلامت اداری

همواره صحبت از جذب سرمایه گذاری خارجی برای رونق گرفتن اقتصاد و ایجاد اشتغال می شد. هیئت های مختلف تجاری، خصوصا در یک سال اخیر به طور مرتب دررفت و آمد بودند تا گشایش های اقتصادی زیادی را برای کشور به ارمغان آورند.

مجمع جهانی اقتصاد [۱]، در گزارش سالانه خود با عنوان «امکان تجارت جهانی»، به بررسی و رتبه بندی کشورهای مختلف می پردازد. در این گزارش مؤسسه ها، سیاست ها، زیرساخت ها و خدماتی ارزیابی می شوند که امکانات جریان آزاد کالا را فراهم می کند.

در تازه ترین گزارش این نهاد بین المللی که به بررسی وضعیت ۱۳۶ کشور پرداخته شده، کشور سنگاپور در بالاترین رتبه ایستاده است. بر اساس این گزارش ده کشور برتر جهان از نظر امکان تجارت، به ترتیب عبارتند از سنگاپور، هلند، هنگ کنگ، لوکزامبورگ، سوئد، فنلاند، اتریش، بریتانیا، آلمان و بلژیک. کشور سنگاپور با ۵.۵ میلیون نفر جمعیت، توانسته است در سال های اخیر پیشرفت زیادی در زمینه های اقتصادی نماید. به طوری که از نظر اکثریت شاخص های جهانی در جایگاه های مطلوبی قرار دارد [۲]. در این مطلب، با بررسی گزارش اخیر مجمع جهانی اقتصاد به بررسی وضعیت ایران در این رتبه بندی خواهیم پرداخت.

شاخص امکان تجارت جهانی از ۷ زیر شاخص کلی تشکیل شده است. این زیر شاخص های کلی عبارتند از دسترسی به بازارهای داخلی، دسترسی به بازارهای خارجی، کارایی و شفافیت مدیریت مرزی، میزان دسترسی و کیفیت زیرساخت های حمل و نقل، میزان دسترسی و کیفیت خدمات حمل و نقل، میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، محیط فعالیت. با برآورد میانگین نمرات ایران در این ۷ زیر شاخص کلی، ایران به رتبه ۱۳۲ رسیده است.

وضعیت کشورها از منظر هر یک از این زیر شاخص های کلی نیز رتبه بندی شده است. در میان این ۷ محور، بهترین رتبه را زیر شاخص کلی میزان دسترسی و کیفیت زیرساخت های حمل و نقل با رتبه ۶۹ برای ایران به همراه داشته است. اما نکته شوک آور، وضعیت زیر شاخص های دسترسی به بازار

بازرگانی به عنوان یکی از مهم ترین حوزه های هر سیستم اقتصادی همواره مورد توجه بوده است. به بیان بهتر باید گفت تجارت و بازرگانی برآیند تمام تلاش هایی است که در حوزه اقتصاد، صنعت و معدن، حوزه بانکی و پولی، اجتماعی و بعضی از سیاست های خارجی انجام می شود. بازرگانی در حوزه های سیاسی و روابط بین الملل نقش کلیدی دارد. کشورهای زیادی در جهان توانسته اند با اتخاذ راهبردهای مشخص و تمرکز بر صادرات، به توسعه یافتگی دست یابند. ژاپن، کره جنوبی و چین از جمله کشورهایی هستند که اولین قدم ها را در مسیر توسعه با محور قرار دادن بازرگانی و صادرات برداشتند. آنچه نقش کلیدی را در موفقیت این کشورها ایفا کرد، برخورداری از یک «استراتژی تجاری» کارا و هماهنگ با سایر اجزای حقوقی، اجرایی، سیاسی و اقتصادی بود. چیزی که اقتصاد ایران سالهاست با آن بیگانه است. به طوری که انگاره های نادرستی در بحث بازرگانی اصطلاحاً «جافتاده» است که ما را از تحقق هرگونه موفقیتی باز می دارد. مثلا در کشور ما فضای میان صنعت و حوزه بازرگانی به گونه ای ترسیم شده است که این دو در تضاد یکدیگر قرار گرفته اند. برخی از مسئولان و مردم معتقدند اگر به صنعت و تولید توجه شود، بازرگانی در محدودیت قرار می گیرد و اگر به بازرگانی بهاداده شود، تولید داخلی بی پناه می شود. در صورتی که با یک بینش صحیح، بخش تولید و بازرگانی در کنار یکدیگر قرار می گیرند نه در تضاد هم. حتی فراتر از این باید گفت مسئله استراتژی تجاری در امنیت کشور نقش اساسی ایفا می کند. در سال های پس از انقلاب و خصوصا دوران پس از جنگ، علی رغم اشتیاق دولت و سایر ارکان تصمیم گیر بر رونق گرفتن بخش بازرگانی، تا به امروز کمترین اقدامات مؤثر برای اصلاح و تسهیل رویه های ناکارآمد و تاریخ مصرف گذشته که حاکم بر فضای تجارت کشور است، صورت نگرفته است.

تا چند سال گذشته شاهد بودیم که تغییرات خلق الساعه در نرخ های تعرفه، چگونه نظم بازار را به هم می ریخت و این نرخ دوباره پس از مدتی به حالت قبل بازمی گشت. در سال های اخیر و پس از پشت سر نهادن دوران تحریم و فاجعه نرخ رشدهای منفی اقتصادی در دو سال متوالی نیز اشتیاق فراوانی از سوی ایران برای حضور فعال در اقتصاد بین المللی ابراز شد. به طوری که

وضعیت کشورهای منطقه خاورمیانه از حیث شاخص امکان تجارت ۲۰۱۶

رتبه جهانی	نام کشور	ردیف
22	امارات متحده عربی	1
42	بحرین	2
43	قطر	3
45	اردن	4
46	عمان	5
59	ترکیه	6
67	عربستان سعودی	7
68	ارمنستان	8
71	آذربایجان	9
87	کویت	10
116	مصر	11
122	پاکستان	12
132	ایران	13
134	یمن	14

منبع: گزارش مجمع جهانی اقتصاد ۲۰۱۶

جهانی، هدفمند نمودن نظام تعرفه‌ها، ساماندهی به گمرکات مرزی و مواردی از این دست موضوعات فراموش شده‌ای است که به روشنی گواه فقدان یک استراتژی تجاری در سطوح دولتی هست. لاینحل ماندن پدیده قاچاق نشان از عمق عقب‌ماندگی در نظام بازرگانی ایران دارد. پدیده‌ای که سال‌هاست برای مبارزه با آن چاره‌اندیشی می‌شود و اتفاقاً سال‌به‌سال به حجم و ارزش آن افزوده می‌گردد.

در چنین شرایطی هنگامی که در یک گزارش سالانه از سوی یک نهاد بین‌المللی بی‌طرف، وضعیت کشورها بر اساس یک شاخص یکسان رتبه‌بندی می‌شود، تشنگی رسوایی برخی حوزه‌های اقتصادی چنان بر زمین می‌خورد که ناظران داخلی را بهت‌زده می‌نماید. سرمایه‌گذاران خارجی را نمی‌توان با پروپاگاندا به کشور جذب کرد. نتیجه چنین گزارش‌هایی است که در انتخاب مقصد سرمایه‌ها نقش اساسی را ایفا می‌کند. بنابراین دور از انتظار نیست که هر سرمایه‌گذار بالقوه‌ای با دیدن چنین وضعیتی، عطای حضور احتمالی در اقتصاد ایران را برای سال‌ها به لقایش ببخشد.

[۱] World Economic Forum

[۲] درآمد سرانه سنگاپور بیش از ۵۲ هزار دلار در سال است در حالی که درآمد سرانه ایران به ۴۸۰۰ دلار می‌رسد.

داخلی و خارجی است؛ جایی که ایران در هر دو شاخص، بدترین رتبه یعنی ۱۳۶ را کسب نموده است! یعنی نه تنها از نظر دسترسی سایر کشورها به بازار داخلی مان در رتبه آخر قرار داریم، بلکه از نظر دسترسی خودمان نیز به بازارهای جهانی در آخرین رتبه ایستاده‌ایم. این امر کاملاً گویای آن است که اساساً پدیده‌ای به نام بازرگانی در کشور ما از هیچ‌گونه جایگاه و اولیویتی برای بهبودی برخوردار نیست! بر اساس خروجی‌های این شاخص، ایران در هیچ‌کدام از زیر شاخص‌ها حتی نتوانسته است به میانگین کشورهای منطقه منا (خاورمیانه و شمال آفریقا) دست یابد. به بیان دیگر ایران در سال ۲۰۱۶ تنها به بدتر کردن میانگین جهانی کمک نموده است. درک این مسئله واقعا تکان‌دهنده است.

در میان کشورهای منطقه که در شمول بررسی‌های این نهاد قرار گرفته‌اند، تنها کشور جنگ‌زده یمن در جایگاهی بدتری از ایران قرار دارد. البته در برخی شاخص‌ها همچون دسترسی به بازار داخلی و خارجی، وضعیت یمن از ایران نیز بهتر است! در قسمت دیگری از گزارش یادشده، مهم‌ترین موانع مشکل‌ساز در امر صادرات و واردات به تفکیک هر کشور آورده شده است. به نگاهی به آنالیز انجام‌شده در مورد ایران مشاهده می‌شود که دقیقاً مشکلاتی که ذکر شده است، سال‌هاست از طرف فعالین داخلی مورد شناسایی قرار گرفته و برای رفع آنها، فریاد زده می‌شود.

در جهان امروز با وجود سازمان تجارت جهانی و همچنین بلوک‌های متنوع اقتصادی در سراسر جهان، اقدام به برقراری استانداردهای خاصی در تجارت شده است. این استانداردها به کشورها کمک می‌کند تا بتوانند در بلوک‌های خود و یا در قالب ساختار سازمان تجارت جهانی، آسان‌تر و ساده‌تر به تجارت بپردازند. اتحادیه اروپا و آسه آن در شرق آسیا، نمونه‌های موفق در بلوک‌های اقتصادی بوده‌اند و در سال‌های اخیر سرعت رشد کشورهای منطقه آسه آن حتی از اتحادیه اروپا نیز سبقت گرفته است. اما اقتصاد ایران با وجود همه پتانسیل‌هایش، در حالی که هنوز به عضویت سازمان تجارت جهانی در نیامده و همچنان درگیر تحریم‌ها و رفع تردیدهای پس از تحریم است، بدون داشتن یک استراتژی تجاری مشخص و کارا، در انتهای رتبه‌بندی شاخص امکان تجارت ۲۰۱۶ و در کنار کشورهایی که هیچ‌گونه شباهتی با آنها ندارد، قرار گرفته است.

به نظر می‌رسد اتاق بازرگانی ایران به‌عنوان پارلمان بخش خصوصی، در چند سال اخیر بجای تلاش مؤثر برای شناسایی و تلاش برای رفع موانع موجود و ایجاد تعاملات کارگشا با نهادهای دولتی ذی‌ربط، تنها به گفتگو درمانی پرداخته است. گویی جایگاه اصلی خود را فراموش کرده و درگیر امور روزمره شده و هیچ‌گونه برنامه‌ای را برای روزهای پس‌ابرام آماده ننموده است. از سوی دیگر در بخش دولتی نیز همین وضعیت مشاهده می‌شود. رفع موانع و تسهیل نمودن فرایندهای بازرگانی که قطعاً نیازمند اصلاحات گسترده است، با بی‌توجهی محض روبروست. تسریع عضویت در سازمان تجارت

تقویت بخش خصوصی چاره رفع بیکاری

حمید دیهیم رییس انجمن اقتصاددانان ایران

یکی از عوامل اصلی تعیین کننده در نرخ بیکاری میزان اشتغال در اقتصاد است. طبیعی است میزان اشتغال در اقتصاد نیز به میزان تولید اقتصاد و رشد اقتصادی بستگی دارد. هرچه رشد اقتصادی افزایش یابد، میزان اشتغال نیز به تبع آن افزایش و در نتیجه نرخ بیکاری کاهش می‌یابد. در این زمینه از مهم‌ترین سیاست‌های دولت می‌توان به سیاست‌های پولی، مالی، ارزی، تجاری و سیاست‌های حاکم بر بازار نیروی کار اشاره کرد که آخرین مورد موضوع مورد بحث ماست. آخرین تصمیم دولت برای بهبود وضعیت بیکاری ایجاد ۶۵۰ هزار شغل در سال آینده است که باید دید تا چه میزان این گفته تحقق پیدا می‌کند و تاثیر مثبت بر معضل بیکاری می‌گذارد.

بیکار به فردی گفته می‌شود که جویای کار باشد، اما شغلی پیدا نکند. به عبارت دیگر فرض کنید یک فارغ‌التحصیل دانشگاهی یک

سال به دنبال کار باشد و کار پیدا نکند، نا امید شده و دیگر به دنبال کار نمی‌رود؛ این فرد جزو بیکاران کشور به حساب نمی‌آید. بنابراین تعریف بیکار با تعریفی که مردم دارند، تفاوت دارد. هیچ کشوری نمی‌تواند نرخ بیکاری صفر داشته باشد. حتی اگر به یک نفر ۱۰ شغل پیشنهاد شود، باز هم عده‌ای به علت‌های مختلف کار نمی‌کنند. به این وضعیت بیکاری طبیعی می‌گویند که معمولاً دو درصد است. البته این موضوع به زمانی مربوط می‌شود که در کشورهای پیشرفته تنها مردها مشغول به کار بودند و مشارکت زنان در بازار کار کم بود. در حال حاضر چهار تا پنج درصد نرخ بیکاری به بیکاری طبیعی مربوط می‌شود و آمار اعلام شده مبنی بر وجود یک میلیون جوان بیکار در کشور مطابق با تعریف بیکار توسط سازمان ملل است ولی اکثریت مردم تعداد افراد بیکار در جامعه را بسیار بیشتر از

این می‌دانند.

با اینکه فعالیت بخش خصوصی در کشور چندان چشمگیر نیست، اما اشتغال در این بخش نسبت به بخش دولتی بیشتر است. برای مثال فعالیت در بخش کشاورزی به مراتب بیشتر از فعالیت در بخش دولتی است. موضوع بیکاری به مراتب حجم بسیار بیشتری از آمار اعلام شده دارد، بنابراین وقتی دولت قصد اعلام آمار بیکاران را دارد باید این عدد را بر اساس استانداردهای بین‌المللی اعلام کند. باید توجه داشت تا زمانی که دولت بخش خصوصی را تقویت نکند مشکل بیکاری همچنان ادامه دارد. معضل بیکاری روز به روز در حال بزرگ شدن است و همانطور که می‌بینیم بیشتر کارخانه‌های دولتی بیشتر از سه برابر ظرفیت خود نیروی کار دارند که این امر باعث ضرر کارخانه‌ها و نهایتاً مانع توسعه آنها می‌شود. از آنجا که دولت تمام امکانات مالی را مصرف می‌کند، می‌تواند با تقسیم پس‌اندازهای جامعه بین بخش خصوصی و دولتی شرایط را تا حدودی بهبود ببخشد، اما تا زمانی که سیاست‌های ساختاری جامعه عوض نشود این مشکل وجود دارد. درباره وعده ایجاد ۶۵۰ هزار شغل در سال آینده باید گفت که ایجاد این میزان شغل با توجه به حجم بالای بیکار در جامعه کافی نیست. حل مشکل بیکاری جوانان جز با سرمایه‌گذاری و تقویت بخش خصوصی و تعامل‌های بین‌المللی امکان‌پذیر نخواهد بود.

معضل بیکاری روز به روز در حال بزرگ شدن است و همانطور که می‌بینیم بیشتر کارخانه‌های دولتی بیشتر از سه برابر ظرفیت خود نیروی کار دارند که این امر باعث ضرر کارخانه‌ها و نهایتاً مانع توسعه آنها می‌شود. از آنجا که دولت تمام امکانات مالی را مصرف می‌کند، می‌تواند با تقسیم پس‌اندازهای جامعه بین بخش خصوصی و دولتی شرایط را تا حدودی بهبود ببخشد، اما تا زمانی که سیاست‌های ساختاری جامعه عوض نشود این مشکل وجود دارد.

وقتی تحصیلات برای موفقیت در بازار کار کافی نیست

ترجمه و تنظیم: شادی آذری

آمریکا که مشغول کارهای دفتری معمول هستند، بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۵ از ۲۵٫۵ درصد به ۲۱ درصد کاهش یافته است. از سوی دیگر ترغیب افراد به برخورداری از سطح بالاتر تحصیلات رسمی در ابتدای زندگی‌شان هم راهکار حل این معضل نیست. آمارها نشان می‌دهد تنها ۱۶ درصد از آمریکایی‌ها معتقدند که یک مدرک دانشگاهی برای تحصیلات ۴ ساله می‌تواند دانشجویان را برای یک شغل خوب به درستی آماده سازد. گر چه سطح خوب تحصیلات در استخدام نخست می‌تواند موثر واقع شود، اما افرادی که تحصیلاتی تخصصی را گذرانده‌اند، زودتر از افرادی که تحصیلاتشان در حد عمومی است از بازار کار خارج می‌شوند. شاید دلیلش این باشد که آنها از قابلیت انطباق کمتری برخوردارند. اکونومیست در پایان با اشاره به ضرورت دسترسی همه افراد به آموزش‌های ارزان و انعطاف‌پذیر با شرایط بزرگسالان، می‌افزاید که قرن ۱۹ و ۲۰ قرن پیشرفت‌های چشمگیر آموزشی بود. امروز هم این باید معیار اهدافمان باشد.

نشریه اکونومیست در سرمقاله خود به موضوع آموزش پرداخته و به ضرب‌المثل قدیمی «زگهواره تا گور دانش بجوی» از زاویه جدید تغییرات تکنولوژیک نگاه کرده است. اکونومیست نوشته آسان است که بگوییم همه افراد باید حتی در دوران کار و اشتغال خود هم به آموختن ادامه دهند، اما این کار در عمل دشوار خواهد بود و برای آنکه افراد بتوانند پایه‌های پیشرفت‌های تکنولوژیک گام بردارند، نیاز است تا آنها را تجهیز کنیم. اکونومیست نوشت، وقتی آموزش نمی‌تواند همگام با تکنولوژی گام بردارد نتیجه، ایجاد نابرابری خواهد کرد. همزمان با ابداعات نوین، اگر کارگران فاقد مهارت‌های لازم برای مفید بودن باشند، دچار آسیب خواهند شد و اگر تعداد زیادی از آنها از روند پیشرفت‌های تکنولوژیک جا بمانند، آنگاه جامعه شروع به تجزیه خواهد کرد. پس از انقلاب صنعتی، حالا علوم روباتیک و هوش مصنوعی، انقلاب آموزشی را ایجاد کرده‌اند. این بار اما زندگی کاری افراد طولانی‌تر و با سرعت بسیار بیشتری در حال تغییر است تا جایی که افزایش سطح تحصیلات تازه‌کارها کافی نیست بلکه افراد باید قادر باشند طی دوران کاری خود نیز مهارت‌های جدید را بیاموزند.

متأسفانه این روزها نیاز به آموزش‌های ضمن خدمت بسیار زیاد است اما فقط به نفع افرادی است که امکان دستیابی به آن را دارند و به همین دلیل بیش از آنکه نابرابری را کاهش دهد، موجب افزایش نابرابری‌ها می‌شود. اگر قرار بر این باشد که اقتصادهای قرن بیست و یکم، یک قشر پرجمعیت از طبقه اجتماعی سطح پایین پرورش ندهند، بسیار ضروری است که سیاست‌گذاران بر این مسئله کار کنند که چگونه می‌توان به همه شهروندان در یادگیری‌های توأم با کسب درآمد کمک کرد. تاکنون تلاش‌های آنان در این راستا بسیار ناکافی بوده است. امروزه الگوی کلاسیک آموزش ناکارآمد شده است و یک دلیل آن نیاز به مهارت‌های جدیدی است که دائماً در حال تغییرند. امروزه تولید، بیش از آنکه به مواد مربوط باشد، به کار فکری مربوط است. سهم آن بخش از نیروی کار

نوآوری و رشد همزمان در کسب و کار

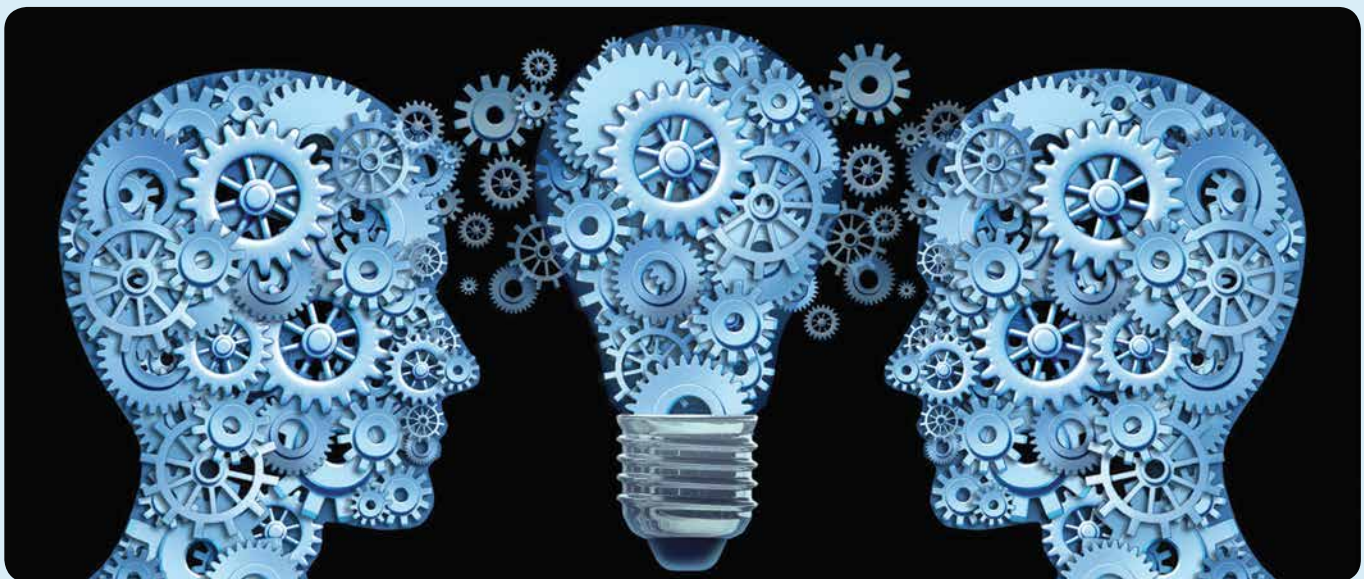
مترجم: سیدحسین علوی لنگرودی

آنها پر و بال و اختیارات کامل می‌دهند و این همان چیزی است که افراد مبتکر و نوآور به آن بیش از هر چیزی نیاز دارند. به عبارت دیگر بهترین انگیزه و جذاب‌ترین اختیار برای این افراد نه پول و ارتقای مقام، بلکه استقلال و اختیار عمل است که به آنها این امکان را می‌دهد تا به قلمرو ناشناخته‌ها پا بگذارند و راه‌های نرفته را ببینند. تنها کافی است این افراد را به خوبی با اهداف و آرمان‌های اصیل سازمان آشنا کرد و سپس از آنها خواست با هر روشی که خود می‌دانند به سمت تحقق آنها گام بردارند. یکی از علل اصلی موفقیت‌های چشمگیر استارت آپ‌ها در ماه‌های نخستین

باعث ایجاد اختلال در فعالیت‌های جاری شرکت‌ها و سازمان‌ها نمی‌شود، بلکه به نحو چشمگیری موجب تسهیل و تسریع امور نیز می‌شود. معمولاً مدیران دارای افق ذهنی کوتاه و محدود به گونه‌ای عمل می‌کنند که اهداف کوتاه‌مدت و مبتنی بر رشد محدود و زودگذر را به اهداف بلندمدت و مبتنی بر نوآوری و خلاقیت ترجیح می‌دهند و در نتیجه سازمان تحت مدیریت‌شان را از جهش‌های بزرگ و پیروزی‌های بزرگ در بازارهای پر رقابت محروم می‌کنند. رهبران بزرگ می‌کوشند افراد خلاق و مبتکر را جذب شرکت خود کرده و در مرحله بعد به

بعضی از مدیران به اشتباه فکر می‌کنند که نوآور بودن فقط به معنای ورود به عرصه‌های ناشناخته و پر خطری است که شرکت و سازمان را از انجام فعالیت‌های روزمره و رشد کردن باز می‌دارد، درحالی‌که این طرز تلقی کاملاً اشتباه است و به هیچ عنوان با واقعیت مطابقت ندارد.

رهبران بزرگ و موفق به خوبی می‌دانند ایده‌های ناب و جدید از هر جا و در هر زمانی می‌توانند وارد شوند و تنها لازم است از آنها با آغوشی باز استقبال کرد و به آنها پر و بال داد. از سوی دیگر، اغلب آنها بر این اعتقادند که نوآوری‌های متعدد و پی در پی نه تنها

کوچک این است که تمام مراحل پیشنهاد ایده ساخت آن تا تبدیل شدن به محصول نهایی فقط و فقط ۱۰ روز طول کشید.»

با این همه بیشتر شرکت‌های بزرگ تحقق چنین ایده‌آلی را بسیار دشوار و گاه غیرممکن می‌پندارند، چرا که وجود لایه‌های مدیریتی متعدد و بوروکراسی و بخش‌بندی‌های متعدد موجب کند شدن و از دست رفتن چابکی سازمانی آنها می‌شود و با بزرگ‌تر شدن ابعاد و گسترش دامنه فعالیت‌های آنها، سازمان به تدریج به جهنمی برای نوآوران تبدیل می‌شود که بسیاری از آنها را از آنجا فراری می‌دهد. نکته جالب‌تر آنکه چنین شرکت‌هایی با وجود مقاومت در برابر نوآوری و اتخاذ رویکردهای محافظه‌کارانه از تحقق بخشیدن به هدف جایگزین خود، یعنی رشد پایدار نیز عاجزند، چرا که یکی از پیش‌نیازهای اصلی رشد و موفقیت در کارزار رقابت چیزی نیست مگر نوآوری و ابتکار که آنها به واسطه بوروکراتیک بودن و عدم واگذاری اختیار در تصمیم‌گیری و عمل به کارکنان خود از آن محروم شده‌اند.

منبع: فوربس

نوآوری‌های کوچک و مداومی بززند که رشد شرکت در بلندمدت را رقم زده‌اند.

جسی رابینسون، مدیرعامل شرکت اوربون لب، در مورد علت اصلی موفقیت‌های چشمگیر این شرکت که تولیدکننده کامپیوترها و تجهیزات پوشیدنی است این گونه توضیح می‌دهد: «در شرکت ما همه کارکنان تشویق می‌شوند ایده‌ها و نظراتشان را با همدیگر در میان بگذارند و توفان‌های مغزی و فکری در بین آنها امری عادی و متداول است و بارها اتفاق افتاده که یک ایده حتی قبل از اینکه من به عنوان مدیرعامل از آن مطلع شوم، در شرکت مطرح و خیلی زود به پروژه‌ای مستقل تبدیل شده است.

به‌عنوان مثال یکی از محصولات پرطرفدار و موفق که توسط شرکت ما تولید شده است یک روبات کوچک خودکار به نام «اکو بوت» است که به خریداران سایر تجهیزات پوشیدنی تولیدی اوربون لب این امکان را می‌دهد تا سوالاتشان در مورد نحوه کارکرد آنها را از او پرسند و جواب‌های کاملی دریافت کنند. نکته جالب در مورد فرآیند طراحی و تولید این روبات ساده و

فعالیت‌شان (که در شرکت‌های موفق تا سال‌ها تداوم می‌یابد) همین همزمانی نوآوری و رشد و پیشرفت است. در اغلب استارت‌آپ‌ها، افراد به ندرت به هم دستور می‌دهند و معمولاً کارها و تصمیم‌گیری‌ها براساس همفکری و خرد جمعی صورت می‌پذیرند و به دلیل وجود همین اعتماد و اختیار عمل بین افراد شاغل در استارت‌آپ‌هاست که کارها خیلی سریع و مطلوب پیش می‌رود.

با این همه اغلب شرکت‌هایی که در ابتدا و با استفاده از این الگو موفقیت‌ها و پیشرفت‌های تحسین برانگیزی را کسب کرده‌اند، وقتی بزرگ‌تر و در نتیجه سنگین‌تر می‌شوند، از این ویژگی ارزشمند و مفید خود فاصله می‌گیرند و با ایجاد محدودیت‌ها و چارچوب‌های متعدد تصمیم‌گیری و عمل به گونه‌ای رفتار می‌کنند که هدف و کارکرد اصلی‌شان حول محور رشد و موفقیت‌های کوتاه‌مدت و زودگذر متمرکز می‌شود و در نتیجه راه روی نوآوران و افراد خلاق برای محک زدن توانایی‌ها و آزمایش ایده‌های خلاقانه و نوآوری‌هایشان تنگ می‌شود و پس از مدتی آنها مجبور به ترک شرکت و انتقال به شرکت دیگری که محیط مساعدتری را برای آنها ایجاد کند، می‌شوند.

این همان داستانی است که در مورد بسیاری از استارت‌آپ‌های موفق دیروز و شرکت‌های محافظه‌کار و سنگین امروز اتفاق می‌افتد. در چنین شرکت‌هایی عواملی چون سلسله مراتب تصمیم‌گیری، بوروکراسی و ترس از دست دادن سهم کنونی بازار موجب می‌شود روحیه محافظه‌کاری و تمرکز افراطی بر رشد حاکم شود. اما شرکت‌هایی که از چنین اشتباهی دوری کنند، خواهند توانست به بهشتی برای نوآوران تبدیل شوند که یکی از این بهشت‌ها شرکت اوربون لب (Orion Lab) است که مدیرعامل آن مدعی است تمام کارکنان شرکت می‌توانند بدون اینکه از مقامات ارشد شرکت کسب تکلیف کنند، دست به

۵ دلیل اصلی که کسب و کارها به خاک سیاه می‌نشینند

مرز میان موفقیت و شکست به اندازه یک تار مو است. همانطور که ما موفقیت را دنبال می‌کنیم، از شکست دور می‌شویم؛ و هرگاه که طعم شکست را می‌چشیم، از موفقیت دور می‌شویم. این رابطه مهم است و نباید نادیده گرفته شود. اما دستیابی به موفقیت و حفظ آن در صورتی که عوامل رایج شکست را نشناسیم و به شکلی آگاهانه از آن‌ها اجتناب نکنیم؛ غیرممکن خواهد بود.

ماهیت یادگیری سازمانی عبارت است از: کسب؛ دسته‌بندی و به‌کارگیری دانش لازم در جهت پشتیبانی از اقدامات عملی و راهبردی در کلیه سناریوهای پیش‌بینی‌پذیر. برای تحقق این منظور، ذخیره دانشی ما می‌بایست شامل برترین روندها و در عین حال بدترین آن‌ها باشد. اولی به ما می‌گوید که چه کاری بکنیم و دومی مواردی که می‌بایست از آن‌ها اجتناب کنیم را گوشزد می‌کند. درک این مهم به ویژه در محیط سیاست‌زده و پیچیده کنونی که در آن رویکردهای ساده‌انگارانه مدیریتی جایگزین تفکر نقادانه و رهبری اندیشه شده است، اهمیت به‌سزایی دارد.

در ادامه با این رویکرد ۵ دلیل عمده ناکامی بنگاه‌های اقتصادی و روش‌های اجتناب از آن‌ها را مرور می‌کنیم:

۱- چشم‌انداز دارید

اما برنامه استراتژیک نه

تمام مشتریان ما و فعالین صنایع مختلف

تمایل دارند به موفقیت دست یابند. آن‌ها حتی چشم‌اندازی دقیق از آرمان‌های خود دارند. اما با این وجود تعداد معدودی از آن‌ها از استراتژی لازم و برنامه عملیاتی مناسب برای تحقق این امر برخوردارند. برای موفق بودن، باید بدانیم که چه چیزی موفقیت را ممکن می‌سازد. این دانش از طریق مشاهده دلایل شکست و موفقیت رقبا و یادگیری از آن‌ها به دست می‌آید.

این امر بدان معنا است که آن‌ها می‌بایست سهم بازار رقبا، خود، پورتفولیوی مشتریان، پورتفولیوی محصول، نقش آفرینان کلیدی؛ ارتباطات برون‌سازمانی سطح بالا و رویه‌های استخدام و این قبیل موارد را شناخته و خود را در هریک از بخش‌ها ارزیابی کنند. به علاوه بنگاه‌ها می‌بایست مزایای رقابتی خود را شناسایی کنند و اگر احیاناً فاقد هرگونه مزیتی هستند باید بتوانند یک مزیت را به سرعت ایجاد کنند؛ عدم وجود یک برنامه راهبردی منبع اصلی استرس، تعارض، اشتباهات و شکست‌هاست.

۲- افراد نادرست را

استخدام می‌کنید

استخدام نادرست، پرهزینه‌ترین اشتباهی است که سازمان‌ها به کرات مرتکب می‌شوند. استخدام نادرست به ویژه زمانی که سازمان به طور ناگهانی رشد می‌کند و فرصت‌های شغلی جدید به وجود می‌آورد و همچنین زمانی

که یکی از جایگاه‌های شغلی خالی می‌ماند و بدنه سازمان یا فشار کاری ناشی از آن مواجه می‌گردد روی می‌دهد. معمولاً در این شرایط منطقی، روال معمول گفتن این جمله است که «یافتن فرد مناسب فرآیندی بسیار زمان‌بر است.» نتیجه؟ این مسکن موقت در اثر هزینه‌های بلندمدت نگهداری از کارمندان فاقد چشم‌انداز، انگیزه و تعهد از بین می‌رود. و البته رهبران سازمانی گاه به بهانه مشکلات اقتصادی از پرداخت حقوق‌های رقابتی سر باز می‌زنند. که نتیجه آن استخدام و جذب افراد نامتناسب با اهداف سازمانی است. اگر زمان کافی برای جستجو و جذب افراد شایسته ندارید، بنابراین از موسسات ثالث و مشاوران اصلح در این حوزه کمک بخواهید. طلایی‌ها را استخدام کنید آن‌ها را توسعه‌محور تربیت کنید. و متناسب با عملکردشان به آن‌ها پرداخت کنید.

۳- اجازه می‌دهید دیپلماسی روی

اصول تجاری شما سایه بیندازد

دوستی در محیط کار می‌تواند شمشیری دو لبه باشد. همه ما دوست داریم با افرادی که کار می‌کنیم احساس راحتی داشته باشیم و گاهی این رویکرد به شکل‌گرفتن رابطه دوستانه با برخی از ایشان ختم می‌شود. اما گاهی این روابط دوستانه قضاوت حرفه‌ای ما را تحت تاثیر قرار می‌دهد که منشا مشکلات و مسائل فراوان در آینده سازمان خواهد شد. به علاوه این

رویکردهای ذاتا متفاوت برای حل مسئله‌ای مشابه یا دستیابی به هدفی مشترک است؛ بنیان یادگیری و پیشرفت را شکل می‌دهد. با این حال، اختلاف نظر آشکار در خصوص مسایل مهم که نشئت‌گرفته از رفتار افرادی است که سعی دارند نقاط ضعف خود را در پس صدای مخالف بپوشانند و نظری اصلاحی و جایگزینی ارائه نمی‌کنند، بستر ساز شکست سازمان است.

روش مدیریت هر نوع از اختلاف‌نظرها متفاوت است. سازمان به منظور مدیریت اختلاف‌نظرهای موثق می‌تواند جلسات راهبردی و حرفه‌ای طوفان مغزی را در راستای همسوسازی اهداف و بسیج ظرفیت‌های سازمان در مسیر حل مسائل برگزار کند. در نقطه مقابل سازمان‌ها باید افراد نق زن و کم‌کاری که با ایجاد تعارض‌های عمدتا ساختگی سعی در مخفی ساختن نقاط ضعف خود دارند، از بدنه خود حذف کند.

به حساب می‌آید که از ترکیب ۳ مسئله قابل پیشگیری نشئت می‌گیرد:

الف) ندانستن برنامه؛ ب) استخدام نادرست؛ ج) سایه انداختن سیاست بازی و دیپلماسی نامتعارف روی اصول تجارت.

لذا اگر در مقام مدیر یا رهبر یک تیم احساس می‌کنید که نمی‌توانید به کارکنانتان اعتماد کنید، این بدان معنا است مدیریت ذره‌بینی دارید و یا این که در مسیر غلطی افتاده‌اید. راه حل اولیه جهت شفاف‌سازی و حاکم ساختن جو اعتماد در سازمان این است که برنامه‌های استراتژیک در پیش گرفته؛ استعداد‌های شایسته را جذب کنیم و سیاسی‌بازی را از روندهای سازمان حذف کنیم.

۵- اختلاف‌نظرها را

به خوبی مدیریت نمی‌کنید

اختلاف نظر موثق و سازنده که مبتنی بر

روابط در صورت عدم مدیریت می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌های غلط در سطح سازمان شود. به طور خلاصه، دیپلماسی ناپخته و فارغ از هوش تدبیری در سازمان، نتیجه سایه انداختن دوستی و رفاقت روی اصول موثر تجاری است. این روابط نامتعارف سرمایه‌های فکری را می‌بلعد و هرچند که برخی هنوز فکر می‌کنند که بهتر است مشاغل کلیدی و با اهمیت به نزدیکان و دوستان ... سپرده شود اما اساسا آنچه که در دوستی‌ها به دست می‌آید در رابطه کاری حرفه‌ای نیست. رفیق بازی سبب می‌شود که در بازار کار افراد در جایگاه‌های خود قرار نگیرند و افراد ناشایست با استفاده از فرصت‌ها به شرایط ایده‌آل است دست یابند و برخی دیگر در عین صلاحیت و بعضا از روی عمد دیده نشوند و بازار کار از تخصص و مهارت آن‌ها بی نصیب بماند.

۴- به تیم تان اعتماد ندارید

بی اعتمادی گسترده، یک ضعف سیستمی

San'at Nassaji va pooshak

Scientific, Technical and Economical Magazine

The Clothing and Textile Industry Magazine

No. 275

FEBRUARY 2017

Address: 1st Floor, No.30 Toupchi St., North

Sohrevardi Ave., Tehran 1558844313, Iran.

Tel: 88516799

Fax: 88525872

E-mail: info@sanatnassaji.com

Holder of license and chairman:

Engineer Jamshid Bassiri

Layout, Design & Printing Supervision:

Tarh Saz Gohar www.tsgir.com

فرم اشتراک نشریه صنعت نساجی و پوشاک

علاقه‌مندان به دریافت اشتراک نشریه صنعت نساجی و پوشاک می‌توانند طی مراحل زیر اقدام فرمایند:

۱. فرم اشتراک زیر را به طور کامل و خوانا تکمیل فرمایید:

الف- مشترکین حقیقی

نام خانوادگی:	نام:
شغل:	نشانی:
صندوق پستی:	کد ملی:
تلفن همراه:	تلفن:
تلفن همراه:	نمبر:

ب- مشترکین حقوقی

نام سازمان:	نام مدیر عامل:
نشانی:	صندوق پستی:
کد ملی:	تلفن:
تلفن همراه:	نمبر:
تلفن همراه:	تلفن همراه:

۲. واریز وجه اشتراک به شرح زیر:

هزینه ارسال مجله با پست سفارشی تهران	یک ساله	۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ارسال مجله با پست سفارشی شهرستان	یک ساله	۱,۴۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه ارسال مجله با پست عادی شهرستان	یک ساله	۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال
حساب سبیا بانک ملی به شماره ۰۱۰۵۱۷۳۲۱۵۰۰۹ به نام نشریه صنعت نساجی و پوشاک		
حساب بانک پاسارگاد ۰۱-۷۰۹۷۰۹۰-۸۰۰-۲۳۰ به نام جمشید بصیری		
شماره کارت بانک پاسارگاد ۰۷۳۰۷۲۹۹۰۷۳۰۲۲۹۱۰۰۵۰۲۲۹۱۰۰ به نام جمشید بصیری		

۳. پس از واریز مبلغ حق اشتراک، اصل فیش بانکی را به همراه فرم تکمیل شده، به نشانی دفتر نشریه ارسال فرمایید. جهت پیگیری اشتراک و تبلیغات با روابط عمومی نشریه «خانم شکوری» تماس حاصل فرمائید.

نشانی: تهران - خیابان سهروردی شمالی - خیابان توپچی - پلاک ۳۰ - کد پستی: ۱۵۵۸۸۴۴۲۱۲
تلفن: ۸۸۵۱۶۷۹۹ (۱۰ خط) - فکس: ۸۸۵۲۵۸۷۲

